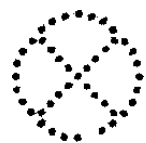

KERTOMUS

SUOMEN SOSIALIDEMOKRAATTISEN
PUOLUETOIMIKUNNAN
TOIMINNASTA

1 P:STÄ TAMMIKUUTA 1919
—30 P:ÄÄN SYYSK. 1919

PAINETTU 1919
TYÖVÄEN KIRJAPAINOSSA TAMPEREELLA

Kertomus

Suomen sosialidemokraattisen Puoluetoimikunnan toiminnasta

1 p:stä tammik. 1919—30 p:ään syysk. 1919.

Puoluetoimikunta.

Helsingissä 27—29 p:nä joulukuuta 1918 pidetyssä puolueemme ylimääräisessä edustajakokouksessa valittiin puoluetoimikuntaan V. Tanner ja M. Paasivuori puheenjohtajiksi ja T. Tainio sihteeriksi sekä muiksi puoluetoimikunnan jäseniksi H. Ryömä, J. W. Keto, M. Ampuja ja J. Sundberg. Varajäseniksi valittiin V. Hupli, Miina Sillanpää, V. Hakkila, S. Vuolijoki ja J. Laherma. Puoluetoimikunta valitsi kokouksessaan 2 p:nä tammikuuta rahastonhoitajaksi puolueen entisen rahastonhoitajan K. Heinosen.

Puoluetoimikunnan varajäsen J. Laherma ei ole lainkaan ottanut osaa puoluetoimikunnan työhön. Jo tammikuussa ilmoitti hän, ett'ei hän tule ottamaan osaa puoluetoimikunnan toimintaan.

Puoluetoimikunnalla on tämän toimintakauden aikana ollut yhteensä 28 kokousta, joissa puoluetoimikunnan jäsenet ovat olleet läsnä seuraavasti: T. Tainio 27 kokouksessa, J. Sundberg 25, V. Tanner 24, M. Ampuja 23, V. Hupli 22, V. Hakkila 21, M. Paasivuori 20, H. Ryömä 19, M. Sillanpää 16, J. W. Keto 15 ja S. Vuolijoki 10 kokouksessa. Rahastonhoitaja K. Heinonen on ollut saapuvilla 20 kokouksessa. Pöytäkirjat sisältävät yhteensä 306 §:ää, joihin kuuluu 69 liitettä.

Puolueneuvosto.

Puolueneuvoston jäseninä ovat tämän toimintakauden aikana olleet:

Uudenmaan l. vaalipiiristä M. Kontula, varajäsenenä K. Siimes, ruotsinkielisten edustajana V. Boström. Turun ja Porin l. etel. vaalip. J. Helo, varajäs. V. Paasikivi, ruotsinkielisten edustajana G. Lindström. Turun ja Porin l. pohj. vaalip. O. Leivo, varajäs. J. W. Malmivaara. Hämeen l. etel. vaalip. A. Kiviranta, varajäs. V. Kilpi. Hämeen l. pohj. vaalip. V. Vankkoja, varajäs. V. Vuorio. Viipurin l. länt. vaalip. A. Nyrkkö, varajäs. J. Aaltonen. Viipurin l. it. vaalip. A. Nieminen, varajäs. O. Liippainen. Vaasan l. etel. vaalip. E. Laine, varajäs. J. R. Valavaara, ruotsinkielisten edustajana A. Isaksson. Vaasan l. pohj. vaalip. O. Elfving, varajäs. P. Meriläinen, ruotsinkielisten edustajana A. Ström. Vaasan l. it. vaalip. K. Nordlund, varajäs. E. Raearo. Kuopion l. länt. vaalip. T. Hiekkaranta, varajäs. M. Hakkarainen. Kuopion l. it. vaalip. M. Puittinen, varajäs. T. Turtiainen. Mikkelin l. vaalip. V. Paavilainen, varajäs. A. Parkkinen. Oulun l. etel. vaalip. H. Törmä, varajäs. R. Lindgrén. Oulun l. pohj. vaalip. H. Seppänen, varajäs. J. H. Kanerva.

Puolueneuvosto on pitänyt yhden kokouksen 12–13 p:nä toukokuuta, ja käsiteltiin siinä tavanmukaisia juoksevia asioita sekä keskusteltiin valtiollisesta tilanteesta. Koska otaksuttiin, että järjestötoiminta ei syksyyn mennessä, jolloin puoluekokous pidetään, ehtisi entiseen vauhtiinsa, eikä puolueen jäsenmäärä nousta siinä määrin, että sääntöjen edellyttämä yksi edustaja 500 valitsijaa kohden antaisi kyllin lukuisan edustajamäärän, oikeutti puolueneuvosto puolue-toimikunnan ratkaisemaan, saavatko piirijärjestöt lähettää edustajan pienemmältä jäsenmäärältä kuin 500. Tämän päätöksen perusteella on puolue-toimikunta määrännyt, että piirijärjestöt saavat lähettää yhden edustajan kultakin alkavalta, täysin maksaneelta, 300:lta jäseneltä.

Toiminta.

Luokkasodan ja sitä seuranneen valkoisen „rauhoitustyön“ johdosta oli puolueemme järjestöjen toiminta vuoden alussa vielä melkein kokonaan lamassa. Yhä jatkuvan valkoisen terrorin vallitessa vaadittiin puolueen ja järjestöjen toimihenkilöiltä erittäin suuria ponnistuksia toiminnan uudelleen elvyttämiseksi. Kun „puhdistus“ monin paikoin oli ollut niin

perinpohjainen, ett'ei entisiä toimihenkilöitä ollut lainkaan jäljellä ja järjestöjen henkiin herättäminen jäi siten kokonaan uusien ja tottumattomien voimien käsiin, niin ei alku näyttänyt suinkaan lupaavalta. Olihan sitäpaitsi tynkäeduskunnan laatima poikkeuslaki vielä voimassa ja suojeluskuntaterrori ja viranomaisten harjoittama mielivalta rehoitti kaikkialla maassamme. Työväenjärjestöjen talot ja omaisuudet olivat myynti- ja hukkaamiskiellon alaisina, joka seikka varsinkin oli pahimpana esteenä toiminnan uudelleen alkamiseksi.

Puoluetoimiston huoneisto. Kun myöskin Puoluetoimikunnan entinen huoneisto oli viranomaisten toimesta suljettu, ja rahavarat olivat takavarikossa, oli puoluetoimikunnan aluksi työskenneltävä S. Sosialidemokraatin toimituksen nurkissa. 21 p. tammikuuta saapui maaherran päätös tehdyn anomuksen johdosta ja samana päivänä poistettiin sinetit Puoluetoimiston ovilta. Saksalaiset soturit, jotka heti Helsingin valtauksen jälkeen olivat majoittuneet myös Puoluetoimiston huoneistoon, olivat täälläkin harjoittaneet „besorgausta“ tunnetulla taidollaan. Niinpä olivat he murtaneet auki kassakaapin ja anastaneet sieltä 500 mk. rahaa ja postimerkkejä. Sitäpaitsi oli toimistosta viety 2 puhelinkonetta, kirjoituskone, monistuskone, kynänterotuskone, 2 pakettivaakaa y. m. Joka paikka oli perinpohjin pengottu ja lattioille heitetty suuret röykkiöt kirjeitä y. m. papereita. 25 p:nä tammik. ryhtyi puoluetoimikunta työskentelemään omassa huoneistossaan. Rahat jäivät edelleenkin takavarikon alaisiksi. Ne saatiin irti vasta kesäk. 1 p:nä, poikkeuslain lakattua. Siihen saakka toimi puoluetoimikunta suureksi osaksi lainavaroilla.

Järjestötoiminnan elvyttäminen. Kun puoluetoimikunnalle vuoden vaihteessa oli saapunut niin runsaasti tiedusteluja kokouksien pidosta y. m. järjestötoimintaa koskevista asioista, että niihin kaikkiin oli mahdoton erikseen vastata, katsoi puoluetoimikunta tarpeelliseksi selostaa näitä asioita erityisellä kiertokirjeellä, joka julaistiin myös S. Sosialidemokraatissa 13 p:nä tammik. Kaikista vaikeuksista huolimatta alkoikin järjestötoiminta sitte nopeasti elpyä. Kun järjestötoimintaa rajoittava poikkeuslaki lakkasi olemasta voimassa toukokuun lopussa, oli vallinnut mielivaltakausi hämmentänyt käsitteitä siinä määrin, ett'ei enää tiedetty, mikä oli luvallista, mikä ei. Tämän johdosta lähetti puoluetoimikunta 14 p:nä kesäk. kaikille puolueosastoille uuden kiertokirjeen, jossa selostettiin tärkeimpiä järjestötoimintaa koskevia asioita.

Bernin konferenssi. Puolue oli kokouksessaan Helsingissä

v. 1917 päättänyt liittyä Zimmerwaldin Internationaleen, mutta ei päättänyt samalla erota entisestä, joten meidän puolueemme kuului kumpaseenkin, kuten jotakuinkin samalla kannalla oleva Norjan sos. dem. puolue. Kun Zimmerwaldin Internationale oli sodan aikana hajonnut ja yhteys ulkomaitten veljespuolueiden kanssa näytti välttämättömältä, päätti puolue toimikunta noudattaa samaansa kutsua ja lähettää edustajansa ensin Bernissä aijottuun, mutta sittemmin Lausannes-
sa tammikuulla pidettyyn kansainväliseen sosialistikonferenssiin. Edustajiksi valittiin V. Tanner, V. Vuolijoki, S. Vuolijoki ja J. W. Keto. Päätöstä tehtäessä sovittiin siitä, että puolue kustantaa korkeintaan kahden edustajan matkakulut. Eri näisistä syistä eivät Tanner ja S. Vuolijoki kuitenkaan voineet matkalle lähteä, joten puolueemme edustajina tässä konferenssissa olivat V. Vuolijoki ja J. W. Keto.

Kansainvälisessä sihteeristössä ovat olleet jäseninä puolue toimikunnan valitsemina J. W. Keto ja V. Vuolijoki.

Sos.-dem. kansanedustajien poiskutsuminen tynkæeduskunnasta. Kun tynkæeduskunta yhä jatkoi laitonta toimintaansa vielä senkin jälkeen, kun uudet vaalit oli määrätty toimitettaviksi, päätti puolue toimikunta 17 p:nä tammik. kehottaa jällejääneitä sosialistiedustajia heti luopumaan toimistaan. Seuraavana päivänä oli puolue toimikunnalla yhteinen neuvottelukokous sosialistiedustajien kanssa. Kaikki olivat yksimielisiä siitä, että tynkæeduskunnan toiminta, varsinkin sen jälkeen kun uudet vaalit oli määrätty toimitettaviksi, oli täysin laitonta, eikä niin ollen ollut sopivaa, että sosialistiedustajat olivat mukana tässä valtiollisessa ilveilyssä. Asiasta sovittiin siten, että puolue toimikunta kutsuu julkisesti edustajat pois tästä laittomasti toimivasta eduskunnasta. Puolue toimikunnan kehotuksesta jättivätkin sitte kaikki meikäläiset edustajat paikkansa.

Eduskuntavaalit. Lähestyvien eduskuntavaalien johdosta julkaisi puolue toimikunta 4 p:nä tammikuuta kehotuksen puoluejärjestöille huomauttaen niistä toimenpiteistä, joihin vaalien varalta on ryhdyttävä. Myöhemmin julaistiin, paitsi tavanmukaista vaalijulistusta, myös erityinen lentolehtinen toimihenkilöitä ja kotiagitaattoreita varten. Vaali- ja järjestötoiminnan käyntiin saamiseksi annettiin kullekin piiritoimikunnalle 5,000 mkan laina. Puolueneuvosto päätti sittemmin, että tästä lainasta saavat piiritoimikunnat suoranaiseksi avustukseksi toisen puolen, 2,500 mk., joten ainoastaan toinen puoli oli maksettava takaisin tämän vuoden kuluessa, jollei puolue toimikunta pyydetäessä erityisistä syistä myönnä mak-

suajan pitennystä. Ruotsinkielisten toverien vaalitoiminnan avustamiseksi myönnettiin Ruotsalaiselle Työväenliitolle 1,000 markan avustus. Eduskuntavaalit toimitettiin, kuten tunnettua, tällä kertaa erittäin tukalissa olosuhteissa. Viranomaisten ja suojeluskuntien taholta häirittiin monella tavalla vaalitoimintaa, vieläpä vangittiin vaalipuhujia ja estettiin vaalikokousten toimeenpanoa. Oikeusministerin määräyksestä julistettiin puolueen vaalijulistus „Sorrön yöstä nouskaa“ sekä „Eduskuntavaalit“ niminen vaaliopas takavarikkoon 10 p:nä helmikuuta. Julistusten levittäjiä vastaan nostettiin sitte lukuisasti syytteitä „rikollisen kiihotuskirjallisuuden“ levittämisestä. Tuomiot olivat hyvin kirjavaa, vaihdellen 1–10 kuukauteen vankeutta tai 50–1,000 markkaan sakkoa. Ainoastaan muutamissa harvoissa tapauksissa on oikeus vapauttanut syytetyt kaikesta edesvastuusta. Vaalitoiminnan johdosta syytettyjä puoluetovereita on puoluetoimikunta avustanut neuvoilla ja ohjeilla sekä tehnyt heidän puolestaan Työväen Lakiasiantoimiston välityksellä maksuttomasti valituksen alioikeuden päätöksistä. Myöskin puoluetoimikunnan puheenjohtajaa V. Tanneria ja Työväen kirjapainon johtajaa A. Salmea vastaan nostettiin kaksi oikeusjuttua, toinen vaalijulistuksen ja toinen vaalioppaan johdosta. 17 p:nä maaliskuuta oli edellinen juttu Helsingin raastuvanoikeudessa lopullisesti käsiteltävänä ja tuomittiin Tanner 2 kuukauden vankeuteen ja Salmi 500 markan sakkoon. Tannerin tuomioistuimelle esittämä puolustuspuhe julkaistiin sittemmin puoluetoimikunnan toimesta erityisenä kirjasena sekä suomeksi että ruotsiksi. Seuraavana päivänä sai Tanner vaalioppaasta yhden kuukauden lisää ja Salmi 400 mk. sakkoa.

Huolimatta kaikesta viranomaisten ja suojeluskuntien harjoittamasta mielivallasta ja rettelöimisestä suoriutui puolueemme kuitenkin vaalitaistelusta paremmin kuin oli voitu odottaa. Valituksi saatiin 80 edustajaa. Taantumuksellinen virkavalta toimi nyt, kuten usein ennenkin, parhaana agitaattorinamme.

Talojen ja irtaimiston palautus järjestöille. Myymis- ja hukkaamiskiellon alaisten työväentalojen ja irtaimiston palautus järjestöille tapahtui vuoden vaihteessa siten, että anomus siitä oli jätettävä Valtioneuvostolle, joka asian ratkaisi. Tammi-kuussa siirsi Valtioneuvosto asian ratkaisun maaherroille, joille sen jälkeen anomuskin oli jätettävä. Näiden anomusten sisäänjätössä ja asian muussakin selvittelyssä antoi puoluetoimikunta järjestöille apuaan. Niinpä toimitettiin puoluetoimikunnan

välityksellä asianomaiseen paikkaan tällaisia anomuksia 123 yhdistyksen puolesta.

Työväen Sanomalehti O.y:n osakkeiden ostaminen puolueelle. Viimeksi pidetty ylimääräinen puoluekokous velvotti puolue toimikunnan

a) ostamaan puolueelle saatavana olevia Työväen Sanomalehti O.y:n osakkeita,

b) myymään niitä olemassaoleville työväenjärjestöille kautta maan; ja

c) tekemään Työväen Sanomalehti O.y:lle ehdotuksen, että yhtiön sääntöjä heti niin muutettaisiin, että osakkeenomistajilla olisi yhtiössä ääniä osakeluvun mukaan.

Näitä päätöksiä ryhtyi puolue toimikunta toteuttamaan, mutta kuten tunnettua, ryhtyivät eräät yksityiset T. S. O.y:n osakkaat, joiden valta ja vaikutus näiden päätösten toteuttamisen kautta tulisi huomattavasti vähenemään, vastustamaan puoluekokouksen päätöksiä. Tämän johdosta päätti puolue toimikunta 7 p:nä helmik. lähettää yhdistyksille ja osastoille kiertokirjeen, jossa kysymystä selostettiin viimeiselle, ylimääräiselle puoluekokoukselle esitetyn alustuksen mukaan, josta myös selvisi edellisten puoluekokousten kanta asiassa. Tällä kiertokirjeellä olikin toivottu vaikutus. Puolue toimikunnan hallussa olleet parisataa yhtiön vanhaa osaketta tilattiin kaikki puoluejärjestöille, jotka kaikkialla maaseudulla asettuivat tukemaan puoluekokouksen päätöstä. Keväällä pidetty T. S. O.y:n yhtiökokous vahvisti sitte aikaisemmin tehdyn päätöksen 2,000 uuden osakkeen liikkeelle laskemisesta. Näitä osakkeita ei kuitenkaan ole toistaiseksi voitu liikkeelle laskea, koska ylempanä mainitut yksityiset osakkaat ovat tehneet yhtiökokouksen päätöksen johdosta valituksen, eikä hovioikeus ole asiaa vielä ratkaissut.

Mallisäännöt ja yhdistysten rekisteröiminen. Koska ne säännöt, joiden mukaan yhdistykset olivat aikaisemmin toimineet, eivät täyttäneet uuden yhdistyslain kaikkia määräyksiä, niin katsoi puolue toimikunta tarpeelliseksi laatia yhdistyksille uudet mallisäännöt, joita sittemmin piiritoimikuntien välityksellä lähetettiin puolueosastoille. Uuden yhdistyslain mukaan on kaikkien yhdistysten ilmoitettava yhdistysrekisteriin ennen tulevan tammikuun 4 päivää. Tätä tarkoitusta varten on puolue toimikunta painattanut erityisiä kaavakkeita sekä antanut tarpeellisia neuvoja ja ohjeita siitä, miten ilmoitus yhdistysrekisteriin on tehtävä.

Painattamattomien puoluekokousten pöytäkirjojen julkai-

semiseksi on puoluetoimikunta ryhtynyt toimenpiteisiin. Kesällä v. 1917 pidetyn puoluekokouksen pöytäkirjan käsikirjoituksesta oli loppuosa hävinnyt Sosialistin kirjapainosta, Turussa, mihin se oli jätetty painettavaksi, joten se oli korvattava sanomalehtiselostuksen perusteella. Tämä pöytäkirja valmistunee piakkoin. Samoin saataneen viimeksi pidetyn ylimääräisen puoluekokouksen pöytäkirja valmistumaan tämän syksyn kuluessa. Sihteerinä toimineen Väinö Vankkojan sairaus viivästytti pöytäkirjan julkaisua, kun hän ei voinutkaan sitä laatia, kuten oli aikomus, vaan täytyi hänen palauttaa asiakirjat keväällä.

O.y. Kansanvalta on osakkeiden oston kautta joutunut puolueen haltuun puoluekokouksen päätöksen mukaisesti. Kertomus sen toiminnasta julkaistaan toisessa paikassa.

Arbetarbladetin perustaminen. Koska pidettiin välttämättömänä ruotsinkielisen työväen toiminnan herättämiseksi ja uudelleen elvyttämiseksi ruveta Etelä-Suomessa julkaisemaan ruotsinkielistä puoluelehteä, niin päätti puoluetoimikunta 28 p:nä maaliskuuta ryhtyä valmistaviin toimenpiteisiin tuuman toteuttamiseksi. Asia esitettiin puolueeneuvostolle, joka päätti, että puolueen on ensi tilassa ryhdyttävä kustantamaan mainitunlaista lehteä, aluksi kerran viikossa ilmestyvänä. Tämän päätöksen mukaisesti on O.y. Kansanvallan kustannuksella alkanut syyskuun alusta ilmestyä „Arbetarbladet“ -niminen lehti, jonka vastaavana toimittajana on insinööri Leo Hildén.

Yhteys piiritoimikuntien kanssa. Kun pidettiin tärkeänä saada aikaan entistä suurempaa yhdenmukaisuutta eri piirien toiminnassa ja läheisempää vuorovaikutusta piirijärjestöjen ja puoluetoimikunnan välillä, päätti puoluetoimikunta 12 p:nä maaliskuuta lähettää edustajansa piirikokouksiin, mikäli siihen tilaisuutta on, sitäkin suuremmalla syyllä, kun piirisihteerinä ja toimihenkilöinä oli uusia, toimeensa vielä perehtymättömiä henkilöitä, joten oli tarpeen antaa neuvoja ja ohjeita vastaista järjestötoimintaa varten.

Eetu Salinin hautajaiset. 17 p:nä huhtikuuta kätettiin Helsingissä haudan lepoon yksi puolueemme perustajista ja innokkaimmista esitaistelijoista, Eetu Salin. Tätä kuritushuoneessa kuollutta, kuolemaantuomittua „maanpetturia“, oli pääkaupungin työväestö sankoin joukoin punalippuineen saattamassa hänen viimeiselle retkelleen ja muodostui näistä hautajaisista mitä valtavin mielenosoitusilaisuus. — Hautaus

toimitettiin puolueen kustannuksella ja on puolue-toimikunta myös päättänyt huolehtia haudan kunnossa pitämisestä.

Julistukset ja mielenosotukset. Paitsi tavanmukaista vappujulistusta, julkaisi puolue-toimikunta kesäkuun alussa puolue-neuvoston päätöksen mukaisesti julistuksen salaliittolaishomia ja sotahankkeita vastaan. Samoihin aikoihin annettiin myös julistus ja mielenosotuskehotus valtiollisten vankien armahdusasian hyväksi. — Syyskuun 24 p:nä annettiin julistus rauhan solmiamisen puolesta Neuvosto-Venäjän kanssa ja kahta päivää myöhemmin toinen julistus, jossa selvitettiin nykyistä tilannetta ja toimintamahdollisuuksia.

Balttilaisten maiden sosialistikonferenssissa, joka pidettiin Riassa syyskuun puolivälissä, olivat puolueemme edustajina A. Kotonen ja J. W. Keto. Siellä tehdyt päätökset ja hyväksytyt ponnet on puoluelehdissämme julaistu.

Työväenarkistoa on ylläpidetty entiseen tapaan, hoitajana K. H. Wiik.

Ulkomainen propaganda. Kun ulkomailla yleensä tunnetaan sangen huonosti maamme oloja ja kun porvariston ja hallituksen taholta on koetettu ulkomailla selittää, ettei Suomessa ole koskaan mitään valkoista terroria ollutkaan, niin on puolue-toimikunta kaikin sen käytettävissä olevin keinoin koettanut saada ulkomaille oikeita tietoja oloistamme. Tätä varten on lähetetty kirjelmiä ja sähkösanomia ulkomaisille veljespuolueille. Kesäkuun puolivälistä on puolueellamme myös ollut oma edustajansa, toimittaja R. Sventorzetski, Tukholmassa ja on hän sellä tehnyt voitavansa maamme todellisten olojen yleensä ulkomailla ja erittäinkin Skandinaviassa tunnetuksi tekemiseksi.

Puoluelehdet. Puoluelehdiksi hyväksyi toukokuussa pidetty puolue-neuvoston kokous seuraavat lehdet: Kansan Voima, Sortavala, Demokraatti, Turku, Hämeen Kansa, Hämeenlinna, Työn Voima, Jyväskylä, Kansan Sana, Tampere ja Folkbladet, Vaasa. Sitä paitsi ovat seuraavat lehdet ilmoittautuneet puoluelehdiksi: Vapaus, Mikkeli, Uusi Aika, Pori, Työn Oikeus, Kotka ja Työläisnuoriso, Tampere. Kuopiossa ilmestyvä „työväenlehti“ „Savon Kansa“ on harjottanut puoluetta vastustavaa ja vahingoittavaa toimintaansa, eikä ole ilmoittautunut puoluelehdiksi.

Kunnallisasiaintoimisto. Uusien kunnallislakien voimaan astuttua joutui työväki ottamaan osaa myös kunnalliseen toimintaan, vieläpä paikoin vallaten enemmistön kunnanvaltuustoissa. Kun työväeltä kuitenkin yleensä puuttui kaikki kokemus kunnallisten asiain hoidossa ja sitä paitsi varsinkin nyt

uudet, tottumattomat henkilöt olivat kaikkialla ohjaksissa, katsoi puolue toimikunta välttämättömäksi erityisen kunnallisen keskustuomiston perustamisen, jonka tehtäviin kuuluisi neuvon ja ohjeiden antaminen kunnallisissa asioissa sekä yleensä toiminnan opastaminen ja järjestäminen. Tammikuun 24 p:nä päätti puolue toimikunta tällaisen toimiston perustettavaksi, mutta kun ei ollut sopivaa henkilöä tiedossa sen johtajaksi, ei hanketta kuitenkaan voitu vielä toteuttaa. Toukokuun 12–13 p:nä pidetty puolueneuvoston kokous kehotti puolue toimikuntaa jouduttamaan tämän toimiston perustamista. Kesäkuun 5 p:nä otti puolue toimikunta asian uudelleen käsiteltäväksi. Asiasta keskusteltaessa huomautettiin, että on välttämätöntä saada toimisto avatuksi jo kesän kuluessa. Asian johdosta päätettiin kehottaa O. y. Kansanvallan johtokuntaa järjestämään erityinen henkilö S. Sosialidemokraatin toimittukseen kunnallisasiota varten sekä ryhtyä neuvottelemaan asianajaja R. Itkosen kanssa hänen kiinnittämisestään perustettavaksi päätetyn kunnallisasiain toimiston johtajan toimeen. Kun Itkonen sittemmin suostuikin ottamaan sanotun toimen vastaan, saattoi toimisto alkaa toimintansa elokuun alussa. Sen jälkeen kuluneella ajalla ei tietenkään ole vielä voitu kovin suuria aikaansaada. Mainittakoon tässä kuitenkin lyhyesti muutamia seikkoja.

Kaikkia maan kuntia käsittävän tilaston kokoaminen on pantu alulle. Tilasto tulee vuoden 1918 tietoihin nähden supistumaan ainoastaan tietojen keräämiseen kuntain kielioloista, asukasluvusta, valtuutettujen luvusta ja siitä kuinka monta niistä on sosialidemokraatteja. Tilaston laajuuden määrääminen tulevaisuudessa on jätetty olosuhteiden ja kokemuksen varaan.

Kunnallislakien uuden painoksen toimittamisen on toimisto suorittanut. Entinen, Työväen Sanomalehti O. y:n kustantama oli sikäli vanhentunut, että siinä ei ollut tynkäeduskunnan, enempää kuin nykyisen eduskunnankaan 1917 lakeihin säätämiä muutoksia. Nyt toimitetussa painoksessa ovat vuoden 1917 kunnallislait myöhemmin säädetyine muutoksineen sekä vielä voimassa olevat luvut vanhoista kunnallislakeista.

Käytännöllistä vaalitoimintaa varten on toimitettu vaaliopas, joka sisältää neuvoja ja kaavoja valituksista ja valitsijayhdistysten perustamisesta j. n. e.

Syyskuun loppuun mennessä vastattiin kaikkiaan 22 kirjalliseen neuvopyyntöön.

Puoluelehdistön palstoilla on kiinnitetty työväestön huo-

miota vaaleihin osanottoon ja muutamiin käytännöllisiin kysymyksiin kunnallispolitiikan alalla.

Piirijärjestöjen luentokurssit. Vaasan l. etel. vaalip. Sos. dem. piiritoimikunta järjesti toukokuun alussa järjestötoiminnan opastuskurssit Teuvan Perälässä. Kesäkuun lopulla toimeenpantiin Vaasan l. it. vaalip. Sos. dem. piiritoimikunnan toimesta kunnallisasiain luentokurssit Jyväskylässä. Näillä molemmilla kursseilla on puoluesihteerinä puoluetoimikunnan lähettämänä käynyt luennoimassa.

Tilasto valkoisen terrorin hirmutöistä. Heti ensimmäisessä kokouksessaan tammikuun 2 p:nä päätti puoluetoimikunta ryhtyä keräämään mahdollisimman tarkkaa tilastoa valkoisen hirmuvaltakauden aikana tapahtuneista hirmutöistä, kuten murhista, ryöstöistä, vangitsemisista, vankiloihin ja vankileireihin kuolleista, tuomioista, yhdistyksien omaisuuksien hukkaamisista ja takavarikoimisista, räjäköyksistä y. m. s. Tarkoituksena oli seikkaperäisen selostuksen laatiminen valkoisten hirmuhallituksesta.

Jo samassa kuussa ryhdyttiin toimenpiteisiin tilaston keräämiseksi. Kyselykaavakkeet arviotilaston aikaansaamiseksi laadittiin ja lähetettiin maan kaikkiin kuntiin. Päätettiin kerätä tilasto myöskin varsinaisista luokkasodan uhreista. Tilastotyötä varten palkattiin erityinen henkilö ja hänelle apulainen.

Tilaston keruu päätettiin toimittaa kahdessa osassa. Ensimmäinen oli saatava arviotilasto, jonka hankkimista pidettiin kiireellisenä, ja sitä kerätessä samalla valmistettiin paikkakuntia, perustamalla tilastokomiteoita sekä muulla tavoin, ryhtymään asian vaatimiin toimenpiteisiin varsinaisen, henkilökohtaisen tilaston aikaansaamiseksi.

Tilaston keruu kehittyi laajaksi, paljo työtä kysyväksi hommaksi. Vuoden alussa oli vielä sangen vaikea päästä yhteyteen puoluetoverien kanssa ja sitäpaitsi oli viime vuosi järkyttänyt vallankin Etelä-Suomen kuntia. Herätystyötä oli tehtävä. Pelko työhön ryhtymiseen oli useimmilla paikkakunnilla aivan tavallinen, vallankin ensialussa. Postin kulkuakin oli epävarma. Tilastokaavakkeet hyvin useissa maamme kunnissa eivät ensi lähetyksellä saapuneet perille. Lähetyksiä täytyi uudistaa.

Arviotilaston keruu lopetettiin toukokuun lopulla. Siihen mennessä oli arviotilastokaavakkeita palautettu seuraavasti: Uudenmaan läänin alueelta oli palauttanut arviotilastokaavakkeen 38 kuntaa; Turun ja Porin läänin alueelta 115; Hämeen läänin alueelta 51; Viipurin läänin alueelta 43; Mikkelin läänin

28; Kuopion läänin alueelta 41; Vaasan läänin alueelta 71 ja Oulun läänin alueelta 66 kuntaa. Arviotilasto oli näin saatu 453 kunnasta. Saapumatta se jäi 87 kunnasta. Yksinään Viipurin läänistä puuttuu arviotilasto 25 ja Vaasan läänistä 24 kunnasta. Ainoastaan Viipurin läänin 25 kunnan saapumatta oleva tilasto olisi vaikuttanut, ja tuntuvastikin, kansalaissodan uhrien arviolukuja määrättäessä. Muista lääneistä puuttuu arviotilasto kunnista, jotka tässä suhteessa merkitsevät hyvin vähän tai ei juuri mitään.

Kun kävi mahdottomaksi saada Viipurin läänin useimmista kunnista tilastoa, lopetettiin arviotilaston keruu ja tilastokomitea ryhtyi keräämään varsinaista, henkilökohtaista tilastoa, lähettämällä tarkoitukseen sopivia kyselykaavakkeita taas kaikkiin maamme kuntiin, järjestöille sekä yksityisille puolue-tovereille. Kaavakkeiden lähetys tapahtui toukokuun lopulla ja jatkui sitä koko alkukesän. Henkilökohtaisten tilastojen sekä n. s. pitäjänkertomusten laatiminen vaatii kerääjältä paljon aikaa ja vaivaa. Niiden lähetys maaseudullekin tapahtui paraaseen kesätyöaikaan, joten ensi aluksi näyttäytyi miltei mahdottomalta löytää järjestöjä tai henkilöitä, jotka olisivat ottaneet työn paikkakunnallaan tehdäkseen. Kesä kuluikin etsittäessä kirjenvaihdon kautta toimeen halukkaita henkilöitä. Myöskään eivät tilastokaavakkeet saapuneet alkukesästä osoitteen omistajille, joten yhteen kuntaan oli lähetettävä neljä, jopa viisikin kertaa kaavakkeita, ennenkuin komitea sai tiedon, että ne olivat perille saapuneet.

Syksyn mennessä alkoi tilaston keruu taas paremmin menestyä. Tätä kirjoitettaessa (syysk. 30 p:nä) on varsinaisia, henkilökohtaisia tilastotietoja saapunut seuraavasti:

Uudenmaan läänistä 14 kunnasta; Turun ja Porin läänistä 48; Hämeen läänistä 15; Viipurin läänistä 19; Mikkelin läänistä 20; Kuopion läänistä 14; Vaasan läänistä 46 ja Oulun läänistä 42 kunnasta.

Tilaston keruu lopetetaan lokakuulla. Tarkistaminen vie aikaa, mutta viimeistään marraskuun loppuun mennessä voidaan laskea tilastokomitean työn lopullisesti päättyvän.

Saapuneet tilastot ovat yleensä laaditut tarkoitusta vastaavalla tavalla. N. s. pitäjänkertomukset sitävastoin ovat vähemmän tyydyttäviä, puuttuen niistä asiallisuutta ja tarkkuutta. Onpa kuntia, jotka eivät kertomusta ole lainkaan lähettäneet tai sitte ovat kyhänneet sen mitättömän ja aivan kelvottomankin. Joukossa kuitenkin on paljokin sekä asiallisia että tarkkoja. Kaikissa tapauksissa täytyy pitää tähän astista ke-

ruun tulosta pääasiallisesti sangen tyydyttävänä, joskin se on vienyt paljo enempi aikaa, kuin ennakoita osattiin aavistaa. Mutta keruutyö on vallankin Etelä-Suomen pitäjissä sekä Satakunnassa ja Viipurin läänissä ollut useinkin kerääjille ylivoimaista, raskasta ja vaikeata ja erikoisesti juuri aikaa viepää.

* * *

„Puoluejohdon“ toiminta on viime kuukausina joutunut erikoisten piirien taholta ankaran arvostelun alaiseksi; sitä on syytetty oikeistolaisuudesta, herrassosialismista, ministerisosialismista, revisionismista y. m., puhumattakaan niistä törkeämmistä nimityksistä, joita ovat ladelleet ulkomailla olevat kommunistit. Vaikeata on kuitenkin käsittää, miten yllä selostettu toiminta on voinut antaa perusteltua aihetta sellaiseen arvosteluun. Puoluejohdon toiminta on ollut ihan samallaista ja samaa kuin koko puolueenkin ja sen kaikkien eri osastojen toiminta: pyrkimystä saada sisällissodan ja valkoisen terrorin hävityksen jäljet korjatuiksi, saada järjestötoiminta jälleen käyntiin ja yhtä voimakkaaksi kuin se oli aikaisemmin. Koko puoluehan on ollut samassa asemassa kuin sellainen maanviljelijä, jolta vihamies on hävittänyt rakennukset ja halla vienyt sadon; siinä asemassa ollen ei kenenkään mieleen johdune uudisviljelmien raivaaminen, vaan ensin on mökki rakennettava ja vanhat pellot saatava kylvöön, jotta edes elämisen alkuun pääsisi. Siinä asemassa on oltu ja osittain ollaan vieläkin. Sodan hävityksen ja valkoisen terrorin jäljet näkyvät ja tuntuvatkin vielä kaikkialla. Puolueessamme on vielä kaikkialla tuntuva työvoimien puute. Eivät edes kaikki piiritöimikunnat työskentele vielä säännöllisesti. Piirisihteerien vaihtelut ja uusien tottumattomuus on tehnyt ja tekee haittaa edelleen. Vieläkään ei ole saatu kaikkia yhdistyksiä toimintaan herätetyksi eivätkä kaikki yhdistykset vielä ole saaneet talojaan ja omaisuuksiaan haltuunsa. Laittomuutta ja mielivaltaa esiintyy vieläkin yhtäällä ja toisaalla, varsinkin valtiollisen poliisin eli n. k. ohranan agentit toimeenpanevat aiheettomia vangitsemisia ja pidätyksiä milloin missäkin. Tämän epänormaalisen tilanteen taustana esiintyvät sitte aseelliset porvarikaartit, jotka eivät näytä tyytyvän varsinaiseen tehtäväänsä, laillisuuden ja järjestyksen suojaamiseen, vaan usein esiintyvät niiden pahimpina häiritsijöinä. Tynkäeduskunnan laatimaa sosialistipykälää koettavat yleiset syyttäjät käyttää ahkerammin kuin aihettakaan olisi, jopa asettuen yksityisten henkilöittenkin kunnianvartijoiksi. Sana „vallan-

kumous" sinänsä herättää heissä kauhua, ja vaarallista kiihostusta näkevät he kaikkialla. Porvariston narrimaista kumouskauhua ja keinoja heidän järjestyksensä turvaamiseksi kuvaa parhaiden ent. sisäministerin vieläkin voimassa oleva lippukaasi, joka kieltää punaisten lippujen käyttämisen.

Tosin on huomattavan suuri ero nykyisen ja „vuosi sitten" vallinneen tilanteen välillä. Eihän silloisesta terrorista ole enää kuin rippeitä jäljellä. Mutta ne rippeetkin on lakaistava pois. Virkavaltainen mielivalta on alunalkaen estettävä pesiytymästä tasavaltaiseen yhteiskuntajärjestelmäämme. Mutta tässä kansanvallan taistelussa ei ole hyötyä minkäänlaisesta salaisesta toiminnasta eikä myyräntyöstä, vielä vähemmän eduskunnallista ja ammatillista toimintaa vierovasta ja väheksyvistä suurisanaisesta kommunismista, vaan siihen tarvitaan lujia julkisia järjestöjä, jotka kukin kohdaltaan ja kaikki yhteisesti kykenevät torjumaan kaikki mielivallan yritykset kansalaisoikeuksien rajoittamiseksi tai loukkaamiseksi, vieläpä kumoamaan kaikki siihen suuntaan tähtäävät taantumukselliset laitkin. Ei „puoluejohto" tai eduskuntaryhmä yksinään saa mitään aikaan, jollei niiden mukana ole lujia järjestöjä omaa työtään suorittamassa, omaa aluettaan varjelemassa ja antamassa pontta ja voimaa edustavien laitostensa ja luottamusmiestensä vaatimuksille. Tällainen on ollut puoluetoimikunnan katsantokanta ja toimintaohje. Jos se on revisionismia tai oikeistolaisuutta, niin itsetietoisesti ja tarkoituksellisesti sitä tietä on kuljettu.

Tätä toimintaa vahingoittamassa ja estämässä ovat olleet kaikki ne, jotka ovat tuijottaneet itsensä sokeiksi pikaiseen yleismaailmalliseen vallankumoukseen ja siitä syystä ovat alkaneet halveksia kaikkea hetken pikkutyötä, valtiollista, kunnallista, ammatillista ja osuuskunnallista toimintaa, agiteeranneet niitä ja niihin osanottajia vastaan ja saarnanneet — salaisesti tietysti — yksinomaan aseellisen vallankumouksen autuaaksitetekevää oppia. Nämä „jyrkän luokkataistelun kannalla olevat kommunistit" ovat sitäpaitsi kääntäneet aseensa yksinomaan sosialidemokraatteja vastaan ja innossaan unhottaneet kokonaan porvariston, jonka he varmaankin luulevat ilman mitään, ilman taisteluakin kukistuvan. — Sellaisesta toiminnasta pitää tulla loppu, jos aijotaan päästä kansanvaltaan ja sosialidemokraattisia päämääriä toteuttamaan.

Helsingissä 30 p. syysk. 1919.

Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta.

Puolueen raha-asiain hoito.

Vuoden 1917 tilikertomus.

Vaikka vuosien 1917 ja 1918 tilikertomukset eivät kuulu nykyisen puoluetoimikunnan toimikauteen, esitämme ne tässä yhteydessä, koska niitä ei ole esitetty aikaisemmin pidetyssä puoluekokouksessa.

Tilinpäätös joulukuun 31 p. 1917 on seuraava:

Voitto- ja tappiotili jouluk. 31 p. 1917

Debet:	
An	Vier. velkakirjojen tili 100: —
"	Kaluston tili 3,792: 75
"	Avustustili 21,000: —
"	Vaalirahaston tili 24,138: 04
"	Aikakauslehden tili 1,000: —
"	Puoluekokouksen tili 5,787: 83
"	Painokannerahaston tili 220: —
"	Kulunkitili 8,916: 34
"	Käyttövarojen tili 17,873: 78
"	Kansainvälinen tili 44,539: —
"	Palkkatili 18,565: —
"	Työväen sihteeristön tili 1,997: 10
"	Puolueneuvoston tili 14,806: 35
"	Voitto-osuuksien tili 26,253: 28
"	Eduskuntatöiden tili 3,187: 90
"	Asiamiesten palkintotili 20: 95
"	Pääomatili 16,051: 17
<hr/>	
Smk. 208,249: 49	

Kredit:	
Per	Kirjatili 9,964: 71
"	Kevättervehdyksen tili 8,527: 19
"	Vappumerkkien tili 31,559: 25
"	Puolueverojen tili 73,016: —
"	Työväen Kalenterin tili 59,303: 29
"	Korkotili 3,904: 90
"	Työv. taskukirjan tili 19,658: 03
"	Ruots. kevättervehdyksen tili 729: 77
"	Folkkalenterin tili 974: —
"	Ruots. taskukirjan tili 612: 35
<hr/>	
Smk. 208,249: 49	

Tasaustili jouluk. 31 p. 1917

Debet:

An	Kassatili	33,294:42
„	Pankkitili	119,785:12
„	Vier. velkakirjojen tili	60,738:23
„	Osakkeiden tili	3,300:—
„	Kaluston tili	1:—
„	Eri henkilöiden tili	43,760:88
„	Kirjatili	500:—
„	Paperivaraston tili	8,835:32
		<hr/>
	Smk.	270,214:97
		<hr/>

Kredit:

Per	Eri henkilöiden tili	55,014:26
„	Kuolleitten yhdistysten tili	4,093:19
„	Puolueopiston tili	4,849:83
„	Aikakauslehden tili	6,000:—
„	Työv. järj. lainausrahaston tili	42,536:—
„	Asiamiesten palkintotili	2,385:—
„	Lahjojen ja keräysten tili	17,324:53
„	Pääomatili	138,012:16
		<hr/>
	Smk.	270,214:97
		<hr/>

Tilintarkastajain lausunto.

Valittuina tarkastamaan Suomen sos.-dem. Puoluetoimikunnan tilejä vuodelta 1917, saamme tehtävän suoritettuumme lausua seuraavaa:

että kassa 3 eri kerralla suorittamamme tarkastuksen aikana on ollut kassakirjan osoittaman saldon suuruinen;

että kirjanpito on asianmukaisesti järjestetty, suurella huolella ja taidolla hoidettu sekä tarpeellisilla tilitodisteilla varustettu;

että puolueen hallussa olevat arvokirjat ovat tilinpäätöksen mukaiset ja asianmukaisessa kunnossa;

että „Työmies“-lehdessä on aikanaan julaistu selostukset saapuneista puolueverotilityksistä kassakirjan mukaisesti.

Tämän johdosta ja koska varsinkin puolueen kustannustoimintaa on tilivuoden aikana hoidettu erittäin menestyksellisesti, saamme ehdottaa, että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin täydellinen tilivapaus vuodelta 1917.

Helsingissä 6 p:nä maaliskuuta 1918.

J. Laherma.

Eino Jalava.

Vuoden 1918 tilikertomus.

Sanotulta vuodelta ei löydy täydellistä tilikertomusta sen takia että silloisen puoluetoimikunnan määräyksestä kassakirja ja osa varoja siirrettiin Venäjälle, jossa vielä ovat. Kassatili ja tilitodisteet tarkastettiin kuitenkin maaliskuun 31 p. ennenkuin puoluetoimikunnan silloinen puheenjohtaja J. K. Lehtinen ja rahastonhoitajaksi valittu K. Hämäläinen ottivat ne vastaan. Tilintarkastajain lausunto kuuluu seuraavasti:

Allekirjoittaneet Suomen Sos.-dem. Puolueen tilintarkastajat tarkastivat puolueen rahastonhoitajan K. Heinosen toimestaan erotessa tämän pyynnöstä Puoluetoimikunnan kassakirjan 31 p:nä maaliskuuta 1918 vuoden alusta sanottuun päivään asti ja havaitsivat, että kaikki kassaviennit olivat asianmukaisesti todisteilla varustetut sekä että samassa tilaisuudessa laskettu kassa oli yhtäpitävä kassakirjan osoittaman kassajäännöksen kanssa.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 1919.

Eino Jalava.

J. Laherma.

Kansalaissodan päättymisen jälkeen joutui puolueen täällä oleva omaisuus väliaikaisen puoluetoimikunnan huostaan. Puoluetoimikunta valitsi rahastonhoitajaksi allekirjoittaneen, joka hoiti tehtävää sivutoimenaan vuoden loppuun.

Tilikertomus toukokuun 1 päivästä vuoden loppuun on seuraava:

Voitto- ja tappiotili jouluk. 31 p 1918

Debet:

An	Kulunkitili	3 305: 61
„	Matkakulujen tili	475: 10
„	Palkkatili	1,600: —
„	Puoluekokouksen tili	2,417: 36
„	Poistojen tili	25,953: 69
„	Pääomatili	131: 26
		Smk. 33,883: 02

Kredit:

Per	Kirjatili	511: 15
„	Paperivaraston tili	4,537: 84
„	Työväen Kalenterin tili	25,820: —
„	Korkotili	1,964: 03
„	Käyttövarojen tili	1,050: —
		Smk. 33,883: 02

Tasaustili jouluk. 31 p. 1918

Debet:

An	Kassatili	11,769: 92
„	Pankkitili	169,542: 40
„	Eri henkilöiden tili	15,676: 28
„	Vieraiden velkakirjojen tili	57,701: 10
„	Osakkeiden tili	3,450: —
„	Kalustotili	1: —
„	Kirjatili	15,000: —
„	Paperivaraston tili	8,000: —
„	Vappumerkkien tili	13 000: —
		<hr/>
	Smk.	294 140: 70

Kredit:

Per	Eri henkilöiden tili	111,418: 88
„	Kuolleitten yhd. tili	4,093: 19
„	Puolueopiston tili	4,849: 83
„	Aikakauslehden tili	6,000: —
„	Työväenjärj. lainausrahaston tili	44,216: —
„	Pääomatili	123 562: 80
		<hr/>
	Smk.	294,140: 70

Tilintarkastajain lausunto.

Tarkastettuamme Suomen Sos. dem. Puoluetoimikunnan tilit toukokuun 1 päivän ja joulukuun 31 päivän väliseltä ajalta v. 1918 saamme tämän tehtävämme perusteella lausua, että kaikki kassaviennit olivat vastaavilla todisteilla varustetut;

että kirjanpito on hyvin ja huolellisesti hoidettu ja kirjanpäättös oikea;

että puolueen hallussa olevat osakkeet ja muut arvokirjat ovat asianmukaisessa kunnossa;

että tänään laskemamme kassa oli kirjojen osoittaman kassajäännöksen mukainen; ja

että puolueen omaisuus ja Työväen arkisto ovat mielestämme riittävään määrään palovakuutetut.

Kaiken tämän perusteella saamme ehdottaa, että asianomaisille tilivelvollisille myönnettäisiin tilivapaus mainitulta ajalta.

Helsingissä 10 päivänä toukokuuta 1919.

Artturi Aalto.

Eino Jalava.

Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan synty ja toiminta.

Heti senjälkeen kun saksalaiset joukot huhtikuun 12 p:nä 1918 olivat vallanneet Helsingin ja työväen järjestötoiminta tukahutettiin sekä sanomalehdistö lakkautettiin, piti pieni ryhmä helsinkiläisiä puoluetovereita neuvotteluja siitä, mitä olisi tehtävä työväen valtiollisen toiminnan henkiin herättämiseksi. Tällöin pidettiin ensimmäisenä ja tärkeimpänä tehtävänä työväen sanomalehden aikaansaamista. Väliaikainen toimikunta asetettiin heti valloituksen jälkeisinä päivinä valmistamaan tätä kysymystä.

Kun Työväen Sanomalehti Osakeyhtiön liike oli viranomaisten takavarikoima, ja kun näytti olevan sangen vähän toiveita siitä, että uuden lehden ilmestysluvan saanti kävisi mahdolliseksi, jos kustantajaksi ilmoitettaisiin Työväen Sanomalehti Osakeyhtiö, ehdotti toimikunta 19 päivänä huhtikuuta pidetylle kokoukselle, että perustettaisiin uusi yhtiö työväenlehden kustantamista varten. Mainittuna päivänä pidettiin uuden yhtiön osakkeenmerkitsijäin kokous, hyväksyttiin yhtiölle säännöt ja valittiin väliaikainen johtokunta, jonka huoleksi jäi vahvistuksen haku yhtiön säännöille. Samalla päätettiin ryhtyä julkaisemaan „Suomen Sosialidemokraatti“-nimistä sanomalehteä sekä alottaa neuvottelut T. S. O. Y:n kanssa siitä, että Työmiehen toimitus- ja konttorihuoneisto vuokrattaisiin yhtiölle sekä että aijottua lehteä ryhdyttäisiin painattamaan T. S. O. Y:n kirjapainossa. Ensimmäinen yritys hankkeen toteuttamiseksi oli 6 päivänä toukokuuta tapahtunut „Suomen Sosialidemokraatin“ ensimmäisen näytenumeron julkaiseminen. Tätä eivät viranomaiset silloin kuitenkaan suvainneet, vaan takavarikoitiin lehden numerot ja sen toimituskunta vangittiin lyhyeksi ajaksi. Kulutusosuuskuntien Keskusliiton konttori, joka oli ilmoitettu lehden toimituspaikaksi, suljettiin ja sama kohtalo tuli sen yksityisen kirjapainon osaksi, jossa näytenumero oli painettu.

Suunnitellun lehden julkaiseminen olikin vielä monen vaikeuden takana. Painovapaus oli kumottu ja riippui kokonaan valkoisen terrorin johtajista, annettiin työväenlehden päästä julkisuuteen. Hallituksen taholla suunniteltiin painovapautta rajoittavaa poikkeuslakia ja sitä ennen ei haluttu antaa ainoankaan sosialidemokraattisen lehden ilmestyä. Sittemmin julaistiinkin 21 päivänä kesäkuuta asetus, joka jätti painovapauden kokonaan maaherrain mielivallasta riippuvaksi. Nyt oli kuitenkin tilaisuus hakea lehdelle julkaisemista tä-

män asetuksen perusteella ja niin jätettiin kesäkuun 26 päivänä 1918 Uudenmaan läänin maaherralle anomus, jossa pyydettiin toveri Matti Paasivuoren vastuulla ja Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan kustannuksella ilmestyvälle „Suomen Sosialidemokraatti“-nimiselle lehdelle ilmestymislupaa. Toveri Paasivuorta ei maaherra Jalander kuitenkaan hyväksynyt lehden vastaavaksi toimittajaksi, perustellen kieltoaan sillä, että toveri Paasivuoren vastuulla ilmestyneessä 1:ssä näytteenumerossa puhuttiin porvariston „määrättömästä, verenhaluudesta kostonhimosta“. Tällöin täytyi etsiä toista vastaavaa toimittajaa ja valittiin siksi toveri Hannes Ryömä sekä jätettiin 18 päivänä heinäkuuta uusi täten muutettu anomus, johon maaherra sitten elokuun 1 päivänä 1918 myöntyykin.

Tähän eivät vaikeudet kuitenkaan loppuneet. T. S. O. Y:n kirjapaino ei ollut vielä vapautunut myymis- ja hukkaamiskiellon alaisuudesta, eikä siellä niinollen vielä voitu lehteä saada painetuksi. Muut kaupungin sanomalehtipainot eivät taas ottaneet lehteä painaakseen.

Kun sitten T. S. O. Y:n kirjapaino suurten vaikeuksien jälkeen saatiin avatuksi, uhkasi lehden ilmestymiselle asettaa esteen Suomen Paperiyhdistys kieltämällä siltä paperin. Pitkien neuvottelujen jälkeen saatiin kuitenkin jonkunverran paperia, niin että voitiin antaa toinen näyttenumero.

Vihdoin alkoi Suomen Sosialidemokraatti syyskuun 16 päivänä 1918 säännöllisesti ilmestyä, mutta paperin puute teki sen julkaisemiselle edelleenkin melkoista kiusaa.

Tällä välin oli Senaatti vahvistanut Kustannusosakeyhtiö Kansanvallan säännöt, ja yhtiön perustava kokous saatettiin pitää heinäkuun 2 päivänä. Kokouksessa valittiin liikkeelle johtokunta, jonka vakinaisiksi jäseniksi tulivat Väinö Tanner, Lauri af Heurlin, Väinö Hakkila, Matti Paasivuori, Väinö Hupli, J. W. Keto ja Paavo Raittinen, sekä varajäseniksi Erl. Aarnio, Eino Pekkala ja Emil Leino. Johtokunta valitsi puheenjohtajakseen Väinö Tannerin ja sihteerikseen Paavo Raittisen.

Väliaikaiseksi toimitusjohtajaksi valittiin Lauri af Heurlin.

Toimitusvoimien saanti tuotti vaikeuksia, sillä suuri osa sosialidemokratisia sanomalehtimiehiä istui vankiloissa tai oli poistunut maasta. Toveri Hannes Ryömä ryhtyi hoitamaan päätoimittajan tehtäviä. Toiseksi toimittajaksi kiinnitettiin väliaikaisesti Kulutusosuuskuntien Keskusliiton sihteeriksi Väinö Hupli ja artikkelitoimittajaksi otettiin toimittaja E. Huttunen. Työväen asiain toimittajaksi kiinnitettiin Matti Paasivuori,

ulkomaanosaston toimittajaksi Reinhold Sventorzetski, uutistoimittajiksi Artturi Aalto ja T. Järvinen sekä toimitussihteeriksi Yrjö Räisänen. Myöhemmin on toimitukseen vielä kiinnitetty R. Tuhti, J. W. Keto, Lyyli Eronen, K. Harvala, Sv. Lehtonen, K. Kivi, E. Lahdensivu ja N. Lahtinen. Toimituksesta ovat tähän mennessä eronneet E. Huttunen, Väinö Hupli, Matti Paarivuori, Sv. Lehtonen, Artturi Aalto, Lyyli Eronen, E. Lahdensivu ja K. Kivi.

Konttoripäällikkönä on toiminut Sosialistin Kirjapaino-Osuuskunnan entinen taloudenhoitaja K. F. Jokinen. Konttorihenkilökunnaksi on otettu Työmiehen konttorin entisiä toimihenkilöitä, sikäli kuin heitä on ollut toimiin saatavissa.

Suomen Sosialidemokraatti oli ilmestynyt vain vähän toista kuukautta, kun maaherra, annettuaan päätoimittajalle isällisiä varoituksia „väestöä kiihoittavan kirjoitustavan“ johdosta, näki hyväksi lakkauttaa sen marraskuun 11 päivänä. Sisäasiainministerin välityksellä saatiin kuitenkin myöhemmin lupa „Uuden Sosialidemokraatin“ julkaisemiselle J. W. Kedon vastuulla ja ilmestyi lehti uudella nimellä viikon ajan. Samalla jätettiin valitus Korkeimmalle Hallinto-oikeudelle Suomen Sosialidemokraatin lakkauttamisesta, mutta katsoi tämäkin Oikeus lehden ansainneen yhden kuukauden lakkautuksen. Tämän ajan päätyttyä alettiin lehteä jälleen julaista vanhalla nimellä!

Suomen Sosialidemokraattia ja sitä kustantavaa yhtiötä perustettaessa oli valtiollinen tilanne sellainen, että työväenliikkeen uudelleen herättäminen ja sanomalehden aikaansaaminen täytyi tapahtua yksityisten puoluetovereiden alotteesta ja heidän muodostamansa yhtiön puitteissa. Mutta jo yhtiötä ja lehteä perustettaessa olivat alotteentekijät yksimielisiä siitä, että niin kohta kuin säännöllinen järjestötoiminta jälleen alkaisi, olisi lehti tarjottava puolueelle, joka saisi siitä äänenkannattajansa.

Tämän vuoksi ilmoittikin Kansanvallan Johtokunta Väliaikaiselle Puolutoimikunnalle kirjelmässä joulukuun 6 päivältä, että yhtiö on valmis niin pian kuin puolue hyväksi näkee, luovuttamaan liikkeensä ja kustantamansa sanomalehden sosialidemokraattisen puolueen haltuun ja sen käytettäväksi, sekä ehdotti, että kysymys yhtiön ja lehden puolueen haltuun ottamisesta otettaisiin esille piakkoin pidettävässä ylimääräisessä puoluekokouksessa.

Polueukous hyväksyikin tehdyn tarjouksen, ja huhti-

kuun 2 p:nä siirtyivät yhtiön osakkeet oston kautta puolue-toimikunnalle.

Puolue-toimikunnan pyynnöstä jäi vanha johtokunta väli-aikaisesti paikalleen ja on se hoitanut yhtiön asioita lokuun 14 päivänä 1919 pidettyyn yhtiökokoukseen asti. — Lehden päätoimittaja Hannes Ryömä, joka viime vuonna vallinneissa vaikeissa oloissa otti huolehtiakseen päätoimittajan tehtävistä, on tämän vuoden kesällä pyytänyt tästä vapautusta, mutta on hän pyynnöstä suostunut puoluekokoukseen saakka niitä edelleen hoitamaan.

Puolue-toimikunnan päätöksen mukaisesti on yhtiö syyskuulla 1919 ryhtynyt julkaisemaan kerran viikossa ilmestyvää ruotsinkielistä puoluelehteä *Arbetarbladet*, jonka vastaavana toimittajana on Leo Hildén ja muina toimittajina Karl H. Wiik ja Anna Forsström.

Yhtiön kustannustoiminnasta mainittakoon vielä, että sen kustannuksella on ilmestynyt Karl H. Wiikin kirjanen „Kovan kokemuksen opetuksia“ sekä suomeksi että ruotsiksi, ja E. Huttusen kirjanen „Sosialidemokraattinen puoluejohto ja kansalaissoita“.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän toimintakertomus v. 1919 kevätistuntokaudelta v. 1919 puoluekokoukselle.

Eduskuntavaalit maaliskuun 1—3 p:nä 1919 tapahtuivat sos.-dem. puolueelle erittäin poikkeuksellisissa ja epäedullisissa oloissa. Järjestöt olivat hajallaan, työväentalot suojeluskuntain hallussa ja useimmat vaalipiirit ilman omaa puoluelehteä. Vaalitoimintaan oli käytävä „sosialistilain“ alaisena eikä kaikissa paikoin edes uskallettu ottaa osaa vaaleihin suojeluskuntaterrorin vuoksi. Puolueen vaalijulistus takavarikoitiin, vaalokokouksia estettiin pitämästä ja hajoitettiin ja vaalipuhujia vangittiin. Lisäksi oli puolueen äänestäjien lukumäärä huomattavasti pienentynyt „apuharvennuksen“ johdosta ja äänioikeuden riistämistarkoituksessa oli kansalaisluottamus viety kymmeniltä tuhansilta. Siitä huolimatta sai puolue vaaleissa 80 edustajaa, jota tulosta olosuhteisiin katsoen on pidettävä varsin hyvänä jopa suorastaan yllättävänä saavutuksena.

Eduskunnan kokoontuessa huhtikuun 1 p:nä, oli maassa riehuneelta taantumukselta jo taittunut sen pahin kärki. Mutta entinen järjestelmä oli vielä voimassa ja valtionhoitajan ympärille kerääntyneet taantumukselliset ainekset odottivat vain sopivaa tilaisuutta hirmuvallan uudelleen pystyttämiseksi asetettujen suojeluskuntiensa avulla. Tämän vuoksi oli vallitseva järjestelmä saatava murretuksi ja lailliset olot palautetuiksi. Lisäksi oli kiireellisesti ryhdyttävä parantamaan kansalaissodan ja valkoisen terrorin työväestöön iskeviä haavoja sekä vedettävä valkoisen terrorin harjoittajat edesvastuuseen. Tämän johdosta muodostui sos. dem. eduskuntaryhmän lähimmiksi tarkoitusperiksi:

1) yleinen amnestia ja kansalaissodan haavojen parantaminen;

2) oikeistodiktatuurin kumoaminen ja laillisten olojen palauttaminen;

3) valkoiseen terroriin syyllisten saattaminen edesvastuuseen;

4) estää sotaisia selkkauksia Venäjän kanssa;

5) tynkäeduskunnan säätämäin lakien kumoaminen ja muuttaminen.

Näiden tarkoitusperien mukaisesti laati ryhmä lähintä toimintaansa varten seuraavan *ohjelman*, joka voitaisiin asettaa keskustapuolueiden mahdollisesti tarjoamain neuvottelujen pohjaksi:

„I. *Hallitusmuoto.*

On säädettävä hallitusmuodon perusteita koskeva perustuslaki, jonka tulee rakentua seuraaville periaatteille:

1. että Suomi on kansanvaltainen tasavalta;

2. että eduskunnalla on täydellinen lainsäädäntövalta ja että eduskunnan hyväksymät lait ovat muuttamattomina julkaistavat;

3. että ylin toimeenpanovalta on uskottu tasavallan presidentille, joka tekee päätöksensä valtioneuvostossa;

4. että tasavallan presidentin valitsee eduskunta kolmeksi vuodeksi kerrallaan;

5. että tasavallan presidentti kutsuu valtioneuvoston jäseniksi rehellisiä ja taitaviksi tunnettuja Suomen kansalaisia, jotka nauttivat eduskunnan luottamusta; sekä

6. että presidentti ei saa hajoittaa eduskuntaa.

Muissa kohdissa lopullisen hallitusmuodon tulee sisältää seuraavaa:

että laajennetut kansalaisvapaudet turvataan;
 että eduskunnan finanssivalta on rajoittamaton;
 että eduskunnan hallinnollista tarkastusoikeutta kehitetään
 ja ulotetaan myöskin lainkäytön ja ulkopolitiikan alalle; sekä
 että kaikki erioikeudet lakkautetaan.

II. *Säännöllisiin oloihin palaaminen.*

1. Sosialistilaki.

Toukokuun 29 p:nä 1918 annettu „Laki väliaikaisten säännöksiä antamisesta yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassa pitämiseksi“, samoin kuin kaikki sen nojalla annetut hallinnolliset asetukset ja määräykset on heti kumottava, eikä niitä enää ole käytännössä sovellettava.

2. Kaikki valtiollisista mielipiteistä johtunut vaino tai n. k. kurinpitotoimet kuten rautatie-, koulu- ja postilaitoksessa palvelleiden toimistaan erottaminen, on heti lopetettava ja sellaisista syistä erotetuille varattava tilaisuus viipymättä palata toimiinsa.

3. Tammikuun 4 p:nä annettu laki Rikoslain 16 luvun 24 §:n säätämisestä on kumottava.

4. Yleinen armahdus.

1) Viime keväisen kansalaissodan aikana samoin kuin sitä ennen tapahtuneista valtiollista laatua olevista teoista tuomituille tai syytteessä oleville, jotka eivät ole tehneet itseään syytäviksi murhaan tai murhapolttoon, on julaistava yleinen armahdus; älköönkään ketään sellaisista rikoksista enää syytteesseen pantako;

2) kansalaissodan yhteydessä tapahtuneesta murhasta tai murhapoltosta tuomittujen asia on otettava uudelleen tarkastettavaksi, jotta summittaisessa oikeudenkäynnissä aiheutuneet erehdykset tulevat oikaistuksi;

3) kaikille valtiorikoksista tuomituille, joilta on riistetty kansalaisluottamus, on tämä palautettava.

5. Rankaisemattomien rikoksien tutkiminen ja tuomitseminen.

Kaikki ne henkilöt, jotka keväällä suoritetun kansalaissodan aikana tai sen jälkeen ovat tehneet itsensä syytäviksi murhaan tai murhapolttoon, ovat viipymättä tutkittavat ja lailliseen rangaistukseen saatettavat.

III. *8 tunnin työaikalaki ja torpparilaki.*

1. Laki 8-tunnin työaikalain eräiden pykälien muuttamisesta 14 p:ltä elokuuta 1918 samoin kuin sen soveltamisesta

annettu asetus 19 p:ltä elokuuta 1918 ja senaatin päätös samalta päivältä, sisältävä eräitä poikkeuksia 8-tunnin työaikalakiin, ovat kumottavat.

2. Lokakuun 15 päivänä 1918 annettu laki vuokra-alueiden lunastamisesta on otettava perinpohjaisen tarkastuksen alaiseksi ja muutettava siihen suuntaan, että taataan 12 päivänä maaliskuuta 1909 annetun torpan, lampuotitilan ja mäkitupa-alueen vuokrausta koskevan asetuksen alaisten vuokramiesten täysi oikeus heidän viljelemiinsä tiloihin sekä niiden lunastamiseen itsenäisiksi tiloiksi.

IV. Laittoman eduskunnan säätämät lait ja tekemät päätökset.

Ryhmä katsoo ne lait ja päätökset, jotka ovat syntyneet jälkeen 23. 12. - 18 koolla olleessa eduskunnassa laittomalla tavalla syntyneiksi. Koska niiden kokonaisuudessaan mitättömiksi selittäminen kuitenkin olisi omiaan tuottamaan häiriötä, on ryhmä taipuvainen sivuuttamaan tämän kysymyksen, jos voidaan aikaansaada sopimus, jonka mukaan:

a) vielä vahvistamatta olevat päätökset eivät enää ilman ryhmäin välistä eri sopimusta joudu vahvistettaviksi sekä

b) jo vahvistetuista laeista ja päätöksistä otetaan tärkeimmät tarkastuksen alaisiksi tai kumotaan.

V. Suojeluskunnat ja valtiollinen poliisi.

Hallituksen on tarkoin valvottava, että suojeluskunnat ja valtiollinen poliisi, joiden toiminta ryhmän mielestä olisi viipymättä lakkautettava, eivät pääse millään tavoin loukkaamaan työväestön kansalaisoikeuksia ja -vapauksia eikä harjoittamaan painostusta viranomaisiin.

VI. Ulkopolitiikkaan nähden on sovittava:

että pyritään hankkimaan Suomen itsenäisyydelle kaikkien valtojen tunnustus;

että säilytetään täydellinen puolueettomuus ulkovaltoihin nähden;

että maan hallituksen on ajettava rauhanpolitiikkaa, eikä se ilman eduskunnan suostumusta saa aloittaa hyökkäys- eikä puolustusotaa, sekä että hallituksen ulkopolitiikka yleensäkin on viipymättä saatettava eduskunnan valvonnan alaiseksi."

Kuten saattoi odottaa eivät keskustapuolueet ryhtyneet edes neuvotteluihinkaan tämän ohjelman pohjalla, jonka vuoksi sos.-dem. eduskuntaryhmän oli ryhdyttävä ajamaan sitä läpi omilla voimin.

Välikysymykset ja tärkeimmät eduskuntaehdotukset.

Ryhmän puolesta tehtiin 6 välikysymystä: valkoisesta terroristista, vaalivapauden loukkauksista, amnestian viipymisestä, sveitsiläisen puoluetoveri Plattenin vangitsemisesta sekä 2 välikysymystä Aunuksen retkestä.

Ryhmän puolesta tehdyistä eduskuntaesityksistä mainittakoon tärkeimpinä: ehdotus Suomen hallitusmuodon perusteista; ehdotus valtiopäiväjärjestyksen muuttamisesta kansanvaltaisemmaksi; ehd. viljan ja kulutusaineiden tullien poistamisesta; ehd. „väärien“ setelien korvaamisesta; ehd. rikoslain 161 24 §:n kumoamisesta; ehd. kuolemanrangaistuksen poistamisesta; ehd. painovapauslaista; ehd. kunnallislakien ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta; ehd. vuokra alueiden lunastamisesta; ehd. 8-tunnin työaikaista ja työsopimuksista sekä tapaturmalain muuttamisesta; ehd. muutoksista asevelvollisuuslakiin; ehd. yleisen amnestian julistamisesta; ehd. kansakoulun saattamisesta pohjakouluksi; ehd. kansalaissotaan osaaottaneille eläkkeiden myöntämistä koskevan lain ulottamista kaikkiin kansalaissodan uhreihin puolueeseen katsomatta; ehd. 60 milj. markan määrärahan myöntämisestä työttömäin avustamiseksi.

Välikysymysten ja tärkeimpien eduskuntaesitysten käsittelystä alempana.

Amnestiakysymys.

Käsittelyn alaisista kysymyksistä on ryhmä antanut määrävän merkityksen amnestiakysymykselle, jota se on koettanut ajaa perille kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla. Kun entisen hallitusmuodon mukaan amnestian myöntäminen kuului valtionhoitajalle, tehtiin siitä ryhmän puolesta asianmukainen anomusehdotus. Ehdotus ei saanut kannatusta lakivaliokunnassa, mutta valiokunnan sosialistiset jäsenet liittivät mietintöön vastalauseen, jossa ehdottivat eduskunnan anottavaksi, että viime vuonna tapahtuneen kansalaissodan aikana samoinkuin sitä ennen tapahtuneista valtiollista laatua olevista teoista tuomituille tai syytteessä oleville, jotka eivät ole tehneet itseään syypäiksi murhaan tai murhapolttoon, kiireellisesti julkaistaisiin yleinen armahdus, johon myös sisältyisi, ettei ketään sellaisista rikoksista enää syytteeseen pan-taisi;

että kansalaissodan yhteydessä tapahtuneesta murhasta, murhapoltosta tai maanpetoksesta tuomittujen jutut ja laitto-

mia teloituksia koskevat asiat heti otettaisiin tarkastettaviksi ja tutkittaviksi samoin kuin hallinnollisilla päätöksillä toimistaan erotettujen rautatie-, posti-, tulli- ja vankilalaitosten palveluskuntiin sekä kansakoulujen opettajistoon kuuluneiden henkilöiden suhteen määrättäisiin toimitettavaksi uusi laillinen tutkinto syyttömien entisiin täysiin oikeuksiinsa palauttamiseksi; ja

että kaikille sekä tätä ennen armahdetuille, että nyt armahdettaville, joilta on riistetty kansalaisluottamus, tämä viipymättä palautettaisiin.

Eduskunnassa joutui asia käsittelyn alaiseksi 30 p:nä toukokuuta, mutta ei ehditty saada päätökseen porvarillisten jarrutuksen tähden. Kolme päivää myöhemmin tehtiin ryhmän puolesta välikysymys amnestian viipymisestä, mutta siihen ei saatu vastausta. Kun uusi hallitusmuoto hyväksyttiin 21 p:nä kesäkuuta, julaistiin samana päivänä amnestia, joka ei kuitenkaan läheskään tyydyttänyt ryhmän vaatimuksia ja joka ei ole toteuttanut edes niitäkään toiveita, joita siihen oli kiinnitetty. Uuden hallitusmuodon tultua hyväksytyksi siirtyi yleisestä armahduksesta päättäminen eduskunnalle, jonkavuoksi eduskunnalle sen kokoontuessa presidentin vaaliin, jätettiin ryhmän puolesta 23 p:nä heinäkuuta uusi esitysehdotus, joka sisälsi seuraavan lakiehdotuksen:

LAKI

eräiden valtiorikosoikeuksien tuomitsemien rangaistusten armahtamisesta.

1 §.

Kaikki ne henkilöt, jotka valtiorikosjuttuja käsittelemään asetetut oikeudet ovat vuonna 1918 tapahtuneen kansalais sodan aikana tahi sitä ennen tapahtuneista teoista tuominneet vapausrangaistukseen tai kuolemanrangaistukseen, ovat, elleivät he ole tehneet itseään syytäiksi murhaan tai murhapolttoon, heti vapautettavat rangaistustaan kärsimästä ja on heille samalla palautettava kansalaisluottamus.

Niille henkilöille, jotka edellisessä kohdassa mainituista rikoksista tuomittuina, mutta ehdonalaiseen vapauteen lasketuina tai armahdettuina, tuomion kautta ovat vailla kansalaisluottamusta, on tämä palautettava.

2 §.

1 §:ssä mainituista rikoksista, paitsi murhasta ja murhapoltosta, vireilläolevat syytteet jätettäköön raukeamaan, älköönkään niistä tämän jälkeen enää syytettä nostettako.

3 §.

Vuoden 1918 kansalaissodan yhteydessä tapahtuneesta murhasta tai murhapoltosta 1 §:ssä mainituissa oikeuksissa tuomittuja henkilöitä koskevat asiat valtuutetaan hallitus määräämään uudelleen käsiteltäväksi.

Vaativuotta valtionpalveluksesta erotettujen palauttamisesta entisiin täysiin oikeuksiinsa ei voitu liittää lakiehdotukseen, koska asia ei ole järjestettävissä lainsäädännön kautta vaan hallinnollisella toimenpiteellä, mutta esitettiin tämä osa amnestiaa ehdotuksen perusteluissa seuraavasti:

„Niinikään on meidän tässä yhteydessä erikoisella painolla huomautettava siitä raskaasta oikeuksien loukkauksesta, jonka alaiseksi suuri joukko n. s. kurinpitotuomio-istuinten päätösten nojalla toimistaan eroitettuja rautateiden, tulli- ja postilaitoksen ynnä erinäisten muiden valtiolaitosten henkilökuntaan kuuluvia henkilöitä on joutunut sekä jäätävä odottamaan kiireellisiä toimenpiteitä heidän asioidensa järjestämiseksi oikeuden ja kolituuden vaatimuksia vastaavalla tavalla“.

Lakiehdotusta eduskunnalle esitettäessä painostettiin ryhmän puolesta uudelleen amnestian välttämättömyyttä. Asian käsittely siirtyi syysistuntokaudelle.

Likeisessä yhteydessä amnestiakysymyksen kanssa on kansalaissodan ja valkoisen terrorin johdosta leskiksi ja orvoiksi joutuneiden avustaminen. Kun tällaista avustusta on tynkäeduskunnan päätöksen mukaisesti määrätty suoritettavaksi vain „valkoisille“, on ryhmän puolesta koetettu saada avustusta laajennetuksi kaikkiin apua tarvitseviin puolueeseen katsomatta. Ehdotus on vielä käsittelemättä valiokunnassa.

Valkoinen terrori.

Huhtikuun 14 p:nä tehtiin valkoista terroria koskeva välikysymys, joka päättyi seuraaviin ponsiin:

• onko hallituksen tiedossa, että eri paikkakunnilla sota-

toimien loputtua on vangiksi otettuja henkilöitä ilman laillista tutkintoa ja tuomiota teloitettu sekä miten suureen summaan näin teloitettujen lukumäärä nousee;

onko hallitukselle tunnettua, että tutkintovankien kiduttamista on tapahtunut, ja onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin sen estämiseksi ja siihen syyllisten saattamiseksi rangaistukseen, sekä

onko hallitus ryhtynyt toimenpiteisiin jotta poliittisista syistä vangittujen asiat nopeasti tutkitaan ja saatetaan viivyttelemättä oikeuden käsiteltäviksi.“

Hallituksen puolesta koetti oikeusministeri Söderholm kieltää ja silitellä tehtyjä laittomuuksia. Välikysymyksen kaksi päivää kestävässä käsittelyssä tuotiin ryhmän puolesta sitovasti esiin, millä vertoja hakevalla raakuudella valkoista terroria oli maassa harjoitettu ilman että hallituksen puolelta oli mitään tehty sen ehkäisemiseksi. Välikysymys ja sen yhteydessä tapahtunut keskustelu herätti ulkomaillakin huomiota ja huolimatta siitä, että hallitus sai porvarillisten luottamuksen sosialistien ja kristillisten ääniä vastaan, muodostui tämä tilaisuus valkoisen terrorin murhaavaksi arvosteluksi.

Myöskin vaalivapauden loukkauksista tehdyn välikysymyksen käsittelyssä paljastettiin hallituksen harjoittamia laittomuuksia. Hallitus sai jälleen porvarillisten puolueiden luottamuksen.

Sveitsin alamaisen Fr. Plattenin vangitsemista ja vankina pitämistä koskevan välikyselyn johdosta ilmoitti hallituksen edustaja, että Platten oli juuri ennen vastauksen antamista vapautettu. Vapautus lienee epäilemättä tuloksena välikyselyksestä, sillä vaikeaksi olisi hallitukselle käynyt perustella vieraan valtakunnan alamaisen vankina pitämistä.

Suomen ja Venäjän väliset suhteet.

Kun erinäisistä ilmitulleista seikoista saattoi päättää, että eduskunnan selän takana haudottiin sotaisia selkkauksia, hyökäystä Venäjän Karjalaan ja mahdollisesti sotaretkeä Pietaria vastaan, tehtiin ryhmän puolesta huhtikuun 9 p:nä välikysymys, jossa hallitukselta tiedusteltiin, oliko sillä tietoa, että maassa koottiin vapaaehtoisia joukkoja Venäjän Karjalaan tai Pietaria vastaan tehtävää sotaretkeä varten ja mitä hallitus

aikoi tehdä niiden estämiseksi hyökkäämästä rajan yli ja mitä hallitus yleensä oli tehnyt rauhan aikaansaamiseksi Venäjän kanssa. Jo samana päivänä kiirehti pääministeri Ingman vastaamaan, että hallituksella ei ollut mitään tietoa tällaisista sotaisista hankkeista. Huolimatta hallituksen tietämättömyydestä asioista, jotka olivat maassa yleisesti tunnetut, hyväksyttiin hallituksen selitys kaikilla äänillä sosialisteja ja kristillisiä vastaan, jotka tahtoivat asiaa lähetettäväksi ulkoasiainvaliokuntaan. Kun tapahtumat heti sen jälkeen osoittivat välikysymyksen tekijäin olleen oikeassa, teki ryhmä asiasta toisen välikysymyksen huhtikuun 23 p:nä. Uusi pääministeri Castren asettui jo peittelemättä puolustamaan Aunuksen retkeilijöitä ja ilmoitti hallituksen olevan hankkeen takana varustamalla retkeilijät sotatarpeilla. Niin paljon kuin tämä vastaus erosikin aikaisemmasta Ingmanin vastauksesta, tyydytti sekin jälleen porvarillisia.

Tapahtumain kehitys Aunuksessa on myöhemmin osoittanut, millä rikoksellisella kevytmielisyydellä sotakiikhoilijat ja suorastaan hallituskin ovat sotkeutuneet tähän „lasten risti-retkeen“, joka paitsi sitä, että se on syössyt suuret joukot alakäisiä koululapsia hautaan, olisi voinut aiheuttaa maalle vakavia seurauksia.

Vielä toisellakin tavalla koetettiin vetää maata sodan pyörteisiin. Rajalta, Karjalan kannakselta lähetettiin yhtä mittaa hälyttäviä tietoja että muka venäläiset valmistautuvat hyökkäämään rajan yli, jonka vuoksi oli ryhdyttävä vastatoimenpiteisiin. Hallitus antoi eduskunnalle esityksen erityisten valtuuksien myöntämisestä sotilasviranomaisille rajapitäjissä, mutta kun ryhmä asettui jyrkästi esitystä vastaan, niin ettei se olisi saavuttanut eduskunnassa tarpeellista enemmistöä, julisti hallitus siekailematta rajapitäjät sotatilaan. Kun sotahälyytys edelleen kasvoi, ja propagandaa tehtiin Pietarin retkeen hyväksi, lähetettiin ryhmän aloitteesta eduskuntalähetystö rajalle ottamaan selvää asemasta. Samalla oli lähetystön sos. dem. jäsenillä tilaisuus ottaa selvää viranomaisten toimista sotatilaan julistetulla alueella. Lähetystö sai lyhytaikaisella rajalla käynnillään todetuksi, että hälyytys oli pääasiassa keinotekoisesti toimeenpantu ja tämän jälkeen ei sillä ollutkaan enää tarkoitettua vaikutusta.

Hallitusmuotokysymys.

Ryhmän kanta hallitusmuotokysymyksessä käy ilmi istuntopäivän alussa laaditusta ohjelmasta. Ryhmän esittämiä vaa-

timuksia ei kuitenkaan läheskään kaikkia saatu hallitusmuotoon otetuksi. Ensimmäinen hallitusmuotoehdotus, jonka kolmas käsittely oli 16 p:nä kesäkuuta, poikkeaa monessa suhteessa ohjelmassa esitetyistä periaatteista. Siinä on useita epäkansanvaltaisia kohtia. Mutta kun ei ollut toivoa lähitulevaisuudesta saada ainakaan parempaa aikaan ja kun ryhmän yhtenä pääpyrkimyksenä oli riistää pohja taantumuksellisten aineiden diktaatuuriin tähtääviltä vehkeiltä ja hankkia takeita kansanvaltaiselle kehitykselle, ja paraana keinona tähän oli uuden tasavaltalaisen hallitusmuodon aikaansaaminen entisen yksinvaltaa tukevan tilalle, asettui ryhmä yksimielisesti hallitusmuodon hyväksymisen kannalle. Ensimmäinen hallitusmuotoehdotus ei, kuten tunnettua, oikeiston vastustuksen takia saanut riittävästi kannatusta kiireelliseksi julistamisäänestyksessä, joten se siirtyi uusien vaalien jälkeen. Sen johdosta pantiin eduskunnassa vireille uusi hallitusmuotoehdotus johon nähden ryhmä suhtautui samalla tavalla ja tulikin se sitten eduskunnan päätökseksi.

Presidentin vaali.

Presidentin vaaliin nähden olivat järjestöt ympäri maata ilmituoneet mielipiteenään, että Mannerheim oli vaalissa saatava syrjäytetyksi keinoilla millä hyvänsä. Kun ryhmä ei vaalissa olisi saanut omaa ehdokastaan läpi, jota se ei edes halunnutkaan ja kun toisaalta oli pelättävissä, että Mannerheim saattaisi tulla valituksi, siinä tapauksessa että ryhmä äänestäisi omaa ehdokasta tai ei ottaisi vaaliin osaa, päätti ryhmä vaalissa antaa äänensä keskustan ehdokkaalle K. J. Ståhlbergille, joka tuli valituksi 143 äänellä 50 vastaan. Tämä vaali muodostui raskaaksi iskuksi taantumukselle yleensä ja ennen kaikkea Mannerheimille itselleen.

Muita eduskunnan käsittelemiä asioita.

Muista eduskunnan hyväksymistä laeista tai käsittelyn alaisista lakiehdotuksista mainittakoon seuraavat:

1. Rikoslain 16 luvun 24 §, „sosialistipykälä“, joka asettaa kapulan suuhun sosialistisille sanomalehdille ja puhujille, säätämällä ankaria rangaistuksia „ilmeisesti perättömien tietojen“ levittämisestä hallituksesta ja viranomaisista, oli laki-valiokunnan porvarillisten jäsenten mielestä välttämätön val-

tion turvallisuuden vuoksi, jonka tähden se hylkäsi pykälän poistamista tarkoittavan ehdotuksen. Asian käsittely on eduskunnassa vielä kesken.

Itse „sosialistilaki“ meni umpeen kesäkuun 1 päivänä.

2. *Laki vuokra-alueiden lunastamisesta.* Tynkæeduskunnan hyväksymään torpparilakiin saatiin useita korjauksia. Lunastettava ala saatiin suuremmaksi. Määräys, että vuokra-alueista suoritettavan hinnan tulee olla vähintään puolet sen nykyisestä arvosta, jonka määräyksen oikeistolaiset olivat tynkæeduskunnassa panneet lain hyväksymisen ehdoksi, saatiin poistetuksi, samoin kuin myöskin n. s. „punikkipykälä“, sekä laajennettiin laki koskemaan lampuotitiloja sekä niitä, jotka olivat laimiinlyöneet vuokrasopimuksista johtuneiden velvollisuuksiensa suorittamisen vuoden 1918 aikana. Eräitä muitakin parannuksia saatiin lakiin.

3. *8-tunnin työaikalain* ennalleen saattamisesta tehty ehdotus hylättiin. Hallituksen taholta luvattiin antaa asiasta uusi esitys.

Hallituksen esitykseen laiksi kauppa-, konttori- ja varastoliikkeiden työoloista saatiin useita korjauksia.

4. *Kunnallislait*, joihin tynkæeduskunta oli kiirehtinyt tekemään huononnuksia, palautettiin pääasiassa entiselleen. Äänioikeusikäraja alennettiin 24:stä 21 vuoteen ja määräys, että äänioikeus oli vain niillä, jotka maksavat veroa, poistettiin. Sensijaan jäi edelleen voimaan äänioikeuden riisto vuotuista vakinaista vaivaisapua nauttivilta.

Tynkæeduskunnan kunnallislait, jotka julettiin vahvistaa vielä uuden eduskunnan kokoonnuttua, eivät siis kertaakaan ole joutuneet sovellutettaviksi.

5. *Huoneenvuokraoloja* koskevassa laissa annettiin hallitukselle laajat valtuudet asunto-olojen järjestämiseksi ja vuokrien määräämiseksi sekä oikeus säännöstellä huoneiden käyttöä.

6. *Valuuttalaina.* Suomen rahan arvon kohottamiseksi teki hallitus esityksen 600 miljoonan markan suuruisen valuuttalainan myöntämisestä. Kun markan arvo vaikuttaa ulkomailta tuotavan viljan ja muiden kulutusaineiden hintaan ja siten elämisen kalleuteen, puolsi ryhmä valuuttalainan myöntämistä, mutta rajoitti sen 300 milj. markkaan sekä vaati lähempiä tietoja lainan käyttämistavasta. Eduskunta myösi lainan 500 milj. markan suuruisena.

7. Rajavartioimiseen pyysi hallitus 25 miljoonan markan määrärahaa. Kun hallituksen perusteluista ilmeni, että määrä-

rahaa aiottiin käyttää tarkoituksiin, joita ei voitu hyväksyä, asettui ryhmä jyrkästi vastustamaan määrärahan myöntämistä. Hallituksen esitys hyväksyttiin porvarillisten yhtyneillä äänillä.

8. Lisäksi on hyväksytty laki avustuksen suorittamisesta vakinaisessa sotapalveluksessa olevien asevelvollisten omaisille, elinkeinolaki, laki kovennetuista rangaistusmääräyksistä kieltolain rikkomuksesta sekä erinäisiä muita lakia, sekä myönnetty erinäisiä määrärahoja, kuten 10 miljoonaa markkaa uutisviljelyksen edistämiseksi.

Kun vertaa ryhmän saavutuksia siihen ohjelmaan, jonka ryhmä laati eduskunnan istuntokauden alussa, huomaa, että vain osa siitä on toistaiseksi saatu viedyksi perille. Hyväksytty hallitusmuoto eroaa huomattavasti ryhmän hyväksymästä kannasta ja amnestia on supistunut varsin vaatimattomaksi siitä, mitä oli vaadittu. Valtiollisia vankeja ei ole vieläkään kaikkia vapautettu, eikä kansalaisyhteisöjä ole palautettu. Eikä edes entistä järjestelmää ole vielä kokonaan murrettu. Mutta ettei ryhmän ohjelmaa ole kokonaan saatu toteutetuksi, ei ole suurestikaan ihmeteltävä, kun ottaa huomioon ne olosuhteet, joissa ryhmä on eduskunnassa ollut työskenneltävä. Se on yksinkertainen seuraus voimasuhteista eduskunnassa sekä siitä, että sos-dem. eduskuntaryhmä on ollut kokonaan ilman järjestöjen tukea. Eduskuntaryhmä on saanut yksinään suorittaa taistelua asestettua, yhtynyttä porvaristoa vastaan ja sellaisissa oloissa ei olisi voinut odottaa suurempia tuloksia.

Ryhmän toimihenkilöt.

Ryhmän puheenjohtajina ovat toimineet A. Kotonen ja Väinö Tanner, sihteerinä O. H. Puro ja J. Helo ja taloudenhoitajana A. Aalto.

Valmistusvaliokuntaan, jonka tehtävänä on ollut valmistaa ryhmässä käsiteltävät asiat ja tehdä niistä ryhmälle ehdotukset, on kuulunut paitsi puheenjohtajia, sihtereitä ja taloudenhoitajaa, E. Helle, J. V. Keto, J. Laherma, O. Leivo, H. Ryömä ryhmän valitsemina sekä eri valiokuntien valitsemina W. Wuolijoki, V. Voionmaa, V. Hakkila, A. O. Arho, M. E. Lehtinen ja O. Reinikainen.

*Selostusta puolueasiain tilasta Uudenmaan läänissä
vv. 1913—19.*

Aikaisempi toiminta.

V. 1913 oli vaalipiirissä toiminnassa 168 puolueosastoa, joissa jäseniä yhteensä 9,453. Vuoden kuluessa oli piirissä pidetty puolueosastojen kokouksia 1,677, johtokuntain kokouksia 1,277, yleisiä työväen kokouksia tai mielenosoituskokouksia 177, iltamia 1,814 ja kansanhuveja 144. Piirin 89:llä yhdistyksellä oli oma talo. Talojen yhteinen arvo 1,766,374 mk. Kirjastoissa 13,518 nidettä, joiden yhteinen arvo 30,287 mk. Sanomalehtiä tuli yhdistysten lukusaleihin 384 kappaletta. Yhdistysten varat yhteensä 2,138,041 mk.

V. 1914 oli piirissä 140 yhdistystä, joitten yhteinen jäsenluku oli 9,466. Yhdistysten kokouksia 1,114, johtokuntain kokouksia 1,007, iltamia 1,452 ja kansanhuveja 83. Kirjastoissa 14,693 nidettä, niiden yhteinen arvo 31,578 mk. Sanomalehtiä tuli yhdistysten lukusaleihin 317. Taloja 89, joiden arvo 1,842,101 mk. Yhdistysten varat 2,235,986 mk.

V. 1915 oli piirissä 170 puolueosastoa, jäsenluku 9,832.

V. 1916 oli 182 puolueosastoa, jäsenmäärä 15,654. Yhdistysten kokouksia vuoden kuluessa 1,270, johtokuntain 1 062, iltamia 1,442, ja kansanhuveja 111. Yhdistysten taloja 91, joiden arvo 1,832,511 mk. Yhdistysten varat kaikkiaan 2,370,817 mk.

Vuoden 1917 toiminnasta ei ole mitään tarkkoja tietoja saatavissa. Tilasto 1917 toiminnasta oli jo koottu ja valmiiksi järjestetty, mutta se piiritoimistoa kohdanneessa tulipalossa Helsingin valtauksessa kokonaan tuhoutui samoinkuin muukin piirin omaisuus. Järjestöjen jäsenmäärä v. 1917 varmaan kohosi yli kaksinkertaiseksi, selostus siitä samoinkuin muustakin sisällissodan aikaisesta toiminnasta on myöhemmin tehtävä.

Vv. 1918—19 toiminnasta, jolla ajalla on väliaikaisessa puoluekokouksessa valittu piiritoimikunta hoitanut piirin asioita, seuraavassa lyhyt selostus.

Kansalaissodan uhreista on julaistu puolueen tilastokomitean tutkimusten perusteella tietoja. Sen mukaan on työläisiä:

kaatunut rintamilla	535
kuollut vankileireillä	949
murhattuja eri kunnissa	1,366
yhteensä surmansa saaneita koko läänissä	2 850

Tiedot ovat lopullisesti tarkistettuja 10 kunnasta, toisista arviotietoja, mutta pitävät ne suunnilleen paikkansa.

Ylimääräisessä puoluekokouksessa jouluk. 27–29 p:nä 1918 oli piirin työväenjärjestöistä edustettuna 19, joista edustajia yhteensä 40.

Eduskuntavaalivalmistelut v. 1919 alussa olivat omansa elvyttämään myös järjestötoimintaa. Vaaleissa tuli valituksi 10 sosialidemokraattia eduskuntaan. Koko vaaliliiton saama äänimäärä oli 54,681. V. 1917 toimitetuissa eduskuntavaaleissa oli sos.-dem. puolueen äänimäärä 68,241, joten vähenys näissä poikkeuksellisissa oloissa oli 13,560.

Alennusta oli tapahtunut jokaisessa kunnassa. Mutta huomioonottaen menetykset kansalaissodassa, kuolleissa, äänioikeuksien menetykset ehdonalaisilla tuomioilla y. m., niin on tulosta pidettävä verrattain tyydyttävänä.

Kunnallisvaalit, jotka piti v. 1918 alussa ensikerran toimitettaman uusien kunnallislakien mukaan, jäivät kansalaissodan johdosta melkein kaikissa kunnissa toimittamatta. Kun sitten vuoden lopulla niitä toimitettiin, olivat työväenjärjestöt siinä määrin lamassa ja yksityiset työläisetkin sellaisen vainon alaisina, ettei monessakaan kunnassa voinut työväki ollenkaan vaaleihin osaa ottaa. Vain kolmessa piirin kunnassa, tietävästi Vihdissä, Nurmijärvellä ja Hyvinkäällä, sai työväki enemmistön kunnan valtuustoon. Pusulassa puolet. Sellaisissa kunnissakin kuin Pyhäjärvellä ja Iitissä, jossa työväellä olisi varma enemmistö, ei voitu vaaleihin osanottoa ollenkaan järjestää. Kestää siis edelleen kolme vuotta, ennenkuin kokonaisuudessaan saa työväki voimasuhteitaan vastaavan edustuksen kunnallisissa hallinnoissa.

Vappujuhlat eivät luonnollisesti onnistuneet siinä laajuudessa kuin muina vuosina. Vain kaupunkipaikoissa, Helsingissä, Porvoossa ja Hankoniemessä olivat ne järjestetyt. Kussakin näissä paikoissa oli osanottajia runsaasti.

Muita mielenosotuskokouksia oli puoluetoimikunnan kehotuksen johdosta amnestiakysymyksestä. Niitä toimitettiin keväällä useammassa paikassa ja esitettiin niissä tinkimätön vaatimus yleisen amnestian toimeenpanemisesta valtiollisille vangeille.

Järjestöjen jäsenluku,

joskin puutteellinen, selviää seuraavassa:

P a i k k a k u n t a	Yhdis- tysten luku	Mie- hiä	Naisia	Yht.
Helsinki	5	3,702	1,290	4,992
Hanko	1	28	26	54
Porvoo	1	87	17	104
Loviisa	1	25	15	40
	8	3,842	1,348	5,190
Pohja	2	16	50	66
Mustion tehdasseurakunta	1	2	16	18
Karjalohja	1	14	10	24
Sammatti	1	24	25	49
Nummi	1	41	21	62
Pusula	2	24	18	42
Pyhäjärvi	2	105	16	122
Vihti	3	55	42	97
Lohja	2	140	89	229
Espoo	2	57	52	109
Helsingin pitäjä	6	64	95	159
Huopalahti	1	16	10	26
Nurmijärvi	6	152	105	257
Hyvinkää	2	113	98	211
Tuusula	4	98	42	140
Pornainen	3	54	22	76
Porvoon maaseurakunta	1	28	—	28
Myrskylä	1	60	33	98
Orimattila	7	141	101	242
Iitti	6	92	65	157
Maalaisk. yht.	54	1,297	915	2,212
Kaup. yht.	8	3,842	1,348	5,190
Koko piirissä	62	5,139	2,263	7,402

Ylläoleva jäsenluku on syyskuun 15 p:ään tilitettyjen ylimääräisten verojen mukaan. Joitakin kuntia on vielä kokonaan veronsa suorittamatta, niin että piirin jäsenluku todellisuudessa on suurempi kuin tilastossa esiintyy.

Piirin puoluejärjestöjen jäsenluku nykyisin on noin 8,000. Toiminnassa olevain yhdistysten luku on myös suurempi kuin mitä tilastossa esiintyy. Sellaiset yhdistykset, joilla on oma talo, ovat piirissä kaikki toiminnassa.

Piiritoimikuntaan valittiin ylimääräisessä puoluekokouksessa 27–29 p:nä jouluk. v. 1918 jäseniksi M. Paasivuori, J. V. Keto, R. Tuhti, Artturi Aalto, V. Hakkila, Väinö Hupli, J. Sundberg ja M. Ampuja vakinaisiksi ja varajäseniksi Väinö Mikkola, A. Airisto ja E. J. Hämäläinen.

Näin valittu piiritoimikunta kokoontui ensimmäiseen kokoukseen tammik. 3 p:nä 1919, jossa se valitsi puheenjohtajakseen Matti Paasivuoren ja varapuheenjohtajaksi Väinö Huplin. Piirisihteeriksi valittiin M. Ampuja ja rahastonhoitajaksi Artturi Aalto. Piiritoimistoksi saatiin huone Kulutusosuuskuntien Keskusliitolta. Samassa kokouksessa päätettiin julaista kehoitus puoluejärjestöille vaalivalmistuksiin ja järjestötoiminnan alkamiseen ryhtymisestä.

Kiertokirjeitä ja kehoituksia on lähetetty järjestöille kaikkiaan 16. Useimmat niistä julaistu myös sanomalehdissä. Tiedonannot ovat sisältäneet, paitsi vaalitoimintaa koskevia asioita, kehoituksia ja ohjeita järjestötoiminnan uudelleen elvyttämisestä, neuvoja järjestöjen omaisuuksien takavarikoista vapauttamiseksi y. m.

Valistustyö, varsinkin vuoden alkupuolella, kohtasi suuria esteitä. Vaalien ajaksi palkkasi piiritoimikunta kaksi puhujaa. Suomenkieliseksi puhujaksi otettiin V. Rantanen, ruotsinkieliseksi puhujaksi Alf. Lindroos. Molempien matkat oli keskeytettävä, kun saivat haasteen oikeuteen vaalijulistusten levittämisestä ja toinen karkoitettiin Nummelta nimismiehen toimesta.

Kirjalliseen valistustyöhön kiinnitettiin myös huomiota. Piirisihteerin laati lentolehtisen „Neuvoja ja ohjeita vaalitoimitsijoille“, jonka puolue-toimikunta kustansi. Sitä jaettiin vaalipiirissä toimiville paikallisille vaalitoimitsijoille yhteensä 5,000 kappaletta. Sosialidemokraatti julaistiin Uudenmaan läänin vaalipiirin erikoisena vaalnumerona, josta otettiin 7,000 kpl. ylipainos. Samaa numeroa otti lisäksi Helsingin sos. dem. kunnallistoimikunta 1,000 kpl. Puolueen vaalijulistusta, kuuluisaksi tullutta „Sorron yöstä nouskaa“, levitettiin

kaikkiaan 13,000 kpl. suomenkielistä ja 3,000 kpl. ruotsinkielistä painosta.

Kesäaikana on valistustoiminnan tärkeimmän puolen muodostaneet järjestöjen toimimat kesäjuhlat ja iltamat. Piiritoimikunnan toimesta on näihin tilaisuuksiin toimitettu puhujia yhteensä 109:ään eri tilaisuuteen. Toiminta-aikana on pidetty 148 puhetta, joissa kuulihoita on ollut yht. noin 40,000.

Työväentalojen vapauttamiseksi lähetti piiritoimikunta vuoden alkupuolella yhdistysten anomuksia maaherranvirastoon, mutta eivät ne yhdessäkään tapauksessa johtaneet toivottuun tulokseen. Läänin maaherra Jalander oli silloin valitsevan hallitussuunnan nöyrä palvelija, eväten kaikki työväentalojen vapauttamisanomukset. Toukokuun 1 päivän jälkeen on työväentalojen vapauttaminen vaalipiirissä yleensä edistynyt hyvin. Nummen ja Pusulan piirin nimismies yritti kylläkin edelleen estää talojen luovuttamista, mutta piiritoimikunnan taholta tehtyä siitä maaherralle huomautuksen, tuli asia heti korjattua. Missä vaan on saatu yhdistyksen toiminta senverran alulle, että talonvapauttamisvaatimus on voitu tehdä, on se myöskin silloin voitu toteuttaa.

Piirikokous, jossa piirin vastaista järjestötoimintaa suunnitellaan, pidetään 12–13 p:nä lokak. 1919.

M. Ampuja.

Kertomus Turun l. et. vaalip. sos.dem. piiritoimikunnan toiminnasta v. 1919.

Puoluetöiminnan elpyminen Turun läänin eteläisessä vaalipiirissä on saanut läpikäydä samat asteet, kuin monessa muusakin vaalipiirissä. Kansalaissodan ruhjoava vaikutus esiintyi kaikkialla, näyttäen tuloksinaan hävitettyjä työväenjärjestöjä, raiskattua omaisuutta, vangittuja ja murhattuja puoluetovereita, ja suunnattoman määrän orpoja ja turvattomia. Tämä kaikki muodostaa taustan sille toiminnalle, joka tämän vuoden alussa pantiin alulle. Vielä v. 1919 alussa oli melkein kaikkien yhdistysten ja järjestöjen toiminta aloittamatta. Suojeluskunnat ja paikkakuntien poliisiviranomaiset, jotka useimmissa paikoin osoittautuivat suojeluskuntien nöyryiksi palvelijoiksi, tekivät parhaansa estääkseen työväenjärjestöjen toimintaa. Monista vaikeuksista ja estelytoimenpiteistä huolimatta alkoi työväenliike kuitenkin nousta. Alku oli tosin vaatimatonta, syistä

joiden selostaminen tässä yhteydessä ei liene tarpeellista, mutta aikaa myöten on järjestötoiminta vilkastunut ja pian ollaan jo taas pääsemässä sille asteelle, jossa olimme v. 1917 alussa.

Vuoden ensimmäisen neljänneksen toiminta keskittyi melkein tykkänään eduskuntavaaleihin. Tammikuun 14–15 p:nä koossa ollut piirikokous käsittelikin tehtävänsä tältä kannalta ja asetti pääpainon eduskuntavaalien valmistukselle. Valitsijayhdistyksiä päätettiin perustaa 9 eli seuraaville paikkakunnille: Turku, Maaria, Salo, Uusikaupunki, Paimio, Perniö, Tarvasjoki, Pöytyä, sekä ruotsalaisia varten yhteinen lista ot-sikolla Åbo – Åland.

Puoluetoimikunnan painattamia vaalijulistuksia levitettiin koko se määrä, joka Turun l. et. vaalipiirin osalle lähetettiin, ainoastaan pienempi määrä „Ohjeita vaalitoimitsijoille“ takavarikoitiin. Piiritoimikunnan aloitteesta toimitettiin sitäpaitsi vielä piirimme valitsijoille erikoinen vaalijulistus, jota painettiin 15,000 kp. ja joka myös kaikki levitettiin.

Vakinaisina vaalipuhujina piirin palveluksessa olivat helmikuun ajan rouva Aino Lehtokoski ja K. Tervonen. Ruotsalaisissa seuduissa kävi agitatsioonimatkoilla Eliel Mickelsson. Senlisäksi pitivät edustajaehdokkaat J. Helo, S. Lehtonen ja F. V. Suominen muutamia vaalipuheita.

Mitään oikeusjuttuja vaalijulistusten levittämisestä, vappumerkkien myymisestä t. m. s. ei ole ketään vastaan piirissämme nostettu. Piirimme puoluelehti „Demokraatti“ on saanut osalleen yhden painokanteen, joka kuitenkin on yksityistä laatua. Painostusta työväenliikettä kohtaan harjoitettiin aivan yleisesti vuoden alkupuolella ja kunnostautuivat tässä varsinkin suojeluskuntalaiset, toimeenpanemalla kotitarkastuksia, takavarikoimalla vappumerkkejä y. m., joista tulokset kuitenkin aina jäivät laihanpuoleisiksi. Tehokkain keino, jolla koetettiin työväenjärjestötoimintaa vaikeuttaa, oli laittomien kokousilmoitusten vaatiminen. Näitä vaadittiin yksinpä johto- ja huvitoimikuntien kokouksistakin. Yleensä jouduttiin toimimaan täydellisen mielivallan alaisena. Tämä mielivalta kohdistui varsinkin ehdonalaisiin, joita koetettiin kaikin mahdollisin keinoin estää ottamasta osaa järjestötoimintaan.

Kun keväällä, eduskuntavaalien jälkeen, olot alkoivat muodostua vapaammiksi ja saatiin edes jonkinlainen kokoontumismahdollisuus, alkoi työväen järjestötoimintakin piirissämme elpyä. Työväenyhdistykset alkoivat vähitellen tointua siitä iskusta, joka „vuosi sitten“ oli saatu kestää. Vasta sen jälkeen kuitenkin, kun tuli päätös työväentalojen vapauttamisesta ja

poikkeuslakien loppumisesta, voidaan sanoa järjestötoiminta aloitetuksi tässä piirissä. Tosin oli jo ennenkin kaupungeissa ja taajaväkisemmissä seuduissa yritetty toimia rajoitetuimmillakin mahdollisuuksilla, mutta maaseutu oli vielä huhtikuun lopulla melkein kuin raivaamatonta korpea, jossa ainoastaan väkevämmän oikeus oli vallitsemassa.

Puheita ja esitelmiä on piirissämme tämän vuoden aikana piiritoimikunnan toimesta pidetty kaikkiaan 131, joista vaalipuheita 49 ja jälkeen vaalien 82 kertaa. Järjestöjen luku piirissä v. 1917 oli kaikkiaan 152. Näistä olivat kuitenkin useat hyvin heikkoja, ollen niissä jäsenmäärä korkeimmillaan ollessa 8—20. Jäsenlukua v. 1917 ei ole voitu saada selville siitä syystä, että kaikki tilastolliset tiedot mainitulta ajalta ovat hävinneet.

Tämän vuoden aikana on piiritoimikunnalle tehdyn ilmoituksen mukaan aloittanut toimintansa 86 järjestöä. Sitäpaitsi on joukko järjestöjä, jotka puolen vuoden vaihteessa toimintansa alottaneina eivät vielä tähän mennessä ole piiritoimikunnalle tehneet minkäänlaisia ilmoituksia. Toimivien järjestöjen luku piirissämme lienee tällä hetkellä noin 110 vaiheilla. Puolue- ja piiriveronsa täysin maksaneiden jäsenten lukumäärä elokuussa tapahtuneen tilityksen perusteella oli 2800. Jäsenmäärä nousee kuitenkin huomattavasti juuri sentakia, että useimmat puolen vuoden vaihteessa toimintansa aloittaneet yhdistykset eivät vielä tähän mennessä ole suorittaneet minkäänlaisia veroja ja tulevat nämä yhdistykset todennäköisesti suorittamaan puolueveronsa vasta kolmannen neljänneksen tilityksen yhteydessä. Senjälkeen vasta voidaan piirimme todellinen jäsenmäärä saada selville, sillä edelläoleva luku esittää vain sen, paljonko piirissämme oli puolueen jäseniä ensimmäisellä vuosipuoliskolla.

Piirin taloudellinen tila toiminnan alkaessa näytti aivan toivottomalta: kassa oli tyhjä, tilikirjat tiessään. Alkuun sentään päästiin, kun saatiin käytettäväksi Turun Työväen Osuuskaupan v. 1917 voittovaroista piiritoimikunnalle myöntämä 1000: —. Tosin oli piiritoimikunnalla talletettuna Turun Työväen Säästöpanki:ssa 2000: —, mutta sitä ei voitu nostaa, kun vastakirja oli kadoksissa. Pitkälle ei tällä sentään olisi menty, ellei Puolue-toimikunnalta olisi saatu 5000: —, josta 2500: — vaaliavustukseksi ja samainen määrä lainaksi. Veroja ei ensimmäisinä kuukausina suoritettu piiritoimikunnalle juuri ollenkaan, vasta huhtikuussa alkoivat yhdistykset jossain määrin muistaa velvollisuutensa. Paljoa ei veroista kuiten-

kaan kertynyt ja niin täytyi taas turvautua Osuuskauppaan, joka myönsi v. 1918 voittovaroista 1000: — piiritoimikunnalle. Kesän kuluessa on piirin taloudellinen tila kuitenkin parantunut, veroja kun on alettu säännöllisemmin suorittaa. Sitäpaitsi toimeenpantiin muutamia kesäjuhlia, joista voitiin tulopuolelle merkitä noin 2500: —. Elokuun 31 p:nä osoitti koetasaus:

Varoja:	Velkoja:
Kassassa . . . Smk. 1,225: 65	Velkoja Smk. 3,805: 09
Talletustilillä ” 6,000: —	
Saatavia ” 162: 25	
Yhteensä Smk. 7,387: 90	

Tammikuun 14 – 15 p:nä pidetyssä piirikokouksessa valittiin piiritoimikunnan puheenjohtajaksi Väinö Lehtonen. Toimikunnan muiksi jäseniksi valittiin: A. Lehtokoski, K. Kantola, J. Helo, K. Peltokivi, E. V. Lähde ja F. V. Suominen, sekä varalle M. E. Lehtinen Edv. Vahlsten ja Hj. Eklund. Ruotsalaisten edustajana on ollut Hj. Eklund. Piirisihteeriksi valitsi piiritoimikunta tammikuussa pitämässään kokouksessa Otto J. Vuorion, joka alottikin toimensa helmik. 1 p:nä. Piirikokouksen päätöksen mukaisesti otettiin piirin palvelukseen myöskin kanslia-apulainen maaliskuun 1 p:stä. Tähän toimeen valittiin lakit. ylioppilas I. Kaarto. Kun Vuorio toukokuun lopulla erosi piirin palveluksesta, sittemmin ryhtyen n. s. „Kososen puolueen“ puoluesihteeriksi ja nyttemmin kuolleen „Työn Vallan“ toimittajaksi, valittiin piirisihteeriksi E. V. Lähde, joka siitä lähtien onkin tointa hoitanut.

Valistustyötä piiri-sä on tehty niitten ohjeitten mukaan, jotka tammikuussa koolla ollut piirikokous antoi. Koko valistustyöohjelmaa ei kuitenkaan vielä ole voitu kaikessa laajuudessaan toteuttaa, johon toiselta puolen on ollut syynä varojen puute ja taas toiselta puolen puute luennoitsijoista. Tähän asti onkin työ ollut rajoitettu yksinomaan n. s. „lentävään agitatsioniin“, koska on katsottu kaikkein tärkeimmäksi järjestöjen henkiinherättäminen ja niiden työn alullesaaminen. Nyttemmin on kuitenkin piiritoimikunnan toimesta laadittu ohjelma luento- ja opastuskursseja varten ja on tarkoitus järjestää tällaisia 4 – 8 päivää kestäviä kursseja useampaan paikkaan eri puolille piiriä.

Vaikka numerot eivät vielä tällä hetkellä näytäkään kovin

loistavilta, useistakin syistä, uskallamme silti rohkeasti ja luottamuksella katsoa tulevaisuuteen, sillä vaikein aika on kestäetty ja vaikein työ suoritettu sillä, että on joukot saatu hereille ja järjestötoiminta alkuun. Työväenliike on jälleen nostettu niistä raunioista, joihin onnettomasti päättynyt kansalaissota sen saattoi. Uskoen, että Suomen Sosialidemokratinen työväenliike, meidän kaikkien yhteisillä voimilla ja ponnistuksilla kykenee raivaamaan itselleen tien ja toteuttamaan ne päämäärät, jotka se on itselleen omaksunut, voimme valoisin mielin jatkaa työtämme.

Turussa, 26 p:nä syyskuuta 1919.

*Turun läänin eteläisen vaalipiirin
Sos.dem. Piiritoimikunta.*

Kautta Ernst Lähde.

*Turun l. Pohj. Sos.-dem. Vaalipiirijärjestön toiminta
1. 1.—30. 9. 1919.*

Vuoden alussa oli toiminnassa vaan muutamia yhdistyksiä ja niidenkin toimintamahdollisuudet olivat hyvin vähäiset, koska porvaristo silloin vielä oli kylliksi voimakas pitämään työläiset pelon vallassa ja ehkäisemään heidän toimintansa yhdistyksissä.

Eduskuntavaalit, sekä niiden valmistelu toi kuitenkin uutta virkeyttä mieliin ja järjestöt alkoivat monin paikoin pyrkiä toimintaan. Vaalipiirikokous pidettiin 18 p. tammikuuta Porissa, jossa järjesteltiin vaalia koskevia asioita. Kun eduskuntaehdokkaista ei oltu voitu toimittaa puolueäänestystä, asetti kokous ehdokkaat sekä asetti ne myöskin listoille. Ehdokkaita asetettiin 15 ja valitsijayhdistyksiä päätettiin perustaa 7, eli sama määrä kuin aikaisemminkin oli ollut. Vaalitoiminnassa päätettiin turvautua etupäässä suulliseen perheagitatsiooniin, josta kunkin kunnan valistuneimmat työläiset tulisivat huolehtimaan; tämä katsottiin parhaiten tuloksia tuottavaksi, varsinkin silloisissa oloissa. Kun Piiritoimikunnalla ei ollut yhtään varoja, oli myöskin epätietoista, missä määrin voitiin lähettää puhujia liikkeelle. Kokous päätti kehoittaa järjestöjä tekemään lahjoituksia piirin rahastoon, jotta toiminta saataisiin alkuun ja mahdollisesti myöskin lähetetyksi puhujia ainakin muutamille paikkakunnille.

Voimaperäisempi vaaliagitatsiooni ei näin ollen tullut mahdolliseksi, varsinkin kun porvarien taholta tehtiin kaikki

mitä voitiin, sen ehkäisemiseksi. Kuitenkin lähetti Piiritoimikunta edustajiaan eri puolille järjestämään paikallisia vaalitoimitsijoita, joille muutamien paikoin sitten maksettiin korvaustakin Piiritoimikunnan puolesta. Puhujia oli myöskin liikkeellä, vaikka vaan lyhyen ajan, kaikkiaan 3 ja pitivät he kokouksia 9 maalaiskunnassa sekä Porissa ja Raumalla. Työväen vaalijulistuksen takavarikoivat viranomaiset kaikkialla missä vaan sen näkivät, toimittaen etsinnän myöskin piirikansliassa, vaikka eivät sitä sieltä löytäneet. Tästä huolimatta tuomitsi Porin raastuvanoikeus silloisen piirisihteerin O. Leivon 1,000 markan sakkoon samaisen julistuksen levittämisestä. Vaaleissa sai sos.-dem. yhteinen vaaliliitto 31,534 ääntä. (V. 1917 vaaleissa oli liiton äänimäärä 45,341). Valituksi tuli 7 sosialidemokraattia sekä 8 porvaria (ollen vastaavat luvut v. 1917 vaaleissa 9 sosialidemokraattia sekä 6 porvaria).

Puolueemme äänimäärän alenemiseen vaikutti etupäässä suuri ehdonalaisten, kuolleiden sekä vankiloissa ja maanpako-laisuudessa olevien lukumäärä, jotka kansalaissodasta johtuvien seuraamusten vuoksi eivät nyt olleet tilaisuudessa vaaliin osaa ottamaan.

Suuresti vaikutti myöskin se, että monet työläiset olivat vielä niin peloissaan porvariston toimeenpaneman terrorin johdosta, etteivät uskaltaneet edes vaaliin mennä. Vaalien tulos kaikesta huolimatta vaikutti elvyttävästi järjestötoimintaan, vaikka viranomaistenkin taholta kyllä yritettiin sitä estää. Vappumerkkien myymisestä asetettiin syytteeseen Porin raastuvanoikeudessa kaksi henkilöä, mutta vapautti oikeus heidät edesvastuusta. Piiriin saatiin paikallinen puoluelehti, nimeltä „Uusi Aika“, ilmestymään vasta elokuun alusta, koska O.y. „Kehityksen“, joka lehteä kustantaa, omaisuus vasta kesäkuun alussa saatiin yhtiön haltuun. Syyskuun lopulla oli piirissä toiminnassa 110 yhdistystä ja osastoa, joiden yhteinen jäsenmäärä oli 4,069.

118 vanhaa yhdistystä oli joko kokonaan nukuksissa tai juuri henkiin heräämässä, vaan eivät vielä olleet antaneet tietoja jäsenmäärästään.

Tiliasema.

1. 1. 1919 varat —: —, velat —: —, puhd. om. —: —
30. 9. 1919 varat 11,417:01, velat 2,500: —, puhd. om. 8,917:01

Piiritoimikunnan puolesta:

Hj. Ahlfors.

Hämeen eteläisen sos.dem. piiritoimikunnan toimintaa
30. 6. 13.—30. 6. 19.

Valistustyöstä päätti viime piirikokous, että sitä on tehtävä sekä kertaluentojen, että luentokurssien muodossa. Luennoita pidettiin v. 1913 aikana 133 p:nä, lukuunottamatta tilapäispuheita ja vaalivalistusta.

Piiritoimikunta antoi tämän vuoden aikana opintoapurohoja puolueopistossa opiskelua varten: T. Alavirrälle, A. Aaltoselle, V. Virtaselle ja V. Kivisalolle kullekin 300 mk.

Vuosi 1914. Piirikokous päätti jatkaa valistustyötä entiseen tapaan, paitsi kirjallisuuden levitystä päätettiin erikoisesti tehostaa sekä pyrkiä lähempään yhteyteen sos.dem. nuorisopiiritoimikunnan kanssa. Piiritoimikunta asetti pääpainoa herrättävään valistustyöhön ja käytännöllisten tehtävien opastukseen. Järjestötoiminta näytti vuoden alkupuolella voimakasta toiminnanmerkkiä, mutta alkanut maailmansota katkaisi säännöllisen toiminnan. Luentotyöstä täytyi kokonaan luopua. Kursseilla, joita pidettiin 9:ssä eri kunnassa, voitiin opettaa vaan kirjanpitoa ja muuta käytännöllistä toimintaa.

Puheita pidettiin vuoden aikana 140 yhteensä 21,085 kuulijalle. Sen lisäksi pidettiin nuorisopiiritoimikunnan toimesta 86 puhetta 5,608 kuulijalle.

Vappujuhlaa vietettiin 39 paikassa ja osanottajien luku on merkitty 13,000.

Yhdistyksiä oli vuoden lopussa 161 ja niissä jäseniä yhteensä 4,691.

Vuosi 1915. Piirikokousta ei tänä vuonna voitu ollenkaan pitää syystä, että sen viranomaiset kielsivät. Sen sijaan koontui toukokuun 23 p:nä piirineuvosto, joka piirikokouksen asemasta järjesti valistustyön entiseen tapaan. Toiminta tänä vuonna on ollut hiukan vapaampaa. Luennoiminenkin oli jossain määrin sallittua. Piiritoimikunta otti palvelukseensa toveri Aku Attilan, joka kolmen ja puolen kuukauden aikana piti 30 luentoa 1,787 kuulijalle sekä kävi järjestelymatkoilla 37 yhdistyksessä.

Kurssia oli piiritoimikunnalta pyydetty 17 eri paikkaan, joista 12 pyyntöä voitiin täyttää. Kurssien pituus vaihteli 6—12 päivän välillä ja oli niissä yhteensä 182 oppilasta. Oppiaineina oli, paitsi kirjanpitoa, kokous- ja puheenpitoharjoituksia. Sen lisäksi pidettiin iltatunneilla luentoja: historiasta, osuustoiminnasta, maatalous- ja verotus y. m. kysymyksistä. Paitsi Attilaa, ovat tämän vuoden aikana pitäneet luentoja piiri-

sihteeri Kivisalo, O. Toivonen, Hanna Kohonen, A. Lehto, A. Kanerva, S. Heikkilä, E. Salmi, V. Virtanen, Y. Sirola, V. Lehokas, J. Raitio, V. Perttilä, T. Alavirta, K. Myllymäki, ja S. Leppä. Luentojen ja kuulijain luku ei ole tiedossa.

Vappujuhlaa vietettiin 38 paikassa ja otti niihin osaa 64 yhdistystä. Muutamissa paikoin viranomaiset kielsivät puheitten- ja jopa juhlan pidon.

Nuorisopiiritoimikunnan toimesta puhui piirissä J. Railo 10:ssä paikassa 460 kuulijalle ja Otto Toivonen 28:ssa paikassa 2,103 kuulijalle.

Toimivia yhdistyksiä oli vuoden lopussa 163 ja niissä jäseniä 3,394 miestä ja 1,163 naista, yhteensä 4,557. Nuoriso-osastoja oli 20, naisosastoja 7 ja torppariosastoja 6.

Vuosi 1916 oli piirissämme työväenliikkeen nousuaikaa. Vuoden lopussa oli piirissä työväenyhdistyksiä 168 ja niissä jäseninä 4,119 miestä ja 1,680 naista, yhteensä 5,799. Sen lisäksi oli piirissä 22 nuoriso-osastoa, 5 torppariosastoa, 5 naisosastoa sekä 45 ammattiosastoa. Näitten alaosastojen jäsenluku oli yhteensä 1,184, joista puolueeseen kuului 583.

Oma talo oli 101 yhdistyksellä.

Valistustyötä tehtiin voimakkaammin kuin ennen. Luentokurssia pidettiin 16 eri paikassa 157 päivää, joissa oli 191 oppilasta. Puheita ja luentoja on pidetty vuoden aikana 564, 38,650 kuulijalle.

Puoluelehtiä levisi: 5,100 „Hämeen voimaa“ ja 4 109 „Työmiestä“.

Vappujuhlaa ei saatu viettää, syystä, että läänin surkean kuuluisa kuvernööri R. Spåre kielsi ne tykkänään.

Vuosi 1917. Piirikokous oli suunnitellut valistustyön erittäin laajaksi. Valistusta päätettiin edelleenkin jakaa sarjaluentojen ja kurssien muodossa. Lasten ja nuorison kasvatukseen päätettiin kiinnittää erikoista huomiota. Piiritoimikuntaa kehoitettiin kääntymään nais- ja nuorisoliittojen puoleen saadakseen ohjausta opettajakurssien toimeenpanoa varten. Kun 1918 vuoden alkupuolella alkaneen sisällissodan tähden, ei voitu piirikokousta pitää, eikä ole myöskään minikäänlaista toimintakertomusta vuoden 1917 toiminnasta, niin emme voi varmuudella kertoa puolueasiain tilasta, enempi kuin muistakaan saavutuksista.

Valistustyötä kuitenkin tehtiin entistä voimakkaammin, sillä piirin palveluksessa oli jo yhteen aikaan kolmekin luennoitsijaa.

Opastuskurssia toimeenpantiin lähemmäs 30.

Vuosi 1918 oli kauhujen vuosi. Valistustyötä ei sinä vuonna voida puhuaakaan. Koko työväenliike oli keskeennyksissä, ensin punaisen ja sitten valkoisen diktatuurin tähden.

Kansalaissota kietoi mukaansa piiritoimikunnan jäsenetkin niin, että ainoastaan kaksi jäsentä selvisi siitä ehein nahoin.

Kun piiritoimikunta ensikerran kokoontui kaikkien kauhujen jälkeen loppupuolella vuotta, niin oli joukosta poissa Paasivuori, jonka punaiset tappoivat, J. Lehto, jonka valkoiset tappoivat sekä piirisihteeri Kivisalo, joka sai 12 vuoden tuomion. Jällelle jääneet piiritoimikunnan jäsenet valmistivat piirikokouksen, joka sitte pidettiin helmikuun 1—2 p:nä.

Vuosi 1919. Rohkealla luottamuksella päätti piirikokous että valistustyötä on tehtävä entiseen tapaan. Piirisihteeriksi valittiin K. Myllymäki sekä järjestäjäksi Nestori Väänänen. Järjestäjää päätettiin pitää keväällä 3 kuukautta, mutta piiritoimikunta on pitänyt sitä yhteenmittaan tähän asti.

Ennen kapinaa toimineista 162:sta yhdistyksestä on jälleen aloittanut toimintansa 145, toimintansa alottamattomia on vielä 17, mutta hyviä toiveita niittenkin suhteen on olemassa.

Veronsa täysin suorittaneita yhdistyksiä oli ensi vuosivuosi- ja puoliskolla 97, joitten yhteinen jäsenmäärä 3,657.

Valistustyötä on tähänasti ennätetty tehdä huomattavasti. On pidetty 93 luentoa, lukuunottamatta iltama- ja kesäjuhlapuheita. Kansanedustajien ja valitsijain välisiä neuvottelukokouksia on pidetty viidessä eri paikassa.

Viranomaisten vainot. Alkupuolella vuotta oli viranomaisten vaino aivan sietämätön. Erittäinkin piirisihteeri oli silmälläpidon alaisena. Ensimmäisen puolentoistakuukauden aikana käytettiin häntä 10 kertaa poliisikamarilla ja piirin järjestäjä Nestori Väänänen pidätettiin matkoilla ollessaan 4 kertaa. Oikeusjuttuja vaalijulistuksen johdosta nostettiin paitsi piirisihteerinä, 10 muuta henkilöä vastaan sekä tuomittiin siitä sakkoja yhteensä noin 2500 mk.

Varoja valistus- ja järjestelytyötä varten on saatu, paitsi veroja, kesäjuhlista, joita piirin hyväksi on pidetty kolmessa eri paikassa.

Valistustyötä on myöskin helpoittanut se, että piiritoimikunta on ollut yhteistoiminnassa nuorisopiiritoimikunnan kanssa, käyttäen yhteistä puhujaa. Toimivia nuoriso-osastoja on 22.

Tiliasema 30. 6. 19. Varat 8,326: 30, velat 2,500: —, puhdas omaisuus 5,826: 30.

Kalle Myllymäki.

Kertomus Hämeenl. pohj. vaalipiirin puolueasiain tilasta vuosilta 1913—19.

Vuosi 1913 päättyessään oli piirimme puoluetöinnässä merkityksellinen siinä suhteessa, että silloin ensikerran oli räikeämmin huomattavissa ammatillisen liikkeen pyrkimykset päästä eroon sos. dem. puolueesta, samalla kun oli huomattavissa taasen maalaisväestön suurempaa harrastusta poliittiseen järjestäytymiseen. Vuotena 1912, jolloin taantumus piirissämme oli kaikista suurin, puolueeseen kun kuului vaan 2,488 jäsentä maaseuduilta ja Tampereen kaupungista 578, oli myöskin piirin talous rappiotilassa. Vuosi 1913 osoitti nousua. Jäsenmäärä kohosi maaseuduilla 641 ja kaupungissa 340 henkilöllä. Sanottuna vuotena oli piirissämme ammatillisesti järjestyneitä 2,224 henkilöä, joista puolueeseen kuului vaan 918. Piirin tiliasemakin oli jo vähän parantunut, velat ja varat olivat jotakuinkin tasan. Piirimme puolueäänenkannattajaakin, *Kansan Lehteä*, levisi piiriimme puolta enempi kuin edellisenä vuotena, jolloin sen maaseututilaajamäärä oli laskenut 1,900. Työväentalojen luku oli 59 ja koko puolueomaisuuden arvo teki 1913 lopulla piirissämme 547,449: —.

Vuosi 1914 osoitti yhä nousua, huolimatta siitä, vaikka puhjennut maailmansota teki vuoden loppupuolella toiminnan miltei mahdottomaksi. Jäsenmäärä kohosi edelleen jonkun verran, mutta sen sijaan piirin raha-asiat huononivat huomattavasti, kun osastojen toiminta joutui sodan vuoksi häiriötilaan. Sanottuna vuonna valmistui piirissämme 9 uutta työväentaloa. Puolueosastojen luku oli 127 ja niissä oli jäseniä vuoden lopulla 4,094. Tämän yhteydessä tulkoon myöskin mainituksi, että piirin valistustyötä, jota aikaisemmin oli tehty kerta-puheiden muodossa, alettiin tehdä toimeenpanemalla viikon kestäviä luento- ja opintokursseja eri paikkakunnilla piirissämme. Niinpä piiritoimikunnan toimesta pidettiin sanottuna vuotena 361 luentoa, edelläkerrotuilla kursseilla, käsittäen luennot useita eri aloja. Seuraukseksi siitä voidaankin mainita, että niiden avulla voitiin kehittää toimihenkilöitä työväenjärjestöihin. Piirimme puolueomaisuus kasvoi sanottuna vuotena 113,444: — markalla. Sen sijaan piiritoimikunta velkaantui sanottuna vuotena 2,174: — yli omien varojen.

Alkuunpantua valistustyötä jatkettiin sota-ajasta huolimatta vuotena 1915 entiseen tapaan. Tänäkin vuotena jäsenmäärä osoitti nousua ja etenkin järjestöjen ja piirin taloudellinen

tila huomattavasti kohosi, johtuen tämä etupäässä siitä, kun ei ollut toiminnan mahdollisuuksia muuhun kuin huvipuolen järjestelemisiin. Mainittakoon kuitenkin että elintarvekysymysten kärjistyminen alkoi jo herätellä suuria joukkoja yhteiskunnalliseen liikehtimiseen, kansalaiskokouksia pidettiin sen johdosta ympäri piiriä, mutta suurempata vaikutusta niillä ei vielä ollut työväenjärjestöjen toimintaan vaalipiirissämme. Puolueen jäsenmäärä oli 4,156.

Vuosi 1916 oli jo järjestötoimintaan nähden edellistä paljon vilkkaampi. Jäsenmäärä kohosi 1,540, tehden vuoden lopulla piirimme puoluejäsenten luku 5,696 henkilöä. Puolueosastojen luku oli 147 ja ammattiosastojen luku 51. Ammatillisesti järjestyneitä oli piirissämme yhteensä 3,094, joista kuului puolueeseen 1,912 henkilöä. Kuten sanottu, kohosi puolueemme jäsenmäärä 1,540, ei kuitenkaan ammatillisten järjestöjen kautta kohoaminen tehnyt kuin 403 puolueeseen, vaikka ammatillistenkin järjestöjen jäsenmäärä edelliseen vuoteen verraten kohosi 1,452 henkilöä. Niinikään sanottuna vuotena toimitetuissa eduskuntavaaleissa kohosi puolueemme äänimäärä v. 1913 vaaleihin verraten 3,349 äänellä, joten piiristämme saatiin valituksi kahdeksan edustajaa puolueelle. Piirin raha-asiatkin paranivat, tehden tilipäätöksen mukaan jo pääomatili 1,569:90. Piirin palveluksessa oli kaksi toimitsijaa, nimittäin piirisihteeri ja kiertävä järjestäjä.

Ensimmäisellä vuosineljänneksellä 1917 ei piirimme järjestötoiminnassa ollut havaittavissa erikoisempaa nousua, vaan oli toiminta samallaista kuin edellisenäkin vuotena, vaikka elintarvepulat kuohuttivat jo mieliä yli äyräittensä. Vasta sitten kun puhkesi maaliskuun Venäjän vallankumous, alkoi myöskin järjestöjen jäsenmäärät paisua ja toiminta vilkastua. Kansalaiskokouksia pidettiin kaikkialla työväenjärjestöjen toimesta, joissa tuotiin esille työväen vaatimuksia ja kun niiden toteuttaminen näytti hitaalta, ryhdyttiin jo niiden toteuttamista suunnittelemaan vallankumoustietä. Niinpä Tampereellakin yritettiin saada kunnallishallinto työväestön haltuun, syrjäyttämällä voimassaolleen kunnallislain ja samoin ajateltiin useissa maalaiskunnissakin, vaikkapa ei niissä menty niin pitkälle kuin Tampereella. Samoin puhkesi maatyöväen lakkoja joka kolkalla piirissämme ja joissa myöskin työväen poliittiset järjestöt olivat johtoasemissa. Kun täten puolueemme joutui suurten joukkojen vallankumouksellista liikettä ohjaamaan, oli luonnollisestikin sen seurauksena, että järjestöjen jäsenmäärät paisuivat tavattomassa määrässä. Niinpä kuului pii-

rissämme puolueeseen sanotun vuoden lopulla jäseniä 19,200, jonka seurauksena sitte oli, että piirin raha-asiatkin huomattavasti korjaantuivat, vaikka piirin palveluksessa oli kolme toimitsijaa vakituisesti. Samana vuotena toimitetuissa eduskuntavaaleissa puolueemme äänimäärä huomattavasti kohosi, mutta siitä huolimatta menetimme yhden edustajapaikan, jonka aiheutti porvaripuolueiden vaaliliitto. Piirin tilipäätös v. 1917 osoittaa varoja yli velkojen Smk. 6,018: —.

Vuoden 1918 toiminnasta ei ole piiristämme paljon mainittavaa, sillä ainoastaan vuoden lopulla jotkut järjestöt hieman alkoivat näytellä elonmerkkejä ja piiritoimikunnankin toiminta rajottui miltei siihen, että se kehoitti valitsemaan ylimääräiseen puoluekokoukseen edustajia ja kutsui piirin ylimääräisen piiriedustajakokouksen koolle järjestämään piirin vastaista puolue-toimintaa. Sanottuna vuotena kuitenkin jo heräsi 19 yhdistystä toimintaan. Tämän yhteydessä olisi ollut tarpeellista selostaa, mihin tilaan piirimme puoluejärjestöt ja niiden omaisuudet kapinan jälkiselvittelyissä joutuivat, mutta siihen puoleen asiasta ei voida vielä tällä kertaa täyttää selvyyttä saada ja sen vuoksi jätänkin siitä selvityksen teon toistaiseksi.

V. 1919. Tammikuulla pidetyn piirikokouksen jälkeen on puolue-toiminta vaalipiirissämme vironnut jo siihen mittaankin, että nyt on jo toiminnassa 120 eri puolueosastoa ja tekee niiden yhteinen jäsenmäärä 9,946 henkilöä. Työväentaloja on vaalipiirissämme palanut 4 ja yksi on vielä tykkänään viranomaisten, eli oikeammin Jämsän kunnan hallussa, jolle sen kapinan ajalla pakoituksesta lahjoittivat ja jota nykyisin koetetaan periä takaisin. Taloja on kaikkiaan 64, joiden lisäksi on kolme valmistumaisillaan.

Tiliasema syysk. 28 p.

Varoja, kalustoa y.m. 2,125: —	Velkoja yhteensä . . 5,992: —
Rahaa pankissa . . . 2,000: —	Puhtaaksi pääomaksi 33: —
Käteiskassa 1,900: —	
<hr/>	<hr/>
Yht. 6,025: —	Yht. 6,025: —

Tiliselostuksen yhteydessä mainittakoon, että valkoisten vallanaikana työvä. talolta katosi piirin omaisuutta lähes kolmen tuhannen markan arvosta.

Emil Saarinen.

Mitä piirimme puoluetoimintaan yleensä tulee, on se nykyisin nousemassa entiseen mahtiinsa. Puolueosastoja ei ole enää kuin 12 heräämättä toimintaan ja kunnallistoimikunnatkin ovat jo toiminnassa kaikissa niissä kunnissa, joissa ne ovat ennenkin olleet toiminnassa. Piirimme palveluksessa on kaksi toimitsijaa. Toimeenpannuissa edustajavaaleissa puolueemme äänimäärä väheni 5,554 äänellä, ollen koko äänimäärä 29,774.

Tampere, 30 p. syysk. 1919.

Evert Valkeisaho.

Selostus Viipurin läänin it. vaalipiirin puolueasiain tilasta v. 1919.

Vuoden alussa ei järjestötoiminta vielä ollut päässyt alkuunsa. Kun eduskuntavaaleja ruvettiin valmistamaan, täytyi alkuvalmistuksissa turvautua yksityisten toverien apuun. Järjestötoiminnan alkuun saaminen usealla paikkakunnalla on ollut perin vaikeata. Kapinan aikana ja sitä seuranneessa puhdistuksessa tulivat tuhotuiksi kaikki parhaat ja tottuneimmat järjestöjen toimihenkilöt. Kun piirin entiset huomattavat rahavarat eivät ole olleet käytettävissä, — tuskin tulevat koskaan olemaankaan — niin ei tähänsaakka ole ollut mahdollista kiertävän järjestäjän palkkaaminen, vaan on kirjevaihdon ja sanomalehtien avulla herätetty entisiä järjestöjä toimintaan. Yhdistyksien omaisuuden takavarikossa olo ja porvariston harjoittama painostus yhdessä suojeluskuntalaisten harjoittaman mielivaltaisuuden kanssa, on siellä, missä muutoin olisi aikaisemmin voitu toiminta aloittaa, ollut sitä ehkäisemässä.

Kaikista huonoimpaan asemaan ovat kuitenkin joutuneet piirimme kaakkoinen ja itäinen rajaseutu. Vallitseva sotatila ja sen varjolla tapahtuva sotilasviranomaisien isännöiminen, on tehnyt mahdottomaksi kaiken järjestötoiminnan alkamisen. Niinpä Terijoen, Kivennavan, Raudun, Muolaan, Heinjoen, Sakkolan ja Pyhäjärven kunnissa, joissa v. 1917 oli 48 järjestöä, ei nyt ole muuta kuin kaksi, nim. Kivennavan kk. ja Pyhäjärven Rotjanlahden työväenyhdistykset. Samasta syystä ei Laatokan pohjoispuolella olevissa Impilahden, Salmin ja Suojärven kunnissa ole saatu järjestötoimintaa alkuun. Vaikeuksista huolimatta on kuitenkin jo 60 järjestöä saatu toimintaan, vaikkakin eivät kaikki ole vielä ehtineet ensimmäistä

verojen suoritusta toimittaa. Taloudellisen aseman vakiintuessa syksyn tullen on toiveita saada palkatuksi järjestäjäkiertämään järjestötoiminnan elvyttämiseksi.

Vaalijulistusten ja vappumerkkien levittämisestä ei ole oikeusjuttuja nostettu. Samoin piirilehteämme „Kansan Voimaa“, ei ole polittisilla painokanteilla ahdistettu.

Taloudellinen asema on seuraava:

Varat:	Velat:
Rahaa kassassa 3,358: 03	Sos. dem. puol. toimk. 2,740: —
Arvopapareita 1,110: —	Piirin sanom. l. rahast. 2,309: 43
Kalusto 1,600: —	Muita velkoja 1,427: —
Kirjallisuutta 408: 40	
<u>Smk. 6,476: 43</u>	<u>Smk. 6,476: 43</u>

Toimintansa alkaneita yhdistyksiä on 60, niissä jäseniä: miehiä 1 376 ja naisia 509 eli yhteensä 1,885 jäsentä.

Ennen kansalaissotaa oli yhdistyksien luku 140 ja niiden yhteinen jäsenmäärä 12,216. Vielä toimintansa alottamattomia 80.

Vuoden 1913 lopussa oli vaalipiirissämme yhteensä yhdistyksiä 136, niistä kaupungeissa 3 ja maaseudulla 133. Vaalipiirin järjestöissä oli yhteinen jäsenmäärä 4,059, joista miehiä 3,248 ja naisia 826.

Vuoden 1914 lopussa oli yhteensä yhdistyksiä 119 ja niiden yhteinen jäsenmäärä 4,314, niistä miehiä 3,619 ja naisia 695.

Vuoden 1915 lopussa oli yhdistyksien luku alentunut 94 ja jäsenmäärä koko vaalipiirissä 3,173.

Vuoden 1916 lopussa oli yhdistyksien luku 118 ja oli niiden yhteinen jäsenmäärä 4,962, niistä miehiä 4,025 ja naisia 937.

Vuoden 1917 ajalta, ei ole käytettävänämme varsinaisilla tilastolomakkeilla koottuja tietoja, verokorttien mukaan on sanottuna vuotena ollut toiminnassa 140 yhdistystä ja niissä jäseniä yhteensä 12,216, joista miehiä 10,266 ja naisia 1,950.

Niinkuin näistä numeroista käypi selville, vaikutti maailman sodan syttyminen lamauttavasti järjestötoimintaan. Sotajan aiheuttama työttömyys ja työväen siirtyminen toisille paikkakunnille, yhdessä viranomaisien rajoittavain määräysten kanssa, on todennäköisesti vaikuttanut sen järjestöjen luvun ja jäsenmäärän vähentymisen, joka on huomattavin vuoden

1915 aikana. Sitä seuraavana aikana rupeaa järjestöjen luku lisääntymään ja jäsenmäärä nousemaan, saavuttaen huippunsa vuoden 1917 aikana. Tähän tietysti vaikutti ratkaisevasti sanottuna vuotena tapahtunut vallankumous, joka innosti työväkeä liittymään järjestöihin poistaen samalla ne rajoitukset, jotka aikaisemmin olivat estäneet järjestötoimintaa. Niin ilahduttavalta kun näyttääkin tämä huimaava jäsenmäärän lisääntyminen, oli sillä omat varjopuolensakin olemassa. Silloin tule mukaan paljon sellaista ainesta, jotka eivät tunteneet sosialidemokratian aakkosiakaan, puhumattakaan sen syvemmästä tunteemisesta. Näin ollen näyttää luonnolliselta, että se vähäinen jäsenmäärä, joka muodosti järjestöjen varsinaisen kanta-joukon, oli voimaton ohjaamaan joukkojen toimintaa, vallitsevissa epänormaalisisissa oloissa, sosialidemokratian viitoittamalle rauhallisen kehityksen tielle.

Sortavalassa 27 p:nä syyskuuta 1919.

Viipurin I. it. vaalipiirin Sos. dem. Piiritoimikunta.

Arvid Nieminen.

O. V. Turunen.

Mikkelin I. vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestö.

Toiminta vuosina 1918 ja 1919.

Varsinainen järjestötoiminta vaalipiirissä kansalaissodan jälkeen voidaan katsoa alkaneen vasta tammikuun alusta 1919, jolloin ylimääräisessä puoluekokouksessa joulukuun lopulla asetettu sos.-dem. vaalipiiritoimikunta ryhtyi toimeen. Toimintakykyisiä puolueosastoja oli kyllä olemassa, mutta valkoisen terrorin ankarana painostuksen vuoksi eivät ne kuitenkaan päässeet toimimaan. Kokonaan toimeettomaksi ei työväestö kuitenkaan tätäkään ennen jättäytynyt. Niinpä esim. v. 1918 lopulla uusien kunnallislakien nojalla toimitettuihin kunnallisvaaleihin otettiin työväestön taholtakin verrattain pontevasti osaa ja, paria poikkeusta lukuunottamatta, omilla sosialidemokratisilla listoilla. Vaalien tuloksetkin koituivat porvareille, huolimatta siitä, ettei järjestöjen apua vaalivalmisteluissa voitu käyttää, eikä yleisemmästä agitatsioonista ollut puhettakaan, suorastaan yllätyksiksi. Piiritoimikunnan toimesta on pantu toimeen tarkka tiedustelu vaalien tuloksista y. m. kunnallisista asioista vaalipiirin eri kunnista. Tätä kirjoitettaessa on piirin 30 kunnasta saapunut vastauksia 15:sta kunnasta ja selviää niistä, että missä työväestö otti osaa vaa-

leihin, siellä saavutettiin huomattavat tulokset. Useissa kunnissa ovat sosialidemokraatit enemmistönä tai sitten tasaväkisinä porvarien kanssa, kun taasen on olemassa sellaisiakin kuntia, joissa työväestö ei ole ottanut vaaleihin osaa ja jäivät sentakia kokonaankin edustamatta valtuustoissa. Muutamissa kunnissa ovat sosialidemokraatit niinikään enemmistönä kunnallis- ja vaalilautakunnissa, ompa eräässä kunnassa kunnallislautakunnan jäsenpaikat yksinomaan sosialidemokraattien hallussa.

Senverran saatiin lisäksi v. 1918 lopulla puolueosastojen toiminta vireille, että voitiin valita edustajat ylimääräiseen puoluekokoukseenkin.

Tammikuun 14 p:nä kokoontui piirijärjestön edustajakokous piiritoimikunnan kutsusta Mikkeliin, ensimmäisen kerän kapinan jälkeen. Varsinaisena tehtävänä oli maalisk. 1—3 p:nä toimitettavien eduskuntavaalien valmistelu. Samalla suunniteltiin toimenpiteitä piirijärjestön toiminnan elvyttämiseksi.

Eteenpäin lähteminen oli alussa vaikeata. Viranomaiset asettivat järjestöjen kokoontumiselle ja toiminnalle mitä mahdollisimpia vaatimuksia. Rahavaroja ei piirin kassassa ollut myöskään yhtään. Alkuunpääsemiseksi kerättiin piirikokouksessa edustajain kesken kolehti, mikä tuotti pari sataa markkaa. Siinä kaikki. Tästä huolimatta päätettiin vaalokokouksia järjestää ja agitatsionia harjoittaa, mikäli suinkin mahdollista ja kun lisäksi tiedettiin puolueelta saatavan jonkun verran rahallista avustustakin. Tämä avustus, 5,000 mk. sittemmin kyllä piiritoimikunnalle hyvissä ajoin lähetettiinkin, mutta pidätettiin se Mikkelin postitoimistoon, muka sillä syyllä, ettei tiedetty piiritoimikunnan osotetta, joten rahat saatiin vasta vaalien jälkeen perityksi. Lainaamalla ja yksityisten puoluetoverien avuliaisuudella ja uhrautuvaisuudella saatiin kuitenkin senverran varoja kokoon, että vaalien edelliseksi kuukaudeksi voitiin palkata 2 kiertävää puhujaa ja tuhatkunnan markkaa kirjallista valistustyötä varten. Lisäksi pidettiin tilapäispuheita. Kaikkiaan pidettiin vaalien edellä piiritoimikunnan toimesta 68 puhetta noin 6,000:lle kuulijalle. Lisäksi painatettiin sos.-dem. ehdokaslistaa ja vaaliohjelmaa 15,000 kpl. ja puolueen vaalijulistusta levitettiin 13,500 kpl., josta määrästä noin 2,000 kpl. joutui viranomaisten saaliiksi.

— Vaalokokoukset sujuivat verrattain rauhallisesti, mutta puolueen vaalijulistusten levittämisestä tuomittiin 12 henkilöä 50 markan sakosta alkaen, aina 10 kuukauden linnatuomioon asti.

Vaaleissa annettiin puolueemme hyväksi vaalipiirissämme 29,240 ääntä (v. 1917 29,644), porvarillisten puolueiden saadessa yhteensä 32,901 (v. 1917 vaaleissa 27,970). Puolueemme menetti näissä vaaleissa yhden edustajapaikan, juuri vaalien edellä piiriin ilmestyneen maalaisliiton hyväksi. Eri puolueiden edustajain luku vaalipiiristä on nykyisin seuraava: Sos.-dem. 6, edistysp. 4, kokoomusp. 1 ja maalaisliitto 1.

Huolimatta varsin tukalista olosuhteista, etenkin kuluvan vuoden alkupuolella vallinneista, on puoluetoiminta piirissä tasaista vauhtia elpynyt. Vaalipuhujat matkoillansa koettivat herätellä järjestöjä ja saatiinkin silloin jo toimintaan 30 vanhaa yhdistystä. Piiritoimistosta on myös jatkuvasti annettu ohjeita ja kehoituksia kirjallisesti. Toimintaa on kumminkin sanomattoman suuresti vaikeuttanut se, ettei piirissä ole ollut ainoatakaan työväen sanomalehteä, ennenkuin vasta heinäkuun alusta 1919 lähtien, jolloin „Vapaus“ pääsi jälleen ilmestymään. Kuitenkin voitiin kesäkuun lopulla pidettyyn varsinaiseen piirikokoukseen mennessä todeta piirissä v. 1917 lopulla olleista 93 puolueosastosta toimintansa alkaneita yhdistyksiä olevan 63, joiden yhteinen jäsenluku 2,460, niistä miehiä 1,900 ja naisia 560. (Yhteinen jäsenluku v. 1917 oli 3,702).

Nykyään on jäsenluku jonkunverran yli 3,000 ja puolueosastojen luku 72. Kunnallisjärjestöjä toimii 16:ssa kunnassa. Vuoden loppuun mennessä voitaneen piirijärjestön toiminnan odottaa hyvällä syyllä elpyvän täysin entiseen määräänsä.

Sodan ja sitä seuranneen „puhdistuksen“ uhrit. Huolimatta siitä, että vaalipiirimme koko kapina-ajan kuului n. s. valkoisen Suomen alueelle, eikä työväestöllä ollut kapinaansekaantumisen mahdollisuuksia, joutui kuitenkin huomattava määrä puoluetovereita ja järjestöjen jäseniä valkoisen „puhdistustyön“ uhriksi. — (Lähemmin sos.-dem. puolueen tilastokomitean tiedonannoissa.) — Kansanedustajistamme tuomittiin J. A. Lankila kuolemaan, mikä tuomio sittemmin muutettiin elink. kuritushuonevankeudeksi. Myöhemmin on Lankila kuollut vankilassa; O. Orasmaa ja Anni Savolainen tuomittiin 12 vuodeksi, Hakala ja Eronen 8 vuodeksi kuritushuoneeseen, Albin Valjakka sortui kuolemaan Viipurin vankileirillä keväällä 1918 ja P. Huttunen on poistunut maasta.

Kesäjuhlia on 1919 toimeenpantu kahdet, nim. Varkaudessa ja Joutsassa. Juhlat olivat innostavia ja taloudellinkin tulos tyydyttävä.

Piiritoimikuntaan kuuluvat: A. Parkkinen, K. Hakala, V.

Paavilainen, Hilma Valjakka, Mandi Tolonen, J. Tolonen ja F. Meriluoto, varajäseninä J. Luukkanen ja I. Siiskonen.

Piirisihteerin tehtäviä on elokuun alkuun 1919 hoitanut V. Paavilainen, hoitaen samalla myöskin rahastoa. Sittemmin on piirisihteerinä ollut Y. Komu.

Mikkelin l. vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunta.

Kertomus Kuopion läänin länt. vaalipiirijärjestön toiminnasta 31. 12. 1918—15. 9. 1919.

Yksityisiä, pienempiä yrityksiä *työväen järjestötoiminnan elvyttämiseksi* Kuopion läänin länt. vaalipiirissä lienee tapahtunut vuonna 1918 ennenkin kuin 31. 12., jolloin ensi kerran kokoontuivat ne „laillisen“ vaalipiiritoimikunnan jäsenet, jotka mainittuna aikana sattuivat olemaan Kuopiossa, yhteiseen kokoukseen suunnittelemaan niistä toimenpiteistä, joihin olisi ryhdyttävä alaslyödyn järjestötoiminnan pystyynsaamiseksi. Aikaisista toimintaan heränneistä paikkakunnista on ennenkaikkea mainittava Kuopio, jossa joulukuun alkupäivinä pidettiin sos.dem. kunnallisjärjestön kokous, mikä valitsi väliaikaiset toimikuntansa, toimitti puoluekokousedustajavaalit, järjesteli tulevan toimintansa j. n. e. Myöskin joissakin maaseutupaikoissa, kuten esim. Nilsissä, näkyi jo tällöin vähäisiä elonmerkkejä.

Mutta yllämainitun päivän 31. 12. 1918 jälkeen, jolloin vaalipiiritoimikunta antoi ensimmäisen julistuksensa piirille, ei kulunut kauan aikaa, kun aivan yhtäkkiä koko piirissä elämä virkosi niin, että jokaisessa kunnallisjärjestössä saatiin kunnallistoimikunnat pystyyn. Millä nopeudella nousi sitten koko järjestötoiminta kautta piirin, osoittaa paraiten se, että kun tammik 14—15 p:vinä pidettiin Kuopiossa piirijärjestökokous, niin jokaisessa kunnallisjärjestössä oli jo toimitettu aivan sääntömääräisessä järjestyksessä s. o. kunnallisjärjestöttäin piirikokousedustajien valitseminen sekä asetettu eduskuntaehdokkaat ja toimitettu niistä puolueäänestys.

Se virkeys, jonka piirijärjestökokous osanottajiinsa toi ja sitten heidän mukanaan koko piirille, kuin myös lähestyvät eduskuntavaalit olivatkin lopuksi ne vaikuttimet, jotka täälläkin saivat toiminnan heti alultaan melkein entiseen, ennen kansalaissotaa olleeseen kuntoon pääpuitteissaan, sillä olihan tämäkin piiri menettänyt useita vanhoja, kyvykkäitä jäseniään

aiheutuen tästä sinne tänne järjestötoimissa aukkoja, huomattaviakin, jotka yhä vieläkin ovat täyttämättä.

Eduskuntavaaleissa maalisk. 1—3 p:vinä kuluvaan vuoteen aleni sosialidemokraattien äänimäärä piirissämme 31,871:stä 29,344:een, mikä ei tuottanut kuitenkaan yhdenkään edustajapaikan menetystä. Mikä tai mitkä syyt tällaiseen äänimäärän vähenemiseen ovat olleet vaikuttamassa, voivat olla hyvinkin monet, mutta että viranomaisten työväen vaaliagitation sortotoimenpiteet ovat olleet yhtenä niistä, se on tosiasia. Takavarikoihan „poliisi“ täälläkin puoluetoimikunnan lähettämät vaalikehoitukset jo piirikansliassa ja „hajotti“ työväen vaalikokouksen Leppävirralla. Kuopion raastuvanoikeus taas puolestaan lakkautti juuri vaalien edellä „Savon Kansan“ sen sievistetyssä muodossa julkaiseman puoluetoimikunnan vaalikehoituksen takia ja tästä sekä osaksi toisista kirjoituksista antoi lehden vastaavalle 9 kk. vankeustuomion. Tällaisesta viranomaisten menettelystä, paitse että se semmoisenaankin esti arempia menemästä vaaliuurnille, oli myöskin seurauksena se, että piiritoimikunta ei saanut harjottaa sitäkään vähää kirjallista vaaliagitatiota, johon se oli turvautunut, kun ei ollut puhujien puutteessa saanut suullista vaaliagitatiota käyntiin kuin sangen vähäisessä määrässä. — Valituiksi piiristämme tulivat professori Väinö Voionmaa Helsingistä, kaupanhoitaja Pekka Huttunen, rouva Anni Rytönen ja torppari Heikki Kääriäinen Iisalmelta, liikemies Ville Vainio ja rouva Lydia Saarikivi Kuopiosta sekä opettaja Olli Korhonen Nilsiästä.

Kuinka suuri *järjestöjen jäsenmäärä* tällä hetkellä kokonaisuudessaan on, ei voi aivan tarkalleen sanoa, sillä verotilityksen suoritus puolivuodelta ei ole vielä päättynyt ja yhä vieläkin saapuu tilityksiä ensimmäiseltäkin neljännekseltä. Mutta jos saadaan pitää ensimmäiseltä neljännekseltä tähän saakka suoritettua tilitystä nykyään järjestöihin kuuluvien jäsenten lukumääränä, niin voidaan jäsenmääräksi merkitä tuo ilahduttava luku 5,000, mikä on suurempi kuin jäsenluku v. 1916 lopussa. V. 1917 lopussa ja nyt tällä hetkellä täysin toiminnassa olevien yhdistysten ja osastojen lukumäärä taas käy ilmi allaolevasta taulukosta:

Kunta	v. 1917	v. 1919
Kuopio	17	15
Kuopion mlk.	23	21
Iisalmi	29	27
Kiuruvesi	10	8
Lapinlahti	11	10
Maaninka	10	8
Muuruvesi	10	9
Nilsinä	10	10
Pielavesi	12	12
Rautalampi	14	11
Suonenjoki	6	6
Tuusniemi	8	4
Keitele	5	4
Karttula	10	8
Hankasalmi	3	3
Vesanto	6	3
Varpasjärvi	4	1
Leppävirta	20	10
	<hr/>	
	Yhteensä 208	170

Ylläolevat luvut, mitä tulee nyt toiminnassa oleviin yhdistyksiin, eivät ole ehdottomia siinä mielessä, että nuo puuttuvat yhdistykset kokonaan nukkuvat. Päinvastoin useassakin noissa 38:ssa yhdistyksessä on toiminta jo tällä hetkellä käynnissä, joskin se on alkanut niin myöhään, ettei niiltä ole vielä ehtinyt veroja saapua ja siten siis ovat vielä nukkuvien kirjoissa.

Työväen järjestötoiminnan heräämisestä puheenaollen voimme myöskin mainita, että „Savon Työmies“, jonka ilmentymisen kansalaissodan puhkeaminen esti 1 p:nä helmik. 1918, alkoi taas jälleen ilmestyä vuoden lopulla „Savon Kansan“ nimellä, mutta ei enää sosialidemokraattisena, vaan „puolueettomana“ työväen uutislehtenä. Lehteä ei ole myöhemminkään tarjottu puoluelehdeksi, jonka takia piirijärjestökokous Kuopiossa 28 – 29 toukok. 1919 päättikin olla antamatta mitään tukea lehdelle, niinkauan kuin sitä ei olla tarjottu puoluelehdeksi.

Piirin *raha-asiain tila* käy selville seuraavasta 15. 9. 1919 toimitetusta tilikatsauksesta:

Tulot:	Menot:
Piiri-, puolue- y. m. verot 24,693: 05	Vaaliagitatiooni . . . 5,900: 55
Jäsenkirjoista y. m. myydyistä tava- roista 547: 05	Piirikok. kust. 2,445: 30
Puoluetoimikun- nalta 5,000: —	„Savon Kansan” osakkeet 5,000: —
„Savon Kansasta” . . . 5,000: —	Puolueverot 7,464: —
Pankissa rahaa 1,172: 43	Virkailijain palkat . . 6,125: —
Sekal. saatavia 210: —	Painatustyöt 2,350: 35
	Ilmotus- y. m. lehti- kust. 332: —
	Kansliatarpeet ja postik. 873: 90
	Sekal. menoja 1,070: 40
	Ylijäämä 5,061: 03
Yht. 36,622: 53	Yht. 36,622: 53

Kuopiossa 15 p:nä syysk. 1919.

Sosialidemokratinen Piiritoimikunta Kuopio.

J. O. Rauhala
puheenjoht.

Edv. Halonen
sihteeri.

Vaasan läänin it. vaalipiirin vuoden 1919 toiminnasta.

Järjestötoiminta osoittaa elpymistä kaikkialla piirissämme, paitsi Karstula, Kivijärvi, Kinnula ja Soini, jotka ennenkin ovat olleet piirimme heikoimpia pitäjiä, eivät vielä ole juuri mitään elonmerkkiä näyttäneet, jotavastoin piirimme muissa osissa on huomattavissa yleistä nousua.

Kaikkiaan on piirissämme nykyään toiminnassa 132 yhdistystä, joissa on jäseniä yhteensä 4,240

Vuoden 1918 alussa ennen kansalaissotaa oli piirissämme yhdistyksiä 176, joiden yhteinen jäsenmäärä oli vähän ylitse 7,000.

Ennen kansalaissotaa toiminnassa olleita, mutta vielä toistaiseksi toimintaansa alottamattomia yhdistyksiä on kaikkiaan 44.]

Puolueen vaalijulistusta ja vappumerkkiä kyllä piirimme maaseuduilla takavarikoitiin ja uhattiin kanteita nostaa. Mutta mikäli tiedämme, ovat kanteiden nostamiset jääneet uhkauksiin.

Piirimme sanomalehteä Työn Voimaa vastaan on kuluvan

vuoden aikana nostettu kaksi painokannetta, joista toisen oli nostanut talollinen Jussi Riipinen, Laukaasta, valkoisen terrorin paljastusten johdosta. 28 p. huhtikuuta Jyväskylän raastuvanoikeus tuomitsi lehdelle sakkoa 200 mk.

Toisen painokanteen nosti Keski-Suomen suojeluskuntain perustaja Martti Pihkala lehdessämme olleen uutisen johdosta, jossa kerrottiin Jyväskylän synnytyslaitoksen häädöstä, jonka Pihkala toimitti. 22 p:nä syysk. Jyväskylän raastuvanoikeus päätöksellensä tuomitsi lehden vastaavalle toimittajalle mainitun uutisen johdosta sakkoa 100 mk. ja lisäksi vastaavan, raastuvanoikeudessa juttua käsiteltäessä, kantajaa vastaan tehdystä uudesta solvauksesta 150 mk. sakkoa.

Muita sanottavampia vainoja työväen järjestötoimintaa vastaan ei piirimme alueella ole harjoitettu, lukuunottamatta eri paikoilla ilmenneitä, kaikkialla tavallisesti ilmeneviä suojeluskuntalaisten laittomia esiintymisiä ja ohranan toimeenpanemia muutamien yksityisten puolueemme jäsenten vangitsemisia.

Vaasanl. it. vaalipiirin Sosialidemokratinen
Piiritoimikunta.

K:tta J. F. Aalto.

Kertomus Vaasan läänin eteläisen vaalipiirin toiminnasta 22 p:stä joulukuuta 1918—1 p:vään lokakuuta 1919.

Kansalaissodan jälkeen kokoontui piiritoimikunta ensimmäisen kerran 22 p:nä joulukuuta, jonka jälestä se on kokoontunut 21 kertaa, ja näistä kokouksista merkitty pöytäkirjaan 182 §:lää.

Piiritoimikunnan toiminta on tällä ajalla ollut perin vaikeaa, sen takia että piirin taloudellinen asema on ollut niin heikko, ettei toiminnasta mikäli se koskee valistustyötä ole tullut mitään, lukuunottamatta tilapäisiä valistustilaisuuksia, joita on koetettu järjestää, niin paljon kuin on ollut mahdollista sekä piirisihteerin tekemiä matkoja, jotka nekin on täytynyt supistaa mahdollisimman vähiin. Samasta syystä jäi vaaliagitatsioonikin verrattain heikoksi, josta johtui, että puolueemme, joka v. 1917 vaaleissa sai 12,419 ääntä, sai tänä vuotena toimitetuissa eduskuntavaaleissa, 11,839 ääntä, joten Maalaisliitto sai 60 äänellä meiltä kolmannen edustajapaikan.

Toimintaa kansalaissodan jälkeen uudelleen alotettaessa oli piiritoimikunnalla velkaa 13,500 mk. ja järjestöt kaikki hajalla, joten toiminnan alkaminen näytti kerrassaan mahdottomalta, mutta vähitellen on sentään päästy eteenpäin. Järjestötoiminta on nousemassa ja on tällä kertaa puolueeseen kuuluvia järjestöjä piirissämme toiminnassa 35, joissa jäseniä 1,743.

Yhdistyksiä, jotka kansalaissodan jälkeen eivät ole toiminnastaan mitään ilmoittaneet, on piirissämme 8, näistä useammat eivät voi porvarillisen painostuksen takia toistaiseksi alottaa toimintaansa.

Vaalijulistusten levittämisestä on piirissämme tuomittu kolme henkilöä 100 mk. sakkoon, niistä kaksi Vähässäkyrössä ja yksi Vaasassa, sekä 1 juttu kesken eräisenä Vähässäkyrössä. Vappumerkkien myynnistä ei ole ketään syytteeseen asetettu.

Painokanteita on viranomaisten taholta nostettu 2. „Folkbladetin“ vastaava tuomittiin toukokuussa Rikoslain 16 luvun 24 § mukaan 200 mk. sakkoon, sekä „Työläisen“ vastaava samassa kuussa saman lain samain kohtain mukaan 200 mk. sakkoon.

Yleensä voidaan tällä kertaa kuitenkin olla tyytyväisiä niihinkin niukkoihin tuloksiin, mitä on saavutettu niissä oloissa, joissa on täytynyt toimia. Samalla on huomattavissa yleistä nousua järjestötoiminnassa kautta piirin, erittäinkin kaupungeissa.

*Vaasan läänin etel. vaalip. sos.-dem.
Piiritoimikunta.*

Puoluetilastoa Vaasan läänin pohjoisesta vaalipiiristä.

Ylimalkaan voidaan sanoa vuosien 1913, 1914, 1915 ja 1916 toiminnasta, että se oli kauttaaltaan hiljaista, mutta varmaa kehitysaikaa. Järjestyneiden työläisten lukumäärä kohosi tuon vaatimattoman summan noin 300 jäsentä eli 1,300–1,600. Vuotena 1913 oli toimivien yhdistysten luku 34. Kunnallistoimikuntia oli toimimassa Kokkolassa, Lapualla, Kauhavalla, Himangalla ja Pietarsaassa. Vuotena 1914 toimivia yhdistyksiä kaupungeissa 5, maaseudulla 30. Yht. 35. Kunnallistoimikuntia oli Pietarsaassa, Kokkolassa, Himangalla, Kauhavalla, Lapualla, Isossakyrössä. Vuotena 1915 yhdistyksiä kaupungeissa 5, maaseudulla 32, yht. 37. Kunnal-

listoimikuntia Pietarsaassa, Kokkolassa, Himangalla, Isossa-kyrössä, Lapualla, Kauhavalla, sitäpaitsi toimi ruotsinkielisten keskuudessa erikoinen agitatsioonitoimikunta. V. 1916 yhdistyksiä kaupung. 5, maaseudulla toimivia yhdist. vain 30, yht. 35.

1917 alkoi vallankumouskauden aiheuttama toiminnan nousu. Uusia yhdistyksiä perustettiin m. m. Kokkolan Hakalahteen, Jepualle, Kaustisten Köyhällejoelle, Lestijärvelle, Perhon Korpelaan ja Veteliin. Ennen nukkuneista yhd. heräsi m. m. Kronobyn yhdistys. Jäsenmäärä piirissä kohosi lähes 2,500.

Valtiolliset vaalit ovat osottaneet piirissämme kumminkin nopeampaa kehitystä, kuin varsinainen järjestäytyminen. Vuoden 1913 vaaleissa oli äänestäjien luku piirissämme 5,641. Vuotena 1916 kohosi äänestäjien luku 1,935 äänellä, joten äänimäärä oli 7,576. Samalta ajalta näkyy myöskin suhde porvarillisten puolueiden voimasuhteiden lisääntymisestä ja vähentymisestä. Suomettarelainen puolue hävisi 408 ääntä. Maalaisliittolaiset saivat lisää 868 ja ruotsikot 568. Silloin saatiin ensikerran tästä piiristä valituksi 2 edustajaa. Vuoden 1917 vaalissa säilytti sos.-dem. puolue suhteensa jotenkin samana, n. s. kokoomus hävisi maalaisliitolle jonkun määrän ääniä.

Vuoden 1918 toiminnasta ei ole juuri mitään muistiinpanoja jäljellä. Sitäpaitsi päätti Piiritoimikunta laatia vuoden 1917 ja alkupuolen vuotta 1918 toimintakertomukset uudelleen vasta sitte, kun olot tasaantuvat sellaisiksi, että saadaan järjestötoiminta piirissä täysin tarkoituksenmukaiselle kannalle. Silloin, kun Piirikokous viimeksi pidettiin, oli piirin arkisto vielä sellaisessa kunnossa, että siitä oli mahdoton saada mitään järjestelmällistä toimintakertomusta. Piirikokouksia on pidetty vuodesta 1913 lähtien seuraavasti: Vuonna 1913, 1914 huhtikuun 12 ja 13 p:nä. Samoin 1916 huhtik. 1 ja 2 p:nä. Samoin 1917 kesäkuun 10 ja 11 p:nä. Tänä vuonna on pidetty piirikokouksia kaksikin, nim. tammikuussa 18 ja 19 p:nä ja huhtikuussa 26 ja 27 p:nä.

Valistustyöstä on pidetty huolta etupäässä suullisen agitatsioonin ja opastuskurssien muodossa. Vaalien aikoina on joka vuosi uhrattu piirin vaaroja useammanlaisten vaalijulistusten ja lentolehtisten painattamiseen ja levittämiseen, sitäpaitsi on piirilehteä jotain vaalinumeroa levitetty vaalien edellä ilmaiseksi. Piirin palveluksessa on ollut vakituinen piirisihteeri, joka on oman toimensa ohella tehnyt suullista valistus- ja herätystyötä. Sitäpaitsi on piirissä ollut vakituinen luennoitsija ainakin v. 1914. Samana vuonna oli myöskin vaalien aikana kokonaista 6 vaalipuhujaa. Pidettyjen

puhetilaisuuksien luku 91, luentopäivien luku 31. Lisäksi on piirisihteerin Hanna Malm pitänyt muutamia vaalipuheita. Hän onkin hoitanut piirisihteerin tehtäviä vuoteen 1916 asti. Hänen tilalleen oli valittu J. A. Komu. Hänenkin jouduttuaan 1917 eduskuntaan valittiin piirisihteeriksi K. Suosalo. Vuoden 1915 ja 1916 valistustyöstä ei ole käytettävissä tilastoa. Sitävastoin on 1917 toimeenpantu luento- ja kirjanpito-opastuskurssia 6 paikassa. Yksityisiä puhetilaisuuksia on järjestetty etupäässä vaalien edellä, yhteensä koko vuoden ajalla 137. Sitäpaitsi on järjestetty mökkiagitatsionia: Lisäksi on levitetty kirjallisuutta ja lentolehtisiä ilmaiseksi. Samalla ajalla on maisteri K. H. Wiik pitänyt luentoja ruotsinkielisillä seuduilla. Suomalaisina puhujina ovat toimineet piirisihteerit Komu, K. Suosalo, O. Elfving, S. Mäkelä ja O. Tokoi. Tilapäisesti myöskin P. Tiihonen ja E. Lind.

Yhdistysten varallisuudesta ei myöskään ole tarkempaa tilastoa käytettävissä. Omia taloja oli v. 1912 22, v. 1914 24. Nykyisin on yhdistyksillä valmiita taloja 29 ja tänä vuonna valmistuu lisää 3, joista m. m. Perhon t. y:n talo on jo valmis. Valmistumaisillaan on lisäksi Kauhavan kk. ja Lohtajan Karhinkylän t. y:n talot, niin että ne ehtivät tänä vuonna käyttökuntoon. Piiritoimikunnan varallisuus on taas ollut olojen pakosta vähäinen. Vuotena 1913 on piiritoimikunnan tulot 6,478:05. Puhdas pääoma 282:35. Vuotena 1914 tuloja Smk. 5,760:62, menoja Smk. 5,747:05. Vuotena 1915 tuloja Smk. 9,214:74, menoja Smk. 7,479:56. Pääoma-arvon lisäntyminen siis tällä ajalla 1,735:18. Vuotena 1916 on piiritoimikunnalla ollut tuloja yht. Smk. 7,766:26. Menoista ei näy varmemmin muuta kuin Smk. 4,736:50. Piiritoimikunnan varoja on sen lisäksi viety säästökassaan sekä lainattu eri yhd. vuoden 1916 lopussa 3,003:18, joten menopuolella näkyvä summa on 7,739:68. Vuotena 1917 on piiritoimikunnalla ollut tuloja yht. Smk. 19,031:80, menoja Smk. 18,939:63. Näistä kumminkin oli pankkitilille viety lisäys Smk. 1,413:79, joten piiritoimikunnan varallisuus vuoden lopussa teki Smk. 5,646:30.

Tänä vuonna oli kumminkin alotettava kokolailla vaikeissa olosuhteissa. Piirin omaisuus oli myymis- ja hukkaamiskiellon alaisena. Siksi oli piiritoimikunnan toimintaa alottaessaan otettava lainaksi sos.-dem. puoluetoimikunnalta Smk. 5,000. Tämä toimenpide, johtui suurimmaksi osaksi siitä, että oli käytävä vaalivalmisteluihin. Nyt on edellämämainitusta summasta luovutettukin toinen puoli avustukseksi, joten piiri-

toimikunnan laina tekee vain Smk. 2,500: —. Vaalitulosten mukaan on tässä piirissä äänestäjiä ollut noin 6,300. Edustajia saatiin entinen määrä eli 2. Hiljaisesta ja vaikeasta agitatsioonista huolimatta ja ottaen huomioon ne olosuhteet, missä vaaleihin käytiin, voi tulosta pitää näihin oloihin ver-
raten tyydyttävänä.

Toimintakin on saatu alkuun miltei kaikissa yhdistyksissä. Tällä kertaa toimii piirissämme 40 yhdistystä, niistä 3 perustettu tämän vuoden ajalla. Jäsenmäärä on: veronsa maksaneita yht. 1,948. Tähän lukuun ei ole voitu ottaa niiden yhdistysten jäsenmäärää, jotka nyt aivan äskettäin ovat aloittaneet toimintansa.

Jäsenmäärä kussakin yhdistyksessä näkyy seuraavasta:

Pietarsaari	m.	323,	n.	320	yht.	643
Kokkola	m.	98,	n.	43	”	141
Uusikaarlepyy	m.	16,	n.	10	”	26
Pietarsaaren ruots. jäs.	m.	—,	n.	25	”	25
Toholammin	m.	18,	n.	7	”	25
Toholammin s.-d. n.-o.	m.	10,	n.	6	”	16
Kannuksen	m.	40,	n.	20	”	60
Himangan	m.	100,	n.	39	”	139
Maring. L:ja	m.	6,	n.	8	”	14
Karh.k. L:ja	m.	8,	n.	5	”	13
Ylihärmän	m.	5,	n.	2	”	7
Härmän	m.	20,	n.	8	”	28
Voltin	m.	40,	n.	20	”	60
Kuoppalan	m.	18,	n.	5	”	23
Kauhavan sos.-dem. Kunnallisjärjestö . .	jäs.					186
Lapuan	m.	96,	n.	39	yht.	135
” Mustanmaan	m.	13,	n.	6	”	19
” Haapakosken	m.	20,	n.	6	”	26
Nurmon	m.	33,	n.	16	”	49
” Kouran	m.	18,	n.	9	”	27
Isonkyrön	m.	53,	n.	3	”	56
Ylistaron	m.	28,	n.	10	”	38
Y. Pukkilan	m.	10,	n.	4	”	14
Lestijärven	m.	36,	n.	4	”	40
Vetelin	m.	10,	n.	7	”	17
Ykspilan	m.	25,	n.	8	”	33
Tervajoen (perust. 1.4.19)				jäs.	”	40
Munsalan arb. fören.				”	”	28

Yhteensä jäseniä 1,948

Tästä luettelosta on vielä poissa Perhon, Kälviän, Kälviän Ruotsalon, Kälviän Välikylän, Lapuan Lakaluoman ja Härmän Ylipään yhdistykset. Nekin ovat jo kyllä toiminnassa, mutta lienee toiminta vasta alulla. Varojen puutteen tähden lienee yhdistysten tilitys myöhästynyt, tahi lienee siihen vaikuttanut välinpitämättömyyskin sekä järjestötoimintaan tottumattomuus. Syystä tai toisesta eivät nämä osastot ole määräaikana verojaan tilittäneet. Jos nämäkin otetaan lukuun, niin voimme odottaa piirimme jäsenmäärän kohoavan tämän vuoden loppuun mennessä hyvänmatkaa yli 2,000.

Viime talven aikana järjestäytyivät piirimme ruotsinkieliset yhdistykset eri agitatsioonipiireiksi Vaasan läänin eteläisen vaalip. ruotsalaisten sos.-dem. järjestöjen kanssa kantaen erikseen piiriveronsa ja järjestäen agitatsiooninsa. Tämän piirin järjestyneiden lukua ei tämä kumminkaan suuresti voinut vähentää, sillä ruotsinkielisiä järjestyneitä on tähän mennessä ollut piirissämme kovin vähän, tällä kertaa ainoastaan 35 jäs. Toivottavaa olisi, että ruotsinkieliset työläiset alkaessaan omin voimin yhteistoimintansa, koettaisivat saada järjestäytyneiden luvun kohoamaan edes samalle tasolle, mitä se on suomenkielisten keskuudessa. Riittävää maaperää sellaiselle työlle kyllä olisi.

Valistustyöhön on tänäkin vuonna ehditty kiinnittää koko paljon huomiota. Vaalien edellä oli 2 vaalipuhujaa ja silloinen väliaikainen piirisihteerin kävi lisäksi pitämässä tilapäispuheita. Ruotsalaisten vaaliagitatsionia on avustettu 700 mk. Vasta keväällä pidetyssä piirikokouksessa päätettiin asettaa piirisihteerin toimi vakinaiseksi. Toimessa ollessaan on nyk. piirisihteerin tehnyt yhden pitemmän puhujamatkan piirin pohjoisosassa ja viikon kestävä matkan piirin eteläosassa. Lisäksi on lähetetty tilapäispuhujia juhliin y. m. piiritoimikunnan välityksellä yht. 28 tilaisuuteen. Niistä on piirisihteerin täyttänyt 13 pyyntöä, toisina puhujina on esiintyneet ed. Elfving, toimittaja Kemppi, P. Meriläinen ja A. Alanne sekä yhden kerran Alina Perämäki ja L. Arvo. Vaalien aikana olivat suomalais. vaalip. tov. Arho Vetelistä ja P. Meriläinen Kokkolasta sekä ruots. O. Andersson Munsalasta.

Ammattiosastoja on piirissä verrattain vähän. Tällä kertaa toimii niitä ainoastaan Pietarsaarella, Kokkolassa ja Lapualla, yht. 20. Näistä tulee yksin Pietarsaaren osalle 13. Aikaisemmin on toiminut ammattiosasto myöskin Toholammilla, Kannuksessa, Ylistarossa ja muistaakseni Himangalla. Näistä ainakin Ylistaron osaston toimintaa on yritetty alottaa.

Nuoriso-osastoja toimii tälläkertaa 6 ja on aikoinaan toimineista osastoista vielä 2 nukkumistilassa. Sen sijaan on perustettu 1 kokonaan uusi. Naisosastoja toimii vain 2. Edistysmielisiä osuusliikkeitä on 3. Sitäpaitsi on Vaasan työv. o.k:n haaramyymälöitä piirin eteläosassa useita.

Piiritoimikunnan taloudellinen tila on kaikesta huolimatta päässyt selviytymään kokolailla tyydyttävälle kannalle. Kansalaissodan tekemät aukot alkavat siinäkin vähitellen peittyä. Piirin pääoma-arvo, velat pois luettuna, tekee pyöreissä luvuissa 7 633 mk; sitäpaitsi on piiritoimikunnan kaluston arvo kirjanpidossa aivan mitätön. Todellisuudessa voidaan se arvioida nyk. 7 – 8,000 mk.

Kuten tästä hätäpikaa laaditusta selostuksesta näkyy, on puoluetoiminta tässä piirissä päässyt vaurastumaan hitaasti, mutta varmasti. Kansalaissota, joka täälläkin keskeytti kaiken toimintamahdollisuuden, sai kylläkin pahoja aukkoja riveihimme, mutta iloksemme näemme, ettei se täällä suinkaan voinut kaataa työväenliikettä. Päinvastoin osottaa nykyinen toiminta entisestäänkin vilkkaampaa nousua, joten voimme sanoa, että se kaatuminen, jonka työväenliike täälläkin sai kokea, oli kaatumista eteenpäin.

Eeli Grönqvist.

Kertomus Oulun l. et. vaalipiirin sos.-dem. piiritoimikunnan toiminnasta 16. 12. 1918—26. 9. 1919.

Väliaikainen piiritoimikunta. Joulukuulla v. 1918 pidetyssä yleisessä työväen kokouksessa työväentalolla valittiin väliaikainen sos.-dem. piiritoimikunta ja kuuluivat siihen H. Törmä, A. Kallio, O. Hannus, Aapo Kestihelja, Aapo Hankala, r:va Ida Koski ja Kauno Sevander varsinaisina sekä varajäseninä Ellen Mäkelin ja R. Lindgren. Puheenjohtajana toimi H. Törmä ja sihteerinä allekirjoittanut.

Väliaikaisen piiritoimikunnan ensimmäisinä tehtävinä oli antaa kiertokirjeellä kehoitus työväen järjestöille aloittamaan jälleen toimintansa, huomioon ottamalla ne rajoitukset, jo ka asiaan nähden on hallituksen taholta tehty sekä kutsumalla mahdollisimman läheisessä tulevaisuudessa ylimääräinen piirikokous koolle lähemmin päättämään vastaisesta toiminnasta, joka kokous kutsuttiinkin sittemmin tammikuun 12 p:nä 1919 koolle.

Kuitenkin oli piiritoimikunnan jo ennen sitä ryhdyttävä

valmistaviin toimenpiteisiin alustavasti, lähenevien eduskunta-vaalien suhteen.

Ylimääräinen piirikokous. Kuten edellä mainittiin, kutsui väliaikainen piiritoimikunta ylimääräisen piirikokouksen koolle vuoden 1919 tammikuun 12 p:ksi. Kokouksen virkailijoina toimi puheenjohtajina H. Törmä ja O. Hannus, sihteerinä M. Laukkonen ja Kauno Sevander. Osanottajina kokoukseen oli 21, erijärjestöjen lähettämää edustajaa. Tärkeimpänä kysymyksenä otettiin käsiteltäväksi *osonotto edustajain vaaleihin*. Valitsijayhdistyksiä päätettiin perustettavaksi 10, joista 2 Kajaanin alipiiriin, sekä hyväksyttiin valitsijayhdistysten kotipaikat seuraavasti: Oulun kaupunki. Oulujoki—Muhos—Utajärvi. Nivala—Haapajärvi—Pyhäjärvi. Vihanti—Raahe—Saloinen. Kempele—Liminka—Oulunsalo. Haapavesi—Oulainen—Merijärvi. Ylivieska—Alavieska—Sievi. Pyhäjoki—Kalajoki. Kajaanin kaupunki. Sotkamo—Suomussalmi—Kuhmoniemi. Muina kokouksessa käsiteltävänä olevia kysymyksiä olivat: Vaalivalistustyö. Järjestötoiminnan jälleen aloittaminen. Veroituskysymys. Sanomalehtikysymys. Samoin valittiin väliaikaisen piiritoimikunnau tilalle vakinainen.

Piiritoimikunnan kokoonpano. Piiritoimikuntaan varsinaisina jäseninä valittiin: H. Törmä, O. Karhi, O. Hannus, Ida Koski, A. Hankala, A. Kallio ja Kauno Sevander, varajäseniksi V. Korkeakangas ja M. Niemelä. Toimintakertomuksen alaisena aikana on piiritoimikunta kokoontunut 15 eri kertaa ja on pidetyistä pöytäkirjoista kertynyt 83 pykälää. Piiritoimikunnan virkailijoina ovat toimineet, puheenjohtajana H. Törmä, varap. A. Kallio, rahastonhoitajana Ida Koski ja sihteerinä Kauno Sevander.

Piirineuvoston kokoonpano. Piirineuvostoon valittiin: Eero Haurula Nivalasta, J. Kilpua Oulaisista, A. Saukkonen Kempeleestä, M. Rautio Vihannista; varajäseniksi A. Ranta Ylivieskasta, J. Paldanius Limingasta, A. Kestihelia Oulujoelta ja J. H. Penttilä Pattijoelta. Piirineuvosto ei ole kokoontunut kertomuksen alaisena aikana.

Toiminta. Heti piirikokouksen jälkeen ryhtyi piiritoimikunta jo väliaikaisen piiritoimikunnan alulle panemaa herätystyötä järjestöjen suhteen tekemään, jotka siten sisällissodan kukistuttua olivat kuten luonnollistakin, kerrassaan lamaannustilassa. Järjestelytyö on etupäässä kohdistunut järjestöihin kiertokirjeillä, joita on julkaistu sekä „Suomen Sosialidemokraatissa“ että sitten myöhemmin paikkakunnalla ilmestyneessä sanomalehdessä „Pohjan Kansa“. Kiertokirjeitten luku-

määrä on kaikkiaan 18. Piirisihteerin toimi pidettiin kesäkuun 1 p:vään saakka väliaikaisella kannalla, jonka jälkeen se vakinaistutettiin. Vaalivalmistelujen aikana oli piiritoimikunnan palkkaamana paitsi piirisihteerinä myöskin yksi henkilö vaalivalmisteluista koituvissa järjestely- y. m. töissä mukana. Myöskin ryhdyttiin piiritoimikunnan välityksellä hakemaan työväenjärjestöjen omaisuutta vapaaksi takavarikon, myynti- ja hukkaamiskiellon alaisuudesta ja jätettiin piiritoimikunnan välityksellä sellaisia hakemuksia maaherran virastoon kaikkiaan 17. Se taloudellinen rappiotila, mihin useimmat järjestöt sisällissodan aikana ja sen jälkeen olivat vajonneet, kun myöskin se, että järjestöjen niin kiinteä- kuin irtainkin omaisuus olivat takavarikossa, joten ei ollut mahdollisuuksia esim. kokousten pitoon kokoushuoneiston puutteessa, kuin myöskin viranomaisien mielivalta, vaikeuttivat suuresti järjestötoiminnan uudelleen elpymästä. Sen jälkeen kun järjestöjen omaisuus vaputettiin takavarikon alaisuudesta on toiminnan elpyminen osoittanut verrattain huomattavaa nousua. Vaalivalmistelut saatiin suoritetuksi, ilman että ne olisivat kohdanneet mainittavampaa vastatoimenpidettä, ainoana sellaisena mainittakoon piirisihteerin ja silloin piirikansliassa toimineen kansanedustaja Matti Laukkosen pidättäminen syyllisinä vaalijulistusten levittämiseen, mutta heidätkin myöhemmin päästettiin vapaaksi. Oikeusjuttuja vaalijulistusten levittämisestä paremmin kuin vappumerkkien myynnistäkään ei piirissämme ketään vastaan ole nostettu. Puheita on piiritoimikunnan puolesta eri tilaisuuksissa piirin eri osissa pidetty toimintakauden kuluessa kaikkiaan 28. Piirijuhlia 3, nimittäin Muhoksella, Tyrnävällä ja Ylivieskassa, jossa viimeainitussa oli järjestetty myöskin näytelmä- ja esiintymiskilpailut piirijuhlien yhteyteen, vilkkaan osanoton takia oli juhlat pidettävä kahtena päivänä. Valistustyön tukemiseksi piirissä, on piiritoimikunta antanut järjestöille kehoituksen järjestää iltamatilaisuuksia, joista kertyneet varat vapaaehtoisesti luovuttaisivat piiritoimikunnan käytettäväksi kyseessä olevaa tarkoitusta varten, jonka kehoituksen jo useimmat järjestöt ovat ottaneetkin huomionsa ja lupautuneet kyseessä olevia iltamatilaisuuksia järjestämään. Piiritoimikunnan rahastonhoitajan lausunnon perusteella, oli piirin kassan tila kuluvan syyskuun 26 p:nä seuraava:

Tuloja:	Menoja:
Veroja järjestöiltä 5,821:03	Palkkoja, palkkioita ja kansliamenoja 4,955:—
Avustus, puoluetoimikunnalta 5,000:—	Vaalijulistusten painokustannus 631:83
Asiakirjoista y.m. 29:75	Puoluetoimikunnalle veroja y. m. 1,901:30
Tuloja piirijuhlista 885:40	Kirjallisuus, sanomal. ilmoitukset 73:85
	Muita menoja laskun mukaan 549:25
Smk. 11,736:18	Smk. 8,111:23

Edellä oleva tilasto on ainoastaan sisällissodan jälkeiseltä ajalta, joten ei siihen ole otettu lainkaan edellisen piiritoimikunnan tekemiä velkoja, jotka nousevat noin 2000:teen Smkkaan, kuitenkin ei täyttä selvää ole edellisen piiritoimikunnan tileistä vielä saatu toistaiseksi.

Nykyään on piirissä täysin veronsa vuoden ensi puoliskolla maksaneita järjestöjä kaikkiaan 33 ja on yhteinen jäsenluku niissä 1935 henkilöä. Sitäpaitsi on olemassa useampia yhdistyksiä, jotka ovat aloittaneet toimintansa, vaan eivät vielä ole verojansa suorittaneet. Sisällissodan edellä oli järjestöjen lukumäärä 68.

Oulussa 26 p:nä syyskuuta 1919.

Oulun l. et. vaalipiirin sos.dem. Piiritoimikunta
K:tta *Kauno Sevander.*

Kertomus Oulun l. pohjoisen vaalipiirijärjestön toiminnasta 25 p:stä marraskuuta 1918— lokakuun 1 p:vään 1919.

V. 1918 käydyn kansalaissodan seurauksena oli, että kaikki järjestötoiminta piirissämme estettiin. Järjestöimme tulivat hajoitetuksi. Valkoisen terrorin veriset jäljet olivat siksi karmia, että näytti siltä, kuin sosialidemokraattinen ajatustapakin saattaisi viedä hengen. Niinpä kuluikin v. 1918 loppupuolelle, ennenkuin voitiin ajatellakaan järjestötoiminnan jälleen jaloilleen yrittämistä. Piirin keskusorganin, piiritoimikunnan entisiä jäseniä, ei myöskään yhtään jäänyt paikkakunnalle ja näin täytyi alkaa aivan alusta.

Loppupuolella vuotta 1918, kokoontuu eräitä asianharrastajia neuvotteluihin johonkin torppaan Kemin lähistöllä ja tässä neuvottelussa päätetään lähteä yrittämään järjestötoimintaa ja loilleen. Valitaan väliaikainen piiritoimikunta, joka yhdessä Kemin sos.-dem. Kunnallistoimikunnan kanssa saa valtuudet toimia järjestöasiain kehittämiseksi vaalipiirissä. Väliaikaiseksi piirisihteeriksi tulee H. Seppänen ja piiritoimikunnan puheenjohtajaksi Aug. Koivisto.

Aluksi tuotti toiminnalle suuria esteitä varojen puute, mutta kun saatiin myöhemmin hankituksi piirille 5,000 Smk. laina, niin päästiin ohi rahapulasta. Kustannetaan 1,500 kpl. painos vaalijulistuksia kunnallisvaaleja varten, järjestöille jaettavaksi. Puoluekokousedustajat joulukuun kokoukseen valitaan ja jopa toimitaan „Kivi-iltama“ uudenvuoden päivänä Kemin „entisellä“ työväentalolla.

Puoluekokouksen jälkeen alkaa kiireelliset valtiollisten vaalien valmistelut. Piirikokous kutsutaan koolle v. 1919 tammi-kuun 16—17 päiviksi, johon kokoukseen edustajia saapuu 26 järjestöstä. Toimitetaan edustajaehdokkaitten listoille asettelu ja puolue toiminta asetetaan vakinaiselle kannalle.

Puolue toimikunnalta saatua 5,000: — Smk. apuraha vaalitoimintaa varten, otetaan kolme vaalipuhujaa, joista yksi lähetetään Lapin vaalipiiriin. Vaalijulistukset ehdittiin järjestöille lähettää ennen takavarikoimismääräystä, joten ne eivät joutuneet takavarikoituiksi. Saapui kumminkin tietoja sieltä täältä piiristä, että suojeluskuntalaiset olivat näiden takavarikoimisia tehneet. Syytteesee ei ketään kumminkaan vaalijulistusten levittämisen takia ole asetettu, paremmin kuin vappumerkkienkään myynnistä. Helmikuun 13 p:nä ilmestyy Suomen Sosialidemokraatti piirin vaalimeronon ja sitä levitetään järjestöille 2000 kpl. Näitäkin vaalimeronoita lienee jossain paikoin takavarikoitu.

Sosialidemokraattisten äänestäjien lukumäärä piirissä kyllä huomattavasti laskeutui v. 1917 vaalista, jolloin sos.dem. äänestäjien lukumäärä oli 9,465 ja nyt 7,540. Tästä huolimatta pysyi sos.dem. edustajain lukumäärä entisellään ja valituiksi tulivat lakitieteen tohtori A. O. Arho sekä filosof. maisteri J. Laherma. Lapin vaalipiirissä, missä porvarilliset sopivat yhteisestä ehdokkaastaan, kärsittiin vaalitappio. Porvarilliset saivat piirin ainoan edustajapaikan.

Syynä puolueemme äänimäärän laskeutumiseen piirissä oli yksinkertaisesti se, että suuret joukot olivat menettäneet kansalaissodan kautta äänioikeutensa, työväenjärjestöt eivät

olleet säännöllisessä toiminnassa ja olihan monella tavalla perustuslain takaamat vaalivapaudetkin riistetty.

Piirilehteämme, „Pohjan Kansaa“ vastaan, ei tiettävästi ole painokanteita nostettu.

Nykyisin veronsa suorittaneiden yhdistysten lukumäärä on 43. Jo toimintansa alottaneiden yhdistysten lukumäärä on 49.

Ennen kansalaissotaa v. 1917 lopulla oli toiminnassa 66 yhdistystä, joten toistaiseksi on vielä 17 yhdistystä, joiden toiminnasta ei ole tietoja.

Yhdistysten jäsenmäärä kuluvan vuoden toisen neljänneksen lopussa oli 322 nais- ja 960 miesjäsentä, yhteensä siis 1,282 jäsentä.

Valistustyön tekemiseen nyttemmin on kiinnitetty erikoista huomiota. Piirin palveluksessa toimii erikoinen järjestäjä, joten on toivoa saada kaikki yhdistykset toimintaan jo tämän vuoden aikana.

Piirin taloudellinen asema lokakuun 1 p:nä 1919 on seuraava:

Varat:	Velat:
Rahaa kassassa 5,207: 45	Eri henkilöille jasos.-
Kirjasto 1,803: 75	dem. puolueelle . . . 8,250: —
Kalusto 776: 50	Pääoma 2,151: 70
Arvopaperit 400: —	
Saatavia eri järjestöiltä 2,214: —	
<hr/> Smk. 10,401: 70	<hr/> Smk. 10,401: 70

Nykyisen piiritoimikunnan virkailijat ovat: Puheenjohtaja H. Seppänen, sihteeri I. Heikka ja rahastonhoitaja Jenny Tuomisto. Piiritoimikunnan kotipaikkana *Kemi*.

Kemi lokakuulla 1919.

Isak Heikka.

Kertomus Kajaanin sos.-dem. piirin toiminnasta 1. 1. 30. 9. 19.

Järjestötoiminnan elpyminen. Työväen järjestötoiminnan elpymisellä piirissämme sitten kansalaissodan jälkeen, on ollut monenlaiset vastukset voitettavissa. Etenkin vuoden alusta kesäkuulle saakka näytti niiden toimintaan saaminen mo-

nessakin paikoin piiriämme poliisiviranomaisten ja suojeluskuntain häikäilemättömän mielivallan tähden melkein mahdottomalta. Kokouksien ja iltamien pitoon ei tahtonut saada lupaa ja jos aikoi pitää niitä ainoastaan ilmoituksen perusteella, niin silloin niiden väkivaltaiset hajoitukset ja siitä johtuneet selkkaukset olivat ainaisesti päiväjärjestyksessä. Myöhemmin on asiointila tässä suhteessa melkolailla parantunut muissa osissa piiriä, paitsi Suomussalmella ja Kuhmoniemiellä, joissa nimismies- ja sotilasmielivalta tekee edelleenkin suurta haittaa järjestöjen toiminnalle.

Näistä vaikeuksista huolimatta, ja ottamalla huomioon piirimme harvaanasutuksen y. m. vaikeudet, on järjestötoiminta piirissämme huomattavasti edistynyt.

Niistä 38 työväenyhdistyksestä ja 24 ammatti- y. m. osastosta, jotka v. 1917 lopulla olivat toiminnassa, on jo toimintansa alkanut 32 yhdistystä ja 20 ammatti- y. m. osastoa. Näiden lisäksi on tämän vuoden ajalla syntynyt vielä 5 uutta yhdistystä ja 7 ammatti- y. m. osastoa, joten tälläkertaa piirissämme on toiminnassa 37 yhdistystä ja 27 ammatti- y. m. osastoa. Ennen toiminnassa olleista yhdistyksistä on siis vielä toimintansa alkamatta 6 ja ammattiosastoista 4, mutta niidenkin toimintaan saamisesta on hyviä toiveita olemassa, kun vaan ehdimme käymään asioita järjestämässä.

Piirimme toiminnassa olevien yhdistysten, jotka tähän asti ovat veronsa suorittaneet, jäsenluku on 1,156. 4 myöhemmin toimintansa aloittanutta yhdistystä ei ole vielä jäsenlukuun ilmoittanut. V. 1917 lopulla oli piirimme jäsenluku siinä 2,000 seutuvilla.

Vainotoimenpiteet. Toimitettujen eduskuntavaalien edellä tekivät myös piirimme poliisiviranomaiset y. m. kaiken voitavansa työväen vaalitoiminnan estämiseksi.

Helmikuun 7 p:nä vangitutti Sotkamon silloinen nimismies Blanting piirimme vaalipuhujan, neiti Armida Stockmannin, joka kerkesi olla vasta pari päivää piirin palveluksessa. S. sai istua 7 viikkoa vankilassa, mutta vapautettiin sitten 27 päivänä maaliskuuta kihlakunnanoikeuden päätöksellä. Asia pitäisi olla vielä esillä nyt syyskäräjillä, jos nimittäin nimismies aikoo vielä edelleenkin kannettaa jatkaa. Kysymys oli näet „valtiopetoksesta“. Eräitä toisiakin vaalipuhujia kyllä pidätettiin kuulustelua varten, mutta laskettiin ne aina heti vapaaksi.

Vaalijulistus „Sorrion yöstä nouskaa“ oli myös erityisen huomion esineenä. Sen takavarikoimiseksi pidettiin lukuisia

kotietsintöjä ja levittäjiä uhattiin syytteenostamisilla, mutta tähän mennessä näitä uhkauksia ei ole pantu vielä käytäntöön.

Näistä vaalivapauden loukkauksista sekä suunnattomista äänioikeuksien laittomista anastuksista huolimatta, lisääntyi puolueemme äänimäärä edellisistä vaaleista 1,096 eli 25,6 prosentilla, vaikka vaaliagitatsionin harjoittamiseen oli vähän mahdollisuuksia.

Vappumerkkien myyjistä, saamiemme tietojen mukaan on ainoastaan kaksi henkilöä asetettu syytteesen, mutta niitäkin vastaan nostettu syyte on tullut aiheettomana kumotuksi.

Valistustyö. Valistus- ja kasvatustyö piirissämme on aina ollut heikonlaisesti edustettu ja samaa on ollut myös kuluvan vuodenkin ajalla. Tämä on johtunut etupäässä varain sekä kykenevien puhujavoimien puutteesta. Eduskuntavaalien edellä levitettiin lentokirjasta „Eduskuntavaalit maaliskuun 1–3 p:nä“ 500 kpl. sekä „Sorron yöstä nouskaa“ noin 8,000–9,000 kpl. Sen lisäksi on piiritoimikunnan toimesta pidetty vaalipuheita 30, 1,723 kuulijalle, lukuunottamatta eri järjestöjen itsenäisesti harjoittamaa vaaliagitatsionia. Juhla- ja iltamatilaisuuksiin on koetettu lähettää myös puhujia ja näissä tilaisuuksissa on pidetty 49 puhetta 9,375 kuulijalle. Varsinaiseen kasvatukseen ja opetustyöhön ei ole vielä aikaa ja voimia riittänyt.

Taloudellinen asema. Piirimme taloudellinen asema 30. 9. 19 on seuraava:

Varat:	Velat:
Rahaa kassassa . . . 4,092: 60	Lainattu järjestöiltä . 1,278: 80
Saatav. yhdistyksiltä 968: 40	Maksamatt. veroja . . 109: 75
Kalustoa y. m. . . . 186: 10	Maksamatt. laskuja . 634: 45
Painotuotteita y. m. 552: —	Varat yli velkojen . 3,776: 10
Smk. 5,799: 10	Smk. 5,799: 10

Piiritoimikunta. Piiritoimikuntaan kuuluu seuraavat: A. T. Lappi, puheenjohtaja, Vilho Niemi, Eva Myyryläinen, A. J. Vakkala, H. V. Rautio, M. Pukkila ja M. V. Karvonen sihteerinä ja rahastonhoitajana.

Kuluvan vuoden ajalla on piiritoimikunta pitänyt 16 kokousta, joissa on käsitelty 117 eri asiaa.

Kajaanissa 11. 10. 19.

Kajaanin sos.-dem. piiritoimikunnan puolesta

M. V. Karvonen.

Alustuksia ja ehdotuksia

Sos. dem. Puoluekokoukselle Helsingissä
8 p:nä joulukuuta 1919.

Viljatullikysymys.

Kirj. Väinö Tanner.

Suomen työväki on vuodesta 1865 alkaen saanut nauttia sitä etua, ettei sen leipää ole veroitettu. Mainitusta vuodesta lähtien ei nimittäin maahan tuotavasta viljasta — maissia, riisiä ja hirssiä lukuunottamatta — ole kannettu mitään tuontitullia. Tässä suhteessa uhkaa kuitenkin ensi vuoden alusta lähtien tapahtua perinpohjainen muutos. Tämän vuoden maaliskuun 26 päivänä vahvistettu uusi tullitaksa, joka kumosi vuodesta 1886 alkaen voimassa olleen ja monessa suhteessa vanhentuneen tullitaksan, säättää, että vuoden 1920 alusta lähtien on viljasta ryhdyttävä kantamaan sangen korkeata tuontitullia. Jos tämä tullitaksan määräys joutuu noudatettavaksi, uhkaa siis Suomen työväkeä ensi vuoden alusta sen tärkeimpään kulutusaineeseen — leipään — nähden ankara verotus. Tämä pakoittanee puoluekokouksen kiinnittämään asiaan vakavaa huomiota ja ryhtymään sen johdosta asian vaatimiin toimenpiteisiin.

Kysymys vastalauseen panosta uhkaamassa olleen viljan tulliveroituksen johdosta on jo kerran aikaisemmin ollut puoluekokouksen käsiteltävänä. Kun venäläisen hallitusvallan taholla vuonna 1913 suunniteltiin tullin asettamista kaikelle Suomeen ulkovalloista, se on muualta kuin Venäjältä, tuotettavalle viljalle, tuli asia keskustelun alaiseksi samana vuonna kokoontuneessa puoluekokouksessa. Päätöslauselmassaan puoluekokous silloin lausui mitä jyrkimmän vastalauseensa „sen Venäjän vallanpitäjien vireillepaneman ja Suomen senaatin puoltaman hankkeen johdosta, että ulkomailta Suomeen tuotavalle viljalle pantaisiin tulli ja siten entistä enemmän kur-

jistutettaisiin Suomen työväen ja pientilallisten muutenkin raskasta asemaa". Samalla kokous lausui „ankaran moitteensa niille Suomen porvarillisille, jotka itsekkäitten luokkapyyteitensä ja saalistamishimonsa sokaisemina ovat joko julkisesti tai salaisesti moista Suomen kansan laajoille kerroksille vahingollista hommaa kannattaneet".

Silloisen sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän aloitteesta tuli sama kysymys esille myöskin vuoden 1914 eduskunnassa. Ihme kyllä saatiin silloin havaita se ilahuttava ilmiö, että eduskunta kokonaisuudessaan, siis aivan yksimielisesti tuomitsi tämän hankkeen. Laajassa lausunnossaan eduskunta totesi, että suunniteltu toimenpide oli Suomelle taloudellisesti vahingollinen ja sen oikeutta loukkaava. Eduskunnan mielestä suunniteltu viljatulli tulisi sangen raskaana kohdistumaan maamme kuluttajaväestöön tuottamatta mitään hyötyä Suomen maanviljelykselle, muutamia suurviljelijöitä lukuunottamatta, minkävuoksi suunnitelmaa ei voitu millään puolustaa.

Näistä vastalauseista huolimatta Venäjän tsaarillinen hallitus v. 1914 pani täytäntöön suunnitelmansa määräten, että Suomeen muualta ulkovalloista, paitsi Venäjältä, tuotavasta viljasta oli maksettava tullia 4 markkaa 30 penniä jauhamattomasta ja 6 markkaa 50 penniä jauhetusta viljasta. Tätä tullimäärää, jota silloisissa oloissa pidettiin sangen raskaana, ei kuitenkaan milloinkaan voitu ryhtyä kantamaan. Piakkoin sen säätämisen jälkeen alkanut yleismaailmallinen sota aikaansai nimittäin sen, ettei Suomeen koko sodan aikana tuotu ulkoa viljaa tai jauhoja. Venäjältä Suomeen tuotu vilja ja jauhot taasen olivat tullivapaita.

Ansio siitä, että viljatullikysymys nyt on uudelleen meillä tullut uhkaavaksi, lankee viime vuonna ja tämän vuoden alussa istuneelle tynkäeduskunnalle, joka muutenkin on matkaansaattanut niin paljon turmiota maamme työväenluokalle. Tämä tynkäeduskunta nimittäin antoi hallitukselle kehoituksen saattaa mitä pikimmin ja jo ennen uuden eduskunnan kokoontumista voimaan uuden tullitaksan, jossa olisi säädettyinä tullivero myöskin viljasta ja muista tärkeimmistä elintarpeista. Hallitus olikin kärkeä tätä kehoitusta noudattamaan. Seurauksena oli edellämainittu 26 päivänä maaliskuuta tänä vuonna vahvistettu tullitaksa, jossa myöskin viljalle on asetettu raskas tulliverotus.

Uuden tullitaksan voimaanastuminen ilman eduskunnan vahvistusta oli jo semmoisenaan mitä häikäilemättömin rikos kan-

sanvaltaisuutta ja eduskunnan oikeuksia vastaan. Muodollisesti kuului tosin vielä vanhalta jäleltä hallitukselle valta päättää tulliveroituksesta, mutta nykyisissä valtiollisissa oloissa olisi odottanut hallituksen antavan eduskunnalle tilaisuuden päättää siitä mitä suuntaa meidän tulliverotuksessamme olisi noudatettava. Tähän olisi ollut suorastaan pakoittava velvollisuus sen jälkeen kun tynkæeduskunnassakin oli hyväksytty laki „valtiotalouden oikeusperusteista“, jossa tulliverotuslain säädäntö siirretään eduskunnan valtapiiriin. Viimemainitun lain vahvistamista viivyteltiin kuitenkin niin kauan, kunnes hallituksen toimesta ennätettiin vahvistaa uusi tullitaksa, vaikka kyllä saman tynkæeduskunnan hyväksymiä kunnallislain huononnuksia y. m. samantapaisia lakeja kiirehdittiin sitä ennen vahvistamaan. Ja tällä tavalla, viittä päivää ennen uuden eduskunnan kokoonkutsumista julkaistiin sitte uusi tullitaksa, joka kauttaaltaan sisältää raskaita kulutusveroja, ja jonka erikoiseksi viaksi on luettava se, että se ottaa käytäntöön viljatullin meidän maassamme. Tästä eduskunnan oikeuksien polkemisesta on syytä vetää hallitus tilille.

Nähtävästi vaivasi uuden tullitaksan vahvistajia kuitenkin pieni epäily siitä, ettei heidän ratkaisunsa tulisi tyydyttämään ainakaan laajoja kuluttajapiirejä. Siitä syystä kai määrättiin, että viljatullia alettaisiin kantaa vasta vuoden 1920 alusta lukien, vaikka uudet tullimäärät kaikkiin muihin ulkoa tuotaviin tavaroihin nähden otettiin käytäntöön heti tullitaksan voimaantulua. Näin aiheutuneen viivytyksen kautta jää m. m. puoluekokoukselle tilaisuus lausua viljatullien vahingollisuudesta mielipiteensä.

Ne tullimäärät, mitä uudessa tullitaksassa maahan tuotavalle viljalle asetettiin, ovat tavattoman korkeita. Ne vaihtelevat eri tavaralaatujen mukaan viidestä kahteenkymmeneen penniin kilolta. Semmoisissakin valtioissa, missä viljatulli on käytännössä, ei toki ole rohjettu näin syvästi kahmaista kuluttajain taskuihin, vaan on tyydytty vähempiin tullimääriin. Niinpä on esim. Ruotsissa rukiin tulli 5 penniä, Saksassa 6 penniä, Ranskassa 3 penniä, Itävalta-Unkarissa 6 penniä j. n. e. kilolta. Ja siinäkin tsaarihallituksen viljatullissa jota eduskunta kokonaisuudessaan vastusti, oli tullimäärä viljalle ainoastaan 4,8 penniä kilolta. Alempana oleva taulukko osoittaa, minkäsuuruiset eri viljalajien tullimäärät uuden tullitaksan mukaan tulevat olemaan ja miten suureksi niiden avulla kannettava kokonaisverotus, jos perustaksi ottaa vuonna 1913 maahan tuodut viljamäärät:

Tavaralaji	Maahan tuodun tavarann paljous vuonna 1918 kilogr.	Vanhan tariffin mukaan		Uuden tariffin mukaan	
		Tullimäärä	Laskettu tullimaksu	Tulli määrä 1 kg. à	Laskettu tullimaksu Smk.
Kaurat	14,556,232	—	—	—:05	727,812
Vehnät	368,335	—	—	—:11	40,517
Ohrat	8,537,910	—	—	—:08	683,033
Rukiit	65,610,446	—	—	—:08	5,248,836
Maisi	6,321,031	100 kg. à 2:50	158,025	—:05	316,052
Sekariisi	10,304,330	100 kg. à 3:54	364,773	—:15	1,545,650
Vehnäjauhot	114,135,865	—	—	—:18	20,544,456
Ruisjauhot	196,030,263	—	—	—:13	25,483,934
Maltaat	4,290,350	—	—	—:18	772,263
Tattariryynit	1,231,208	—	—	—:13	160,057
Kauraryynit	7,402,950	—	—	—:13	962,384
Vehnäryynit	4,238,763	—	—	—:18	762,977
Ohraryynit	2,066,112	—	—	—:13	268,595
Riisiryynit	2,112,127	100 kg. à 12:—	253,453	—:20	422,425
Hirssiryynit	2,086,155	—	—	—:13	271,200

Siitä huolimatta, että eduskunta vuonna 1914 yksimielisesti vastusti viljatullien käytäntöönottamista Suomessa, todistaen laajasti niiden vahingollisuuden, rohkenee saman maan hallitus vuonna 1919 asettaa viljalle tulliverotuksen, jolla kerättäisiin kuluttajilta välillistä veroa yhteensä 58 milj. markkaa vuodessa. Kuten näkyy ei tällöin ole annettu varsin suurta merkitystä eduskunnan kautta ilmitulleelle kansan tahdolle.

Tämä tulliverotus, 58 milj. markkaa, tekee jaettuna tasan jokaista maan asukasta kohden 17 markkaa 65 penniä vuodessa eli siis tavallista 5-henkistä perhettä kohden vuodessa 90 markkaa. Tähän tulee lisäksi se lisämeno, minkä kuluttajat saisivat maksaa lisähintana kotimaisesta viljasta oman maan maanviljelijäin hyväksi.

Kieltämättä tarvitsee valtio uusia tuloja suuresti rasitetun menosäännön peitteeksi. Niiden hankkiminen tätä tietä, verottamalla väestön tärkeintä kulutusainetta, leipää, on kuitenkin mitä huonointa taloudenhoitoa. Tarvittavat varat olisikin otettava varakkaiden rikkauksia ja suuria tuloja verottamalla.

Vaatimus viljatullin käytäntöönottamisesta esitetään tavallisesti maanviljelijäin taholta. Nämä valittavat alati vaikeutta kilpailla viljan tuotannossa ulkomaiden kanssa ja vaativat suojakseen tullia. He luulevat tullien varassa voivansa paremmin pitää puoliaan ulkomaista kilpailua vastaan.

Seurauksena viljatullin käytäntöön ottamisesta on tosin se, että myöskin kotimaisen viljan hinta vastaavassa määrässä kohoo. Maanviljelijä saa siis alussa työstään parempia tuloja. Vastaavassa määrässä kohoo kuitenkin myöskin maan arvo ja täten viljatulli itse asiassa merkitsee ansiotonta suurta lahjaa niille maanomistajille, jotka viljatullin voimaanastuessa omistavat maata. Maan joutuessa myynnin kautta uusille omistajille, saavat nämä maksaa siitä sen korotetun hinnan, mikä on viljatullin aiheuttama. Sen kautta tulee heille mahdolltomaksi saada maanviljelyksestä yhtä suurta hyötyä kuin heidän edeltäjänsä ovat saaneet, he kun joutuvat maksamaan suuremmalle pääomalle korkoja. Näin joutuvat uudet omistajat ja vähitellen kaikki maanviljelijät ennen pitkää elämään yhtä tukalissa oloissa kuin ennen viljatullin voimaan astumistakin. Maanviljelijän asema ei viljatullin avulla siis tulisi lainkaan parantumaan, mutta sensijaan kyllä ensimmäisen maanomistajan, jolle yhteiskunta kuluttajain kukkarosta joutuisi lahjoittamaan suuren pääomanlisäyksen.

Meidän maassamme putoaa maanviljelijäin agitatsioonilta viljatullien hyväksi pohja pois alta jo sen kautta, että meillä on verrattain vähäinen määrä maanviljelijöitä, jotka voivat viljellä viljaa siinä määrin, että sitä riittää myytäväksi asti. Suurin osa maamme maanviljelijöistä on nimittäin pikkuviljelijöitä, jotka joutuvat tavallisesti itse ostamaan viljansa. Tämä käy ilmi seuraavista viljelmien lukumäärää osottavista numerotiedoista:

Viljellyn maan ala	Omalla maalla	Viljelmien luku		
		Vuokra- maalla	Yhteensä	%
Alle 3 ha	22,714	58,370	81,084	36.6
3—10 ha	57,860	30,538	88,398	40.0
10—25 ha	31,810	5,939	37,749	17.0
25—50 ha	9 449	981	10,430	4.7
50—100 ha	2,511	268	2,779	1.3
Yli 100 ha	828	71	899	0.4
Yhteensä	125,172	96,167	221,339	100.0

Näistä tulevat kysymykseen viljan myyjiinä pääasiassa vain kaksi viimeistä luokkaa, eli ne, joiden viljelyalueet ovat yli 50 hehtaaria, sillä ainoastaan näiltä tavallisesti riittää viljaa myytäväksi. Tämmöisiä viljelmia on kaikkiaan vain 3 678 eli 1,7 prosenttia kaikista viljelmistä. Niitä omistavan vähäisen yhteiskuntaluokan hyväksikö siis viljatulli olisi asetettava ja kaikelle muulle kansalle asetettava kannettavaksi raskaita rasituksia? Muut maanviljelijät eivät tulisi viljatullin eduista osallisiksi, vaan saisivat pienemmät, eli ne, jotka ostavat viljansa, päinvastoin nekin maksaa veroa ostamastaan viljasta. Viljatullit ovat näin ollen epäoikeudenmukaisia maanviljelijöillekin.

Jos taasen asiata katsoo työväenluokan kannalta, jolta kannalta puoluekokouksen olisi sitä katseltava siitakin huolimatta, että viljatulli saattaisi olla kaikille muille yhteiskuntaluokille hyödyllinen, huomaa heti, että viljatulli työläiskuluttajille tulee olemaan tavattoman rasittava. Jo edellä tuli mainituksi että se tietää noin 90 markan suuruista veroa tavallisen suuruista perhettä kohden. Se vaikuttaisi siis samoin kuin nykyinen henkivero jokaiseen kansalaiseen, ollenkaan ottamatta huomioon hänen kykyään kantaa veroa. Päinvastoin se rasittaisi työväenluokkaan kuuluvia vieläkin suuremmassa määrässä kuin muita luokkia, koska leivän kulutus tässä luokassa on suurin. Näille se merkitsisi samaa kuin suoranainen palkan alennus viljatullin määrää vastaavalla summalla.

Kun tietää miten raskasta työväenluokan elämä pitkäaikaisen sodan jälkeen ja sen mukana seuranneen elämisen kalteuden kautta on, ymmärtää, ettei työväenluokka voi ottaa tämmöistä rasitusta kantaakseen. Jo nykyäänkin heikossa taloudellisessa asemassa eläville työläisryhmille muodostuisi tästä yhä suurempia kärsimyksiä ja puutteesta kärsivien lukumäärä epäilemättä yhä suurenisi. Työläisten täytyisi supistaa menojaan kaikkiin muihin tarkoituksiin. Seurauksena olisi m. m. yhä suurempi asuntokurjuus, menojen vähennys sivistys- y. m. tarkoituksiin, jotka eivät olisi elämiselle aivan tuiki välttämättömiä. Tämmöisiä seurauksia vastaan on työväenluokan yhtenä miehenä noustava taistelemaan.

Paitsi työväenluokalle olisi viljatullien voimaanastumisesta suuria vaurioita myöskin monelle muulle ryhmälle. Niinpä maan teollisuus epäilemättä joutuisi kärsimään viljatullien kautta. Teollisuuden palveluksessa olevat työläiset olisivat pakoitettuja vaatimaan korkeampia palkkoja voidakseen elää. Tästä aiheutuisi aluksi suuria palkkariitoja, jotka olisivat

omiaan tuottamaan pitkäaikaisia häiriöitä usealla teollisuusalalla. Ja jos työväki jaksaisi ajaa lävitse palkankorotusvaatimuksensa, siirtyisi viljatullien aiheuttama lisämeno teollisuuden kannettavaksi ja se joutuisi siten ilmeisesti huonompaan asemaan kilpuilussa ulkomaisen teollisuuden kanssa.

Arvostelu viljatullista voidaan siis lyhyesti sanoen esittää siten, että se suosii yhtä vähäistä yhteiskuntaluokkaa kaikkien muiden kustannuksella. Keritessään kerii se huonoimmin ruokitut ja lyhytvillaisimmat lampaat, mutta jättää pitkävillaiset keritsemättä. Se sortaisi maan vähävaraisimman aineksen entistä suurempaan kurjuuteen. Valtiollekin olisi täten lopuksi niistä 58 miljoonasta markasta, jotka se aikoo viljatullin avulla koota, enemmän vahinkoa kuin hyötyä.

Tämmöistä varakkaiden suosimista varattomien kustannuksella ei sosialidemokratinen puolue voi suvaita. Sen on noustava taisteluun sitä vastaan. Tämä taistelu onkin jo pantu alulle sos.-dem. eduskuntaryhmän puolesta, sen taholta kun on tehty eduskunnassa alote viljatullin kumoamiseksi. Tätä alustusta laadittaessa on vielä tietymätöntä, minkä kohtalon tämä alote eduskunnassa tulee saamaan. Mutta päättyköön se miten tahansa, on työväen luokan taholta aina ja kaikin voimin vastustettava sitä, että työmiehen leipä asetetaan verotuksen alaiseksi.

Tämän vuoksi ehdotetaan puoluekokouksen päätettäväksi:

Puoluekokous lausuu jyrkän vastalauseensa sen häikäilemättömän menettelyn johdosta, johon hallitus on tehnyt itsensä syypääksi kun se tynkäeduskunnan kehoituksesta on saattanut voimaan uuden tullitaksan eduskuntaa kuulematta, ja vaatii, että tullitaksa kokonaisuudessaan on mitä pikimmin alistettava eduskunnan hyväksyttäväksi.

Kun tullitaksan alistaminen eduskunnan hyväksyttäväksi ei ole mahdollista ennenkuin ensi valtiopäivillä ja viljatulli hallituksen päätöksen mukaan jo sitä ennen tulisi käytäntöön- otetuksi vaatii puoluekokous edelleen,

että viljatullia ei ole saatettava käytäntöön, vaan ovat kaikki siihen tähtäävät toimenpiteet jätettävä raukeamaan.

Edelleen puoluekokous

velvoittaa sos.-dem. eduskuntaryhmää tekemään voitavansa, jotta viljaan ja muihin välttämättömiin elintarpeisiin kohdistuva tulliverotus tulisi kumo-
tuksi, ja

kehoittaa puoluejärjestöjä puolue toimikunnan lähemmin määräämänä aikana panemaan toimeen mielenosotuskokouksia viljatulleilla riistämistä vastaan.

Puolue toimikunta ehdottaa alustuksen ponsineen hyväksyttäväksi.

Tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttaminen.

Kirj. Väinö Voionmaa.

Perusteluja.

Kysymys tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttamisesta ja yhteiskunnallisesta tuotannosta ei tähän saakka ole erityisen suuressa määrin herättänyt Suomen sosialidemokratian mielenkiintoa. Syynä siihen on epäilemättä ollut toiselta puolen usko yksityiskapitalistisen tuotantotavan itsestään tapahtuvaan raukeamiseen ajan kypsyessä, toiselta puolen taas tietoisuus pientenkin yhteiskunnallistuttamisyritysten toteuttamisen vaikeuksista pikkukapitalistisessa ja venäläisen sortovallan hallitsemassa maassamme. Sosialidemokratian piireissä on näihin saakka senvuoksi sanoissa tyydytty vain ylimalkaisten sosialisohjelmoin laatimiseen ja teoissa rajoitettu porvaristonkin välttämättömänä pitämän „valtiososialismin“ tai paremminkin „valtiokapitalismin“ (valtion rautatie- ja metsätalouden y. m. s.) kannattamiseen ja kulutusosuuskuntaliikkeen suosimiseen. Torpparivapautusta voimakkaasti johtamalla ja jouduttamalla on puolue näköjään suorastaan edistänyt yksityiskapitalistista tuotantoa, vaikka syvemmältä katsoen maan yhteiskunnallistuttaminen kyllä voi tapahtua myöskin lukuisain pienten maanomistusten yhteiskunnallisen valvonnan ja säännöstelyn tietä.

Forssan puoluekokouksessa v. 1903 hyväksytyyn puolueohjelmaan sisältyvät seuraavat yhteiskunnallistuttamista koskevat lausunnot:

„Syvimpänä syynä kaikkialla huomattavaan kansain työtätekevään kerrosten sarronalaiseen asemaan eivät ole yksityiset valtiolliset laitokset, vaan se koko yhteiskunnallisen elämän perustuksena oleva ja oloja täydellisesti vallitseva tosiasia, että tuotannonvälikkappaleiden omistaminen on tullut yksien yksinoikeudeksi. Samalla kun taloudellinen kehitys on erottanut työvoiman omistajat, työväenluokan, tuotannonvälikkappaleista, on se saanut heidät mitä raskaimpaan riippuvaisuuteen tuotannonvälikkappaleiden omistajista — niihin luettuina maan suurtilain omistajat ja kapitalistiluokka — joiden valtiollisen ja taloudellisen vallan ilmestymismuotona nykyinen luokkayhteiskunta on.“

„. . . Yksityistuotannon syrjäytyminen tekee yksityisomistuksenkin tarpeettomaksi ja vahingolliseksi samalla kuin kehitys luo välttämättömät henkiset ja aineelliset edellytykset uusille yhteistuotantomuodoille, joiden perustuksena on, että yhteiskunta omistaa tuotannonvälikkappaleet. Samassa kohoaa köyhälistö itsetietoiseksi siitä että sen täytyy kannattaa ja jouduttaa tätä kehitystä, ja että tuotannon välikkappaleiden siirtymisen yksityisomaisuudesta kansan omaisuudeksi tulee olla sen päämääränä, valtiollisen vaikutusvallan valloittaminen keinona sen taistelussa työväen luokan vapauttamiseksi . . .“

Forssan ohjelman „lähimmissä vaatimuksissa“ ei kuitenkaan ole yksityiskohtaisemmin kajottu yhteiskunnallistuttamiskysymykseen. Ainoastaan joitakuuta siihen kuuluvia vaatimuksia on esitetty. „Lähimpäin vaatimusten“ 6 kohta asettaa seuraavan verotusohjelman:

„Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Veroitettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus.“

„Kunnallisessa ohjelmassa“ lausutaan (3 kohta):

„Kuntien on otettava haltuunsa ellaiset yleiselle hyvinvoinnille tärkeät liikealat, joita se menestyksellä voi hoitaa tai jotka yksityisten hallussa ollen saattavat kunnan jäsenet heistä suuressa määrässä riippuvaksi.“

Puolueen „maatalousohjelmassa“ taas löydämme seuraavat sosialisointiin tähtäävät vaatimukset:

„Valtion ja kuntain nyt jo omistamia tiloja ja maa-aloja ei saa myydä eikä lahjoittaa.“ (1 kohta.)

„Metsästys- ja kalastusoikeus on heti tehtävä maanomistuksesta riippumattomaksi.“ (4 kohta)

Siinä kaikki.

On pitemmittä puheitta selvää, etteivät yhteiskunnallistuttamisohjelmamme käytännölliset vaatimukset enään, maailmansodan jälkeisessä itsenäisessä Suomessa, ole ajan tasalla, vaan että nyt enemmän kuin koskaan ennen paikansa pitävä periaatteellinen yhteiskunnallistuttamisohjelmamme on kypsynyt toteutettavaksi paljon laajemmassa määrässä kuin vielä muutama vuosi sitten voitiin uneksia-kaan.

Periaatteellista kantaamme yhteiskunnallistuttamiseen nähden ei meidän tarvitse muuttaa. Kokemus on sen moninkertaisesti vahvistanut. Viime sukupolvien taloudellinen yleiskehitys on kallionkovaksi lujittanut sen sosialistisen uskon, että tuotantovälineitten yksityisomistukseen perustuva yksityiskapitalistinen tuotanto jo on saavuttanut kehityksensä huipun. Ei tarvitse muuta kuin viitata yksityistuotannon jatkuneeseen monopolimaiseen keskitykseen, jättiläismäisiin raha- ja teollisuuskorporatioihin, jotka julkeimmin polkevat ja sortavat köyhälistöä, verottavat kokonaisia kansakuntia ja uhkaavat valtioitten ja yhteiskuntain itsenäisyyttä. Yksityistuotanto on siten saavuttanut rajan, josta se ei voi ylitse päästä, se on saapunut perikatonsa partaalle ja valmistunut sinne syöksymään tehdäkseen tilaa uudelle yhteiskunnalliselle tuotantotavalle.

Ulkonaisesti päättynyt maailmansota on asettanut mammonismin ja sen palvelijat uuteen valoon vertavuotavain, uupuneiden kansain edessä. Sota on meidänkin maassamme mitä räikeimmin osottanut yksityisedun ja yhteisedun välillä ammottavan, ylipääsemättömän kuilun ja useilla talouselämän aloilla paljastanut yksityisomistuksen ja yksityistuotannon siveellisen rappion. Yksityistuotantoa on tähän tähän saakka vastustettu pääasiallisesti sosialisista syistä, jota vastoin sen kykyä suorittaa taloudelliset tehtävänsä on vähemmän epäilty. Maailmansota on kumonnut viime mainitunkin luulon: yksityistuotannon taloudellisenkin kyvyttömyys tyydyttää väestön alkeellisimpiakaan aineellisia tarpeita on tullut ilmeiseksi koko maailmalle. Kuinka voitaisiin kansain ravitsemista, vaatettamista ja niiden muiden välttämättömäin tarpeitten täyttämistä alkaneina vaikeina aikoina enään heittää yksityistuotannon haltuun!

Sodan luoma taloudellinen tilanne, yksityiskapitalististen valtioitten imperialismin aiheuttamat väenvähentymiset, laajain alueitten kauhistuttavat hävitykset, valtioitten ja kuntain suunnattomasti kasvaneet velkakuormat ja suurten väestökerrosten kurjistuminen, kaikki sekin tekee palaamisen entisiin taloudellisiin oloihin mahdottomaksi ja tuotannon yhteiskunnallistuttamisen mitä laajimmassa määrässä tuiki välttämättömäksi.

Meidän maallamme on toiselta puolen valtion hädänalaisessa tilassa ja väestön yleisessä köyhyudessa ja tuotannollisessa voimattomuudessa erityisen painavia syitä pyrkiä mahdollisimman nopeaan ja perinpohjaiseen tuotannon yhteiskunnallistuttamiseen ja toiselta puolen valtion suhteellisesti suuressa omaisuudessa ja jo alkaneessa taloustoiminnassa, yleiseen äänioikeuteen perustavassa valtiolaitoksessa sekä yhä laajempaa alaa voittavassa kulutusosuuskunnallisessa toiminnassa y. m. yhteisharrastuksissa hyviä edellytyksiä yhteiskunnallistuttamisen onnistumiseen.

Edellämainittuja seikkoja huomioonottaen tulemme siihen horjumattomaan vakaumukseen, että tuotantovälineitten todellinen yhteiskunnallistuttaminen voidaan ja täytyy meidänkin maassamme viipymättä panna alkuun.

Voiko tämä yhteiskunnallistuttaminen tapahtua rauhallisella parlamentillisella tavalla vai onko se toimeenpantava väkivaltaisella vallankumouksella?

On totta, ettei yhteiskunnallistuttamista voida ajatella ilman valtiovallan joutumista kansan käsiin, ilman demokratista valtiota. Yhteiskunnallistuttamisen toimeenpanoon tarvitaan lisäksi köyhälistön valtiollinen yli- ja johtovalta. Mutta yksistään näillä valtiollisilla keinoilla ei kysymys vielä ole ratkaistu. Onhan järjetöntä luulla, että parlamentilliset enemmistöt voisivat taivuttaa taloudellisia oloja mielensä mukaan, että yhteiskunnallistuttaminen riippuisi vain siitä, että sosialidemokratinen ryhmä valtiopäivillä muuttuisi suuresta vähemmistöstä pieneksi enemmistöksi, että 101 sosialistia eduskunnassa muuttaisi maan tuotanto-olot, mutta 99 ei voisi niihin mitään vaikuttaa. On muistettava vielä, että jos sosialidemokratinen puolue pääsisi valtiollisen vallan huipulle, se ei enään olisi vastustuspuolue, vaan olisi taistelukannaltaan omistavia luokkia vastaan siirtynyt toiselle tasolle, jossa sen tulee kantaa edesvastuuta myöskin yhteiskunnan kokonaisuudesta ja katsoa, ettei vähemmistöjenkään oikeuksia ja etuja, olkoonpa että ne ovat yksi-

tyiskapitalistisia, aivan mielivaltaisesti loukata. Sosialidemokratisen valtiovallan taloudellinen päämerkitys on senvuoksi vain siinä, että sen saavuttamisen kautta yhteiskunnallistuttaminen tulee mahdolliseksi ja sen käytännölliselle toteuttamiselle avataan tie.

Mutta itse toimeenpanotapa on suurimmassa määrässä riippuva edellisten aikain taloushistoriallisesta kehityksestä ja olevista taloudellisista oloista. Yhteiskunnallistuttaminen on toimeenpantava tuotantoa keskeyttämättä; toimeenpanon täytyy jo siitä syystä tapahtua katkaisematta kaikkia suhteita tähänastisen yhteiskuntakehityksen kanssa. Muutoksen täytyy edelleen tapahtua määrätystä taloudellisesta järjestyksessä. Taloudellisen muutoksen toimeenpano edellyttää toimeenpanijan taloudellista ylivaltaa; sen kokoamiseen siis täytyy toimeenpanijan ensiksi keskittää huomionsa. Lisäksi tulevat muunlaiset käytännölliset vaikeudet. Meidän maaillemme aivan erikoista on tuotantovälineitten keräytyminen jälkijättöisen, epäparlamentillisen kapitalistiluokan käsiin, joka ei ole jättävä käyttämättä mitään keinoja tehdäkseen kaikki yhteiskunnallistuttamisyrittäykset niin vaikeiksi kuin ikinä mahdollista. Vihdoin on pidettävä mielessä, että nykyaikainen talouselämä on suureksi osaksi kansainvälistä ja että meidän maamme taloudellista kohtaloa tuskin voidaan järjestää pysyvästi toiseen tapaan kuin se järjestyy Keski- ja Länsi-Europan sivistysmaissa, joiden yhteiskuntakehityksen kanssa oma yhteiskuntakehityksemme on ollut mitä elimellisimmässä yhteydessä.

Jos yhteiskunnallistuttamisen toimeenpano parlamentillisin apukeinoin jo tuottaa näin monenlaisia vaikeuksia, niin vielä vaikeammaksi käy sen toteuttaminen väkivaltaisoin keinoin. Hetkellisesti voitaneekin sillä tavoin saavuttaa näennäisiä tuloksia, ja epäkohtien poistamisessa saattaa väkivalta olla hyvin tarpeellinenkin, mutta pysyvää taloudellista elämää on väkivalloin yhtä mahdoton rakentaa kuin saada väkivalloin puuta kasvamaan.

Vaikeuksia pelkäämättä on kuitenkin ennakkoluulottomasti ja tarmokkaasti ryhdyttävä työhön ja laadittava sille hyvin harkittu ohjelma. Tässä ohjelmassa on noudatettava seuraavanlaisia yleisohjeita.

Sekä marxilainen tietoisoppi että sivistysmaitten tosiasiallinen taloudellinen ja yhteiskunnallinen kehitys viittaavat siihen, että yhteiskunnallistuttaminen yleensä on järki-

peräisimmin toteutettavissa valtion kautta ja valtion ylijohdolla. Kun ei kuitenkaan liene mahdollisuutta kaikilla tuotannon aloilla toimeenpanna valtion omaa välitöntä tuotantoa, ei ole syytä hyljätä valtiovallan alaisten kuntain ja muiden itsehallinnollisten alueitten eikä myöskään yhdyskunnallisten työ- ja kansanjärjestöjen (etupäässä kulutusosuuskuntain) kautta tapahtuvaa yhteiskunnallistuttamista.

Koska kaiken järkipärisen yhteiskunnallisen tuotannon ensimmäisenä ehtona ja lähtökohtana on, että kaikki tuotanto tapahtuu todellisten kulutus- ja tuotanto-olojen tarkkaan tuntemiseen perustuvan suunnitelman mukaisesti, on kansallinen tuotantoelämä kokonaisuudessaan viipymättä saatettava valtion pysyvän tarkkailun alaiseksi toimeenpanemalla ajanmukainen, nopea ja luotettava taloudellinen tilasto elintarvesäännöstelyn yhteydessä toimitettujen tiedustelujen osoittamaan suuntaan. Suomen edustuksen ulkomailla on ensi sijassa keskitettävä huomionsa Suomen ja ulkomaitten taloudellisten suhteitten selvittämiseen ja saattamiseen luonnolliselle, yhteiskunnallistuttamisen pyrinnoille suotuisalle kannalle.

Talouselämän tuntemisen perusteella on valtiovallan tarpeellisissa kohdin ryhdyttävä säännöstelemään nykyisiä talousoloja. Ei kukaan porvarillinenkaan tahtone enään kieltää, etteikö valtiovallalla ole siveellistä oikeutta velvoittaa ja pakottaa yksityistaloudellista tuotantoa toimimaan yhteisönkin tahtoa ja etua silmälläpitäen. Yksityistuotannon säännöstelyyn on yhteiskunnalla niin siveellinen kuin taloudellinenkin oikeus, koskapa yksityistalouskin pohjaltaan perustuu yhteiskunnan lupaan ja suojelukseen, jota yksityinen käyttää taloudelliseksi edukseen, ja koska yhteiskunnallinen säännöstely useinkin tuottaa yksityistuotannollekin entistä suurempia ja varmempia etuja. Yksityistuotannon säilyttämiseen murroskautena yhteiskunnan tarkkailun alaisena on erityinen syy sellaisissa tapauksissa, jolloin voidaan pitää todennäköisenä, että yhteiskunnallistuttaminen tulee tapahtumaan jo olevien yksityisten tuotantolaitosten siirtymisellä yhteiskunnan haltuun; tätä siirtymistä valmistaa yksityistuotannon yhteiskunnallinen kontrolli.

Edellä omaksutuista käsityksistä seuraa, että yhteiskunnallistuttaminen on toimeenpantava asteettain ja mikäli mahdollista elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehityksen kanssa. Vaikka vastustammekin yksityistuotantoa ja koetamme siitä päästä niin pian kuin mahdollista, täytyy

meidän kuitenkin sitä sallia niinkauan kunnes yhteiskunta itse ehtii ja kykenee täydellisemmin ottamaan tuotannon omaan haltuunsa. Jo toimeenpantuja, yhteiskunnallistuttamista välillisesti hyödyttäviä ja koeteltuja „yhteiskunnallisia uudistuksia“ on murroskaudella edelleen kehitettävä.

Täydellisemmälle yhteiskunnalliselle tuotannolle on valmistettava tietä laajentamalla yhteiskunnan omistuspiiriä ja hankkimalla sen käytettäväksi riittäviä taloudellisia valta-keinoja.

Yhteiskunnallistuttaminen on koetettava saada toteutuksi ensi sijassa niillä kotimaisen tuotannon, ulkomaisen kaupan ja yleisen liikenteen aloilla, joiden tarkoituksena on väestön joukkotarpeitten tyydyttäminen.

Yhteiskunnallistuttamisyhtymysten kaikilla asteilla on lakkaamatta pidettävä silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se yhä paremmin vastaa väestön tarpeita ja kohottaa sen hyvinvointia.

Näiden yleisten ohjeiden mukaisesti on lähinnä ryhdyttävä käytännöllisesti järjestämään murroskauden tuotantoa.

Siihen nähden asetamme sen ehdottoman vaatimuksen, että yhteiskunnalle tärkeä yksityistuotanto on viipymättä saatettava valtion säännöstelyn alaiseksi. Säännöstely on kohdistettava ensi sijassa elintarpeitten, asuntojen ja muiden väestön joukkotarpeitten sekä raakatavarain hankinnan alalle.

Koska tehokas työväenlainsäädäntö, jonka tarkoituksena on työväen suojeleminen kapitalistisia väärinkäytöksiä vastaan sekä työväen terveydellisen, taloudellisen ja henkisen tilan parantaminen, on katsottava tuotannon siirtymiskautena välttämättömäksi ja koska sellainen lainsäädäntö myöskin valmistaa ja helpottaa yhteiskunnallisen tuotannon järjestämistä, on tätä lainsäädäntöä ylläpidettävä ja voimakkaasti jatkettava. Kansallisen tuotannon edistämiseksi ja tehostamiseksi on erityisesti vaadittava, että työväen ammattijärjestöt tunnustetaan työntekijäin päteviksi ja oikeutetuiksi edustajiksi, työehdot määrätään kollektivisten sopimusten perusteella, työriitaisuudet ratkaistaan pakollisella sovinto-oikeudella, kaikkiin suurempiin työpaikkoihin asetetaan työväen valitsema työläisneuvostoja tasaväkisesti yhdessä isännistöjen kanssa kaikinpuolisesti järjestämään tuotantoa, eri tuotantoaloilla sen lisäksi asetetaan samaan

tapaan kokoonpantuja työntekijäin ja työnantajain keskusneuvostoja järjestämään asianomaisen tuotannon aloja ja että vihdoin samanlaisilla perusteilla asetetaan koko maan teollisuuden eduskunta, jolla on määrätty valta maan teollisuustuotannon järjestämisessä.

Työskennellessään välikaupan poistamiseksi kuluttajain osuustoiminta kaataa yhden yksityiskapitalistisen tuotantotavan pääpylväitä. Kun kulutusosuuskunnallinen toiminta muutenkin on omiaan raivaamaan pohjaa ja alaa oikealle yhteiskunnalliselle tuotannolle ja valmistamaan mielipiteitä yhteiskunnallistuttamisen puolelle, on valtion tehokkaasti suojeltava ja edistettävä kulutusosuuskuntain toimintaa m. m. vapauttamalla ne veroista ja saattamalla valtion ja kuntien tuotantolaitokset yhteistoimintaan niiden kanssa. Valtiolle on kuitenkin tälläkin alalla pidätettävä ylin säännöstely- ja johtovalta.

Yhteiskunnallisen tuotannon välttämättömänä alkuehtona ja varmimpana takeena on yhteiskunnallinen omistus.

Koska täydellistä tuotantolähteitten yhteiskunnallistuttamista ei voida käden käänteessä toimeenpanna, ovat lähimmät toimenpiteet tällä alalla suunnattavat toiselta puolen yhteiskunnan hallussa jo olevain tuotantolähteitten säilyttämiseen, toiselta puolen yhteiskunnallisen omistuksen asteettaiseen laajentamiseen.

Itsestään selvä on vaatimus, ettei tähänastista yhteiskunnallista omistusta ole millään alalla vähennettävä.

Edelleen on välttämätöntä, että kaikki vielä käyttämättömät luonnolliset tuotantolähteet, kuten vuorimalmit, suu-remmat suoalat, kosket ja vesistöt viipymättä julistetaan yhteiskunnan omiksi.

Melkoinen osa luonnollisista tuotantolähteistä on jo tullut yksityistaloudellisen käytön alaiseksi. Tällä tavoin käytettyjen vuorikaivosten, louhimoiden, vesilaitosten y. m. s. tuotantolähteitten yhteiskunnallistuttamiseen on sopivia keinoja, kuten verotusta ja pakkolunastusta, käyttäen järjestelmällisesti ja herkeämättä pyrittävä.

Yksityisomistuksen alaiseen maahan nähden on ohjeena oleva, että viljelemätöntä maata ja suurtiloja järjestelmällisesti mahdollisimman suuressa määrässä saatetaan yhteiskunnallisen omistuksen alaiseksi, jotavastoin pientilain yhteiskunnallistuttamista on sopivammin edistettävä valtion

ylijohdolla tapahtuvan tuotannon säännöstelyn ja viljelijäin yhteiskunnallisen järjestämisen kautta. Maan yksityisomistukselle ei ole suotava yhteiskunnan puolelta mitään taloudellista avustusta, joka ei jouduta yllämainittujen yhteiskunnallisten päämääräin saavuttamista.

Yhteiskunnallisen omistuksen laajentamiseksi ja yhteiskunnallisen tuotannon valmistamiseksi on perintöoikeus suositettava suoraan alenevaan polveen ja aviopuolisolle sekä lähimmälle sukulaispiirille myönnettävä ainoastaan oikeus perinnön tuottaman määrätyn tulon elinkautiseen käyttämiseen yhdessä polvessa. Samaan tapaan on testamentti- ja lahjoitusoikeus rajoitettava.

Samalla kuin verotus nykyisessä yhteiskunnassa on yhteiskunnan ylläpitämiseksi välttämätön, samalla se tarjoaa sopivalla tavalla käytettynä oivallisen keinon yksityistuotannon yhteiskunnallistuttamiseen. Kuta enemmän yhteiskunnallistuttaminen edistyy sitä enemmän verotuksen merkitys vähenee, kunnes se täydellisessä sosialistisessa yhteiskunnassa kokonaan lakkaa. Tähän nähden voidaan vastaiseksi säilyttää puolueohjelman vaatimusten entinen verotusta koskeva kohta („Kaikkien henkilöllisten ja välillisten verojen poistaminen yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Veroitettavan omaisuuden ilmoittamisvelvollisuus“), mihin olisi lisättävä lisävaatimus yksityisomaisuuden, erityisesti tuotantolähteitten yksityisomistuksen, verottamisesta.

Lisääntynyttä omaisuuttaan ja karttuneita tulojaan on yhteiskunta velvollinen käyttämään yhteiskunnallisen tuotannon aikaansaamiseksi.

Siitä järjestyksestä, missä yhteiskunnan omaa tuotantoa on toimeenpantava, on vaikea antaa muuta ohjetta kuin että sitä on toteutettava ensi sijassa siinä, missä se enin voi hyödyttää väestöä ja missä sitä helpoimmin voidaan toimeenpanna. Elintarvetuotannon alalla näyttävät lähimmät tehtävät sopivan pienemmille yhteiskunnallisille piireille mutta esim. asuntotuotannon alalla on valtiollakin täytettävänä kiireellisiä velvollisuuksia m. m. asuntojen hankkimisessa omille palvelijoilleen ja yleisen rakennustoiminnan avustamisessa. Yhteiskunnalliselle sähkötuotannolle ja tupakkateollisuudelle, samoinkuin vuorityölle ja valtion met-

säteollisuudelle on alkutie jo raivattu; sitä on tarmokkaasti kuljettava eteenpäin.

Edellä on jo tullut viitatuksi siihen, miten tärkeää olisi yhteiskunnallistuttaminen ulkomaankaupan alalla. Väestön välttämättömästi tarvitsemain ulkomaisten elintarpeitten ja raaka-aineitten hankinta kuuluu epäilemättä yhteiskunnan velvollisuuksiin, samoin kuin näiden tuotteiden jalostaminenkin.

Kaikki yhteiskunnallisesti tärkeä vakuutustoimi olisi keskitettävä valtion haltuun ja niinikään luottoliike, varsinkin kiinteistöluotto, jonka avulla yhteiskunnallistuttamista tuntuvasti helpotettaisiin.

Erityisen laajaperäiset ovat yhteiskunnallistuttamistehtävät liikenteen alalla. Maan rautatieverkko on suunnitelmallisesti täydennettävä ja siihen liittyvä suunnitelmallinen höyrylaivaliike saatava aikaan. Suuremmat sisävesistöt ovat yhdistettävät kanavilla toisiinsa ja mereen. Tärkeimmät ulkomaiset meriyhteydet, niiden joukossa varsinkin liikenne naapurimaihin ja valtamerentakaisiin tuontimaihin, joilla yhteyksillä on maallemme yleisempi yhteiskuntataloudellinen merkitys, on otettava valtion huostaan. Valtion oma laivanrakennusteollisuus on viipymättä pantava alulle, maantieliikenne on saatettava ajanmukaiselle kannalle, automobiili- ja lentoliike valtion toimesta järjestettävä yhteiskunnan etujen mukaisesti.

Yhteiskunnallisen tuotannon eri haaroja järjestettäessä on kokonaisuutta ja lopullisia päämääriä aina mielessä pidettävä ja kaikki käytännölliset toimenpiteet niin suunnattavat, että ne edistävät ja tukevat toisiaan. Muistettava on myös, että Suomen yhteiskuntatalous on vain osa vielä suuremmasta kokonaisuudesta, kansainvälisestä yhteiskuntataloudesta. Siitä syystä on yhteiskunnallistuttamisessa täällä otettava huomioon vastaavia toimia muualla taloudellisesti kehittyneissä maissa ja puolueen siinä tarkoituksessa asetettava yhteyteen niiden sosialidemokratisten puolueiden ja kansainvälisen sosialidemokratian kanssa.

Edelläolevan perusteella esitetään seuraava

Ehdotus puoluelukokouksen päätöslauselmaksi.

Tuotantovälineitten yhteiskunnallistuttaminen.

Uskoen, että tuotantovälineitten yksityisomistukseen perustuva yksityiskapitalistinen tuotanto monopolimaisen ke-

hityksensä, köyhälistöön jopa kokonaisesti kansoihin kohdistuvain sortotoimiensa, valtioitten ja yhteiskuntain itsenäisyyttä uhkaavan luonteensa kautta on kaikkialla saavuttanut kehityksensä huipun ja valmistunut häviöön tehäkseen tilaa uudelle yhteiskunnalliselle tuotantotavalle;

todeten, että maailmansota on meidänkin maassamme mitä räikeimmin osoittanut yksityisedun ja yhteisedun välillä ammottavan ylipääsemättömän kuilun, useilla talouselämän aloilla paljastanut yksityisomistuksen ja yksityistuotannon siveellisen turmeluksen ja koko maailmalle näyttänyt yksityistuotannon taloudellisenkin kyvyttömyyden tyydyttää väestön alkeellisimpiakaan aineellisia tarpeita, sekä että sodan luoma taloudellinen tilanne tekee palaamisen entisiin taloudellisiin oloihin mahdottomaksi ja tuotannon yhteiskunnallistuttamisen mitä laajimmassa määrässä tuiki välttämättömäksi;

ottaen huomioon, että meidän maallamme on toiselta puolen valtion hädänalaisessa tilassa ja väestön yleisessä köyhyudessa ja tuotannollisessa voimattomuudessa erityisen painavia syitä pyrkiä mahdollisimman nopeaan ja perinpohjaiseen tuotannon yhteiskunnallistuttamiseen ja toiselta puolen valtion suhteellisesti suuressa omaisuudessa ja jo alkaneessa taloustoiminnassa sekä yleiseen äänioikeuteen perustuvassa valtiolaitoksessa, väestön yhä laajempaa alaa voittavassa kulutusosuuskunnallisessa toiminnassa y. m. yhteisharrastuksissa hyviä edellytyksiä yhteiskunnallistuttamisen onnistumiseen;

vakuutettuna niin muodoin siitä, että tuotantovälineitten todellinen yhteiskunnallistuttaminen voidaan ja täytyy meidänkin maassamme viipymättä panna alkuun;

vakuutettuna edelleen siitäkin, ettei tuotannon yhteiskunnallistuttaminen meidän maassamme voi onnellisesti toteutua epäkansanvaltaisen diktatuurin ja terrorin kautta eikä väkivaltaisesti katkaisemalla kaikkia suhteita tähänastisen yhteiskuntakehityksen kanssa, vaan rauhallisten ja suunnitelmanmukaisten, mutta silti ennakkoluulottomain ja tarkokkaiden toimenpiteiden kautta sekä elimellisessä yhteydessä Keski- ja Länsi-Europan sivistysmaiden yhteiskuntakehityksen kanssa, johon meidän maamme valtiollinen ja taloudellinen kohtalo on sidottu,

puoluekokous hyväksyy seuraavan käytännöllisen yhteiskunnallistuttamisohjelman lähintä tulevaisuutta varten:

Yleiset ohjeet.

Yhteiskunnallistuttaminen meidän maassamme on järkipärisimmin toteutettavissa valtion puitteissa ja valtion kautta käyttämällä hyväksi kuntain ja muitten itsehallinnollisten alueitten sekä yhdyskunnallisten kansanjärjestöjen (etupäässä työntekijäin järjestöjen ja kulutusosuuskuntain) myötävaikutuksella.

Kansallinen tuotantoelämä on kokonaisuudessaan viipymättä saatettava valtion pysyvän tarkkailun alaiseksi. Talouselämän tuntemisen perusteella on valtiovallan ryhdyttävä tarpeellisissa kohdin säännöstelemään nykyisiä talousoloja.

Yhteiskunnallistuttaminen on toimeenpantava asteettain ja mikäli mahdollista elimellisessä yhteydessä tähänastisen kehityksen kanssa.

Täydellisemmälle yhteiskunnalliselle tuotannolle on valmistettava tietä laajentamalla yhteiskunnan omistuspiiriä ja hankkimalla sen käytettäväksi riittäviä taloudellisia valtakeinoja.

Yhteiskunnallistuttaminen on koetettava saada toteutuksi ensi sijassa niillä kotimaisen tuotannon, ulkomaisen kaupan ja yleisen liikenteen aloilla, joiden tarkoituksena on väestön joukkotarpeitten tyydyttäminen.

Yhteiskunnallistuttamispyrkimysten kaikilla asteilla on lakkaamatta pidettävä silmällä, ettei tuotanto pääse lamautumaan, vaan että se yhä paremmin vastaa väestön tarpeita ja kohottaa sen hyvinvointia.

Murroskauden tuotanto.

Yhteiskunnalle tärkeä yksityistuotanto on viipymättä saatettava valtion säännöstelyn alaiseksi. Säännöstely on kohdistettava ensi sijassa elintarpeitten, asuntojen ja väestön joukkotarpeitten sekä raakatavarain hankinnan alalle.

Työväenlainsäädäntöä on ylläpidettävä ja voimakkaasti jatkettava. Työväen ammattijärjestöt on tunnustettavat työntekijäin päteviksi ja oikeutetuiksi edustajiksi, työehdot määrättävä kollektivisten sopimusten perusteella, työriitaisuudet ratkaistava pakollisella sovinto-oikeudella, kaikkiin suurempiin työpaikkoihin asetettava työväen valitsema työläisneuvostoja tasaväkisesti yhdessä isännistöjen kanssa ja kaikinpuolisesti järjestämään tuotantoa, eri tuotantoaloilla ase-

tettava samaan tapaan kokoonpantuja työntekijäin ja työnantajain keskusneuvostoja järjestämään asianomaisen tuotantoalan oloja ja samanlaisilla perusteilla valittava koko maan teollisuuden eduskunta, jolla on määrätty valta maan teollisuustuotannon järjestämisessä.

Valtion on tehokkaasti suojeltava ja edistettävä kulusosuuskuntain toimintaa m. m. vapauttamalla ne veroisista ja saattamalla valtion ja kuntain tuotantolaitokset yhteistoimintaan niiden kanssa.

Yhteiskunnallinen omistus.

Tähänastista yhteiskunnallista omistusta ei ole millään alalla vähennettävä.

Kaikki vielä käyttämättömät luonnolliset tuotantolähteet, kuten vuorimalmit, suuremmat suoalat, kosket ja vesistöt ovat viipymättä julistettavat yhteiskunnan omiksi.

Yksityistuotannossa ja käytettyjen vuorikaivosten, louhimoiden, vesilaitosten y. m. s. tuotantolähteitten yhteiskunnallistuttamiseen on sopivia keinoja, kuten verotusta ja pakkolunastusta, käyttäen järjestelmällisesti ja herkeämättä pyrittävä.

Yksityisomistuksen alaista viljelemätöntä maata ja suurtiloja on mahdollisimman suuressa määrässä saatettava yhteiskunnallisen omistuksen alaiseksi, jota vastoin pien-tilain yhteiskunnallistuttamista on sopivammin edistettävä valtion ylijohdolla tapahtuvan tuotannon säännöstelyn ja viljelijäin yhteiskunnallisen järjestämisen kautta. Maan yksityisomistukselle ei ole suotava yhteiskunnan puolelta mitään taloudellista avustusta, joka ei jouduta yllämainittujen yhteiskunnallisten päämääräin saavuttamista.

Perintöoikeus on supistettava suoraan alenevaan polveen ja aviopuolisolle sekä lähimmälle sukulaispiirille myönnettävä ainoastaan oikeus perinnön tuottaman määrätyn tulon elinkautiseen käyttämiseen yhdessä polvessa. Samaa tapaan on testamentti- ja lahjoitusoikeus rajoitettava.

Kaikki henkilölliset ja välilliset verot on poistettava yleisellä asteettain nousevalla tuloverolla, jolloin ansioton arvonnousu ja korkotulot sekä perintö on verotettava ankarammin kuin omasta ansiosta tai työstä johtuvat tulot. Yksityisomaisuus, varsinkin tuotantolähteitten yksityisomistus, on erityisesti verotettava.

Yhteiskunnallinen tuotanto.

Yhteiskunnan omaa tuotantoa on toimeenpantava ensi sijassa siinä, missä se enin voi hyödyttää väestöä ja missä sitä helpoimmin voidaan toimeenpanna. Elintarvetuotanto on aluksi jätettävä pienempien yhteiskunnallisten piirien asiaksi. Asuntotuotantoon on valtion tartuttava m. m. hankkimalla asuntoja omille palvelijoilleen ja avustamalla yleistä rakennustoimintaa. Yhteiskunnallinen sähkötuotanto ja tupakkateollisuus on pantava alkuun ja valtion vuorityötä, rautateollisuutta ja metsäteollisuutta on tarmokkaasti kehitettävä.

Väestön välttämättömästi tarvitsemain ulkomaisten elintarpeitten ja raaka-aineitten hankinta samoinkuin niihin liittyvä jalostustyö on otettava valtion haltuun.

Yhteiskunnallisesti tärkeä vakuutustoimi ja luottoliike, varsinkin kiinteimistöluotto on keskitettävä valtion käsiin.

Maan rautatieverkko on suunnitelmallisesti täydennettävä ja siihen liittyvä suunnitelmallinen höyrylaivaliike saatava aikaan. Suuremmat sisävesistöt ovat yhdistettävät kanavilla toisiinsa ja mereen. Tärkeimmät ulkomaiset meriyhteydet, niiden joukossa varsinkin yhteydet naapurimaihin ja valtamerentakaisiin tuontimaihin, on otettava valtion huostaan. Valtion oma laivarakennusteollisuus on viipymättä pantava alulle. Maantieliikenne on saatettava ajanmukaiselle kannalle, automobiili- ja lentoliikenne valtion toimesta järjestettävä yhteiskunnan etujen mukaisesti.

Yhteiskunnallistuttamisessa Suomessa on otettava huomioon vastaavia toimia muualla ja puolueen on siinä tarkoituksessa asetettava yhteyteen ulkomaitten toveripuolueitten ja kansainvälisen sosialidemokratian kanssa.

* * *

Puoluetoimikunta on tämän alustuksen tarkastanut ja pitää siinä esitetyt näkökohdat ja ehdotukset periaatteellisesti oikeina ja hyväksyttävänä, mutta asian tärkeyteen ja laajakantoisuuteen nähden olisi ehkä tarpeellista, että yksityiskohtia tarkastamaan ja tarkistamaan asetettaisiin erityinen ohjelmakomitea, ennenkuin siinä ehdotetut ponsilauseimat puolueohjelmaan kiinteästi liitetään.

Puolueen kunnallinen toiminta.

Alustaa *Rieti Itkonen*

Osanotto vaaleihin.

Vuonna 1911 Helsingissä pidetty vakinainen puoluekokous on viimeksi määritellyt puolueen kannan kunnallisvaaleihin osanotossa, ellemme ota lukuun viime vuoden lopulla pidetyn ylimääräisen puoluekokouksen päätöstä. Silloin — nimittäin v. 1911 — päätettiin, että kunnallisiin vaaleihin ja yleensä kunnalliseen toimintaan osanotto jätetään kunnittain puoluejärjestöjen päätettäväksi. Tällainen päätös olikin niissä oloissa aivan luonnollinen. Kunnallinen äänioikeushan oli silloin niin rikkaita suosiva, että varattomilla kansankerroksilla ei ollut juuri mitään mahdollisuutta päästä vaikuttamaan kuntain asioihin. Sen jälkeen on kunnallinen lainsäädäntö joutunut suurten muutosten alaiseksi. Kunnallinen äänioikeus on saatu laajemmaksi kuin valtiollinen, samalla kuin kuntain itsehallintoakin on jossain määrin lisätty. Vuoden 1917 kunnallislaitthan muodostivat suoranaisten jättiläis-askelen kansanvaltaa kohti kunnallisessa elämässä. Näiden vuoden 1917 kunnallislakien perusteella ja voimassa ollen onkin viime vuoden lopulla pidetyn ylimääräisen puoluekokouksen päätös paikallaan.

Nyt ovat nämä lait kuitenkin ylimääräisen puoluekokouksen jälkeen joutuneet erinäisten muutosten alaisiksi, ensin tynkäeduskunnassa ja sittemmin nykyisessä eduskuonassa. Tämä seikka antaa ehkä aiheen ottaa asia uudelleen käsiteltäväksi. Toinenkin seikka on vielä otettava huomioon, joka voi vaikuttaa työväen osanottoon kunnallisvaaleihin. Se nimittäin, että viime vuonna vaalien aikana vallinneen terroristisen tilanteen vuoksi ei työväestö voinut kuin muutamissa harvoissa kunnissa ottaa osaa kunnallisiin vaaleihin, joten porvarilliset puolueet saivat ilman taistelua vallata useimmissa kunnissa kaikki paikat valtuustoissa. Vaikkakin nämä seikat ovat itsestään niin selviä, että ne eivät aiheuttane mitään erimielisyyttä työväen keskuudessa, niin lienee kuitenkin syytä päättää asiasta. Ovathan tynkäeduskunnan pahimmat huononnuksat kunnallislakeihin saatu korjatuiksi eikä viime vuonna menetettyä etua voida muuten saada takaisin kuin niin pian kuin mahdollista ryhtyä sitä vaaleihin osanotolla korvaamaan.

Samalla kuin vaaleihin osanotosta päätetään, olisi myös-

kin päätettävä, miten vaaleihin on käytävä. Onko niihin käytävä kaikkialla itsenäisesti, minkään muun puolueen kanssa vaaliliittoon ryhtymättä, vai onko kussakin kunnassa tämä asia jätettävä paikallisten työväenjärjestöjen päätettäväksi. Katsoen asian tärkeyteen ja sen laajakantoisuuteen, olisi siitä päätettävä puoluekokouksessa, ettei mitään kirjavuutta menettelytavassa syntyisi. Lienee aivan luonnollista, että tässä, samoin kuin valtiolisissa vaaleissakin, puolue esiintyy itsenäisenä, ryhtymättä vaaliliittoon minkään porvarillisen puolueen kanssa. Tällaisista vaaliliitoista ei työväestölle ole mitään etua odotettavissa, ja jos jossakin poikkeustapauksessa pieniä etuja voitaisiinkin saavuttaa, niin eivät nämä edut mitenkään voisi vastata niitä vaaroja ja sitä käsitteiden sekaannusta, mikä tällaisesta yhteistoiminnasta seuraisi. Porvarillisten puolueiden ohjelmat ja menettelytavat kunnallisessa toiminnassa ovat niin jyrkässä ristiriidassa työväen etujen kanssa, että yhteistyö näiden puolueiden kanssa ei voi tulla kysymykseen.

Ehdotan siis puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

Kunnallislait nykyisellään ollen tarjoavat työväestölle mahdollisuuden päästä huomattavasti vaikuttamaan kuntain asioihin. Tätä mahdollisuutta on työväestön käytettävä hyväkseen ottamalla tarmokkaasti osaa kunnallisvaaleihin kautta koko maan.

Vaaleihin on työväestön käytävä itsenäisesti, ryhtymättä vaaliliittoon minkään porvarillisen puolueen kanssa, koska tällainen yhteistyö olisi vaan omiaan sekoittamaan työväen luokkakäsitteitä ja koska siitä ei työväelle ole mitään sanottavaa hyötyä odotettavissa.

Menettelytapa kunnallisissa luottamustoimissa.

Niiden puoluetoverien ratkaistavaksi, jotka joutuvat työväen edustajiksi kunnallisissa luottamustoimissa, tulee lukuisia köyhälistölle tärkeitä kysymyksiä. Jo kuluneen vajaan vuoden kokemus on osoittanut, että menettelytapa yleensä on ollut hapuilevaa ja ristiriitaista, varsinkin vähemmän kehittyneillä paikkakunnilla. Kun on tullut täytettäväksi niiden lukuisten toimi- ja lautakuntien jäsenten paikat, joita kunnallisessa elämässä esiintyy, niin on annettu porvarillisten

puolueiden useissa paikoin miehittää nämä lautakunnat joko osittain tai kokonaan niilläkin jäsenillä, jotka olisivat valtuusmiesten lukumäärän mukaan kuuluneet sosialidemokraateille. Tätä sosialidemokraattien hyväntahtoisuutta ovat porvarit sitte näissä lautakunnissa käyttäneet hyväkseen ajaen omia luokkajoukkojaan ja halveksien työväestön toivomuksia ja vaatimuksia. Tällaista menettelyä on puolustettu sillä, ettei työväestö kykenevien voimien puutteessa ole voinut kaikkia sille kuuluvia paikkoja miehittää. Tämä puolustus riittää kuitenkin vain osaksi selittämään sellaista menettelyä. Tosin on, varsinkin maaseutupaikoissa tavaton voimien puute, mutta tästä ei päästä muuten, kuin että puuttuvia voimia ryhdytään kehittämään. Ja se tapahtuu parhaiten siten, että heti alusta alkaen miehitetään kaikki paikat, mitkä voidaan, ja siten käytännön tietä tutustutetaan puoluetovereita niihin tehtäviin, mitä kunnallisten laitosten hoitaminen vaatii. Teoreettisella opetuksellakin on kyllä tässä kouluttamisessa suuri tehtävänsä, mutta mitkään teoriat eivät auta, ellei ole käytännöllistä kokemusta, ja vasta käytännöllisen toiminnan kautta oppii soveltamaan niitäkin tietoja, joita teoreettinen koulutus kykenee antamaan.

Toinen aivan yleinen ristiriitaisuus, mikä on kunnallisessa toiminnassamme ollut havaittavissa, on se, että sellaisissakin kunnissa, missä sosialidemokraateilla on valtuustossa enemmistö, ei sosialidemokraattien vaatimusten puolella ole useinkaan kaikki sosialidemokraatit, vaan äänestää hyvin usein usea sosialidemokraatti porvarien ehdotuksen puolesta. Onpa usein tapahtunut, että täten on sosialidemokraattien ehdotukset tulleet hyljättyiksi. Johtukoonpa tämä asiain-tila syystä tai toisesta, niin on se joka tapauksessa saatava loppumaan. Tällainen hajanaisuus paljastaa vastustajillemme meidän heikkoutemme ja vieroittaa laajoja työläisjoukkoja kunnallisesta toiminnasta. Olkootpa ristiriidat itse ryhmän keskuudessa vaikka suuremmatkin, niin ei niitä missään tapauksessa ole paljastettava julkisessa toiminnassa vastustajille. Siitä muodostuu ehjään rintamaamme sellainen aukko, josta vihollinen aina voi läpi murtautua. Ryhmän keskuudessa on keskusteltava tärkeimmistä esille tulevista kysymyksistä ja siellä sovittava yhteisestä menettelytavasta. Vähemmistön on silloin lojaalisesti alistuttava enemmistön päätökseen ja seistävä sen takana. Jos kysymys on niin laajakantoinen, ettei ryhmä yksin halua ottaa edesvastuuta sen ratkaisemisesta, niin on asia esitettävä paikallisten työ-

väenjärjestöjen ratkaistavaksi. Nyt, kun puolueen kunnallisasiain toimisto on jo toiminnassa, voidaan myöskin kääntyä sen puoleen menettelytapakysymyksissä.

Muulloinkin kuin edellämainitunlaisissa tapauksissa, on työväenjärjestöjen käsiteltäväksi annettava kunnallispoliittisia kysymyksiä. Siten pidetään työväen mielenkiintoa kunnalliseen elämään jatkuvasti vireillä. Luottamustoimissa olevat toverit voivat tällaisissa kokouksissa selostaa työväen luottamusmiesten menettelyä eri kysymyksissä ja kiinnittää työväen mieliä niihin saavutuksiin, mitä kunnallisessa elämässä on saavutettu. Tällaisella jatkuvalla ja vilkkaalla vuorovaikutuksella työväen ja sen luottamusmiesten kesken on mitä suurin merkitys tulevissa vaalitaisteluissa. Onhan selvää, että vain täten saadaan työväestölle käsiteltäväksi kunnallisen toiminnan hyöty. Sanomalehdistön apua on myöskin käytettävä. Ei riitä, että esillä olevista asioista toimitetaan lehtiin kuivat uutiset, vaan on aina varsinkin työväelle tärkeissä kysymyksissä, selitettävä samalla lyhyesti esillä olleen ja esille tulevan asian merkitys etenkin työväelle. Kun kysymykset täten saadaan laajempien piirien pohdittaviksi, niin vältetään ehkä monesta harha-askeleestakin.

Paitsi tällaisia aivan yleisiä menettelytapaa koskevia kysymyksiä, esiintyy kunnalliselämän tärkeimmillä aloilla muutaakin, joka ansainnee tulla yleisemmin kosketelluksi. Kunnan tulojen ja menojen järjestely, kunnallisverotus, köyhäinhoito, opetustoimi, terveydenhoito, asunto- ja tonttipolitiikka, kunnan työnantajaominaisuudesta johtuvat asiat, y. m. Näiden kysymysten tarkempi selvittely veisi meidät kuitenkin lainselitysten tielle, joten ne tässä yhteydessä voitane suurimmaksi osaksi jättää. Muutamiiin seikkoihin lienee kuitenkin syytä kiinnittää jo tässäkin huomiota.

Kunnallisverotus, kuten tiedetään, on meillä vielä sangen nurinkurisella kannalla. Laki on vanhentunut, rikkaita suosiva ja köyhiä rasittava. Vuoden 1917 kunnallislakien uudistus nimittäin jätti kunnallisverotuksen entiselleen. Asiaa pahentaa vielä sekin, että näitä jo sellaisenaan surkeita lakeja on käytännössä sovellettu perin huonosti. Kun ei minikäänlaista tulojen ilmoittamisvelvollisuutta ole ollut, niin eivät verotuslautakunnat ole yrittäneetkään oikeudenmukaisesti arvioida varakkaampien tuloja, kun sen sijaan köyhien ja varsinkin palkkatyöstä elävien tulot ovat verotettu viimeistä penniä myöten. Nyt on kuitenkin pahin puute saatu poistetuksi. Tulojen ilmoittamisvelvollisuus kunnallisverotuksessa

on nyt lailla säädetty. Tämä laki (Asetuskokoelman numero 43 v. 1919) ja nykyisenkin kunnallisen verolain ankara soveluttaminen tietää sekin parannusta kunnallisverotuksen alalla ja verotaakan entistä suurempaa siirtämistä varakkaiden luokien kannettavaksi.

Viime aikoina on kuntien varoja huomattavissa määrin käytetty n. k. suojeluskuntien avustamiseksi. Tämä olisi saatava myöskin estetyksi. Aseellisten järjestöjen ylläpitäminen sellaisenaan kuuluu jo valtiolle eikä kunnille ja kun nämä aseelliset järjestöt erikoisesti ovat osoittautuneet työväelle vihamielisiksi ja taantumusta tukeviksi laitoksiksi, niin on niiden avustaminen kuntain yhteisistä varoista näiden varojen väärinkäyttöä. Tätä on työväen edustajain kunnallisissa laitoksissa tarmokkaasti vastustettava.

Kaikista edellä selostelluista kysymyksistä ehdotan puoluekokouksen päätökseksi:

Puoluekokous teroittaa kunnallisissa luottamustoimissa olevien puoluetoverien mieliin,

että heidän on miehitettävä puolueen jäsenillä kaikki ne paikat kunnallisissa toimi- ja lautakunnissa, mitkä heidän täytettäväkseen heidän lukumääränsä mukaan suhteellisesti tulevat;

että heidän on ensin omassa keskuudessaan sovittava yhteisestä menettelytavasta varsinkin tärkeimmissä kysymyksissä, ja tämän jälkeen yhteinäisesti seistävä täten sovitun menettelytavan takana;

että heidän on tärkeimmissä kysymyksissä tiedusteltava työväenjärjestöjen mielipidettä ja muutenkin oltava vilkkaassa vuorovaikutuksessa työväenjärjestöjen kanssa, kiinnitettävä työväen mieltä kunnalliseen toimintaan ja ahkerasti selostettava kunnallisia kysymyksiä ja omia saavutuksiaan työväestölle sekä sanomalehdissä että työväenkokouksissa.

Näiden yleisten menettelytapa-ohjeiden lisäksi kehoittaa puoluekokous kunnallisissa luottamustoimissa olevia puoluetovereita tarmokkaasti valvomaan työväen etuja varsinkin kuntain toimiessa työnantajana sekä kunnallisverotuksen, köyhäinhuollon, asuntopolitiikan, opetustoimen, terveydenhuollon ja kunnallisen ammatintarkastuksen alalla sekä

jyrkästi vastustamaan kuntain varojen ja omaisuuden käyttämistä työväkeä vahingoittaviin tarkoituksiin ja aseellisten järjestöjen tukemiseen.

Työväenjärjestöjen tehtävät. Valistustyö.

Edellisessä on jo osittain kosketeltu myöskin niitä tehtäviä, mitä työväenjärjestöillä on kunnallisessa toiminnassa. Niiden on omasta alotteestaankin otettava keskusteltavaksi tärkeimpiä kunnallisessa toiminnassa esille tulevia kysymyksiä ja tehtävä niistä päätöksiä. Samoin on niiden tehtävänä valvoa luottamusmiestensä menettelyä kunnallistoiminnassa sekä tuettava näitä heidän vaatimuksissaan. Tällainen tukeminen voi käytännössä käydä päinsä esim. mielenosoituskokousten järjestämisellä, työväen vaatimusten esittämisellä tärkeissä kysymyksissä j. n. e.

Laajin tehtävä jää järjestöille kuitenkin kunnallisen valistustyön järjestämisessä. Tässä on tietysti ensi sijassa otettava huomioon suurten työläisjoukkojen valistaminen, niiden harrastuksen kiinnittäminen kunnalliselämään ja niiden vetäminen vaaliuurnille. Ehkä tärkeämpääkin kuin tämä, on kuitenkin toimeensa pystyvien voimien kasvattaminen niihin lukuisiin erilaisiin luottamustoimiin, jotka ovat joutuneet ja yhä joutuvat työväestön täytettäviksi. Tässä suhteessa on meillä tällä kertaa mitä huutavin puute. Tämä onkin helposti käsitettävä. Ennen vuotta 1917 ei työväestöllä ollut minkäänlaista sanomista kunnallisessa toiminnassa. Koko huomio täytyi kiinnittää siihen propagandaan, mitä harjoitettiin vanhentuneiden kunnallislakien kumoamiseksi. Kun vielä otetaan huomioon valkoisen terrorin suorittama puhdistustyö parhaiden voimien keskuudessa sekä se, että suuret joukot kykeneviä voimia on vailla kansalaisluottamusta ja siis kunnallisiin luottamustoimiin kelpaamattomana, niin löydämme syyt tähän huutavaan voimien puutteeseen. Tämän puutteen poistamisessa on järjestöillä nyt tärkeä työ edessään. Joskin ennen riitti ohjelmaksi „haukkua herrat ja lukea ponnet“, niin ei se nyt enää yksin riitä. On kehitettävä kykeneviä voimia kaikkiin niihin toimiin, jotka niitä vaativat. Tämä käy parhaiten päinsä, paitsi edellisessä viitatus käytännöllisen toiminnan kautta, valistustyön harjoittamisella. Järjestöjen on huolehdittava siitä, että kussakin vaalipiirissä järjestetään yhdessä tai useammassa paikassa useampia kuntia käsittäviä kunnallisia luento- ja opastuskursseja, joissa tehdään selvää sekä käytännöllistä

että teoreettisista kysymyksistä, keskustellaan yhteisistä menettelytavoista, levitetään kunnallistoimintaa käsittelevää kirjallisuutta, j. n. e. Varsinkin piirijärjestöillä on tässä laajat tehtävät suoritettavanaan.

Ehdotan tässä suhteessa puoluekokouksen päätettäväksi,

että järjestöjen on tarkoin valvottava kunnallisissa luottamustoimissa olevien toverien toimintaa, käsiteltävä kokouksissaan kunnallisia kysymyksiä ja tarpeen mukaan tuettava työväen edustajia heidän vaatimuksissaan;

että järjestöjen on entistä tarmokkaammin koettava levittää valistusta joukkojen keskuuteen ja saada niiden harrastus kiintymään kunnalliseen toimintaan, että työväki siten yhä suuremmassa määrin pystyisi käyttämään hyväkseen sitä valtaa, mikä sille nykyisten olojen vallitessa kuntain toimintaan tarjoutuu; sekä

että tämän toiminnan kanssa rinnan huolehditaan siitä, että työväen edustajat kunnallisissa toimissa saavat mitä suurimmassa määrin opastusta kunnallispolitiikassa ja kunnallisen toiminnan käytännöllisissä kysymyksissä ja että tässä tarkoituksessa pannaan toimeen useampia kuntia tai koko vaalipiiriä käsittäviä neuvottelukokouksia ja opastuskursseja ja levitetään kunnalliselämää käsittelevää kirjallisuutta.

Kunnallislainsäädännön kehittäminen.

Niin suurta edistysaskelta kuin vuoden 1917 kunnallislait merkitsivätkin kunnallisen lainsäädännön alalla, jättivät ne kuitenkin, kuten aikaisemmin on jo mainittu, kunnallisen vertouksen yhä edelleen entisten lakien varaan. Nämä lait taasen ovat, kuten tunnettua, sellaiset, että ne asettavat kunnallisen verotaakan raskaimmin varattomien luokkien kannettavaksi, päästäten varakkaat luokat ja suuret liikeyhtymät suhteellisen helpolla verotuksella. Paitsi tätä, rakentuu koko kunnallinen verotus pelkästään tuloverotuksen pohjalle, jättäen omaisuuden, ansiottoman arvonnousun y. m. verolähteet kokonaan käyttämättä. Tällä kunnalliselämän ehkä tärkeimmällä alalla olisi saatava mitä pikaisimmin aikaan parannus.

Tämä parannuksen aikaansaaminen on erikoisesti meille

socialidemokraateille siltäkin kannalta tärkeä, että laajemmat uudistukset kunnalliselämän alalla vaativat kunnilta huomattavia kustannuksia, jotka verotuksen nykyisellään ollen tulisivat rasittamaan raskaimmin juuri varattomia luokkia. Tämä asiointi sitoo socialidemokraattien käsiä kunnalliselämän uudistuksissa.

Nyt, kun valtio parhaillaan suunnittelee vakinaisen tuloveron käytäntöön ottamista, tarjoutuu kunnallisverotuksenkin alalla sopiva tilaisuus uudistusten tekemiseen. Ei voi nimittäin ajatella, että kunnallinen tulovero jäisi pitemmän päälle valtion vakinaisen tuloveron rinnalla olemaan. Kunnallisverotuksen uudistaminen kokonaisuudessaan on siis aivan läheisen tulevaisuuden kysymyksiä.

Tällöin asetetaan socialidemokratian vastattavaksi monta tärkeää kysymystä. Veroesineiden jako valtion ja kuntain välillä on aivan ensimmäiseksi ratkaistava, ennenkuin itse kunnallisverotukseen päästään käsiksi. On nimittäin jotakuinkin varmaa, että valtio ei tyydy ainoastaan säädettävänä olevaan tuloveroon, vaan tulee tarvitsemaan muitakin veroja suunnattomien menojensa peittämiseksi. Tällöin jää ratkaistavaksi, mitä verolähteitä saa valtio ja mitä kunnat. Tämän jälkeen asetetaan vastattavaksi itse verotuksen muoto ja sen lähempi kehittäminen. Koska tämä asia kuitenkin lienee vielä verrattain kypsymätön, niin olisin sitä mieltä, että puolueen vaatimukset kunnallisverotuksessa jätettäisiin seuraavan puoluekokouksen päätettäväksi ja että asiaa siihen mennessä valmistettaisiin samalla tavalla, kuin myöhemmin tässä alustuksessa tulen ehdottamaan puolueen kunnallishjelman uusimista tulevalle puoluekokoukselle valmistettavaksi.

Mitä kunnallislakien uudistamiseen ja muuttamiseen tulee, niin lienee ensimmäisiä vaatimuksiamme se, että tynkäeduskunnan laatimat huononnukset kunnallislakeihin kumottaisiin. Pahimmat huononnukset ovatkin tosin jo kumotut nykyisessä eduskunnassa, mutta vielä on siinä suhteessa paljon tehtävää. Mainittakoon tässä vain seuraavat tärkeimmät: Kaupunkien kunnallislain 22 §:n (vastaa Maalaiskuntain kunnallislain 16 §:ää) määräykset määräenemmistöistä, jota vaaditaan ei ainoastaan kiinteän omaisuuden myymiseen, vaan myöskin ostamiseen, pysyväisten rahastojen perustamiseen ja varojen osoittamiseen näistä rahastoista, vakinaisten määrärahojen myöntämiseen ja koroittamiseen, lainojen ottamiseen ja uudistamiseen, sekä entisen lainan maksuajan pitentämiseen sekä takauksittomuksiin. Kaikki nämä rajoitukset haittaavat mitä

suurimmassa määrin kuntain talouden vakiinnuttamista pysyvälle kannalle ja ovat ainaisena vastuksena laajempien uudistusten toimeenpanolle. Varsinkin kiinteistöjen ostamiseen vaikuttaa määräenemmistö haitallisesti. Saman lain 41 §:ssä (vastaa 69 §:ää Maalaiskuntain kunnallislaisissa), on sen nykyisessä muodossa määräykset siitä, että eräänlaisten kunnan kiinteistöjen ostamista ja myymistä sekä lainan ottamista tai entisen maksuajan pitentämistä koskevat päätökset ovat alistettavat valtioneuvoston vahvistettaviksi, paitsi että ne, kuten edellä on selostettu, ovat tehtävät määräenemmistöllä. Samoin on 42 §:ssä (vastaa 70 §:ää) määrätty, että maaherran vahvistettavaksi on alistettava useampana kuin viitenä vuonna erinäistä tarvetta varten suoritettavain maksujen määräämistä tai muuttamista koskevat päätökset. Nämä päätökset rajoittavat huomattavasti kuntain itsehallintaoikeutta valtion viranomaisten hyväksi.

Mitä sitten tulee äänioikeutta rajoittaviin määräyksiin, niin jäi niihin vielä nykyisen eduskunnankin muutosten jälkeen määräys siitä, että kunnallisverojen maksamatta jättäminen, paitsi kunnallislautakunnan todistaman varattomuuden tähden, voi aiheuttaa vaalioikeuden menettämisen. Ikäraja on myöskin jäänyt 21 vuoteen. Samoin on vaalioikeutta vailla se, joka köyhäintalolla, kunnalliskodissa tai vuosihoitokkina nauttii vakituista vaivaisapua. Nämä rajoitukset olisi saatava ehdottomasti poistetuiksi. Tämän vaatimuksen oikeutuksesta ei tarvitse sanoja tuhlata. Ikäraja olisi myöskin alennettava puolueohjelmamme mukaisesti 20 vuoteen.

Ehdotan siis, että puoluekokous hyväksyisi seuraavan päätöslauselman:

Sosialidemokratia pyrkii kunnallislainsäädännössä toteuttamaan yhä laajempaa kunnallista kansanvaltaa ja kehittämään kuntain itsehallintaoikeutta.

Tässä suhteessa katsoo puoluekokous tärkeäksi, että nykyään voimassa olevista kunnallislajeista poistetaan epäkansanvaltaiset vaalioikeuden rajoitukset ja että ikäraja vaalioikeuden saamiseksi alennetaan 20 vuoteen, sekä että kuntain itsehallintoa rajoittavat määräykset hallintoviranomaisten vahvistettaviksi alistettavista päätöksistä samoinkuin määräenemmistöistäkin supistetaan mahdollisimman vähän.

Sosialidemokratia pitää ehdottomana vaatimukseenaan, että nykyinen, etupäässä varattomia kansanluokkia rasittava kunnallisverotus perinpohjin uudistetaan. Puoluetoimikunta valmistuttakoon tulevalle puoluekokoukselle esityksen kunnallisen verotuksen uudistamiseksi.

Puolueen kunnallisohjelman uudistaminen.

Silloin kun puolueen nykyinen kunnallisohjelma on laadittu, oli työväen vaikutusvalta kunnalliselämään vain kaukainen haave. Sentähden onkin mainittu ohjelma ylimalkainen ja käsittää ainoastaan niin sanoakseni puitteet, joiden sisältö toistaiseksi on täyttämättä. Kunnallislakien uudistus, mutta varsinkin maailmansotaa seuranneet yhteiskunnalliset muuttokset, ovat saattaneet meidät niin lähelle kunnallistenkin olojen perinpohjaista uudistusta, että puolueemme kunnallisohjelma kaipaa täydennystä ja uudistusta. Sosialisointivaatimuksia kunnallisella alallakin on ryhdyttävä tarmolla ajamaan ja toteuttamaan. Lähimpiä vaatimuksia sellaisilla tärkeillä aloilla, kuten esim. kunnallinen elinkeino- ja tuotantotoiminta sekä kunnallinen rakennuspolitiikka, muista puhumattakaan, olisi myöskin kehitettävä.

Kaikki tämä vaatii kuitenkin perinpohjaista valmistelua, joka paraiten on järjestettävä siten, että puoluetoimikunta antaa valmistelun jonkun tai joidenkuiden asiaan perehtyneiden tehtäväksi. Ehdotan siis tässä suhteessa päätökseksi seuraavaa:

Puolueen kunnallisohjelma on erinäisten täydennysten ja tarkistusten tarpeessa. Puoluekokous antaa puoluetoimikunnan tehtäväksi valmistuttaa seuraavalle puoluekokoukselle ehdotuksen uudeksi kunnallisohjelmaksi.

Samoin antaa puoluekokous puoluetoimikunnan tehtäväksi valmistuttaa tulevalle puoluekokoukselle ehdotuksen lähimmiksi vaatimuksiksi kunnallisen elinkeinotoiminnan, kunnallisen rakennustoiminnan sekä muidenkin tärkeiden kunnallispoliittisten kysymysten alalla.

*

Puoluetoimikunnan lausunto.

Puoluetoimikunta on käsitellyt alustuksessa esitetyt ponnet ja ehdottaa ne hyväksyttäväksi.

Maatalouskysymys.

Kirj. S. Vuolijoki.

Alustuksessani maatalouskysymyksessä viime ylimääräiselle puoluekokoukselle osoitin, Suomen työväenpuolueen puoluekokousten päätöksien nojalla, että puolueemme ohjelma maatalouskysymyksessä on ollut hapuileva, epämääräinen, jopa ohjelman eri kohdat keskenään ristiriidassakin. Mistä tämä on johtunut?

Puolueemme periaatteellinen ohjelma, hyväksytty Forssan puoluekokouksessa 1903, on miltei sanasanainen jäljennös Itävallan sosialidemokraattisen puolueen ohjelmasta, joka taas, Marxin teoksiin ja hänen pääasiassa Englannin oloja silmälläpitäen tehtyihin tutkimuksiinsa nojautuen, selittää saman taloudellisen kehityksen olevan voimassa niinhyvin teollisuuden kuin maanviljelykseenkin nähden. Ohjelman tätä koskeva kohta kuuluu: „Yhä kohoava teknillinen edistys, yhä kasvava tuotannon ja omaisuuden sekä kaiken taloudellisen vallan keskittyminen kapitalistien ja kapitalistiryhmien käsiin vaikuttaa, että yhä suuremmat joukot ennen itsenäisiä pikkuteollisuuden harjoittajia ja *pikkutilallisia* menettävät tuotannonvälikkappaleensa ja joutuvat milloin palkkatyöläisinä, milloin palkattuina apulaisina, milloin velkataakan alaisiksi sortuneina joko suorastaan tai välillisesti kapitalisteista riippuviksi.“ Tämän ohjelman hyväksyminen olisi edellyttänyt myös n. s. lähimpään vaatimusten muuttamisen sanotun ohjelman mukaisiksi, mikä ei kuitenkaan tapahtunut. Päinvastoin suosittiin puolueohjelmassa sekä Forssassa että myöhemmin positiivisia toimenpiteitä pienviljelysten syntymiseksi ja pienviljelyksen edistämiseksi. Ollakseen täysin johdonmukainen ohjelman periaatteellisen puolen kanssa, olisi puolueen lähimpään vaatimusten täytynyt suhtautua pienviljelykseen jotenkin samalla tavalla kuin pientuotantoon, pikkuteollisuuteen yleensä. Siis tyytymällä pääasiassa vaatimaan työväensuojelusta.

Sellaisen ohjelman esti kuitenkin kaksi seikkaa. Teoreettinen riita suur- ja pienviljelyksen kannattajain kesken ja puolueen jäsenten terve, käytännöllinen vaisto.

Ulkomailla, pääasiassa Saksassa, olivat eräät sosialidemokraatit alkaneet kiivaan taistelun marxilaista käsitystä vastaan maanviljelyksessä. He selittivät, että vaikka marxilainen käsitys teollisuuteen nähden pitikin paikkansa, osoittaa tilasto eri maista, että pienviljelykset eivät vähene ainakaan niin nopeasti kuin muut pienliikkeet, ovatpa päinvastoin jonakin aika-

kautena lisääntyneetkin. Väittelyä käytiin kiivaasti molemmin puolin ja eri maitten työväenpuolueitten ohjelmassa näkyy jälkiä eri katsantokannoista. Niin myös meidän. Tarvitsee vain verrata alustusta ja maatalousohjelman käsittelyä Oulun puoluekokouksessa 1906 ja Kotkan puoluekokouksessa 1909.

Kumpi näistä kannoista sitten on oikea? Kotkan puoluekokouksessa asetettu ohjelmakomitea käsittelee tätä kysymystä meitinnössään laajasti. Komitea antaa meille tilastotietoja menneiltä ajoilta kymmenien jopa satojen vuosien kuluessa ja käsittelee kapitalismin vaikutusta maatalouteen kysymyksenä, johon vasta tulevaisuuden pitkät ajanjaksot, kymmenet vuodet, ehkä pitemmätkin, voivat vastauksen antaa. Tulos komitean pitkistä tutkimuksista supistuu seuraavaan, kieltämättä laihanlaiseen lauseeseen: „Kun siis pidetään silmällä kehittyneen nykyaikaisen maanviljelijän talouden eri puolien kokonaisuutta, niin se mahdollisuus, että pienviljelyksen harjoittaminen olisi edullisempaa kuin suurviljelyksen, se näyttää pikemmin pätevämmältä kuin päinvastainen mahdollisuus.“

Tuo epämääräinen lause oli komitean mielestä sinä johtolankana, joka tuli olemaan määräävänä sosialidemokraattisen puolueen ohjelmaa maatalouskysymyksessä valmistettaessa. Niin kauvan kuin sosialismin toteuttaminen oli kaukainen unelma, niin kauvan kuin kapitalismi kykeni ei ainoastaan hallitsemaan, vaan vielä kehittymään ja johtamaan tuotantoa yhä suurempia rikkauksia kohti, niin kauvan tuli sosialidemokratian, edistyspuolueena, koettaa ohjelmassaan pitää huolta siitä, että ohjelman mikään kohta ei tule ristiriitaan kapitalistisen kehityksen kanssa ja siten vaikeuta tuotantoprosessin vapaata kulkua sekä saata siten riistetylle kansanluokalle yhä suurempia kärsimyksiä.

Mutta vaikka tämä kanta oli periaatteellisesti oikea sikäli, että se ei asettanut kapitalistiselle jatkuvalla kehitykselle esteitä, oli se kuitenkin omansa, ellei juuri vieroittamaan niin ei ainakaan lähentämään pientilallisia muun työtätekevän ei-riistäjäluokan taistelurivejä. Pientilallinen ei tuntenut lämpevänsä muun köyhälistön pyrkimyksille, koska sosialidemokratia sitten vasta ilmoitti ottavansa hänet hoiviinsa, kun hän oli tilaltaan hävinnyt ja joutunut palkkatyöläiseksi.

Kapitalismin jatkuva kehitys oli siis omansa suorastaan vieroittamaan toisistaan palkkatyöläisten luokan ja pientilallisten luokan, jotka kumpikin kuitenkin kuuluivat työtätekevään, ei-riistäjäkansanosaan. Pientilallisten suhteen ei ohjelmassamme nykyään ole juuri muuta kuin — ohjelmattomuus.

Mutta käsittääkseni tämä ohjelmattomuus oli ollut olojen vaatima ja kapitalistisen kehityksen aiheuttama. Sosialidemokratia ei saanut puoltaa toimenpiteitä, joita se piti kehityksen vastaisina ja siis taantumuksellisina.

Nykyään maatalousohjelmamme, lukuunottamatta ensimmäisessä kohdassa olevaa, valtion ja kuntain omistamain tilojen ja maa-alojen myymis- ja lahjoittamiskieltoa, supistuu pääasiassa kolmeen eri kohtaan: torpparilain uusiminen ja torpparien vapautus, palkollisten ja maatyöväen suojelus sekä ammatillinen järjestäytyminen. Pientilallisille puhutaan vain yleisin sanoin kunnallisesta äänioikeudesta, verojen siirtämisestä riistäjäin maksettaviksi, vanhuudeneläkkeiden suorittamisesta, kouluolojen parantamisesta „y. m. sos. dem. ohjelman mukaisia uudistuksia“, „näillä suuresti hyödyttäen myös luokkasortoa kärsiväin pientilallisten ja Suomen koko työtätekevän kansanenenemistön menestystä“.

Onko oikein nyt enään jättää pikkutilallisia sos.-dem. puolueohjelman ulkopuolelle?

Jos edelleenkin laskisimme kapitalistista kehitystä tutkiesamme niin pitkin ajanjaksoin tulevaisuuteen, kuin nykyistä puolueohjelmaa tehtäessä, olisi meillä tuskin mitään syytä muuttaa puolueohjelmaamme tässä suhteessa. Mutta olot ovatkin aivan täydellisesti muuttuneet.

Verisin sota, minkä maailma milloinkaan on nähnyt, on juuri päättynyt. Se on mullistanut oloja äärettömästi. Porvarillisetkin kirjoittajat näyttävät olevan sitä mieltä, että kapitalistinen kehitys ei voi näitä muuttuneita oloja kestää. Niinpä prof. Gustaf Cassel kirjoittaa Svenska Dagbladetissa: „Ensin on meidän tietenkin otettava huomioon nuo sodan tuottamat suoranaiset häviöt, jotka viime aikoina ovat siinä määrin kärjistyneet, ettei niitä enään jakseta kantaa. En halua tässä puhua tappioista, jotka pitkiksi ajoiksi saattavat alentaa kansan taloudellista kantovoimaa. Puhtaasti rahalliset kuormat ovat sellaisia, ettei kukaan, niinkin rikkaassa maassa kuin Ranska, keksi keinoa niiden selvittämiseen. Voitto itse on vaikeuttanut pulmaa, sillä toiveet sotakorvauksista ovat syrjäyttäneet omien raha-asioiden järkevän hoidon ja siten aiheuttaneet puutteen, jota mikään sotakorvaus ei saata peittää. Amerikkankin aulis rahallinen avustus sodan aikana muuttuu nyt kuormaksi, jonka kantaminen ei näytä mahdolliselta ja liittolaisvaltojen keskuudessa alkaa yhä selvemmin esiintyä vaatimus, että Amerikan pitäisi luopua niistä monista miljaardeista, jotka se on lainannut sotatovereilleen.“

Sodan koskettelemien seutujen tuhoaminen kohosi lopulta aivan tavattomiksi. Tämän häviön kai Europpa kuitenkin saattaisi kantaa ja lopulta korvatakin. Mutta hävitys on itse asiassa mennyt pitemmällekin. Suurissa osissa Europpaa on liikennejärjestelmä joko osaksi tai kokonaan pirstaleina, teollisuudessa vallitsee raaka-aineiden ja elintarpeitten puute. Kun nykyajan monimutkainen tuotantoprosessi täten on taitettu, ei se millään lailla saata jatkua ulkonaisetta avustuksetta. Europpa tarvitsee nyt joukottain lokomobiileja, rautatievaunuja ja muita rautatietarpeita, koneita ja raaka-aineita, sekä sen lisäksi elintarpeita, että kansoilla olisi millä elää siksi kunnes uusi, tuottava työ alkaa kantaa hedelmiä. Nämä kaikki täytyy tuottaa muualta maailmasta, jolloin Yhdysvallat ensisijassa tulevat kysymykseen myyjinä. Europalla ei ole mitään mahdollisuuksia täydellisesti maksaa noita lähetyksiä, etenkin kun sotalainojen korot ja lyhennykset täytyy samalla suorittaa. Amerikan on siis pakko tulla avuksi ja lainata Euroopalle sen tuottavan elämän uudelleen rakentamiseen tarvittava pääoma. Tämä vaatii Amerikalta erikoista ponnistusta sekä suurta uskoa Europan tulevaisuuteen.

Osoittautukoo Europpa näiden ponnistusten ja luottamuksen arvoiseksi?

Niin kamalat kuin sodan aineelliset tuhot ovatkin näyttää sentään siltä kuin siveelliset seuraukset olisivat vielä arveluttavammat. Työhalu ja kuri ovat vähentyneet siinä määrin, että Europan kyky hoitaa itseään näyttää olevan vakavasti uhattu. Sitäpaitsi näyttää kansoilta täydellisesti kadonneen kyky rajoittaa rahojen menettämisen ja kuluttamisen mahdollisuuksia. Näin on Europan vanha säästäväisyyden ja pääoman luomishalun perusta poissa ja Europpa on jo ehkä kyvytön itse luomaan pääoman, jota se tarvitsee luonnollista edistymistä, vieläpä taloudellisen elämänsä tukemista varten.

Europan tuotantokyvyn vähentyminen, vaikkapa kolmannella osalla, merkitsee aivan läheisessä tulevaisuudessa suurempaa häviötä kuin kaikki maailmansodan aineelliset tappiot. Vähentyneestä tuotannosta seuraa pakostakin vähennys kulutuksessa — koko väestön elämäntavoissa. Tätä yksinkertaista totuutta ei nykypäivinä ollenkaan haluta käsittää.

Erikoisesti Englannissa, joka tällä kertaa on Europan rikkain maa, lausuu sama kirjoittaja: „Viime keväisten tietojen mukaan on Englanti vain työttömyysavustuksina maksanut noin 1³/₄ miljoonaa puntaa viikossa, ja sen lisäksi kuluttanut sellaisia summia hankkiakseen väestölle vehnää halvalla, että

vain nämä menot nousevat noin 100 miljoonaan puntaan vuodessa. Tähän Englannilla ei ole varaa. Varat voidaan koota ainostaan luomalla yhä uutta rahaa. Todella onkin Englannin rahan arvon heikentyminen, joka näytti pysähtyneen viimeisinä sotavuosina, viime kuukausina taas kiihtynyt ja aiheuttanut uuden hintojen nousukauden. Muuten pyritään eteenpäin lainaamalla, mikä taas kuluttaa pääoman muodostumista maassa."

Jopa Englannin valtion konkurssilla uhkaili viime syyskuussa Englannin rahaministeri Austen Chamberlain eräessä suurta huomiota herättäneessä puheessaan alahuoneessa. Englannin valtion päivämennot olivat hänen mukaansa 4½ miljoonaa puntaa joka merkitsee koko vuoteen nähden 200 miljoonan punnan ylitystä laskettuun menoarvioon. Ennestään oli budjetissa jo otettu huomioon 230 miljoonan punnan vaillinki. Chamberlain lausui suoraan, että sellaisten äärettömien valtiomenojen täytyy viedä, kun tuotantokin on samalla alentunut, — valtion vararikkoon.

Europaa koko valtiovelka, joka 1914 laskettiin olevan 100 miljardia kruunua, on tämän vuoden alussa laskettu 800 miljardiksi kruunuksi.

Europaa maista on valtion vararikko jo yhdessä johtanut yhteiskunnalliseen vallankumoukseen sekä työtätekevän luokan demokratiaan, nimittäin Venäjällä. Tanskalainen tohtori C. Asche sanoo viime syyskuussa Hufvudstadsbladetille kirjoittamassaan kuvauksessa (Hbl. 28. 9. 19.), että Itävalta-Unkarin monarkian perilliset ovat raha-asioihinsa nähden sellaisessa hajoamistilassa, että valtion vararikko on välttämätön. Rikas Ranska laskee valtiomenonsa 36 miljardiksi frangiksi, mutta nykyisillä veroilla saadaan vain 11 miljardia. Italiassa sanotaan suoraan, että ilman Amerikan apua ollaan hukassa. Saksasta tiedämme, että Saksan markka, huolimatta siitä, että Nosket ja Scheidemannit siellä puolustavat porvariston etuoikeuksia, on mennyt niin alas, että ulkomaitten pörseissä pohditaan parasta aikaa kysymystä, tokko Saksan markkaa kannattaa ensinkään noteerata.

Kaikkiällä Euroopassa on nähtävissä sama ilmiö. Ääretön kurjuus. Häntä kärsii myöskin keskiluokka eikä yksin työväestö. Puutetta on kaikkiällä ja kaikesta. Tuotantoa eivät nykyiset vallassaolijat saa enään millään järjestykseen. *Kapitalismi ei enään kehity.* Katastrofi on ennemmin tai myöhemmin tulossa kaikkiällä. Tuotantokyvyn kohottamiseksi pitäisi ehkä mennä uudelleen vapaakilpailuun, mutta ei voi-

da, ei uskalleta. Saksan nykyisen hallituksen haparoimista kuvannee viime syyskuun 13 päivänä päivätty, Helsingin Sanomille lähetetty Berlinin kirje, jossa todettuaan, että hallituksen tähänastinen politiikka on ollut alituisten kompromissien ja myönnytysten hapuilevaa tietä, kirjoittaja, nimimerkki F. W., jatkaa: „Silmiinpistävimmät ovat nämä kompromissit taloudellisella alalla. Kuten tunnettua on Saksassa sosialidemokratia, niin kuin useissa muissakin maissa, sodan aikana jakautunut kahteen puolueeseen. Oikeistopuolue näyttää suuremmalla johdonmukaisuudella pitävän kiinni vanhan sosialismin demokraattisista periaatteista ja vasemmistopuolue taloudellisista, varsinaisesta sosialistisesta ohjelmasta. Joka tapauksessa alkoivat valtaan päässeet sosialistit pian juuri taloudellisella alalla luopua sosialistisesta kannastaan. Useita taloudellisen elämän aloja, jotka sodan aikana olivat valtion johdon alle asetetut, päästettiin vapaiksi. Sanottiin: missä ei ole mitään socialiseerattavaa, siellä ei sovi socialiseerata. Mutta tämä jälleen-individualiseeraus tuotti aivan ihmeellisiä ilmiöitä. Nahkateollisuus vapautettiin valtion valvonnasta. Seuraus: nahka nousi huimaavasti hinnassa ja hävisi kaupasta — ulkomaille. Samaten kaura, joka oli ainoa viljalaji, joka ensiksi, koetteeksi, vapautettiin. Nyt syöttävät maanviljelijät elukoitaan rukiilla, ihmisten ravinnolla, joka ilmankin on niukalla. Maitokauppa vapautettiin. Nyt on Berlinin kaupungin pakoluovutuksen avulla täytynyt ostaa Bollen suuri maitosentraali, joka hankki melkein koko kaupungin maitotarpeen: väärinkäytökset osottautuivat vapautuksen jälkeen niin suuriksi, ettei maidonhankintaa ja -myyntiä voitu jättää yksityisten käsiin.“ Ja kirjoittaja jatkaa: „Näin on nykyhetkellä hyvin vähän toiveita, että yksityisyritteliäisyys edelleen voidaan päästää laajemmassa määrässä vapaaksi.“

Sama ilmiö siis kaikkialla. Järjestystä ei synny. Tuotantokustannukset kohoavat. Kapitalismi ei enään kehity. Pääoma ei luo enään uutta pääomaa. Vanha järjestelmä on osottautunut mahdottomaksi. On vain ajan kysymys uuden järjestelmän astumisesta vanhan tilalle. Suurillakaan verotuksilla ei voida vanhaa järjestelmää enään pönkittää. Ei ole mistä ottaa. Suuret omaisuudet ovat joko siirretyt ulkomaille tai ovat ne kadonneet. Teollisuus ei siedä verotusta, ei myöskään keskiluokka, joka jo ilmankin näkee nälkää.

Tämä Europan yleinen kuvaus, kuten huomataan, perustuu miltei yksinomaan porvarislentien kuvauksiin. Ei niitä ole tähän sentähden otettu, että niiden kirjoittajat olisivat

suuria taloudellisia auktoriteetteja, vaan sentähden, että ne niin erinomaisesti kuvaavat riistäjäluokan keskuudessa vallitsevaa toivottomuutta.

Entä olot meillä kotona Suomessa. Osottavatko ne, että kapitalismi meillä on kehityskykyinen ja että edelleenkin olisi maatalousohjelma jätettävä kapitalismin kehityksen varaan ja jätettävä pikkutilalliset oman onnensa nojaan.

Katsotaanpas.

Riistäjäluokka astui meillä 1918 keväällä mitä täydellisimpään yksinvaltaan. Se sai järjestää olonsa köyhälistön häiritsemättä aivan mielin määrin. Köyhälistö oli sitäpaitsi lyöty ja masennettu.

Porvaristo astui rikkaalle perinnölle, vaikkakin, se myönnettäköön, vaikeana ajankohhtana. „Sotasaaliin“ nimellä oli se saanut venäläisiltä miljaardien arvosta tavaraa. Mutta onko porvasisto edes tämän rikkaan perinnön avulla kyennyt selviytymään?

Ei! Kuvaus meidän maamme yhteiskunnallisesta ja taloudellisesta tilanteesta on hirvittävän musta. Yhdeltä puolen nälkä, kylmyys, asuntopula, vaatepula ja yleinen kurjuus, toisella puolen määrätön, tunnoton keinottelu, toisten hädällä hyötyminen, kruununvarkaus, elintarvehuijaukset ja -kavallukset, sotasaalisastukset, väärinkäytökset valtion hankinnoissa, hintain nousu ja kotimaisen valuutan laskeminen. Kolmannella puolen avuton hallitus, jota yhtä päätä uusitaan. Olot sitäpaitsi päivä päivältä muuttumassa huonompaan päin.

Kuva ei ole kauois.

Katsotaan valtion raha asioita suurin piirtein.

Ennen sotaa oli budjettimme parisataa miljoonaa. Valankumousvuonna 1,200 miljoonaa. Tänä vuonna 1,600 miljoonaa. Ensi vuodesta ei tätä kirjoitettaessa ole mitään tietoa. Valtion menot ovat olleet täsmälleen maksettavat, tulot ovat hitaasti ja myöhemmin kertyneet — mikäli ovat kertyneet — valtion kassaan. Lainoja ei ole saatu. On turvauduttu setelien lyömiseen. Seuraus sekä tästä, että viennin pienuudesta ja tuonnin suuruudesta on ollut markan arvon huikea aleneminen. Tästä taas hintain nousu.

Valtion konkurssi voisi meillä ehkä välttyä, jos veronmaksajat Suomessa olisivat niin maksukykyisiä, että heidän taskuistaan voisi puristaa valtion menoihin tarpeelliset miljoonat. Mutta kysymykseentulevia huikeita miljoonamääriä ei ainakaan porvarillinen eduskunta saa millään veronmaksajilta.

Suurin meidän veroistamme vuodelta 1917, suurten tulojen vero, laskettiin tuottavan vain 100 miljoonaa markkaa. Todellisuudessa ei tämä vero, joka kapitalistipiireissä herätti jo sangen pahaa verta, liene tuottanut likikään sitä määrää. Ja se on kuitenkin kuin pisara meressä. Teollisuuden sota-voittoja olisi aikanaan pitänyt verottaa monin kerroin enemmän, jos mieli kapitalistista yhteiskuntaa pitää pystyssä. Nyt ei porvarillisella valtiolla ole enään mistä ottaa. Imperialistiemme järjetön sotapolitiikka Venäjän kanssa on sulkenut teollisuudeltamme parhaat markkinat, suuri joukko tehtaita on jo käynyt tappiolla. Teollisuudestamme ei siis paljon veroja heru. Sitä paitsi suurpääoma on keksinyt saman keinon meillä kuin muuallakin: se on siirtynyt tulevia veroja pakoon ulkomaille, ainakin osaksi.

Seuraava veroluokka on pikkukapitaali, keskiluokka, pikku-teollisuus, pikkukauppa, maanviljelys. Mutta ei näiltäkään voi saada niin suuria summia, että ne riittäisivät. Suurtilat voisi kyllä „verottaa“ vaikka kokonaankin pois, mutta siihen ei porvarillinen valtio tule ikinä suostumaan. Sen tulee tekemään vasta työtätekevän luokan valtio.

Mutta porvarillisella valtiolla ei ole edes sitä auktoriteettia, että se voisi mainittavampia veroja asettaa maanviljelykselle. Pikkutilalliset ja keskikokoisten tilain omistajat (viljelysmaan pinta ala alle 50 heht) joita yhteensä on maassa yli 120,000 ruokakuntaa, kun varsinaisia suurtiloja on vain pari tuhatta, eivät tule enään millekään hallitukselle maksamaan niin tehokkaita veroja, että ne meidän valtion finansseissa auttaisivat. Vuokramiesluokka ei myöskään rasituksia kestä. Maanviljelijät ovat lukeneet lehdissään hirvittävästä valtion tulojen ja omaisuuden huijauksista ja kun he samalla kuulevat korkeista, kohtuuttomista, heitä koskevista veroista, herää heissä väkisinkin kysymys: kenen hyväksi minua verotetaan? Kenen taskuun ovat menneet rahat? Ja kenen taskuun ne menevät vast'edes? Nyt jo puhuvat pikkutilalliset ja keskikokoisten tilain omistajat yksinpä pienestä omaisuusverostakin sangen pahasti. He sanovat: me emme maksa liikanaisia veroja herrain huijauksiin, ja koettakootpas vain tulla väkisin ottamaan, sillä minulla on kivääri.

Ja pikkutilallisen tyytymättömyys häneltä otettuihin veroihin on varsin ymmärrettävä. Hän on nähnyt sen hirvittävän mädännäisyyden ja petollisuuden, mikä valtion varojen hoidossa on ollut vallalla. Hän ei luota enään porvariston hallitukseen. Ja nykyiset verot uhkaavat viedä hänet ryöstö-

voudin kynsiin, vaikka ne ovatkin toistaiseksi pienet ja pikkutilallinen on korkeitten hintojen aikana jonkun verran ansainnut. Mutta hänen myymänsä tuotteet ovat jonkun verran halventuneet ja se, mitä hänen tarvitsee ostaa, on hinnassa kohonnut, Suomen valuutan suuren laskemisen johdosta. Moni pikkutilallinen on jo kuluttanut aikaisemmat säästöt, mikäli niitä on ollutkaan ja ne verot, mitkä porvaristo varmaan läheisessä tulevaisuudessa hänelle asettaa, uhkaavat viedä hänet maantielle. Välillisten verojen nousu myös rasittaa pikkutilallista. Hän saa maksaa korkeat verot sokerista, kahvista y. m., joita ei suinkaan voi ylellisyystavaroihin lukea. Pikkutilallisille on porvarillisen verotuspolitiikan johdosta tulossa sellainen pulakausi, että he luissaan tuntevat, mihin imperialistinen politiikka maan ja kansan on vienyt. Heidän luottamuksensa porvaristoon rupeaa horjumaan. Heistä tulee tyytymätön luokka.

Porvaristo ei ole voinut hallita tätä maata vallankumouksen jälkeen niin, että mikään kansanluokka olisi täysin tyytyväinen. Myös riistäjäluokka on tyytymätön. Kaikenlaiset väärinkäytökset ovat paljastaneet riistäjäluokan mädännäisyyden, onttouden ja kykenemättömyyden korjaamaan epäkohtia. Kapitalismi ei enää meilläkään kehity. Vapaakauppaan ei voida mennä ja yritteliäisyys on aivan lamassa.

Porvariston järkevin aines näyttää tämän huomaavan ja sangen kuvaavaa on, että porvaristolta alkaa meillä hävitä sen ennen niin tavaton itseluottamus, sillä ei tätä maata hallita ja hoideta yksin suojeluskunnilla ja poliiseilla. Jokainen porvarillinen hallitus on meillä huono ja heikko, sillä siltä puuttuu pohja jalkain alta, siltä puuttuu ohjelma. Ei mitkään suojeluskunnat voi meillä pelastaa porvaristoa katastroofilta, ne vain välttämätöntä, tulevaa kumousta edistävät, tuhlaamalla ja käyttämällä valtion ja kansan varoja tuottamattomasti. Eikä myös porvaristo voi meillä millään katastroofia estää, sillä jo välttämättömäin verojen kokoamiseen puuttuu porvaristolta tarpeellinen auktoriteetti. Ja tyytymättömänä luokkana tulee meillä olemaan, paitsi palkkatyöväestöä, tulevien verojen ja muun pulan tähden myös pikkutilallisten ja keskikokoisten tilallisten luokka.

Maanviljelystyöväestön lukumäärästä on nykyisen tilaston nojalla vaikea saada aivan tarkkaa selkoa. Tullaan aivan erilaisiin tuloksiin, jos käytetään apuna varsinaista maanviljelystilastoa tai henkikirjoja. Tyytykäämme mahdollisimman summittaisiin lukuihin.

Henkikirjain mukaan oli 1906 henkilöiden luku, joilla ei ollut vakinaista tointa eikä omaa asuntoakaan yli 500,000 henkeä. Sellaisia taas, joilla oli oma asunto, mutta ei vakinaista tointa oli yli 400,000 henkeä. Yhteensä hiukan yli 900,000 henkeä.

Vuokraviljelijäin lukumäärästä sanotaan eduskunnan vastauksessa hallituksen esitykseen torpan y. m. vuokrauksesta 1908 toisilla valtiopäivillä: „Mitenkä laajoja kansanryhmiä asetusehdotus eduskunnan hyväksymässä muodossa tulisi koskemaan, selviää siitä, että toimitetun tilastollisen tutkimuksen mukaan Suomessa 1901 oli 152,753 alaltaan 0,45 suurempaa vuokraviljelmää, joihin lisäksi tulee noin 10,000 pienempää vuokraviljelmää, eli siis yhteensä yli 160 000 vuokraviljelmää, joihin myös lampuotitilat ovat luetut, mutta ei vuokralle annettuja itsenäistiloja. Mainitut vuokraviljelmät tekivät sanottuna vuonna noin 58 % maan kaikista viljelmistä. Jos otaksutaan vuokramiesluokkaan kuuluvain henkilöiden perheenjäsenten lukumäärä keskimäärin viideksi saatetaan vuokramiesluokkaan laskea kuuluvan yhteensä noin 800,000 henkeä. (Siv. 3 - 4.) Samassa yhteydessä tehtiin myös vertailuja vuokraoloista Suomessa ja eräissä muissa maissa. Niiden mukaan oli tutkimuksessa mainittuna vuonna 100:sta viljelmästä Tanskassa 15,2, Saksassa 24,5, Ranskassa 29,8 ja Suomessa 59,2 vuokraviljelmää.

Varsinainen talollisväestö, kokonaistilan vuokraajat siihen luettuina, käsitti 1901 kaikkiaan noin 750,000 hengen suuruisen väestöryhmän, jaettuna noin 115,000 -- 120,000 ruokakuntaan. (Ohjelmakomitean mietintö S. 35.) Suuri osa talonpitäjistä on kuitenkin tavallisia pienviljelijöitä. Sellaisia tiloja nimittäin, joissa viljelysmaata oli noin 3 - 25 hehtaaria, asui v. 1901 noin 80,000 talollista. Noin 27,000 viljeli keskikokoisia 25 - 100 hehtaarin suuruisia tiluksia, käyttäen siis jo säännöllisesti palkattua työvoimaa. Varsinaisia suurtiloja oli v. 1901 vain 1,855. Runsaasti kaksi kolmasosaa koko viljellyn maan alasta kuului v. 1901 näihin suur- ja keskikokoisiin viljelyksiin ja oli siis vajaan 30,000 henkilön hallussa.

Maanviljelijäväestön yhteistä lukumäärää ei kuitenkaan saa suorastaan näitä numeroita yhteenlaskemalla, sillä henkikirjain mukaan henkilöihin, joilla ei ollut vakinaista tointa, mutta oma asunto, luettiin myös pienvuokraajia, jotka, kun he ovat myös vuokraajatilastossa, tulevat siis lasketuiksi kahteen kertaan. Ylläolevasta kuitenkin selviää, että niitten pii-

riin, jotka sosialidemokratian maatalousohjelman tulee käsitellä, kuuluu Suomen maan asujanten enemmistö.

Tämän kansanosan keskuudessa on kapitalismi tehnyt jo vuosikymmeniä tuhoavaa työtään. Valtava osa maanviljelysväestöstä on ollut ja on yhä edelleen tunnottoman riistämisen alaisena. Riistettyinä ovat olleet palkkatyöväen joukot, riistettyinä on ollut vuokramiesluokka sekä ainakin se osa pikkutilallisluokkaa, joka ei ole elatustaan saanut suorastaan omasta maakappaleestaan. Mutta kapitalismi on kuitenkin ainaisena uhkana itsenäisillekin pikkutilallisille, sellaisillekin, jotka ovat viime vuosien korkeitten hintojen johdosta jotakin ansainneet, sillä kapitalismi on jo suureksi osaksi heidän säästönsä syönyt ja imperialistiemme huijauksien kautta suunnattomiin nousseet verot uhkaavat heitä kerjuusauvalla. Samalla viime vuosina suureen valtaan päässyt maahuijaus syö Suomen maanviljelyksen juuria, alentaen sen tuotantokykyä.

Kaikki nämä ilmiöt eivät ole yksin meillä merkillisiä, ne ovat yleismaailmallisia. Sangen radikaalisia toimenpiteitä on muissa maissa suunniteltu ja osaksi toteutettukin pulmasta pääsemiseksi tai pahimman hädän lieventämiseksi. Niinpä naapurikansamme Viron lakiasäätävä laitos, jossa eivät edes Viron sosialidemokraatit ole enemmistönä, on hyväksynyt lain kaikkien Virossa olevien suurtilojen pakko-otosta valtiolle.

Pääkysymys ei ole kuitenkaan se, onko tämä nykyinen järjestelmä oikeudenmukainen vai väärä, kaikin puolin tarkoituksenmukainen vai puutteellinen. Kysymys on vain siitä, kykeneekö tämä järjestelmä säilymään vai luhistuuko se omaan mahdottomuuteensa. Ja tähän kysymykseen on meidän ehdottomasti vastattava, että silloin, kun kapitaali on menettänyt poikimiskykynsä, kun pääoma ei suurin piirtein katsoen enään luo uutta pääomaa, kun tuotanto yli koko Euroopan ei ainoastaan lakkaa suurenemasta, vaan menee alaspäin jopa pysähtyy, silloin on pääoman vallan loppu, kapitalismi ei kykene pysymään pystyssä. Ei kapitalismi kukistu sentähden, että joku kansanluokka, esim. työväki, aseilla sen kukistaa, kaikki puhe sellaisesta vallankumouksen „tekemisestä“ ilman vastaavia taloudellisia edellytyksiä on materialistisen historiänkäsityksen mukaan väärää. Mutta ei kapitalismi myöskään pysy pystyssä jonkun luokan sotajoukon, esim. suojeluskuntain aseilla. Kun puhumme kapitalismin kehittymismahdollisuuksista, saamme jättää puheet aseel-

lisista joukoista molemmin puolin aivan syrjään. Aseilla ei luoda uutta pääomaa. Ja jos pääoma ei luo uutta pääomaa, on se pääoman loppu.

Seuraa kysymys: mikä siis on maanviljelyksessä asetettava nykyisen kapitalismin järjestyksen tilalle?

Kaikkien maitten köyhälistö on luokkataistelussa yksimielinen siitä, että se päämäärä, mihin köyhälistö kaikissa maissa pyrkii, on sosialistinen yhteiskunta, sosialistinen tuotanto.

Jos tästä ollaan yhtä mieltä sekä siitä, että kapitalismi ei ole enään kehityskykyinen, seuraa kuin itsestään kysymys, millä tavalla voidaan siirtyä mahdollisimman tuskattomasti uuteen, kehittyneempään tuotantomuotoon. Tällöin on mielestäni ennen kaikkea huomioonotettava ja mielessä pidettävä, että puolinaiset toimenpiteet eivät riitä, ne vain pahentavat asemaa. Kaikkien ehdotusten johtolankana on pidettävä kapitalistisen riistämisen hävittämistä maataloudesta.

Tätä varten on kaikki viljelysmaa ja viljelyskelpoinen maa Suomessa viipymättä saatettava pysyvästi ja vakavasti todellisten viljelijäin haltuun. Tuotannon järjestämiseksi on perustettava viljelijäväestön liitto Suomen maatalouden ohjaimista ja kehittämistä varten. Kaikki se, mikä nykyisessä kapitalistisessa maanviljelyksessä on merkinnyt pikkuviljelijälle todellista edistystä on säilytettävä ja eteenpäin kehitettävä. Etupäässä on porvarillinen osuustoiminta ollut se, minkä avulla pikkuviljelijä on tullut osalliseksi taloudellisesta ja teknillisestä edistyksestä. Maanviljelysseurat, osuusmeijerit, yhteisostot, yhteismyynnit, siementen ja koneitten hankkiminen yhteisesti, ylimalkaan maanviljelijäin yhteistoiminta. Osuustoiminta on ollut suuremmoista maatalouden järjestämistoimintaa, vaikkakin kapitalistisella pohjalla siten, että ne, jotka ovat itse vähimmän työtä tehneet, ovat siitä enimmäkseen hyötynneet ja heillä on ollut myös enimmäkseen määräysvaltaa. Mutta jos tuotannon järjestämisen muodoksi ajatellaan työtätekevään, maataviljelevään osuustoiminnallista järjestöä, on myös nykyistä osuustoimintamuotoa kehitettävä täydelliseen kansanvaltaan, viljelijäin demokratiaan.

Viljelijäväestön järjestön tulee olla vapaa kaiken virkavalan alaisuudesta ja saada nauttia täydellistä itsehallintoa järjestäessään taloudellisia asioitaan.

Kun on saatu perustetuksi tämä täysin kansanvaltaisella pohjalla oleva viljelijäin järjestö, neuvostojärjestö, tulee muun maataloudellisen ohjelman toteuttaminen verrattain helpoksi.

Tällaisessa alustuksessa ei tietysti voi mennä asioitten yksityiskohtiin, tässä voi vain lausua suuret periaatteet, joitten toteuttamisesta huolehtii tuottajain kansanvaltainen neuvostojärjestö.

Kuten jo ylempänä on sanottu, on ennen kaikkea johtolankana uusia ehdotuksia tehtäessä pidettävä kapitalistisen riistämisen hävittämistä maataloudessa. Yksi pahimpia kapitalismin esiintymismuotoja maataloudessa on ollut viimeisten vuosikymmenien aikana maahuijaus, joka on aikaansaanut sen, että maa on monin paikoin joutunut todellisten viljelijäin hallusta pois, on tullut huonosti hoidetuksi ja tuottamattomasti käytetyksi. Maahuijaus on monin paikoin saattanut maanviljelyksen todelliseen rappiotilaan. Maahuijaus on siis saatava estetyksi siten, että kaikki viljelysmaa ja viljelyskelpoinen maa saatetaan pysyvästi todellisten viljelijäin haltuun, joilta ei saa maata, niin kauvan kuin he tai heidän perillisensä kykenevät sitä kunnolla hoitamaan, ottaa pois ilman heidän omaa sekä viljelijäin neuvostojärjestön suostumusta.

Toinen tärkeä periaate on maataloudellisen tuotannon edistäminen ja viljelyskelpoisen maan viljelyksen alle saattaminen. Maataloudellista tuotantoa on Suomessa mahdollisuus nykyisilläkin työvoimilla edistää ja suurentaa paljon, kun tuottokelpoinen maa vaan vapautetaan kapitalismin siteistä ja saatetaan sen hoitaminen kykeneväin viljelijäin haltuun. Tällaisen viljelyspakon säätäminen muun maatalousohjelman yhteydessä on maataloudellisen tuotannon lisäämisen kannalta välttämätöntä.

Jotta maanvuokraajaväestön riistäminen ja nylkeminen loppuisi, on kaikki torpparit, lampuodit ja mäkitupalaiset vapautettava maanomistajaluokan vallanalaisuudesta. Tämä tapahtuu parhaiten siten, että kaikkalainen maanvuokra julistetaan lakanneeksi ja vuokraajat tiluksiensa omistajiksi.

Koska pienvuokraajain ja pikkutilallisten hallitsema maa-ala usein on niin pieni, että heille ei siinä kasvavassa metsässä riitä edes säästäväiseen kotitarvekäyttöön tarpeellisia puita eikä myös heidän karjalleen laidunta, on uusia suunnitelmia tehtäessä huolehdittava siitä, että viljelijäin tarpeet tulevat tässä suhteessa tyydytetyiksi. Tämä tapahtuu parhaiten paikallisten neuvostojärjestöjen välityksellä, joiden asiana myös tulee olla paikallisten mahdollisuuksien mukaan määrätä viljelijöille kalaveden saannista ja sen järjestämisestä.

Ei ole sallittava pienviljelijäin ja vuokraajain nääntyvän

niiden verojen alle, joilla valtion yhä lisääntyvät menot heitä uhkaavat. Valtion menojen kohottua nykyiselle asteelle, on pikkutilallisten ja vuokraajain pahin vihollinen kapitalistinen valtio, joka kohottaa, tuottamattomiin tarkoituksiin tuhlausten valtion varat, keskiluokkaa kohtaavat verot suunnattomiin sekä ottaa heidän parhaassa työijässä olevat poikansa sota- väkeen.

Pienviljelijöitä on valtion taholta ei rasitettava, vaan avustettava, hankkimalla heille koneita, apulantoja, siemeniä, maatalouskirjallisuutta sekä kaikin tavoin edistettävä heidän yhteenliittymistään maataloudellista tuotantoa ohjaaviksi ja kehittäviksi neuvostojärjestöiksi.

Ehdotetaan siis, että puoluekokous, selittäen kaikki tämän päätöksen kanssa ristiriidassa olevat kohdat entisessä puolueohjelmassa kumotuiksi, päättää hyväksyä näin kuuluvan maatalousohjelman:

Maatalousohjelma.

1.

Kaikki viljelysmaa ja myöskin viljelyskelpoinen maa Suomessa on viipymättä saatettava pysyväisesti ja vakavasti todellisten viljelijäin haltuun.

Todelliselta viljelijältä älköön enää koskaan sallittako, ilman hänen vapaaehtoista suostumustaan ottaa pois maata, jota hän viljelee tai jonka hän pystyy viljelykseen panemaan.

Todellinen viljelijä on se, joka itse tekee säännöllistä ruumiillista työtä. Samanveroisena kaikissa suhteissa on pidettävä muutakin maataloustyötä, kuten karjanhoitoa, niin myös ammattikalastajan työtä.

2.

Viljelijäväestö on oleva vapaa kaiken virkavallan alaisuudesta ja nauttikoon täydellistä itsehallintoa järjestäessään taloudellisia asioitaan oman yhteisen neuvostojärjestönsä kautta.

Viljelijäväestön neuvostojärjestölle kuuluu Suomen maatalouden ohjaaminen ja kehittäminen järkiperäisesti sekä viljelijäväestön että muun työtätekevän kansan tarpeiden tyydyttämiseksi sekä vaurastuttamiseksi ja kohottamiseksi järjestetyn molemminpuolisen tuotteiden vaihdon kautta.

3.

Viljelijäväestön koko maan käsittävä neuvostojärjestö muodostuu paikallisista neuvostoista.

Kussakin kyläkunnassa olkoon paikallinen neuvostojärjestö. Siihen ovat oikeutetut yhtymään kyläkunnan kaikki todelliset viljelijät ja samanveroiset maataloustyöntekijät. Velvolliset siihen liittymään kaikkine jäsenineen ovat työkunnat, jotka hoitavat yhteistä maataloutta, sekä maataloudelliset osuuskunnat.

Kaksi tai kolme kyläkuntaa voivat, missä hyväksi näkevät, yhtyä yhdeksi neuvostokunnaksi.

4.

Yleisen pakkoluovutuslain kautta otettakoon kaikki maat ja tilat ilman korvausta pois maakeinottelijoilta tukkiyhtiöiltä ja kaikilta sellaisilta maanomistajilta, jotka eivät itse ole ruumiillista maataloustyötä tehneet, vaan eläneet toisten työstä. Luovutuksessa seuraavat mukana metsät ja vedet, rakennukset, karjat ja maatalouskalut.

Täten luovutettujen tilojen ja tavarain siirrosta todellisten viljelijäin haltuun määrää viljelijäin neuvostojärjestö. Jos entinen omistaja tahtoo ryhtyä maatyöhön, älköön häneltä kiellettäkö senkokoista maa-alaa, kun katsotaan hänen pystyvän oman perheensä jäsenten kanssa viljelemään, mutta tyytyköön hän vastaanottamaan sen sieltä, mistä paikallinen neuvostojärjestö näkee hyväksi osoittaa, joko hänen entisillä tiluksillaan tai muualla.

5.

Jos pakkoluovutetun tilan työntekijät ja alustalaiset tahtovat muodostaa keskenään työkunnan, hoitaakseen tilaa yhteisesti, olkoon heillä etuoikeus saada se sellaisen työkuntansa haltuun, kun noudattavat neuvostojärjestön määräämiä ehtoja.

Muussa tapauksessa voi neuvostojärjestö luovuttaa tilan jollekin toiselle halulliselle työkunnalle, tahi hoitaa sitä omaan laskuunsa, taikka, missä taloudenhoidon järkipäisyys ei joudu kärsimään, osoittaa siitä alueita eri viljelijöille, kuitenkin pirstomatta yhdessä olevia hyvin hoidettuja viljelmiä.

6.

Jotta kaikkalainen maakeinottelu tyyten lakkaisi eikä kukaan todellinen viljelijä olisi pakotettu enään luovuttamaan

maataan rahakkaammalle, tulkoon kaikkalainen maan myynti ilman neuvostojärjestön lupaa kielletyksi.

Kaikki maavelat ja kiinnitykset julistettakoon mitättömiksi.

Jos viljelijä tahtoo myydä tahi muuten luovuttaa maansa tahi osan siitä toiselle, hakekoon lupaa siihen viljelijäin neuvostojärjestöltä, joka hakemuksen joko hyväksyy tahi hylkää sen mukaan kuin maatalouden yleinen etu näyttää edellyttävän.

Perijällä, joka on läheistä sukua, olkoon etuoikeus tilaan viljelijän jälkeen, kuitenkin vain siinä tapauksessa, että perijä pystyy työtä tehden viljelystä hoitamaan. Jos on useampia läheisiä perillisiä, jotka tahtovat jakaa tilan, älköön se tapahtuko ilman neuvostojärjestön suostumusta.

7.

Kaikki maan vuokra julistettakoon lakanneeksi sekä kaikki torpparit, mäkitupalaiset ja lampuodit nykyään asumillaan tiluksilla täysin oikeutetuiksi isänniksi, ilman mitään korvauksen ja lunastuksen suorittamista kenellekään, katsomatta siihen, minkälaisiin sopimuksiin ovat tätä ennen ryhtyneet. Sama olkoon laita muidenkin maanvuokraajain kanssa, mikäli itse ovat tiloillaan ruumiillisen työn tekijöinä, sillä työ olkoon ainoa peruste, joka on antava oikeuden saada viljelysmaata tahi pysyä maassa kiinni.

8.

Jokainen viljelijä, joka käyttää apunaan muuta työväkeä kuin oman perheensä jäseniä, olkoon velvollinen niiden suhteen noudattamaan viljelijäin neuvostojärjestön määräämiä työehtoja.

Kuitenkaan ei yksityinen viljelijä ole oikeutettu pitämään vakinaisia työntekijöitä palveluksessaan enempää kuin kaksi.

Jos viljelijä katsoo tarvitsevansa useampia vakinaisia apulaisia, ehdottakoon näille liittymistä kanssaan työkuunnaksi yhteisviljelyksen harjoittamista varten.

9.

Jokaiseen viljelijään ja työkuuntaan ulottukoon sellainen viljelyspakko, että viljelykset on kunkin pidettävä kunnossa ja tilan karja hoidettava sekä myöskin hallussaoleva viljelyskelpoinen maa kohtuullisessa ajassa viljelykseen pantava.

Ken ei sitä tahdo tehdä tai ei siihen pysty, siltä on vil-

jelijäin neuvostojärjestö oikeutettu siirtämään liian maan tahti liian karjan pystyvämpäin käsiin, vieläpä kerrassaan kunnottomalta, joka tahallaan laskee viljelykset rappeutumaan, ottamaan kaiken maan pois.

10.

Sellaiselle halulliselle viljelijälle tahti työkunnalle, joka ilmeisesti pystyy kunnolla viljelemään enemmän maata kuin hallussaan on, tulee neuvostojärjestön, sikäli kuin sen käytettävänä on sopivaa vapaata maata, toimittaa sitä lisää, silmälläpitäen maatalouden järkiperaistä edistämistä.

Myöskin metsää tahti puita on, paikallisten mahdollisuuksien mukaan, koetettava toimittaa niille, joilla sitä ei ole riittävästi säästävistä kotitarvekäyttöä varten, olivatpa sitte ennestään itsenäisiä viljelijöitä tahti entisiä vuokramiehiä tahti työväkeä.

Sama koskee laitumen ja kalaveden saantia.

11.

Viljelijäväestön neuvostojärjestön asiana on järjestää kaikkien jäsentensä puolesta tuotantovälineitten ja muidenkin tarvikkeiden yhteishankinta, kuin myös yli oman tarpeen riittäväin tuotteiden yhteismyyntiä.

12.

Viljelijäin paikallinen neuvostojärjestö valitsee asiainsa säännöllistä hoitoa varten keskuudestaan neuvoston. Kuitenkin voidaan ottaa mikä paikalliselle neuvostolle kuuluva asia tahansa käsiteltäväksi ja päätettäväksi myös paikallisen neuvostojärjestön yleisessä kokouksessa.

Paikallisessa neuvostojärjestössä on jokaisella järjestön jäsenellä yksi ääni, katsomatta siihen, onko hän erillinen viljelijä tahti tämän työntekijä tahti maataloudellisen työkunnan tahti osuuskunnan jäsen.

Paikallisen neuvoston jäsenet valitaan vuodeksi kerrallaan, mutta voi neuvostojärjestö milloin tahtoo, välilläkin vaihtaa toiseen sellaisen jäsenen, joka ei toimessaan enään nauti järjestön luottamusta.

13.

Kussakin kunnassa on oleva kunnan maatalousneuvosto. Siihen lähettää jokainen paikallinen neuvostojärjestö yhden

edustajan, joka on oikeutettu, silloin kun yksimielisyyttä ei synny, äänestämään niin monella äänellä kuin hänen edustamassaan järjestössä on jäseniä.

Kuntain maatalousneuvostot kussakin määrättyssä maatalouspiirissä valitsevat piirineuvoston. Piirissä pidettäköön tarpeen mukaan myös piirin kaikkien neuvostojen edustajakokouksia.

14.

Kerran vuodessa kokoontukoon koko maan viljelysväestön neuvostojen edustajakokous, joka on oleva ylin määrääjä tämän väestön taloustoiminnan järjestämisessä.

Tämä yleinen edustajakokous valitkoon Suomen maatalouden keskusvaltuuskunnan maatalouden johtoa varten, sekä määrätköön, mikä toimivaltuus on kuuluva sille, mikä piiri-järjestöille ja kunnallisille neuvostoille paikallisten neuvostojärjestöjen ohella ja apuna.

15.

Valtio on suhteissa viljelysväestöön tämän väestön neuvostojärjestön välityksellä.

Valtion velvollisuutena on hankkia viljelysväestön järjestölle teknillisiä ohjausvoimia sekä maatalouskoneita ja muita välineitä, mitä maatalouden edistys kaipaa.

Valtio sopii viljelijäväestön neuvostojärjestön kanssa sekä maataloustuotteiden, että viljelijäväestölle hankittavain tarvikkeiden hinnoista ynnä niiden tarpeen tyydyttämisestä eri paikkakunnilla.

*

Puoluetoimikunnan lausunto.

Sulo Vuolijoen alustuksessa ehdotetusta maatalousohjelmasta ei Puoluetoimikunta voi puoltaa tehtäväksi lopullista päätöstä tässä puoluekokouksessa.

Muutamiiin yleisiin ja kiistanalaisiin näkökohtiin nojaten on alustaja katsonut voivansa väittää kapitalistisen tuotantavan jo loppuun eläneeksi. Tältä pohjalta on hän rakentanut maatalousohjelmansa venäläismallisen neuvostojärjestelmän perusteelle. Ehdottamiaan ponsia ei alustaja kuitenkaan ole juuri ollenkaan perustellut. Ponsien mukainen neuvostojärjestelmä sitäpaitsi ei olisi mahdollinen ainakaan ennen kuin työväen diktatuurin tai sosialistisen yhteiskunnan vallitessa.

Alustaja ei ole myöskään pyrkinyt selvittämään, olisiko se tarkoituksenmukaisin järjestelmä sosialistisessa yhteiskunnassa. Mutta olipa tämän asian laita miten tahansa, jäisi puolue joka tapauksessa vaille maatalousohjelmaa niin kauaksi kun sen täytyy toimia nykyisessä porvarillisessa valtiossa. Ja tästä porvarillisesta yhteiskunnasta tuskin päästään eroon niin käden käänteessä kuin alustaja edellyttää.

Maatalouskysymys on laajakantoinen, ja mielipiteet siitä sosialistien kesken ovat olleet ja edelleenkin ovat eri maissa vakiintumattomia ja toisilleen vastakkaisiakin. Varsinkin kysymys maatalouden sosialisoinnista on miltei kokonaan käsittelemätön. Puolueen ohjelmakomitea, joka v. 1911 pidentyille puoluekokoukselle antoi maatalouskysymyksestä valaisevan katsauksen tuli sangen varovaiseen ja epämääräiseen tulokseen. Kun komitean mietintö on ainoa perusteellinen tutkimus oman maamme maatalousoloista sosialidemokraattiselta kannalta eikä komitea kuitenkaan voinut maatalouskysymyksestä ratkaisevaa sanaa sanoa, osoittaa se, kuinka arkaluontoinen ja vaikea kysymys on. Vertaamalla komitean laajaa, omintakeista mietintöä S. Vuolijoen alustukseen, huomaa jälkimäisen liian helposti yrittävän ratkaista kysymyksen puolueemme maatalousohjelmasta, joka vaatii perusteellisia tutkimuksia ja monipuolista harkintaa. Ennenkuin tämä on tehty ei puolue voi lähteä määräämään lopullista kantaansa asiassa. Puoluetoimikunnalla ei, ajan lyhyiden vuoksi ole ollut tilaisuutta tuollaista suuritöistä tutkimustyötä tähän kokoukseen mennessä suorittaa. Tämän vuoksi lienee tarpeen asettaa ohjelmakomitea asiaa harkitsemaan, vallankin kun muitakia ohjelmakysymyksiä lienee jätettävä erikoisen ohjelmakomitean valmisteltavaksi. Ohjelmakomitea vasta voi tutkimustensa perusteella lausua onko ja minkäverran S. Vuolijoen alustuksessa varteen otettavaa.

Yhtä tärkeätä on saada maatalouskysymys puoluejärjestöissä tarkemman keskustelun ja harkinnan alaiseksi. Kysymyksen ratkaisussa onkin viljelijäväestön omalle mielipiteelle annettava tarpeellista huomiota. Tämän tarkoituksen saavuttamiseksi on niin meneteltävä, että asianomaiset järjestöt pitemmän ajan kuluessa voivat maatalouskysymystä pohtia.

Puoluetoimikunta näinollen ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

Puoluekokous asettaa 5 henkisen ohjelmakomitean jonka tehtävänä on mahdollisimman pian

valmistaa alustava ehdotus puoluemaatalousohjelmaksi.

Näin valmisteltu ehdotus jätetään järjestöjen käsitettäväksi ja karkittavaksi.

Ohjelmakomitea velvoitetaan, järjestöiltä saamiensa ohjeiden ja muutosehdotusten perusteella, valmistamaan lopullinen ehdotus puolueen maatalousohjelmaksi, jooika puoluetoimikunta esittää seuraavalle puoluekokoukselle.

Työväenliikkeen menettelytavasta.

Kirj. *T. Tainio.*

Työväenliikkeen menettelytapoja ei voida kerta kaikkiaan määritellä sellaisiksi, että ne aina ja kaikkialla pitäisivät paikansa, kelpaisivat toimintaohjeeksi. Ne riippuvat siksi paljo olosuhteista ja yhteiskunnallisen kehityksen eri asteista, ettei sama kaava kelpaa kaikkina aikoina ja kaikissa maissa. Menettely, joka jossakin maassa voi tuottaa hyviäkin tuloksia, kärsii auttamattoman vararikon toisaalla. Sentähden onkin jokaisen maan luokkatietoisien köyhälistön harkittava minkälainen toimintatapa sille ja sen luokkataistelulle tuottaa parhaat tulokset. Hetkelliset tilannevaihtelut täytyy myöskin ottaa huomioon, sillä aivan samallinen menettelytapa ei ole aina paikallaan, kun voimasuhteet porvariston ja köyhälistön välillä eivät ole pysyväisesti samat. Porvaristonkin keskuudessa tapahtuu rakoilemisia ja „kokoomuksia“ samoin kuin työväen järjestöt eivät aina ole yhtä hyvässä kunnossa, yhtä taisteluvälmiinä. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että yleensä tulisi pitää silmällä hetken etuja. Onhan työväenliikkeellä sellaisia yleisiä periaatteita ja päämääriä, joita ei koskaan saa unhoittaa eikä edes himmentää. Alituinen hetkellisten etujen tavoittelemisen kuitenkin johtaisi juuri siihen, heikontaisi työväenliikkeen luokkataisteluluonnetta ja siten tuottaisi enemmän vahinkoa kuin hyötyä.

Niin mahdotonta kuin onkin yksityiskohtaisia menettelytapaohjeita laatia pitempiä aikakausia varten, voidaan kuitenkin määritellä ja selvittää eräitä yleisiä periaatteita, jotka kelpaavat ohjeeksi kussakin yksityistapauksessa. Kansainvälisissä sosialidemokraattisissa kongresseissa on niitä varsinkin selvitetty melkoisella menestyksellä ja onpa niitä käsitelty verraten laajalti kirjallisuudessakin. Täydelliseen yksimielii-

syyteen ei kuitenkaan ole päästy, eikä koskaan päästänekään, sillä alituisesti muuttuvat olosuhteet, alituinen yhteiskunnallinen kuohunta synnyttää aina uusia kysymyksiä, joihin erilaisten olojen vuoksi ei voida kaikkialla suhtautua samalla tavalla. Suurta hyötyä ja opastusta noista kansainvälisistä sosialidemokraattisista kongressipäätöksistä on kuitenkin ollut.

Luokkataistelu alituisesti laajenee laajenemistaan käsittäen nyt jo melkein kaikki yhteiskunnallisen elämänalat. Niin ollen pitäisi menettelytapakysymyksestä keskusteltaessa koskella ja määritellä myöskin ammatillisen liikkeen, osuustoiminnan y. m. s. toimintain suuntaviivoja. Mutta kun meillä on niitä toiminta-aloja varten erityiset järjestöt, joiden jäsenet suurimmaksi osaksi kuuluvat sosialidemokraattiseen puolueeseen ja kun niistä sellaisista ei ole tällä kertaa suurempaa erimielisyyttä ilmennyt — lukuunottamatta ulkomailla toimivan „Suomalaisen Kommunistisen Puolueen“ yleisiä hyökkäyksiä kaikkia niitä toimintamuotoja vastaan, joiden kautta työväen asemaa yleensä parantaa voidaan — niin voinee tällä kertaa jättää sellaiset kysymykset syrjemmälle ja rajoittua puhumaan pääasiallisesti valtiollisista menettelytavoista. Ja niistäkin edellyttämällä ainoastaan normaalioloista kehitystä, jonka perustana on yksinomaan kotoiset voimasuhteet porvariston ja vallankumouksellisen köyhälistön välillä. Tiedän kyllä, että meillä on jonkinlainen joukkio „vallankumouksellisia“, jotka odottavat ulkoapäin tulevaa keikausta, mutta niiden lukumäärä on tämän vuoden kuluessa tuntuvasti vähentynyt, kun ovat saaneet turhaan odottaa „viimeistä tuomiota“, johon vuosi sitte vielä niin horjumattomasti uskottiin. Mahtaneeko enää monikaan luottaa venäläisen kommunistiarmeijan apuun ja sen tuottamaan köyhälistön voittoon! Neuvosto-Venäjän rauhantarjous ja koko viimeaikainen menettely lienee viimeisetkin toiveet siinä suhteessa haihduttanut.

Sen sijaan on huomio kiintynyt Englantiin ja muualle Länsi-Euroopan. Ja todenmukaiselta näyttääkin, että Englannin sisäpolitiikassa ja sen mukana myöskin suhtautumisessa Venäjään piakkoin tapahtuu muutos, jonka vaikutukset tuntuvat tännekin asti, mutta ei sentään vielä niin jyrkkää, että se lohtua toisi vähemmistödiktatuurin kannattajille. Ranskan pikkuporvaristo ja maanviljelijät, joilla siellä on määräysvalta, varmaankin pysyvät imperialistisella kannalla niin kauan, kuin heillä on vähänkin toivoa Venäjälle sijotettujen moniin tuhansiin miljooniin nousevien säästöjensä takaisin saamisesta ja Saksan vielä suuremman sotakorvauksen perimisestä. Mutta

jos se toivo kerran pettää, niin silloin sieltäkin „ihmeitä“ kuuluu. Joutuisimme kuitenkin liian pitkälle kannunvalamisen liukkaalle polulle, jos pitemmälle ryhtyisimme arvioimaan ja ennustelemaan länsi-eurooppalaisen yhteiskuntakehityksen juoksua. Selvää kuitenkin on, että jos kapitalistinen talousjärjestelmä siellä luhistuu omaan mahdottomuuteensa — ja ainoastaan siihen ja sen takia — niin ei se täällä meillä kestä sen kauempaa, vaikkemme sen varalle erityisesti tavalla tai toisella valmistuisikaan, lukuunottamatta tavallista toimintaamme järjestöjemme lujittamiseksi ja sosialidemokraattisten käsitteiden selventämiseksi. Vallankumouksellista mielialaa meillä ei tarvitse erityisesti kiihoittaa ja kasvattaa, sitä on meillä ihan tarpeeksi ja porvarit suojeluskuntineen ja koko kurjan yhteiskuntapolitiikkansa kautta kylläkin huolehtivat siitä, ettei se pääse väljähtymään. Liian kiihkeä vallankumousmieliala tuottaa päinvastoin vahinkoa sosialidemokraattiselle järjestötoiminnalle, kun sen nojalla useat pyrkivät halveksimaan nykyhetken vähäpätöisiltä näyttäviä pikkutöitä, sitä „suurta päivää“ odotellessa. Toimeton vallankumouksellisuus ei mitään hyödytä, ainoastaan innokkaana, uupumattomana toimintana se hedelmöittää luokkataisteluumme.

Menettelytavasta on keskusteltu ja päätöksiä tehty, melkein kaikissa puoluekokouksissamme, onpa erityisesti sitä varten pidetty pari kolme ylimääräistäkin kokousta, nim. Helsingissä v. 1904, Tampereella 1915 ja Helsingissä syksyllä v. 1917. Näissä ylimääräisissä puoluekokouksissa on keskusteluilla ja päätöksillä ollut kuitenkin ainoastaan hetkellinen tilannepolitiikan luonne, joten niillä ei enään jälkeinpäin ole yleisempää merkitystä, enempää kuin kaikilla niilläkään päätöksillä, joita on tehty ennen äänioikeuden valloitusta taistellussa eduskuntalaitoksen uudistuksen puolesta. Mutta Oulussa 1906, Kotkassa 1909 ja Helsingissä 1911 on asia ollut kaikinpuolisen ja perusteellisen käsittelyn alaisena ja aina askel askeleelta on eteenpäin päästy, aina on päästy yhä suurempaan selvyyteen ja tarkkuuteen. Varsinkin kokouksessa Helsingissä v. 1911, jolloin menettelytapavaliokuntaan kuuluivat m. m. Kullervo Manner, Oskari Tokoi, O. V. Kuusinen ja Matti Turkia, laadittiin ja hyväksyttiin pitkät ja tarkat ponsilauselmat, joissa silloin mahdollisimman selvästi lausuttiin Sos.-dem. puolueen kanta menettelytapakysymyksiin nähden.

Eivätköhän silloiset menettelytapapöytäkirjat kelpaisi vieläkin Suomen järjestyneen työväestön ohjeeksi luokkataistelussa —? Vai ovatko olosuhteet niin paljon muuttuneet, että nämä

ohjeet, jotka edelleenkin, ymmärtääkseni ovat voimassa, täytyy nyt hyljätä ja etsiä uusia, parempia ja tepsivämpiä?

Tarkastakaamme.

Mutta eräs tärkeä huomautus ennenkuin tarkastukseen ryhdymme. Menettelytapakysymystä käsitellessä ei saavuteta kunnollista tulosta, jos ennakolta asetutaan jollekin määrätulle kannalle, joko malilliselle tai jyrkälle, sillä kysymyshän ei ole maltillisuudesta tai jyrkkyydestä, vaan järkevyydestä. Harkinnan kautta me juuri tulosta ja selvyyttä etsimme. Jos tyynen asiallisen harkinnan jälkeen käsitämme työväelle edullisemmaksi, että on turhaa enää koettaa joukkoja järjestää valtiollista, kunnallista ja taloudellista taistelua varten, vaan että on edullisempaa ja varmempaa ryhtyä aluksi salaiseen ja sittemmin julkiseen taisteluun niillä aseilla ja voimilla kuin meillä on käytettävissämme, niin silloin tietysti hylkäämme vanhat menettelytavat ja hyväksymme uudet. Mutta jos järki ja kokemus edelleenkin neuvoo meitä luottamaan entisiin menettelytapoihin, joiden tähän asti olemme luulleet varmasi johtavan perille, vaikei niin nopeasti kuin ehkä monet toivoisivat, niin silloin on niistä pidettävä kiinni ja vastusteltava toisia, jotka ovat niiden kanssa ristiriidassa.

Mitä sitte tulee vuoden 1911 puoluekokouksen ponsilauselmiin, niin selvää pitäisi olla jokaiselle, joka vähänkin tuntee tai osaa arvostella eri luokkien voimasuhteita maassamme, ettei työväki vieläkään meillä enempää kuin useimmissa muissakaan maissa kuten ponsissa lausutaan ole „kyllin tietoinen ja voimakas“ pystyäkseen „voittamaan valtiovallan porvariston käsistä“, eikä niin ollen kykene „toteuttamaan sosialidemokratian vallankumouksellista päämäärää“. Tämänvuotiset eduskuntavaalit ja viimeiset kunnallisvaalit antoivat siitä parhaan todistuksen. Olkoon, että ne tapahtuivat epänormaalisissa olosuhteissa, mutta ne epänormaaliset olosuhteetkin kuvasivat ja kuvaavat edelleenkin sangen kouraan tuntuvalta tavalla voimasuhteita maamme porvariston ja sosialidemokratian välillä jälkeen sisällissodan. Voimasuhde sellaisenaan on kuitenkin määräävä, johtukoompa se sittemistä tahansa. Ja vaikkapa saavuttaisimme tulevaisuudessa vaaleissa enemmistönkin eduskuntaan ja vaikkapa vielä kunnallishallinnoihinkin, niin emmepä vielä silloinkaan olisi valtiovaltaa valloittaneet, sillä jäähän vielä sitenkin porvariston haltuun virastot ja oikeuslaitokset eikä sitäpaitsi yksinkertaisella enemmistöllä kyetä laillisella tavalla muuttamaan hallitus-

muotoa sellaiseksi, että eduskunnan valta tulisi kaikissa suhteissa määrääväksi.

Radikaalinen sosialidemokraattinen teoretikko ja taktikko Anton Pannekoek selittää:

„Porvariston valta perustuu sen rikkauteen, se tekee sen määrääväksi luokaksi valtiossa, se voi pakottaa välittömästi hallitsevan virkamiehistön ajamaan etujaan. Tähän lisäksi tulee vielä laajoissa kansankerroksissa vallitseva usko, että sen herruus on hyvä ja välttämätön. Tämä usko vähentyy kuitenkin sikäli kuin työväki herää luokkatietoisuuteen ja muuttuu siten porvariston kannattajista sen vihollisiksi. Vaikkapa porvariston taloudellinen merkitys ja usko siihen nopeasti vähentyvätkin, pysyy se kuitenkin edelleen voimassaan sillä perusteella, että sillä on käytettävissään valtiotalta.

Nykyaikainen valtio antaa luokalle, joka sitä hallitsee, käytettäväksi suuria sekä moraalisia, että fyysillisiä voimakeinoja. Se on hienojäseninen järjestö, joka virkamiesarmeijansa avulla kaikkialla, kaukaisimmissa sopukoissakin, saattaa määrätyn keskustahdon voimaan, toimii kaikkialla samojen periaatteiden mukaan ja on sen kautta järjestymättömien kansanjoukkojen rinnalla valtavasti voiton puolella. Sillä on moraalista vaikutusvaltaa, jota se sen kautta, että koulu, kirkko ja tiede ovat sen vaikutusvallan alaisina, keinotekoisesti pitää voimassa, vieläpä kohottaakin. Sillä on käytettävissään sotaväen muodostama fyysillinen valtakeino, joka lujan kurin koossapitämänä, äärimäisessä tapauksessa, kun tuomiolaitos ja poliisi eivät enää riitä, ylivoimaisilla aseillaan helposti voi kukistaa tottelemattoman väestön. Jos muuten kaksi taistelevaa luokkaa olisivat tasaväkisiä, niin on hallitseva luokka juuri sen takia että se on hallitseva, sen kautta, että valtiotalta on sen käytettävissä, vastustajataan valtavasti voimakkaampi.“

Työväenluokka ei siis voi tyytyä siihen, että se kohottaa voimaansa vaan yleensä suuremmaksi kuin porvariston ja sen kanssa liittoutuneiden luokkien voimat ovat, vaan sen täytyy kohottaa voimansa niin suureksi, että se voi voittaa valtiovallan ja valloittaa sen käytettäväkseen. Mutta siihen näyttää olevankin vielä pitkältä matkaa.

Köyhälistön voiton ehtona on sen luokkavoiman kasvaminen, yhdistyneen porvariston voimaa suuremmaksi. Lopullisen päämäärän, „kaiken luokkavallan ja riistämisen lopettaminen“, saavuttaminen lykkäytyy siten vielä tulevaisuuteen, kuten vuoden 1911 puoluekokouksen ensimmäisessä ponsi-

lauseessa sanotaankin. Onkin *tehtävä ero lopullisen päämäärän ja nykyhetken päämäärän välillä*. Nykyhetken kaiken toiminnan tarkoituksena täytyy olla *työväen luokkavoiman kasvattaminen*. Se on luokkataistelumme välitön päämäärä. Sitä ja yksinomaan sitä täytyy pitää silmällä taistelukeinoja ja taistelutapoja valitessa.

Työväen luokkavoiman tärkeimmät tekijät ovat — edelleen Anton Pannekoekin mukaan — lukumäärä ja taloudellinen merkitys, luokkatietoisuus ja tiedot, järjestöt ja kuri. Niiden kasvaessa kasvaa myöskin työväestön voima. Ensimmäinen näistä tekijöistä, työväestön lukumäärä ja taloudellinen merkitys kasvaa itsestään, taloudellisen kehityksen tuloksena, ilman meidän tahtomistamme. Me emme voi sitä hidastuttaa tai jouduttaa. Mutta molemmat jälkimäiset tekijät ovat sitävastoin meidän oman toimintamme tuloksia. „Tosin taloudellinen kehitys nekin nostaa esille, kehitys, joka saattaa meidät ymmärtämään yhteiskuntaa ja pakottaa meidät järjestäytymään. Mutta taloudelliset syyt vaikuttavat tässä ihmisten välityksellä sen kautta, että ne pakottavat meidät tietoisella tarkoituksella kohottamaan niiden voimaa. Niiden suurentaminen, *kaikkien palkkatyöläisten tietomäärän ja luokkatietoisuuden alituinen kohottaminen, heidän järjestöjensä vahvistaminen, heidän kurinsa lujittaminen, on kaiken meidän agitaationimme, kaikkien meidän taistelujemme tarkoituksena. Se on meidän vallassamme olevaa työväenluokan voiman suurentamista. Se on siis luokkataistelun päämäärä*. Ja siinä on meillä myöskin mittapuu menettelytapamme ja kaikkien tekojemme arvostelemiseen: Kaikki mikä lisää meidän voimiamme, on hyvää ja vie meitä lähemmäksi maaliamme, kaikki mikä pienentää, on nurinkurista.“ — Näin sanoo jyrkkä Pannekoek ja jatkaa toisessa kohti: „meidän voimamme lakkaamaton suurentaminen sisältää jo sinänsä osan lopullista päämääräämme.“ Se on sentään kokonaan toista kuin se oppi, jota meidän ulkona ja kotonä olevat kommunistimme saarnaavat.

Tähän katsantokantaan perustuu edellämämainituissa ponsissa esitetty väite, että *„työväen aseman auttaminen vähittäisiä parannuksia valtaamalla on välttämätöntä eikä heikonna työväen taistelukykyä, vaan päinvastoin sitä vahvistaa.“* Ja niinpä siis „Sosialidemokraattisen puolueen on edelleen jyrkän luokkataistelun kautta valtiollisella, ammatillisella ja osuustoiminnan alalla pyrittävä varmistamaan työväenluokan saavuttamia oikeuksia, vapauksia ja etuja sekä uusia valloittamaan.“

Väärinkäsitysten välttämiseksi tulfoon kuitenkin samassa sanotuksi, että erehdyttävää olisi sellainen luulo, jonka mukaan lopullinen päämäärämme saavutettaisi alituisten vähittäisten yhteiskunnallisten uudistusten kautta, että yhteiskunnallinen vallankumous olisi jatkuva tällaisen uudistussarjan tulos. Porvariston edistysmielisyydellä, johon sen voi pakottaa, on jyrkkä raja, jonka yli se ei voi mennä. Rajana on itse kapitalistinen tuotantotapa, yksityisomistuksen ja riistämisoikeuden pyhyys. Tätä ehkä voidaan jossakin määrin rajoittaa, mutta ei koskaan porvariston myötävaikutuksella lopettaa. Koko porvariston, edistysmielisimpienkin, lopullisena päämääränä ja ohjelmana on porvariston yhteiskunnallisen herravallan säilyttäminen, sillä siihen perustuu sen koko olemassaolo. Eihän mikään porvarisluokka voi itsetietoisesti toimia oman itsensä hävittämiseksi. Syntyy siis raja, jolloin koko porvaristo asettuu yksimielisesti ja luultavasti kaikin keinoin vastustamaan työväen vaatimuksia tai oikeammin lopullista vaatimusta, tuotannon kansanvaltaista yhteiskunnallistuttamista. Edistysystävällisenkin porvariston työväelle tekemät myönnytykset tarkoittavat ainoastaan porvariston herruuden, riistämisoikeuden säilyttämistä. Ero taantumuksellisten ja edistysmielisten välillä on ainoastaan siinä, että edelliset pitävät parempana heti alunalkaen asettua jyrkästi kaikkia työväen vaatimuksia vastaan, koskapa niiden toteuttaminen lisää työväen luokkavoimaa ja siten kasvattaa työväestön lopullisen voiton edellytyksiä, kun sitävastoin jälkimäiset pelkäävät päinvastoin jyrkän vastarinnan ja taantumuksen kasvattavan työväen luokkavoimaa vielä enemmän kuin itse asiassa vähäpätöisten myönnytysten, joiden kautta koetetaan hillitä ja lieventää työväestön vallankumouksellista mielialaa. — Onneksi meille onkin asia siten, että porvaristo ei saavuta tarkoitustaan kummallakaan menettelytavallaan. Taantumuksellisen porvariston valta kasvattaa työväen vallankumouksellista mielialaa, kuten edistysmieliset väittävät, mutta edistysmielisten myönnytykset lisäävät työväestön luokkavoimaa, voimatta kuitenkaan lopullisesti, joskin hetkellisesti, vallankumouksellista päämäärää himmentää tai haihduttaa. Siten porvariston menettelytapa, vaihdellen suunnasta toiseen, vaikuttaa myöskin työväestön mielialoihin ja menettelytapoihin. Meillähän on siitä viime vuosilta viljalti todistuksia. Valkosen terrorin aikana väkivalta- ja laittomuuspolitiikan vallitessa meillä vasta alkoi todenperään työväestön keskuudessa levitä kommunistisia mielipiteitä. Siihen saakka oli järjestynyt työväestö kokonaisu-

nessaan sosialidemokraattista ja hyväksyi parlamenttaarisen menettelytavan, kuten puoluekokousten päätöksistä ilmenee. Kapina syntyi vasta hiljattain, venäläisen vallankumouksen jälkeen, järjestöihin liittyneiden tai kokonaan ulkopuolella olevain kehittymättömien aineiden ja venäläisen painostuksen vaikutuksesta. Useimmat liittyivät siihen sitten mukaan joko yhteistunteen johtamina tai suoranaisen pakotuksen alaisina. Mutta vasta valkosten hirmuvallan aikana alkoivat kommunistiset käsitykset voittaa jalansijaa. Järjestöjen lakkauttaminen ja poikkeuslait levittivät käsitystä, ettei laillista tietä ole mitään tehtävissä, julkisen agitatsionin sijaan astui salainen kiihoitus, julkisten sanomalehtien tilalle salaiset lentolehtiset, joissa saarnattiin, että ainoastaan väkivalta kelpaa väkivaltaa, laittomuus laittomuutta vastaan, entinen pikkutyö ei enää merkinnyt mitään, tuleva „koston päivä“ oli kaikki kaikessa ja ne, jotka puolsivat entisiä menettelytapoja ja parlamenttaarista toimintaa, neuvotteluja sortajaluokan kanssa, ne alkoivat näyttää melkein päpettureilta. — Uuden hallitusmuodon tultua hyväksytyksi ja Mannerheimin kukistuttua alkoi hieman valoisampi käsitys päästä valtaan, mutta keskuspuolueiden horjumisen oikealle päin, sotatouhut, rauhahan estelyt ja amnestian viipyminen, ovat edelleen vaikuttaneet siihen suuntaan, ettei osa työväkeä luota minkäänlaiseen rauhalliseen edistykseen, vaan mieluummin toivoisi rehellisesti vanhoillisen porvariston valtaan pääsyä ja siten uutta tuulta vallankumouksen purjeisiin. Tosin tällainen mieliala pääsee valtaan ainoastaan niissä joukoissa, missä teoreettinen tietoisuus on kovin heikkoa, missä ei käsitetä, että sosialidemokratia on kapitalistisen tuotantotavan luonnollinen tuote ja sen perillinen, mutta ettei tuotantotapaa sittenkään muuteta jonkun työläisosan väkivaltaisilla keinoilla, vaan tarvitaan siihen niin tuotantotavan kuin työläisluokankin „kypsyttää“.

Parlamenttaarisen toiminnan tuloksia ei olekaan arvosteltava yksinomaan eduskunnassa hyväksytyjen työväelle edullisten lakien tahi muiden samallaisten reformisaannosten mukaan, kuten meillä — omituista kylläkin — vasemmistolaisiksi itseään sanovat, tekevät aivan täysiveristen revisionistien tavalla. Vaikka käytännöllisten tulosten saavuttamista ei olekaan halveksittava, on sittenkin kiinnitettävä vakavata huomiota eduskunnassa suoritettavaan luokkataisteluun. Jokainen eduskunnassa käsiteltävä laki on luokkien taistelun esineenä. „Ja tämä taistelu“, sanoo Pannekoek, „olkoonpa sen tuloksena täydellinen tai osittainen voitto tai vaikkapa tappio-

kin, *suurentaa kuitenkin aina työväen voimaa*. Sillä porvariston vastarinta, politikoitsijain koukkuilemiset, väittely sanomalahdistössä ja kokouksissa ravistelevat välinpitämättömiä joukkoja hereille, sytyttävät niissä ensimmäisen luokkatietoisuuden kipinän, antavat kehittyneemmille työläisille havainnollista opetusta, suurentavat heidän poliittista kokemustaan ja näyttävät heille kouriintuntuvasti järjestyneen toiminnan tuloksellisuuden.“ Jokainen taistelulla hankittu uudistus, työväenluokalle tärkeä laki, muodostuu siten valloituksi asemaksi, voima-asemaksi, jolta voidaan entistä menestyksellisemmin lähteä uusille hyökkäysretkille, uusia valloituksia tekemään. Eduskuntataistelun suurin merkitys on juuri siinä, että se on *„kaikkialla osoittautunut parhaaksi keinoksi suurentaa työväenluokan voimaa“*. (Pannekoek).

Jokainen sosialidemokraatti on varmaankin huomannut meilläkin, miten erinomainen agitatsiooniväline eduskunnan puhujalava on. Sieltä sinkautetut todistelut ja syytökset kuuluvat yli koko maan, Lapin raukoille perukoille asti, ja herättävät vastakaikua niissäkin kaukaisissa korpimökeissä, joiden asukkailla tuskin koskaan on ollut tilaisuutta kuulla kuonollista esitystä sosialidemokratian päämääristä, sen ihanasta, köyhille vapautta ja huoletonta toimeentuloa lupaavasta evankeliumista.

Selvyyden vuoksi liitän vielä tähän eräitä Pannekoekin lausunnoita parlamenttaarismista luokkataistelukeinona. Hän lausuu:

„Eduskunnassa iskevät eri luokkien ja ryhmien vastakkaiset edut yhteen; siellä täytyy heidän puhetaistelussa puolustaa esityksiään toisia vastaan. Niinkauan kun ei sosialidemokrateja ole parlamenteissa, ovat herrat siellä keskenään; he tekevät kauppaa ja riitelevät saaliista ikäänkuin mitään työläisetuja maailmassa ei olisikaan. Mutta niinpian kun sosialidemokratit tulevat sinne, muttuu kuva; kaikki heidän vaatimuksensa asetetaan kysymyksen alaisiksi ja arvostellaan palkkatyöväen kannalta. Sen takia pitävätkin porvarilliset parlamentarikot niin kirotun epämurkavana kun heitä häiritsee riitelyissään ja kaupoissaan sosialidemokratian joukkoon tunkeutuminen. Ennen voivat he yleisillä sananparsilla puhua yhteishyvästä ja oikeudenmukaisuudesta, sosialidemokratia eduskunnassa pakottaa heidät asettumaan jollekin kannalle tosiasiallisiin työväenkysymyksiin nähden ja silloin paljastamaan oikeat kasvonsa. He tahtovat silloin osottaa työläiystäsvällisyyttään sosialireformeilla ja samalla rajoittaa

ne, jos vain mahdollista, valeuudistuksiksi; mutta työläisedustajat repivät heiltä arvostelullaan ja omilla esityksillään naamion kasvoilta. Jokaisesta laista, jokaisesta uudistuksesta, joka asiasta taistellaan ja tämä parlamentaarinen taistelu, joka muuttuu osaksi luokkataistelua, opettaa työläisiä vasta oikein tuntemaan vihollisensa. *Ainoastaan tarkasti seuraten tätä politista taistelua, hankkivat työläiset itselleen sen perinpohjaisen poliittisen kouluuntumisen, jota he tarvitsevat.* —

„Mutta eduskuntataistelu ei vaikuta ainoastaan järkeen, vaan myöskin tiedottomasti heräävään tunteeseen. Se ei tee työläisiä ainoastaan viisaammiksi, vaan proletarisen siveyden, solidarisuuden, yhteisyystunteen mielessä myöskin siveellisemmiksi. Se ei vahvista ainoastaan älyä, vaan myöskin järjestäytymistä. Kaikki järjestyminen perustuu yhteenkuuluvaisuustunteeseen ja tämän herättää eduskuntataistelu. Sitä ennen juoksevat työläiset porvarillisten puolueiden perässä, ottavat heidän tunnuslauseensa omikseen ja uskovat, että poliittinen taistelu koskee vain sellaisia jaloja asioita kuin uskonto, omantunnonvapaus, edistys tai pyhä valtiojärjestys. Että heidän omien surujensa, huoliensa ja kurjuutensa pitäisi olla politiikan esineenä, pälkähtää heidän päähänsä vain silloin kun heidän asemansa on täysin kestämaton. He tuntevat itsensä katolisiksi, edistysmielisiksi tai evankelisiksi, mutta eivät työläisiksi, he eivät tunne yhteenkuuluvaisuuttaan. Sosialidemokratian esiintyminen eduskunnassa käsittelemässä heidän asemaansa politiikan tärkeimpänä esineenä, puhumassa *työväenluokan nimessä*, sytyttää heissä luokkatietoisuuden kipinän. Tämän tosiasian kautta yksin pääsevät he jo tietoisuuteen, että kaikki työläiset kuuluvat yhteen, vaikkakaan he eivät vielä ole voittaneet heitä erottavia porvarillisia käsityskantojaan.“

„Näiden vaikutusten kautta tekee parlamentarismi työväenluokan, jonka kapitalismin valtava kehitys synnytti, taistelukykyiseksi, luokkatietoiseksi järjestyneeksi luokaksi. Siinä on sen suuri arvo, eikä siinä harhaluulossa, että vaalilippu muka voisi rauhallista tietä ilman myrskyjä kulettaa meidän laivamme tulevaisuudenvaltion satamaan.“

*

Eräs Pohjanperän työväenyhdistys päätti kokouksessaan lausua evästykseksi puoluekokousedustajille: „Ei oikeaan, ei vasempaan, vaan suoraan eteenpäin sosialidemokraattista tietä kohti sosialidemokraattisia päämääriä.“ Se evästys on ollut

myöskin tämän alustuksen laatijan ohjeena. Tarkoitukseni on ollut näyttää, että Kullervo Manner, Oskari Tokoi, O. W. Kuusinen, M. Turkia y. m., samoin kuin koko puoluekokouskin osuivat oikeaan, laatiessaan ja hyväksyessään puolueelle menettelytapaohjeet Helsingissä syyskuulla v. 1911. Olot eivät siitäkään ja sen jälkeen ole vielä niin paljo muuttuneet etteivät silloiset ohjeet olisi kelpoisia vieläkin, lukuunottamatta niitä, jotka koskivat taisteluamme venäläistytymispyrkimyksiä vastaan, mikä taistelu päättyi loistavaan voittoon Suomen saavutettua itsenäisyytensä. Ovatpa sen lisäksi katkerat kokemukset opettaneet, miten surullisiin, jopa kauhistuttaviin tuloksiin johti näitten menettelytapaohjeiden itsevaltainen rikkominen ja niistä luopuminen. Sama tulos on saatu yhtä surkeilla kokemuksilla Unkarissa. Järjetön on se, joka kaiken tämän jälkeen vielä saarnaa aseellista, väkivaltaista vallankumousyritystä, varsinkin ottaen huomioon, miten porvaristo on järjestänyt luokkakaartinsa ja miten työväki on riisuttu aseista niin tarkoin, ettei sille ole jäänyt viikatetta tai seivästä parempaa asetta. Suomen työväki ei saa eksyä kommunismin haaveellisille ja mahdottomille poluille, mutta ei myöskään revisionismin petolliseen luokkarauhaan tai edes sen luulottelemaan eduskuntatoiminnan kaikkivoipaisuuteen, sillä niin tärkeätä ja välttämätöntä kuin se onkin, niin rajansa silläkin sentään on. Sentähden ammatillinen ja osuustoiminnallinen liike myöskin saakoot sijansa valtiollisen liikkeen rinnalla sangen tärkeinä tekijöinä, luokkavoiman kasvattajina, sillä kaikkia niitä tarvitaan, ennenkuin kykenemme porvariston vallan kukistamaan.

Kaiken tämän perusteella ehdotan että puoluekokous päättää edelleenkin pitää voimassa ja toimintaohjeena Helsingin kokouksessa v. 1911 hyväksytyt menettelytapaponnet, lukuunottamatta 6, 7 ja 9, jotka ajan oloja vastaamattomina Suomen tultua itsenäiseksi eivät enää sovellu ja 8:n ponnin ensimmäinen lause myöskin vähän korjataan muuttuneiden olojen mukaiseksi.

Menettelytapaponnet tulisivat siten kuulumaan:

„1:ksi. Vakuutettuna siitä, että anastajain ja työväen välinen luokkavastakohta kapitalistisessa yhteiskunnassa yhä kärjistyy ja laajenee, sekä käsittäen, että työväen asian auttaminen vähittäisiä parannuksia valtaamalla on välttämätöntä eikä hei-

konna työväen taistelukykyä, vaan päinvastoin sitä vahvistaa, selittää kokous, että sosialidemokratisen puolueen on edelleen jyrkän luokkataistelun kautta valtiollisella, ammatillisella ja osuustoiminnan alalla pyrittävä varmistamaan työväenluokan jo saavuttamia oikeuksia, vapauksia ja etuja sekä uusia valloittamaan, niin että Suomen työväenluokka mahdollisimman pian tulisi kyllin tietoiseksi ja voimakkaaksi voittamaan valtiovallan porvariston käsistä ja yhdessä muiden kapitalististen maiden työväenluokan kanssa toteuttamaan sosialidemokratian vallankumouksellisen päämäärän, joka on kaiken luokkavallan ja riistämisen lopettaminen.

2:ksi. Käsittäen, että työväen luja ammatillinen järjestäytyminen on kaikelle menestykselliselle luokkataistelullemme välttämätön ehto, terottaa puoluekokous ammatillisen työväenliikkeen edistämisen välttämättömyyttä.

3:ksi. Sen suuntaiset käsitykset ja uskottelut, että vaalitaisteluun ja eduskuntatyöhön osaaottaminen taikka köyhälistön kaipaamain yhteiskunnallisten uudistusten puolesta taisteleva eduskunnassa olisivat nykyoloissa Suomen työväelle toisarvoisia asioita, selittää kokous työväen taistelulle turmiollisiksi sekä päinvastoin katsoo, että puolueen jäsenten on puolustettava saavutettuja eduskunnallisia oikeuksia, yhä pyrittävä niiden laajentamiseen ynnä entistä pontevammin otettava osaa vaalitaisteluun ja siinä, tehden selvästi ja peittelemättä tunnetuksi sosialidemokratian periaatteita ja ohjelmaa, kerättävä yhä valtavampia köyhälistöjoukkoja puolueemme vaatimusten taa.

4:ksi. Sosialidemokratisen eduskuntaryhmän on valtiopäivillä tarmokkaasti toimien ja valtiollista asemaa aina tarkoituksen mukaisesti hyväkseen käyttäen, koetettava yleensä joka tilaisuudessa valata työväenluokalle niin paljon etuja kuin kulloinkin suinkin on saavutettavissa.

Mutta älköön eduskuntaryhmä pyrkikö itsenäisyyttään rajoittaviin liittoihin eikä porvarillista hallitusta kannattavaksi kokoomuskoplaksi minkään porvaripuolueen kanssa, älköötkä sosialidemokratiset edustajat tuollaisten liittoumisten helpoittami-

seksi koskaan yrittäkö peitellä tai sekoittaa luokkavastakohtia eikä tavoitella nykyoloissa yhteiskunnallisen rauhan harhakuvaa, sillä kaikki senkaltaisen pyrkimys eduskunnassa, kuten eduskunnan ulkopuolellakin, on työväenliikkeen eksyttämistä, joka, jos se onnistuisi, muuttaisi sosialidemokraattisen puolueen nykyiseen järjestelmään mukautuvaksi porvarilliseksi uudistuspuolueeksi.

Päinvastoin on sosialidemokratisten edustajain muistettava, että mitä itsenäisemmin he taistelevat, mitä horjumattomimmin he pysyvät aina periaatteellisen vastustuksen kannalla nykyiseen luokkavaltaan nähden ja mitä leppymättömämmin he hyökkäävät kaikkea tähän anastajain hallitsemaan yhteiskuntaan kuuluvaa sortoa, vääryyttä ja turmelusta vastaan, sitä enemmän on tuloksia heidän työstään ja sitä enemmän pienetkin eduskunnassa saavutetut parannukset hyödyttävät ja jouduttavat työväenasian lopullista voittoa.

5:ksi. Puolueen ja eduskuntaryhmän on aina pysyttävä mitä läheisimmässä yhteydessä keskenään; ryhmän on säännöllisesti tehtävä puolueelle selvää toiminnastaan ja puoluetoimikunnan, puolueeneuvoston sekä kaikkien puoluejärjestöjen ynnä puolueen sanomalehtien on aina mahdollisuuden mukaan ryhmän toimia seurattava, valvottava ja arvosteltava sekä myöskin eduskuntaryhmää pontevasti tuettava ja autettava neuvoilla, lausunnoilla, mielenosotuksilla ja muilla tarkoituksenmukaisilla tavoilla.

6:ksi. Porvarillisen taantumuksen kiihkokauden aikana ja sen yrittäessä kaikin keinoin sortaa ja estää työväenjärjestöjen rauhallista toimintaa ja laillista luokkataistelua on yhä edelleen välttämättömästi noudatettava vakavaa, tosiolojen eikä epävarmain toiveiden mukaan harkittua puolueen menetelyä; on pysyttävä erossa puolueemme hylkäämistä taistelutavoista; samoin ärsyttävistä hyökkäyksistä, joiden seurauksia ei ole punnittu; valvottava vankan puoluekurin noudattamista sekä katsottava aina, millä tavalla toimien voidaan olla mahdollisimman varmoja järjestyksen säilyttämisestä työväen riveissä, pimeäin voimien provoka-

tooristen yritysten häpeään joutumisesta ja edesvastuuttomain yltiöpäiden vaarallisten yritysten raukeamisesta; sekä muutenkin pidettävä silmällä, ettei minkään meidän oman tai meidän kenties estettävissämme olevan toiminnan kautta työväen nykyisten vähäistenkään luokkataisteluoikeuksien supistaminen tai ryöstäminen käy työväen viholliselle helpommaksi; vaan että se käy yhä vaikeammaksi.

Viime joulukuussa pidetyssä ylimääräisessä puoluekokouksessa hyväksytyjä menettelytapaponsia ovat eräät „vasemmistolais“ piirit ankarasti arvostelleet — ja selväähän onkin, ettei kommunistit saata olla niihin tyytyväisiä, koska ne ovat tähdätty juuri heitä ja heidän epäsosialidemokraattisia menettelytapojaan vastaan. Mutta jos vertaillaan niitä ylläesitettyihin aikaisempiin menettelytapaponsiin, niin huomataan selvästi, että ne ovat niiden kanssa täydellisessä sopuoinnussa ja että ne eivät sisällä ainoatakaan revisionistista piirrettä. Eihän sentään jyrkkäkään suhtautuminen bolshevistikommunistisiin virtauksiin ole revisionismia. Kyllä radikaalisimmankin *sosialidemokraatin* täytyy asettua sellaisia suuntia vastustamaan, varsinkin sellaisten hirvittävien kokemusten ja kärsimysten jälkeen, kuin meillä viime vuotena saatiin kokea. Ja katsoen siihen, että meillä vielä edelleenkin harjotetaan vilkasta kommunistista kiihotustyötä puolueemme vahingoittamiseksi, hajottamiseksi ja sen toiminnan lamaannuttamiseksi, on syytä edelleenkin pitää nämä erikoismääräykset voimassa, merkiksi siitä, ettei puolueemme vieläkään lakkaa yhtä ankarasti tuomitsemasta näitä sosialidemokratialle vihamielisiä virtauksia. Viidennen kohdan viime vuotisista ponsista saattaa kuitenkin hyvällä syyllä jättää pois, koska siinä ei käsitellä sosialidemokraattisia menettelytapoja tai suhtautumisia, vaan ainoastaan varotetaan porvareita ja heitä voimme varotella toisillakin ja tehokkaammillakin tavoilla.

Ehdotan siis että puoluekokous edelleen päättää pitää voimassa edellisten ponsien täydennykseksi viime vuoden ylimääräisen puoluekokouksen hyväksymät erityisesti bolshevistikommunistisia virtauksia koskevat seuraavat päätöslauselmat:

- 1) hyläten haaveellisina semmoiset käsitykset, joiden mukaan sosialidemokratien pitäisi jo talou-

dellisesti kehittymättömissä oloissa pyrkiä vaik-
kapa vähemmistönä ollen väkivalloin ottamaan
käsiinsä valtiovallan, kehoittaa Suomen Sosiali-
demokraattisen puolueen ylimääräinen puolue-
kokous Suomen työväkeä järjestäytymään kaikilla
yhteiskunnan elämän aloilla, voidakseen menes-
tyksellä käydä sosialidemokraattisessa hengessä
luokkataistelua, jonka tarkoituksena on nyt jo
porvarillisen yhteiskunnan kestäessä mahdollisim-
man pontevasti valvoa ja laajentaa työväenluokan
oikeuksia sekä jouduttaa kehitystä, joka on vievä
socialidemokratien päämäärän saavuttamiseen, ny-
kyisen luokkavaltaan perustuvan yhteiskuntajärjes-
telmän vaihtamiseen sosialistiseen yhteiskuntajär-
jestelmään;

2) katsoen työväelle erittäin tärkeäksi, että se
ottamalla osaa valtiollisiin ja kunnallisiin vaaleihin
sekä eduskuntatyöhön koettaa julkisessa elämässä
valvoa etujaan sekä valloittaa uusia, leimaa kokous
työväelle turmiollisiksi semmoiset pyrkimykset,
joiden tarkoitus on vieroittaa työväkeä tämmöi-
sestä julkisesta toiminnasta. Erityisesti eduskun-
nalliseen toimintaan nähden teroittaa puolue-
kokous, että socialidemokraattisten edustajain tulee
harjoittaa itsenäistä proletaarista luokkataistelu-
politiikkaa, joten eduskuntaryhmä ainoastaan tila-
päisesti, silloin kun se katsoo työväen edun sitä
vaativan, voi socialidemokratien itsenäisyydestä
luopumatta ja luokkavastakohtia himmentämättä
ryhtyä yhteistoimintaan porvarillisten ryhmäin
kanssa;

3) tietäen, että nykyään ulkomailta käsin koe-
tetaan houkutella Suomen työväkeä semmoiseen
socialidemokratian vastaiseen esiintymiseen, josta
ei työväelle voisi koitua muuta kuin lisättyjä kär-
simyksiä ja turmiota sekä tehdä työväenliikkeen
elpymisen mahdottomaksi, varoittaa puoluekokous
vakavasti puolueen jäseniä kuuntelemasta täm-
möisiä houkutteluja sekä selittää puoluetta vahin-
goittaviksi ja siis puolueesta erotettaviksi ne
puolueen jäsenet, jotka toiminnallaan edistävät
tämöisten harhaluulojen leviämistä työväen kes-
kuuteen;

puoluekokous velvoittaa kaikki järjestöt ja puolueen äänenkannattajat sekä puolue-toimikunnan harjoittamaan työväen keskuudessa valpasta valistustyötä tehdäkseen kaikille työväenluokan jäsenille selväksi sosialidemokratian periaatteet ja menettelytavat, sekä vastustamaan sosialidemokratialle vierasten, valevallankumouksellisten harhailuulojen leviämistä;

6) puoluekokous selittää, etteivät mitkään nykyään ulkomailla olevat järjestöt tai henkilöt ole oikeutetut puhumaan Suomen työväen nimessä, koska näillä järjestöillä ja henkilöillä ei siihen ole Suomen työväenluokalta mitään valtuutta ja koska kokemus on osoittanut, että näiltä poikkeuksellisiin, vieraan painostuksen alaisiin oloihin joutuneilta henkilöiltä ja heidän järjestöiltään puuttuu riittävä edesvastuuntunne maamme kärsivää köyhälistöä kohtaan ja kaikki vastuunalaisuus kotimaisille työväenjärjestöille. Samalla puoluekokous kehoittaa puolue-toimikuntaa levittämään ulkomaille oikeita tietoja Suomen sosialidemokraattisesti järjestyneen työväen mielipiteistä ja toiminnasta.

*

Puoluelehdistössä on silloin tällöin keskusteltu ja väitelty *sosialidemokraattien osanotosta porvarilliseen hallitukseen,*

mutta puoluekokouksissa on tahallisesti vältetty asiaan kajoamasta, lukuunottamatta Helsingissä kesäkuussa v. 1917 pidettyä kokousta, jolloin hyväksyttiin menettelytapavaliokunnan esittämä ja etupäässä O. V. Kuusisen laatima mietintö, joka hieman lyhennettynä kuuluu:

„Säännöllisenä aikana ei sos.-dem. puolue voi sallia jäsentensä osanottoa kapitalistisen valtion hallitukseen, sellaisia kuin hallituslaitokset nykyaikana ovat, nim. kokonaan erilaisia kuin esim. eduskunnan valiokunnat. Jonkun verran toinen oli asia nyt poikkeuksellisissa valtiollisissa oloissa, vaikka tällöinkin on puolueen jäsenten keskuudessa syystä saattanut olla eri mieliä asiasta. Joka tapuaksessa on tämä poikkeuksellisissa oloissa tapahtunut senaatin kokoonpano katsottava tilapäiseksi ja vain toistaiseksi jatkuvaksi.

Nykyiseen senaattiin kuuluu porvarilliseen puolueeseen ja sosialisteihin lukeutuvia. He ovat ilmoittaneet menneensä senaattiin toteuttaakseen sopimaansa yhteistä ohjelmaa. Se sisältää eräitä kapitalistisen järjestelmän voimassa ollessa toimeenpantavia uudistuksia. Ohjelman ulkopuolella olevia asioita täytynee heidän sovitella eri puolueiden etujen välillä. Senaatin toiset päätökset voivat tulla työväen vaatimuksia tyydyttäviä, mutta toiset anastajaluokkien vaatimuksia tyydyttäviä ja työväkeä vahingoittavia. Työväenluokan etu vaatii niin ollen,

että senaatin toimintaa valvotaan tarkasti ja huolellisesti sekä arvostellaan puolueen lehdissä ja osastoissa;

että senaattia on tarpeen vaatiessa painostettava työväelle edulliseen toimintaan ja

että sos.-dem. eduskuntaryhmällä on oikeus antaa sille kannatuksensa tai kieltää se siltä sen mukaan kuin työväen edut vaativat.

Selvää on, ettei tämäkään hallitus huolimatta sos.-dem. jäsenten mukana olostasi siinä voi, porvarillisen yhteiskunnan asioita hoitavana valtana, olla mikään sosialidemokratinen hallitus.

Työväen suhtautuminen tämän hallituksen toimintaan, sen hyväksyminen tai arvostelu, on siis kokonaan riippuvaista siitä, miten hallitus voi ajaa niitä työtätekevän väestön kaipaamia ja vaatimia uudistuksia, jotka nykyisenä valtiollisena murrosaikana ovat välttämättömät toteuttaa, sekä muuten täyttää tämän väliajan hallitustehtävät sellaisella tavalla, joka ei ole työväenluokan pyrinnoille ja taisteluille vahingoksi, vaan pikemmin joksikin hyödyksi. Mikäli senaatin toiminta sitä vastoin kallistuu sille pohjalle, että se kokoomushallituksen ominaisuudessa tulee edistämään porvarillisten puolueitten tarkoitusperiä, vastoin työväen luokkataistelun etuja, ei sos.-dem. puolue voi sitä hyväksyä, eikä sallia jäsentensä olla sellaisessa hallituksessa, vaikkapa väliaikaisestikiin. Tämä riippuu nyt etupäässä siitä, paljoko porvaripuolueet senaatissa olevain edustajainsa kautta voivat johtaa senaatin toimintaa tai vaikuttaa siihen. Jos niiden vaikutus vielä nykyisestään lisääntyy tai käy selvemmäksi on nykyinen yhteistoiminta niiden kanssa hallituksessa lopetettava. Samoin tapahtukoon heti silloin, jos porvariryhmät eduskunnassa äänestävät hyl-

jätyiksi, tai yli vaalien lepäämään kunnallislait, 8-tunnin työpäivälait tai muita työväelle ja kansanvaltaisuudelle tärkeitä uudistuksia. Tässä suhteessa voi muodostua sellaisia tilanteita, joita on mahdotonta ennakolta oikein arvata kuin myöskin määritellä menettelytapaa niiden varalle. Päätäminen niiden aiheuttamista toimenpiteistä voitane uskoa puolue-toimikunnalle, puolueeneuvostolle ja sos.-dem. eduskuntaryhmälle, varsinkin siitä, onko ja milloin sosialidemokraattien luovuttava paikoistaan hallituksessa.

Kokous päättää:

oikeuttaa puolue-toimikunnan, puolueeneuvoston ja sos.-dem. eduskuntaryhmän tarvittaissa toistaiseksi ratkaisemaan perusteluissa edellä viitatu kysymykset sikäli kuin köyhälistöluokan etujen katsovat kulloinkin vaativan.

Kapitalistisen talousjärjestelmän edelleen jatkuessa riistetään työväeltä häikäilemättä työn tuotteita. Sodan aiheuttamaa hyödyllisen tuotannon ja liikkeen supistumista edukseen käyttäen kiskovat keinottelijat elintarpeilla tavattomia hintoja. Työväenluokan keskuudessa on kaikkialla puutetta. Paikoin on köyhyys ja kurjuus suuri. Nälänhätä ahdistaa jo monia suuria joukkoja. Kapitalistisen valtion hallituksessa olevat sosialistit eivät voi poistaa tuon järjestelmän epäkohtia, eivätkä edes lieventää niitä riittävässä määrässä.

Kokous lausuu:

että sos.-dem. puolue ei ole sentähden, että joitakin sosialisteja kuuluu hallitukseen, edesvastuussa niistä epäkohdista, häiriöistä tai mahdollisista levottomuuksista, joita kapitalistinen järjestelmä ja sen taloudellisen, kunnallisen ja valtiollisen vallan pitäjien menettely synnyttää.

Kapitalistinen järjestelmä kasvaa Suomessa sekä orjuuttaa yhä suurempia kansalaisjoukkoja. Sen hallituksessa olevat sosialistit eivät voi kääntää kehitystä toisaalle. Mutta laajetessaan kokoaa kapitalistinen järjestelmä itse yhä suurempia palkkatyöläisjoukkoja ja pakottaa synnyttämillään epäkohdilla niihin kuuluvia taistelemaan yhdessä kurjuutta, sortoa, vääryyttä ja riistämistä vastaan. Tällä luokkataistelulla pakottaa työväki anastajaluokat myöntämään pikkuparannuksia kapita-

listisen järjestelmän vallitessa. Työväenluokan yhteinen voima järjestyy ja kasvaa vähitellen niin suureksi, että se voi kehittää oikeudenmukaisen, sosialidemokratisen järjestelmän. Työväenluokan vapauttaminen on siten työväen joukkojen itsensä suoritettava. Tämän tunnustaen on koetettava välttää tekoja, jotka vastaavaa hyötyä tuottamatta hidastuttavat työväen yksimielisyyden ja voiman kasvamista.

Kokous lausuu:

Eräiden sosialisteihin lukeutuvien kuulumisen kapitalistisen järjestelmän hallitukseen älköön annettako heikontaa eikä hämmentää työväen omien voimien kokoomista järjestöihin, näiden edelleen kehittämistä ja vahvistamista, eikä työväenluokan välttämätöntä luokkataistelua, jonka päämääränä on muuttaa kurjuutta, nälkää, sotia sekä lukemattomia muita onnettomuuksia luova kapitalistinen järjestelmä sosialidemokratiseksi, kaikille ihmisille mahdollisimman paljon hyvinvointia ja onnea, kansoille rauhaa ja vapautta suovaksi oikeudelliseksi järjestelmäksi.“

Tässä mietinnössä ei siis käsitelty tarkemmin ja perinpohjaisemmin niitä ehtoja tai poikkeuksellisia olosuhteita, jolloin sosialidemokraattinen puolue edustajainsa kautta voi ottaa osaa hallitukseen, todettiin ainoastaan, että siten oli sillä kertaa tapahtunut. Varmana saattaa kuitenkin pitää, että edellä olevan mietinnön perustana on ollut Pariisin v. 1900 pidetyn kongressin päätöslauselma, jonka nykyajan kuuluisin marxilainen teoretikko, *Karl Kautsky*, on muodostanut, joka kuuluu:

„Nykyajan kansanvaltaisissa valtiossa ei köyhälistö voi ajatella valtiollisen vallan valloittamista äkillisellä kaappauksella. Tämä valloitus saattaa päinvastoin olla vain loppupäätöksenä pitkästä ja vaivaloisesta työstä, jonka kautta köyhälistö saadaan valtiollisesti ja taloudellisesti järjestetyksi sekä fyysillisesti ja siveellisesti uudistetuksi, samoin kuin loppupäätöksenä asteettain jatkuvasta kunnallisten ja lakiasäätävien edustajapaikkojen valloittamisesta.

Mutta korkeinta hallitusmahtia ei voida siellä, missä se on keskitetty, valloittaa pala palalta. Yksityisen sosialistin astumisesta porvarilliseen hallitukseen ei voida pitää valtiollisen vallan valloittamisen alkuna, vaan ainoastaan ohimene-

vänä hätäkeinona poikkeuksellisten olosuhteiden painostuksen alaisena.

Tokko ja milloinkaan valtiollinen asema määräytyssä tapauksessa saattaa vaatia tällaista uskallettua koetta, se seikka on *taktillinen* eikä periaatteellinen kysymys. Kansainvälisen kongressin asiana ei ole sellaisten kysymysten ratkaiseminen. Mutta joka tapauksessa saattaa sosialistin astuminen porvarilliseen hallitukseen vain sillä edellytyksellä luvata joitakin todellisia etuja taisteleville proletariaateille, että puolue ratkaisevalla enemmistöllä hyväksyy tämän askeleen, sekä että sosialistinen ministeri on ja pysyy yhtenäisen sosialistisen puolueen valtuutettuna. Jos hän sitä vastoin on puolueestaan riippumaton, niin uhkaa hänen osanottonsa porvarilliseen hallitukseen vaikuttaa hajoittavasti ja hämmentävästi. Sillä tavoin heikentää sitä vahvistamisen asemasta ja siten estää sitä valloittamasta valtiollista valtaa, sensijaan että sitä edistäisi.

Kongressi selittää, että sosialistin on erottava porvarillisesta hallituksesta, jos järjestynyt puolue selittää, että se on osoittanut puolueellisuutta työn ja pääoman välisessä taloudellisessa taistelussa.

Tämä päätöslauselma on vielä voimassa, sillä Amsterdamin kongressi v. 1904 uudisti sen lisäämällä siihen revisionistejä vastaan tähdätyn „ministerisosialismia“ koskevan lausunnon:

„Kautskyn Pariisin kansainvälisessä sosialistikongressissa v. 1912 laatiman päätöslauselman mukaisesti ei sosialidemokratia voi *pyrkii* osalliseksi hallitusmahdista porvarillisessa yhteiskunnassa.“

Kautskyn päätöslauselmassa on lausuttu ohje, joka yhä vieläkin on voimassa myöskin kaikkiin kansainvälisiin sosialidemokraattisiin puolueisiin nähden.

Edelläolevat Kautskyn päätöslauselmat aiheutuivat silloin väittelynalaisesta Millerandkysymyksestä. Vähää aikasemmin oli tapahtunut se ihmeellinen asia, että sosialidemokraattisen puolueen jäsen oli astunut jäseneksi porvarilliseen ministeristöön, asianajaja Millerand Ranskassa. Ensi aluksi, ministeristöä muodostaessa, ei sitä kovin jyrkästi vastustettu Ranskassakaan, mutta kun havaittiin, että samaan ministeristöön kuului ranskalaisen työväestön vihaama, tunnettu Pariisin kommunistin kukistaja, pyövelikenraali Gallifet, nousi ankara myrsky sellaista työtoveruutta vastaan. Myöhemmin kehittyi asiasta pitkä periaatteellinen väittely, joka tavallaan päättyi

yllä oleviin ponsiin, vaikka vielä niiden hyväksymisen jälkeenkin jatkui väittely siitä, mitä nuo ponnet sisälsivät ja tarkoittivat. Myöhemmin Kautsky itse selitti, että ne olivat Millerandin hallitukseen menoa vastaan, sillä se ei ollut tapahtunut sillä tavalla kuin ponsissa edellytettiin.

Siitä on kulunut jo vuosia aikaa. Olosuhteet ovat monessa suhteessa muuttuneet, mutta väittelyä siitä, voiko sosialidemokraattinen puolue, ollen periaatteellisesti jyrkkä porvarillisen yhteiskuntamuodon vastustaja, laisinkaan olla edustettuna porvarillisessa hallituksessa. Mutta yhä enemmän on suunta kuitenkin kallistunut myönteisen kannan puolelle. Moneen kertaan ovat sosialidemokraatit sen jälkeen olleet osallisina hallitukseen Ranskassa, ovat olleet Englannissa ja Suomessa ja ovat parastaikaa Tanskassa, Ruotsissa, Belgiassa, Saksassa, Ukrainassa, Virossa, Liettuassa, Lätinmaalla, vähemmistönä joka maassa. Mutta ne eivät ole edustamassa omaa itseään, kuten Millerand ja aikoinaan J. K. Kari, täällä, vaan puoluetta ja sen määrittelemää hetkellistä minimiohjelmaa toteuttamassa. Siis niillä edellytyksillä joita Kautsky ponsissaan edellyttää. Nyt ottaa puolue osaa hallitukseen edustajainsa kautta, eikä ainoastaan yksityiset puoluejäsenet omalla vastuullaan. Siinä onkin suuri ero, joka ei lähempää selittelyä kaivanne.

Selityksenä tähän yhä yleisemmäksi käyneeseen sosialidemokraattien osallisuuteen hallituksissa on kaksi seikkaa. Ensiksikin on sosialidemokraattinen liike yli Europan kasvanut siksi voimakkaaksi, ettei sitä helposti käy sivuuttaminen, kun se monessa maassa on eduskunnassakin suurimpana puolueena, äänioikeuden rajoituksista ja epäedullisista piirijaoista huolimatta, joskin vähemmistönä koko porvaristoon nähden. Nyt ei enää olekaan tavallisesti kysymys „yksityisen sosialistin astumisesta porvarilliseen hallitukseen“, kuten Kautsky sanoo, vaan useamman, joskus kokonaisen ryhmän, jotka sitäpaitsi eivät ole muutenkaan „yksityisiä sosialisteja“, vaan edustavat puolueensa ja vielä sitä suurempienkin joukkojen voimaa ja tahtoa. Sitä voinee jo hyvällä syyllä pitää „valtiollisen vallan valloittamisen alkuna“, varsinkin maissa, joissa ministeristö on suorastaan edeskunnasta riippuvainen, eikä jonkun hallitsijan „Jumalan armosta“ määräysvallan alaisena, ei edes muodollisestikaan. Viimeaikaiset väittelyt Saksassa ovat osoittaneet, että Kautskykin on tällä kannalla, tämä sanottuna vaan merkiksi siitä, etten minä väärin tulkitse hänen ponsiaan.

Toisena syynä yhä yleisempään „ministerisosialismiin“, käyttäkseni tuota ivanimitystä, on se, että yleismaailmallinen sota on synnyttänyt melkein kaikissa Euroopan maissa sellaisia „poikkeuksellisia olosuhteita“, jotka ovat pakottaneet sosialistejakin poikkeuksellisiin menettelytapoihin, erilaisiin eri maissa. Venäjän vallankumous johti siellä köyhälistön diktatuuriin, samoin Unkarissa, vaikka se siellä nopeasti kukistettiin. Suomessa jouduttiin kansalaissotaan, joka myöskin päättyi „punaisille“ veriseen häviöön. Häviö sodassa aiheutti Saksassakin valtiollisen vallankumouksen, jota työväestön jyrkimmät ainekset ovat koettaneet ja koettavat edelleenkin kehittää yhteiskunnalliseksi kumoukseksi. Ruotsissa ja Tanskassa sosialidemokraatit ovat katsoneet edullisemmaksi tukea edistysmielistä porvaristoa, kuin päästää sotaintoista taantumusporvaristoa valtaan, ja ovatkin saavuttaneet huomattavia kansanvaltaisia uudistuksia. Venäjältä eronneissa n.s. reunavaltioissa on ollut pakko koota kaikki kansankerrokset taisteluun itsenäisyyden puolesta ja sosialidemokratialla onkin siinä ollut melkeimpä johtava asema. Ilman tätä yhteistoimintaa eri puolueiden kesken eivät itsenäisyyspyrkimykset olisi olleet toteutettavissa.

Suomikin on ollut poikkeuksellisessa asemassa aina Venäjän vallankumouksen puhkeamisesta asti. Tokoin muodostama hallitus syntyi poikkeuksellisissa olosuhteissa, samoin kaikki sitä seuranneet. Viime vuosien tapahtumat ovat vielä siksi tuoreessa muistissa, ettei niitä tarvitse tässä esittää. Poikkeuksellinen on olotila vieläkin maassamme. Hallituksella ei ole enemmistöä eduskunnassa, se pysyy pystyssä ainoastaan oikeiston ja vasemmiston jyrkkien vastakohtaisuuksien varassa. Oikeisto sen mielellään kukistaisi saadakseen julistaa maan sotatilaan ja päästäkseen siten uudelleen jatkamaan valkaisu-toimenpiteitään. Vasemmisto ei hallitukseen luota eikä se mitenkään tyydytä senkään vaatimuksia, mutta peläten vielä paljoa pahempaa sallii sen pysyä paikallaan — toistaiseksi. — Epävarmaa on miten tästä pulasta selvitään. Keskusta kyllä haluaisi ottaa sosialistejakin hallitukseen, mutta vielä ainakaan ei ole esittänyt sellaista ohjelmaa, jota toteuttamassa sosialistit saattaisivat olla mukana. — Säännöllisemmissä olosuhteissa olisikin sosialidemokraateille jotenkin yhdentekevää mikä porvariryhmä täällä on vallassa, mutta tällä kertaa, sodanvaaran ja sotatilan uhatessa, olisi kotimaistakin verta janoavan oikeiston valtaan pääsy vaarallista vasta elpymässä olevalle työväen-

liikkeelle. Jos vaara käy kovin uhkaavaksi ja se voitaisi estää sosialistien hallitukseen osanotolla, niin se olisi estettävä.

Vaikka useassa maassa on osittain saatu hyviäkin tuloksia sosialidemokraattien hallitukseen osanotosta, on sillä kuitenkin varjopuolensa. Se uhkaa hajottaa työväenliikkeen. Työväki odottaa sellaiselta hallitukselta enemmän kuin se saa aikaan. Joukoilla on vaikea käsittää, että vielä hallituksenkin seinäin sisällä jatkuu se sama taistelu, jota käydään eduskunnassa ja sen valiokunnissa. Sosialistit vaativat mahdollisimman paljo ja porvarit tahtovat antaa mahdollisimman vähä. Tulos on useinkin odotuksiin nähden sargen laiha. Se yhteistoiminta, mikä tapahtuu hallituksen suljetuissa suosissa, synnyttää kehittymättömyydessä kansanaineksissa harhakäsityksiä jonkunlaisesta väliaikaisesta luokkarauhasta tai aselevosta, se voi himmentää luokkatietoisuutta ja siten aiheuttaa vahinkoa, vaikka kokemus Tokoin senaatin ajalta osoitti, ettei se meillä silloin sitä tehnyt. Niinpä onkin tätä „uskallettua koetta“ käytettävä sangen varovasti, ainoastaan pakko-tilanteissa, eikä koskaan hallitukseen *pyrittävä*. Kyllä sosialistien varsinainen toiminta-ala on hallituksen ulkopuolella, eduskunnassa, järjestöissä ja vaalitaistelussa. Hyvät, lujat järjestöt ja lukuisa eduskuntaryhmä voivat vaikuttaa yleensä enemmän kuin sosialistiset ministerit, joilla ilman voimakasta tukea takanaan ei olekaan mitään merkitystä. Järjestyneiden työläisten voimaa he edustavat ja siitä voimasta riippuu paljoko he saavat aikaan.

Sellaisten poikkeustapausten varalle, jolloin puolueen osanotto hallitukseen katsotaan tarpeelliseksi on kuitenkin syytä jo ennakoita laatia eräitä ohjeita. Katsoen asian tärkeyteen ja hajaannuksen vaaraan ja vielä siihenkin, ettei puoluekokousta voida aina kutsua asiasta päättämään, vaan täytyy se jättää puolueneuvostolle ja eduskuntaryhmälle, on syytä vaatia määräenemmistöä, esim. $\frac{2}{3}$ hallitukseen menoa puolustamaan. Jos sellainen enemmistö niin puolueneuvostossa kuin eduskuntaryhmässäkin päättää sellaisen menettelyn välttämättömäksi, niin silloin hajaantumisen vaara on jo suuremmaksi osaksi vältetty. Välttämättömästi on myöskin ennakoita laadittava määrätty ohjelma, jota toteuttamaan edustajamme hallitukseen lähetämme. Emme me luonnollisesti tyydy siihen, että meillä on miehiä hallituksessa, vaan me annamme heille määrätyn tehtävän suoritettavaksi, tehtävän, jonka toteuttaminen lujittaa ja kasvattaa luokka-voimaamme ja siten vie meitä lähemmäksi päämääräämme.

Samalla on myöskin huomattava, että jos me määrätyle asialle miehemme lähetämme, niin on meidän myöskin kai-kin voimin heitä tuettava ja autettava — huom.! ei sitä halli-tusta, johonka he kuuluvat, vaan edustajiamme siinä — tahi sitte kutsuttava heidät pois, jos he syystä tai toisesta eivät tehtävässään onnistu.

Ehdotan

että puoluekokous lausuu hyväksyvänsä kan-sainvälisten sosialistikongressien päätökset sociali-demokraattien osanotosta porvarilliseen hallituk-seen ja

pitää edelleen noudatettavina puoluekokoukses-sa Helsingissä kesäkuussa v. 1917 hyväksytyt oh-jeet sosialistien hallitukseen osanoton varalle sekä päättää, ettei socialidemokraattinen puolue luo-vuta edustajiansa porvarilliseen hallitukseen muul-loin kuin erityisen poikkeustilanteen vallitessa, ku-ten sotaa estämään, rauhaa rakentamaan, hallitus-muotoa kansanvaltaistuttamaan, äänioikeutta laajen-tamaan tai estääkseen taantumusta, joka uhkaa syn-nyttää sodan, julistaa maan sotatilaan tai poikkeus-lakien kautta supistaa kansalaisoikeuksia ja estää työväen järjestötoimintaa tai luokkataistelua ja sil-loinkin ainoastaan sillä ehdolla, että puolueue-vosto hallitukseen osanoton määrätyn ohjelman perusteella hyväksyy $\frac{2}{3}$ äänienemmistöllä; edus-kuutaryhmän koolla ollessa on asia sielläkin käsi-teltävä ja samallaisella määräenemmistöllä siitä pää-tettävä.

*

Puoluetoimikunta ehdottaa tämän alustuksen ponnet hy-väksyttäväksi.

Ahvenanmaan kysymys.

Kirj. J. Helo.

I.

Kun ylimääräisessä puoluekokouksessa 1918 käsiteltiin Suomen ulkopoliittista asemaa, herätettiin samassa yhteydessä kysymys puolueen kannan määräämisestä Ahvenanmaan ky-symyksessä ja tehtiin kokouksessa ehdotus, että ahvenanmaa-

laisille myönnettäisiin oikeus ratkaista tämä kysymys yleisellä saaren asukkaiden keskuudessa toimeenpannalla kansanäänestyksellä. Joitakin periaatteellisia lausuntoja annettiin itsemääräämisoikeuden soveltamisen puolesta tässä kohden sekä sitä vastaan, mutta enemmistön mielestä oli kysymys vielä siksi vähän tunnettu ja valmistamaton, ettei se ollut vielä valmis lausumaan siitä lopullista mielipidettään, jonka vuoksi kysymys olisi lykättävä seuraavaan puoluekokoukseen. Vastoin tätä mielipidettä, joka tuli puoluekokouksen päätökseksi, olisi huomattava vähemmistö ollut valmis heti hyväksymään itsemääräämisoikeuden myöntämisestä tehdyn ehdotuksen.

Puoluekokouksen päätöksen mukaisesti tulee kysymys uudelleen käsiteltäväksi tämän vuoden puoluekokouksessa, jossa siitä tehdään lopullinen päätös.

Sos dem. puolue on internationalistinen puolue. Tästä seikasta ei aina maailmansodan alkuun ole ollut minkäänlaista epäselvyyttä tai erimielisyyttä. „Kaikkien maiden köyhälistö, liittykää yhteen“ lausutaan puolueen perusmanifestissa ja yli puolen vuosisataa on puolue toiminut tässä hengessä. Mutta maailmansodan puhjetessa kärsi internationale haaksirikon, osa sosialisteista meni kansalliskiihkon virran mukana ja muuttui kiihkeiksi patrioteiksi. Tämän tähden ja kun lisäksi vieläkin on olemassa sosialisteja, joiden mielestä kansan itsemääräämisoikeus on pelkkä korulause, on syytä uudelleen painostaa, että sos. dem. puolue on hengeltään ja olemukseltaan internationalinen puolue.

Puolueen kansainvälisyydestä johtuu, että se pohja, jolta se käsittelee kansallisuuskysymyksiä ja yleensä eri valtioiden välisiä suhteita, on kokonaan toinen kuin porvarillisilla puolueilla. Kansanvaltaisena ja kansainvälisenä puolueena asettaa se pyrkimykseen laajentaa sitä yhdenvertaisuuden periaatetta, jota se koettaa saada käytäntöön valtion eri kansalaisten kesken, koskemaan myöskin eri kansallisuuksia ja eri valtioiden keskinäisiä suhteita, joka taasen merkitsee sitä, että kansojen tai kansanosien on itse saatava vapaasti määrätä mihin valtioon ne haluavat kuulua. Tästä syystä on kansain itsemääräämisoikeuden periaate puolueen omaksuman maailmankatsomuksen yhtenä kulmakivenä jo puolueen perustamisesta alkaen.

Vielä muistakin kuin periaatteellisista syistä kannattaa puolue kansojen itsemääräämisoikeutta. Puolueen ihanteena ei suinkaan ole se, että maailma pirstoutuisi pieniin osiin, vaan

se päinvastoin pyrkii hajoittamaan niitä muuria, jotka eroittavat eri kansallisuudet ja valtiot toisistaan. Mutta siihen tulokseen ei päästä väkivallalla kuten imperialistit suunnittelevat. Niin kauan kuin kansat tai kansan osat tuntevat olevansa pakolla liitetyt valtioon, niin kauan kuin kansallissortoa tai kansallista tyytymättömyyttä on olemassa, niin kauan on myöskin olemassa alituinen aihe kahnaukseen valtioiden kesken sekä sodan julistuksiin, ja nehan ovat juuri ne, jotka ovat pahimpana esteenä yleismaailmalliselle yhteiskunnallistuttamiselle. Niin kauan kuin kansallisuuskysymykset pysyvät päiväjärjestyksessä, niin kauan pysyvät sosialistiset harrastukset heikkoina näissä kansoissa. Mutta kun kansallisuuskysymys saadaan pois päiväjärjestyksestä, kun se on kadonnut historian näyttämöltä, kuten esimerkiksi uskontokysymys on nykyään miltei kokonaan menettänyt sen entisen tärkeän merkityksen kansainvälisessä suhteessa, joka sillä ennen oli, silloin saattaa yhtyminen kansojen ja valtioiden kesken tapahtua uudelleen, mutta silloin vapaaehtoisuuden tietä. Kansanitsemmääräämisoikeus ei siten lopultakaan tiedä maailman hajoittamista vaan kansojen kokoamista. Kehitys on tapahtunut kiertoportaita myöden ja ollaan jälleen samalla paikalla, mutta kerrosta ylemmällä.

Kuten jo mainittiin, on kansain itsemmääräämisoikeus jo puolueen perustamisesta alkaen kuulunut sen pyrkimykseen. Mutta maailmansodan puhjetessa leimahtivat kansalliset intohimot niin voimakkaina, että sotaa käyvissä maissa sosialistitkin hetkeksi huumautuivat sen vaikutuksesta. Ensi huumauksen haihduttua saatiin 1915 Sveitsissä Zimmerwaldtin kongressissa jälleen solmituksi yhteys sotaakäyvien maiden sosialistipuolueiden kesken. Tämä kongressi vaati jyrkästi kansallisuuskysymysten ratkaisua demokraatista tietä. „Kansain itsemmääräämisoikeus on asetettava kansainvälisten suhteiden horjumattomaksi perustaksi“ on kongressin vaatimus. Julistuksen laatijat leimattiin „isänmaanpettäjiksi“ mutta itsemmääräämisoikeuden vaatimus kävi vyörynä läpi maailman ja saavutti Venäjän vallankumouksen vaikutuksesta siksi vahvan voima, että sulkujen asettaminen sille oli enää mahdotonta. Hallitusten ja diplomaattienkin oli ainakin ulkonaisesti se tunnustettava ja otettava huomioon.

Mutta imperialistit eivät silti heittäytyneet toivottomiksi. He turvautuivat taistelussaan itsemmääräämisoikeutta vastaan samaan keinoon, jota monasti ennenkin on käytetty suuren alotteen turmelemiseksi. He nimittäin julistautuivat kansain-

itse määräämisoikeuden periaatteen kannattajiksi ja eri valtioiden diplomaatit ilmoittivat kilvan olevansa sen puolella ja pian olivat he toimittaneet itsensä sen holhoojiksi, ja siihen asemaan päästyään alkoivat he selittää ja tulkita periaatetta siten kuten se sopi heidän omiin imperialistisiin tarkoituksiinsa sillä tuloksella ettei periaatteesta pian ollut muuta jällellä kuin pelkkä nimi.

Johtavana lankana siinä käsityksessä, jonka mukaisesti imperialistit ovat koettaneet tulkita kansain itsemääräämisoikeutta on se, että periaatetta on sovellettava ainoastaan omaan kansaan, mutta ei muihin kansoihin, aina omaksi eduksi ja muiden vahingoksi. Tähän tulokseen päästiin siten, että kun oli kysymyksessä periaatteen sovelluttaminen muihin kansoihin, otetaan huomioon muita alkuperäiselle periaatteelle vieraita näkökohtia, joiden nojalla voidaan saavuttaa millaisia tuloksia hyvänsä.

Kansainitsemääräämisoikeus sellaisena, kuin se ensiksi julki lausuttiin, oli esitetty lyhyessä muodossa ja antoi se sellaisena runsaasti aihetta tulkintaan ja mielivaltaisuuksiin niille, jotka halusivat sitä turmella. Nyt jäi periaatteen tulkinta porvarillisten monopoliksi. Periaatetta käännettiin ja väännettiin aina sen mukaan kun se sopi tarkoitukseen, sitä sovellettiin yhdellä tavalla omaan ja toisella vieraaseen kansallisuuteen. Siitä tehtiin uskonkappale, jonka alkuperäinen merkitys unohtui, siitä tuli kuollut kirjain, jota saivarreltiin aina naurettavuuksiin. Itsemääräämisoikeus perustui alkuaan kansanvaltaan ja oikeustuntoon ja sen tarkoituksena oli antaa kansoille ja niiden osille oikeus liittyä siihen valtioon, jonka he itse tunsivat omakseen, mutta nyt tehtiin se riippumattomaksi kysymyksessä olevan väestön tahdosta. Siihen ahdettiin „historiallisten oikeuksien“ y. m. sellaisten nimien varjossa uusi sisällys ja tämä uusi sisällys ei ollut muuta kuin entistä imperialismia uudessa muodossa.

Kansainitsemääräämisoikeuden tulkintakysymykseen, periaatteen saivartelemiseen ja väärentämiseen eivät sosialisti patriotitkaan ole pysyneet vieraina. Isänmaallisuudessa pyrkivät nekin sovelluttamaan periaatetta sen mukaan, miten siitä on omalle kansalle hyötyä tai vahinkoa. Sosialistit sellaiset kuin David ja Scheidemann ovat jyrkästi kieltäytyneet sovelluttamasta sitä Elsas-Lotringtoniin ja Saksan Puolaan sekä sallivat sitä sovellettavan Venäjältä valloittettavaan osaan Puolaan vain sillä ehdolla että uusi valtio asettuisi kiinteästi Saksan yhteyteen, mutta vaativat sitä nyt sovellettavaksi Poseniin

ja Itävaltaan. Tällainen periaatteen sovelluttaminen tietää todellisuudessa sen kieltämistä.

Tällaista kaksinaisuutta on meilläkin havaittavissa periaatteen sovelluttamiseen nähden. Kun oli kysymyksessä soveluttaa sitä omaan maahan ja sen nojalla vaadittiin maan itsenäisyyttä, ei täällä ollut ainoatakaan, joka ei ollut lujasti vakuutettu periaatteen oikeudesta ja kaikkia niitä vastasyitä, joita Venäjän puolelta esitettiin tätä sovelluttamista vastaan, kuten historiallisia, maantieteellisiä, taloudellisia, strategisia y. m. „oikeuksia“, pidettiin ja täydellä syyllä vain yrityksenä kieltää itse periaate, mutta kun sen jälkeen tuli kysymykseen periaatteen sovelluttaminen Ahvenanmaahan, asetuttiin siinä aivan samalle kannalle kuin äskettäin Venäjä oli asettunut Suomeen nähden ja esitettiinpä miltei sanasta sanaan samat syyt periaatteen sovelluttamista vastaan, jotka silloin oli Venäjän puolelta esitetty Suomea vastaan. Tästä huolimatta vaaditaan kuitenkin edelleen Venäjän Karjalan ja Inkerinkin liittämistä Suomeen tämän saman äsken kielletyn periaatteen nojalla.

Ahvenanmaan kysymyksen tähänastisista tärkeimmistä vaiheista mainittakoon, että kansanäänestys on saarella tavallaan jo suoritettukin. Noin 96 prosenttia saaren täysikasvuisesta ja kotonaolevasta väestöstä on eräässä adressissa tuonut ilmi halunsa liittyä Ruotsiin. Ei siis voine olla mitään epäilystä siitä, että väestön keskuudessa todella on vallalla voimakas liike Ruotsiin liittymisen puolesta.

Ne syyt, joilla ahvenanmaalaisten miltei yksimielisestä kannanilmaisusta huolimatta heidän oikeuttaan itsemääräämisoikeuteen on kielletty, mainittakoon lyhyesti tärkeimmät:

1) *Historialliset syyt.* Historiallisten oikeuksien esittäminen kansojen itsemääräämisoikeuden yhteydessä on kysymyksen asettamista päälle. Entisiltä ajoilta johtuvat historialliset oikeudet, nehän ovat useimmissa tapauksissa väkivallan oikeuksia, juuri samaa imperialismia, jota vastaan kansan itsemääräämisoikeus on tähdätty. Historialliset oikeudet perustuvat väkivaltaan, kansan itsemääräämisoikeus oikeudentuntoon. Historiallisten oikeuksien tunnustaminen tietäisi sen väkivallan tunnustamista ja pyhittämistä, jota vastaan kansainvälinen sosialidemokratia on taistellut ja edelleen taistelee. Se tietäisi kansain itsemääräämisoikeuden kieltämistä. Väestön oikeus päättää kohtalostaan tulisi historiallisten oikeuksien nojalla syrjäytetyksi joidenkuiden kellastuneiden paperiarkkien tähden, jos niillä voitaisiin osoittaa että joku „Herra

Jumalan armosta" on sattunut lahjoittamaan alueen joskus jollekin omaiselleen tai suosikilleen. Siten onkin ahvenanmaankysymyksessä jo kiirehditty vetämään esille, kenelle saari kuului Ruotsin vallan aikana, Ruotsilleko vai Suomelle ja useampi kuin yksi professori on parhaillaan arkiston tomuisista kätköistä etsimässä pergamentteja, joilla voisi osoittaa, onko se ollut jonkun leskikuningattaren tai Turun arkipiispan vouti, joka entisinä aikoina on kiskonut veroa saaren asukkailta. Tällaisista asioista voivat porvarilliset kiistellä mielensä mukaan, sosialidemokraatteja eivät sellaiset asiat liikuta.

Historiallisten oikeuksien esittämisellä on imperialismin historiassa vanhat traditionit. Esimerkkinä mainittakoon, että Saksa 1870 perusteli Elsass-Lotringenin valtaamista juuri näillä samoilla näkökohdilla. Sen johdosta kirjoitti Marx pilkallisesti, että jos maakunnat ja sen asukkaat voidaankin takavarikoida Saksan omaisuutena sentähden, että ne joskus ovat kuuluneet Saksalle, ja jos olot järjestetään uudelleen historiallisten oikeuksien mukaan, niin älköön silloin myöskään unohdettako, että Brandenburgin vaaliruhtinas aikoinaan oli Puolan vasalli.

2) *Maantieteellisistä oikeuksista* on myöskin pidetty paljon ääntä, ja onpa sen yhteydessä tuotu esiin sellainenkin argumentti, että saaristo geologisesti on samaa graniittirakennetta kuin Suomen rannikko. Mitä itse asiaan tulee, eivät kuitenkaan esitetyt syyt anna mitään vakuutusta siitä, että ne asettaisivat voittamattomia esteitä itsemääräämisoikeuden soveltamiselle. Jos ajattelee esim. Suomen ja Venäjän rajaa, antaahan se siinä suhteessa paljon enemmän tilaa muistutuksille kuin konsanaan se raja, joka muodostuisi Suomen ja Ruotsin välillä Ahvenanmaan liittyessä Ruotsiin. Ja todellisuudessa onkin Suomen ja Venäjän välisissä eroamisprosessin aikana Venäjän puolelta vedottu näihin maantieteellisesti epäluonnollisiin rajoihin. Kuitenkaan emme mitenkään olisi antaneet itsenäisyysvaatimustamme sortua tähän esteeseen ja yhtä vähän voidaan vedota tähän seikkaan ahvenanmaankysymyksessä, mikäli molemmissa tapauksissa käytetään samaa mittapuuta. Myöskin väitetään, ettei rajan vetäminen Ahvenanmaan ja Suomen välillä vielä ratkaise kysymystä perinpohjin, koska rajan kohdalle joutuvat saaret voisivat tuntea tyytymättömyyttä joutuessaan toiselle puolelle rajaa. Tällaisten pienten epäkohtien ei luulisi kuitenkaan voivan olla vakava esteenä moninkerroin suurempien epäkohtien poistami-

selle. Ei suinkaan asia parane siitä, että pienen epäkohdan vuoksi, joka ehkä koskee satoja henkilöjä, annetaan nykyisen kymmeniä tuhansia koskevan epäkohdan jatkua.

3) *Ahvenanmaan kansallisuus.* Porvariston taholta toimitetaan yhtämittaisesti, että Ahvenanmaan asukkailla ei ole oikeus yksin ratkaista kysymystä saaren kohtalosta, vaan että asia riippuu myöskin mannermaalla asuvista ruotsalaisista. Varsinkin on tätä vähitellen uskonkappaleeksi muuttunutta väitettä esitetty juuri näiden samojen mannermaan ruotsalaisten taholta, jotka pelkäävät asemansa täällä heikontuvan, jos Ahvenanmaa eroaisi Suomesta, mutta tähän käsitykseen ovat kiirehtineet yhtymään myöskin suomalaiset kansallisuuskiihkoilijat. Puhumattakaan siitä, onko sellainen periaate oikein, että esim. Kuopiossa asuva ruotsalainen — ei suomalainen — saisi päättää ahvenanmaankysymyksestä, voitane väittää, että ahvenanmaalaisen ja mannermaan ruotsalaisten välillä on olemassa eroa kansallisuuteen nähden. Kun ahvenanmaalaiset ovat jokseenkin puhtaasti säilyttäneet ruotsalaisen alkuperänsä, ovat mannermaan ruotsalaiset enemmän tai vähemmän sekaantuneet suomalaiseen väestöön, joten sen kansallisuus on hyvinkin riidanalainen. Onhan usein paljastettu miten puhdasverisyydestään ylpeilevät „ruotsalaiset“ osottautuvatkin todellisuudessa olevan puhdasverisiä suomalaisia (prof. Aschan y. m.)

Mutta itse periaatteenakin on tällainen käsityskanta väärä. Olisimmeko me olleet valmiit myöntämään inkeriläisille oikeuden päättää Suomen itsenäisyydestä, puhumattakaan Venäjän karjalaisista, virolaisista y. m. Venäjällä asuvista suomalaisista heimoista. Jos Venäjän silloisilla vallanpitäjillä olisi ollut otsaa tehdä sellaista vaatimusta, olisi sitä täällä tuskin otettu vakavalta kannalta. Eikä asia suinkaan muutu siitä, kuka tämän vaatimuksen esittää, tehdäänkö se venäläiseltä taholta Suomeen nähden tai Suomen puolelta Ahvenanmaankysymyksessä.

Tämän tapainen „kansan“ itsemääräämisoikeuden tulkitseminen ja väärentäminen on jo herättänyt kansainvälisen sos.-demokratian huomiota, joka näkyy esim. siitä, että Luzernissä kuluvan vuoden elokuun alkupuolella pidetyssä kongressissa ei enää puhuta yksistään „kansan“ vaan myöskin „kansanosan“ („Volksteil“) itsemääräämisoikeudesta.

Että kansainvälinen sos.-demokratia todella asettuu tälle kannalle, ilmenee myöskin siitä sopimuksesta, jonka Tanskan ja Saksan sos.-demokraatit ovat tehneet keskenään Tanskan ja Saksan rajan määräämisessä kansan äänestyksellä.

Sopimuksen mukaan suoritettaisiin kansanäänestys nimitäin kolmessa eri alueessa sen mukaan, onko alueen asutus miltei yksinomaan tanskalainen tai yksinomaan saksalainen, tai onko se kumpaakin kansallisuutta.

Myöskin Kautsky on kiinnittänyt huomiota tähän kansan itsemääräämisoikeuden väärentämiseen. Kirjassaan „Die Befreiung der Nationen“ lausuu hän, että vaikka itsemääräämisoikeus tavallisesti asian luonteesta johtuvana joutuu kansallisuusasiaksi, niin ei tämä seikka sinänsä ole kuitenkaan ratkaiseva. Onko kansainvälisen sos.-demokratian oltava jonkin rajamuutosvaatimuksen kannalla, sitä ei ratkaise alueen kieli-kartta, vaan sen ratkaise yksistään kysymyksessä olevalla paikkakunnalla olevan väestön tahto, sen väestön tahto, joka alueella työskennellen saa siitä toimeentulonsa.

Ylläolevat syyt, joiden nojalla itsemääräämisoikeutta koetetaan kieltää ahvenamaalaisilta, ovat suurin piirtein katsoen niitä samoja tekosyitä, joita Venäjän taholta esitettiin Suomen Venäjältä eroamista vastaan. Myöskin silloin vedettiin esiin historialliset, maantieteelliset, taloudelliset y. m. sellaiset syyt ja ikäänkuin paremmin alleviivaamaan molempien tapusten yhtäläisyyttä puhuttiin vielä kiitollisuudestakin, jota Suomen muka olisi tullut tuntea Venäjää kohtaan. Ja jos asettuu täysin puolueettomalle kannalle, täytyy myöntää, että Ahvenanmaakysymyksessä esitetyt „oikeudet“ eivät ole sen vakuuttavampia kuin venäläistenkään esittämät „oikeudet“. Kun näihin „oikeuksiin“ venäläisten esittäminä asetuttiin ja muuten täydellä oikeudella, siinä kohden ei voi olla pienintäkään epäilystä, kielteiselle kannalle, ei millään oikeutetulla syyllä voida nyt asettua periaatteellisesti vastaiselle kannalle. Se seikka, että siitä nyt olisi maalle hyötyä, ei kelpaa argumentiksi. Sellaiselle epämoraaliselle kannalle asettuminen olisi vain karhunpalvelus, sillä silloin ei meillä ole myöskään moraalista oikeutta vaatia itsemääräämisoikeutta sovellutettavaksi Venäjän Karjalaan. Ja jos mahdollisesti maata vielä uhkaa vaara valkoisen Venäjän taholta, on maan itsenäisyydelle edullisinta, että järkähtämättä on pidetty kiinni kansan itsemääräämisoikeudesta itse periaatteen oikeuden tähden riippumatta siitä, onko siitä vahinkoa tai hyötyä. Silloin voimme vedota tähän oikeuteen siinä tapauksessa, että Venäjällä mahdollisesti ryhdyttäisiin uudelleen puuhaamaan itsenäisyytemme hävittämistä.

Myöskin kansainvälinen sos.-demokratia on kuten jo on

huomautettu, kiinnittänyt huomiota niihin valetulkitsemisiin ja vääristelemissiin, joilla kansan itsemääräämisoikeutta koetaan tukahuttaa. Niinpä Bernin kongressissa helmikuussa hyväksyttiin kansain itsemääräämisoikeudesta ponsilause, jossa asetetaan kansain itsemääräämisoikeuden kannalle sekä varoitetaan sen väärennyksistä. Ponsilauseman mukaan kongressi m. m. vaatii:

1) kansojen oikeudesta itse määrätä kohtalostaan sekä mihin kansainliittoon kuuluvaan valtioon ne haluavat kuulua, on horjumatta pidettävä kiinni;

2) kiistanalaisilla alueilla ratkaistaan kysymys, mihin valtioon väestö haluaa kuulua, kansan äänestyksellä kansainliiton valvonnan alaisena, joka päättää asian lopullisesti;

5) että tulevaisuudessakin on oleva mahdollisuus toimeenpanna rajamuutoksia väestön toivomusten mukaan; edelläkäyneen kansan äänestyksen perustuksella ja kansainliiton ratkaisun mukaan.

Kongressi asettaa vastalauseen jokaista yritystä vastaan väärentää ylläolevia periaatteita ja hylkää sentähden:

2) rajojen määräämisen strategisten näkökohtien mukaan;

3) väkivaltaiset tai peitetyt valtauksset n. k. *historiallisten* oikeuksien tai luuloteltujen *taloudellisten* välttämättömyyksien perustuksella.

Kongressi kehoittaa kaikkien maiden köyhälistöä kaikella voimalla painostamaan hallituksiaan saattamaan nämät periaatteet käytäntöön tulevasta rauhasta päätettäessä, jotta se siten muodostuisi kestäväksi rauhaksi.“

Kun sos. dem. puolue meilläkin on kansainvälinen puolue, voitane odottaa, että se kannattaa ylläolevassa kongressin yksimielisesti hyväksymässä ponsilausemassa esitettyjä näkökohtia sekä sovelluttaa niitä Ahvenanmaankysymyksessä.

Mutta onko kansainitsemääräämisoikeus rajoittamaton, kysytään usein. Ei ole. Löytyy rajoja, mutta niistä suurimmat rajat asettaa asia itse. On monasti peloitettu sillä, että jos itsemääräämisoikeutta sovellutetaan kaikessa laajuudessaan, julistautuisivat pienemmät paikkakunnat, pitäjät, kylät y. m. sellaiset itsenäisiksi ja valtiot haaantuisivat pirstaleiksi, jota seikkaa sosialistiselta kannalta olisi pidettävä mitä arveluttavimpana vaarana. Tämä väite tuodaan kuitenkin tavallisesti esiin peloituksena niiden puolelta, jotka jo itse periaatteessa ovat vastaan kaikkea kansan itsemääräämisoikeutta ja jotka koettavat saada sitä kompastumaan näihin pieniin esteihin. Tässä kuitenkin on pelotettu teoreettisilla mahdottomuuksilla

jotka tuskin milloinkaan tulevat esiintymään todellisuudessa. Sillä ovathan eri paikkakunnat nykyaikana siksi riippuvaisia toisistaan yhteisten kulkuneuvojen, yhteisten laitosten, sairaaloiden j. n. e. kautta että heidän irtautumisensa tästä yhteydestä tulee koitumaan vahingoksi ennen kaikkea heille itselleen. Heidän oma etunsa vaatii pysymistä jossain suuremmissa valtioyhteydessä ja silloin luonnollisesti tulee kysymykseen se valtioyhteys, johon ympäristö kuuluu. Sellaiset tapaukset että pienemmät paikkakunnat alkaisivat julistautua itsenäisiksi, voitane jättää kokonaan huomioonottamatta. Ei maksane vaivaa ryhtyä hiusten halkomiseen tällaisista teoreettisista yksityistapauksista ja sen varjolla jättää suuremmat kysymykset ratkaisua vailla.

Mutta jos todella tällaisia itsenäisyysvaatimuksia esitetään, olisiko itsemääräämisoikeutta sovellutettava? Ei aina ehdottomasti. Sovelluttaminen ei tule kysymykseen silloin kun alue yhdessä ympäristönsä kanssa muodostaa sellaisen kokonaisuuden, ettei sitä voida erottaa tästä yhteydestä ilman että se oleellisesti ehkäisee koko alueen tuotanto- ja toimeentulomahdollisuutta ja siten asettaa ympäristön väestön toimeentulon vaaranalaiseksi. Tällaisissa tapauksissa on kansainvälisen sos.demokratian taisteltava itsenäisyys- tai rajamuutosvaatimusta vastaan siinäkin tapauksessa, että alueen väestö sitä vaatisi.

Tällaiseksi tapaukseksi ei kuitenkaan voi katsoa Ahvenanmaan kysymystä eikä sitä ole sellaiseksi esitettykään. Tosin on viitattu siihen, että joidenkuiden suomalaisten kalastajain edut voisivat joutua kärsimään Ahvenanmaan Ruotsiin liittymisestä, mutta ei voine olla epäilystä siitä, ettei tätä seikkaa, mikäli siinä on perää, voitaisi sopimusten tietä tyydyttävästi ratkaista.

Esimerkin siitä, miten kansainvälinen sos.-demokratia menettelee kansainitsemääräämisoikeuteen nähden, antaa Neuvosto Venäjän suhtautuminen Suomen itsenäisyyspyrkimykseen. Tammikuun alussa 1918 vahvisti kansankomissaarien neuvosto Suomen riippumattomuuden ja Keskusneuvoston kokouksessa 4 p:nä tammikuuta puolusti kansankomisario Stahin tätä menettelyä m. m. seuraavasti:

„Kansankomissaarien neuvosto ei voinut muulla tavalla menetellä, sillä kansan edustajiensa kautta ehdottomasti vaatessa hallitukselta riippumattomuutensa tunnustamista, köyhälistöhallitus, seuraten periaatetta, että kansoille on annettava itsemääräämisoikeus, noudatti täydellisesti Suomen toivomusta“.

Hallituksen menettely hyväksyttiin kaikilla äänillä neljää vastaan, joiden mielestä asia olisi lykättävä kansalliskokouksen ratkaistavaksi.

Viime aikoina on Ahvenanmaan kysymys joutunut ikävään vaiheeseen, kun Ranskan pääministeri Clemenceau on ilmoittanut „lahjoittavansa“ saariston ruotsalaisille vastalahjaksi siitä sympatiasta, jolla Ranskan asiaa maailmansodassa on Ruotsissa seurattu. Tällaista lahjoittamista vastaan on asetettava mitä jyrkin vastalause ja vaadittava että kysymys on jätettävä yksistään ahvenanmaalaisten ratkaistavaksi. Ja tämän oikeuden tulee heidän saada ei jonkun asiaankuulumattoman lahjana, vaan oikeudentuonon vaatimuksesta. Niin suuresti kuin tämä Clemenceaun ottama askel tässä kysymyksessä saattaakin herättää suuttumusta niissäkin, jotka ovat Ahvenanmaan itsemääräämisoikeuden puolustajia, ei sitä kuitenkaan voitane pitää minään syynä, joka voisi horjuttaa sitä periaatteellista kantaa, jolle kansainvälisen sos.-dem. puolueen on tässä kysymyksessä asetuttava.

Ahvenanmaalaisten oikeus itse määrätä kohtalonsa on kieltämätön. Käytännöllisesti tapahtuu se paraiten yleisellä kansanäänestyksellä. Mutta tästä ei vielä johdu että äänestys olisi välttämättä heti toimeenpantava. Itse Ruotsissakin on kuulunut ääniä, että äänestyksen toimeenpano olisi lykättävä. Sellaisina murrosaikoina, epänormaalina hetkinä, joissa elämme, saattaa väittää, että tällaisen kansanäänestyksen tulos voisi myöskin muuttua poikkeukselliseksi ja että äänestystä sentähden olisi lykättävä siksi, kunnes olot ovat ehtineet muuttua säännöllisemmiksi. Ja tähän käsitykseen antaa lisätukea se, että kun ahvenanmaalaisten taholta on ilmoitettu syyksi heidän kantaansa sen seikan, että heitä vastaan on harjoitettu kansallisuus- ja kielisortoa ja kun parillaan on tekeillä reformiuudistuksia kansallisuuskysymyksessä uuden hallitusmuodon periaatteiden mukaan, niin voinee olla mahdollista, että suunnitellut reformit toteutettuna voisivat vaikuttaa ahvenanmaalaisten mielipiteeseen äänestystä suoritettaessa. Kuitenkaan ei kansanäänestystä olisi siirrettävä liian pitkälle, että siitä voisi johtua pelkoa koko kysymyksen hylkäämisestä. Kolme vuotta voitane pitää riittävänä.

Ylläolevan nojalla ehdotan puoluekokouksen hyväksyttäväksi että

kysymys Ahvenanmaan eroamisesta Suomesta ratkaistaan Ahvenanmaan väestön keskuudessa toimeenpannalla kansanäänestyksellä. Kansanäänestys on suoritettava viimeistään vuoden 1922 kuluessa.

II.

Ahvenanmaan kysymys.

Kirj. Väinö Voionmaa.

1.

Ahvenanmaan kysymyksessä on otettava huomioon kaksi aivan eriluontoista asianpuolta: kansainvälinen ja paikallinen.

Alan edellisestä. Kansainvälinen Ahvenanmaan kysymys ei koske ahvenamaalaisia, vaan ainoastaan Ahvenanmaata. Vaikkei Ahvenanmaalla olisi ensinkään asukkaita, olisi kansainvälinen Ahvenanmaan kysymys kuitenkin olemassa. Se johtuu Ahvenanmaan maantieteellisestä asemasta Itämeren meriteitten keskuksessa.

Muinoin tällä seikalla oli suuri taloudellinen merkitys: Ahvenanmaan asukkaat hyötyivät ja rikastuivat merenkulusta ja merikaupasta, niinkuin heidän saariltaan löydetyt monet pakanuuden ajan raha-aarteet ja Ahvenanmaan monilukuiset varhaiskeskiaikaiset kivikirkot todistavat.

Uudempina aikoina, kun suurvalta toisensa jälkeen on tavoitellut Itämeren ylivaltaa hallitakseen ja sortaakseen Itämeren ympärillä asuvia heikompia kansoja, on Ahvenanmaa saanut suuren kansainvälisen sodallisen (strategisen) merkityksen. Venäjän pitkäaikainen johtovalta Itämerellä perustui suureksi osaksi Ahvenanmaan omistamiseen ja linnoittamiseen. Itämaisen sodan aikana Englanti tunkeutui Itämerelle ja kukisti joksikin ajaksi tuon venäläisen ylivallan. Parisin sopimuksessa 1856 Venäjä pakotettiin suostumaan Ahvenanmaan saarten linnoittamattomuuteen, ja suurvallat menivät takaukseen, ettei sitoumusta rikottaisi. Maailmansodan aikana Venäjä kuitenkin länsivaltain suosiollisella luvalla rikkoi vanhat sopimukset ja linnoitti uudelleen Ahvenanmaan onnistuen siten romahdukseensa saakka pitämään ylivaltaa Itämeren pohjoisilla vesillä. Keväällä 1918 Saksa vuorostaan otti Ahvenanmaalla isäntävallan alkaen sieltä käsin jaella mahti-

käskyjään kaikille suunnille, kunnes arpa vielä kerran on vaihtunut ja Englanti ilmestynyt näyttelemään sitten itämaisen sodan unohtunutta osaansa Itämerellä: englantilaiset amiraalit tällä hetkellä tosiasiallisesti joskaan ei näkyvästi, helistävät kädessään Itämeren avaimia, Ahvenanmaan saaria.

Mutta Ahvenanmaankin kansainvälinen asema on maailmansodan kautta suuresti muuttunut. Valtiolliset suhteet Itämerellä ovat tulleet kokonaan uusiksi. Kahden suurvallan ja kahden pienemmän vallan sijasta on Itämeren äärillä nyt kokonaista 9 valtakuntaa, joista ei yksikään tällä hetkellä ole suurvalta. Itämerellä on nyt alkanut pienten valtioiden ja niiden rauhallisten yhteyden aika. Nämä valtiot, ainakin niiden demokratiat, varmaan hartaasti toivovat, että Itämeren valtiollinen kysymys tulisi ratkaistuksi rauhalliseen suuntaan, että lakkaisi suurvaltain sortovalta Itämerellä ja että Itämeren kauan poljetut pienet kansat ja vastasyntyneet valtiot voisivat rauhassa ja Ahvenanmaan linnoitusten ja sotalaivastojen uhkaamatta ruveta elämään parempaa taloudellista ja kansallista elämää yhteisen meren ympärillä. Siinä merkityksessä on Ahvenanmaan kysymys uusi. Se koskee kaikkia näitä valtioita ja olisi varmaan onnellisemmin ratkaistava kaikkien niidan myötävaikutuksella.

Suomen kannalta ei Ahvenanmaan kysymys ole yleiseurooppalainen kysymys. Europan suurvaltain sopimukset ovat Itämerellä osoittautuneet pettäväksi takeeksi sotaonnettomuuksia vastaan. Meidän lähimpänä valtiollisena päämääränämme täytyy olla toiselta puolen Itämeren ulkopuolisten valtain sotatoiminnan sulkeminen Itämereltä ja toiselta puolen Ahvenanmaan linnoittamattomuuden, jopa täydellisemminkin neutralisoimisen aikaansaaminen, mikä on toteutettavissa ainoastaan Itämeren omain kansain myötävaikutuksella. Suomen kannalta Ahvenanmaan kysymys on kyllä kansainvälinen, mutta vain Itämeren kansainvälinen kysymys.

Ahvenanmaan kysymys ei siis myöskään ole Suomen ja Ruotsin kahdenkeskinen asia, kuten usein kuulee ja näkee väitettävän. Ruotsi on kyllä läheinen asianosainen tässä kysymyksessä. Tsaarillisen Venäjän valta-aikoina Ahvenanmaa tosiaan on ollut Ruotsin sydäntä, Ruotsin pääkaupunkia vastaan ojennettu tikari. Läntinen naapurivaltamme tahtoo nyt käyttää tilaisuutta vääntääkseen pois tuon tikarin vieraasta kädestä. Ruotsin taholta väitetään, ettei Ruotsi voi luottaa siihen, että Ahvenanmaa Suomen hallussa ollessaan olisi vaaraton Ruotsille. Peljäten taantumuksellisen Venäjän uudes-

taansyntyä ja pitäen Suomen valtiollista asemaa epävarmana Ruotsi luulee voivansa tuntea täydellistä turvallisuutta ainoastaan omistamalla Ahvenanmaan.

Nämä ruotsalaiset näkökohdat ovat kyllä ymmärrettäviä. Mutta Pohjanlahden takana on ilmaantunut toisenlaisiakin pyrkimyksiä. Ruotsin oikeiston taholta on useampia kertoja esitetty sellaisia mielipiteitä, että saatuaan haltuunsa Ahvenanmaan Ruotsin ei olisi suostuttava sen linnoittamattomuuteen, vaan päinvastoin Ruotsin olisi kiiruhdettava linnoittamaan Ahvenanmaata, koska Ruotsi ainoastaan sillä tavoin voi saada tosiallisen varmuuden siitä, ettei mikään vaara idästäpäin sitä uhkaa. Ruotsin eduskunnan enemmistö ja Ruotsin hallitus tosin eivät nykyään ole sillä kannalla, mutta epäillä sopii, onko taantumuksellinen suurruotsalaisuus jo niin täydellisesti nujerrettu, ettei sen valtaanpääsystä vastaisuudessaakaan ole pelkoa.

Nykyisissä oloissa ei Ruotsin Ahvenanmaan-politiikka voi taata Ahvenanmaan kysymyksen onnellista ratkaisua eikä Suomen turvallisuutta. Meidän on siis pyrittävä järjestämään Ahvenanmaan kansainvälinen asema yksissä neuvoin mahdollisimman monen Itämeren valtion kanssa. Ahvenanmaan järjestely voisi silloin olla alkuna siihen Itämeren kansain lähempään liittoon, jonka täytyy olla sosialidemokratisen Itämeren-politikan päämääränä.

Kun kerran pysyvä kansain rauha ja liitto Itämeren piirissä syntyy, voi Suomi luopua Ahvenanmaasta, jos se välttämättömäksi havaitaan. Vastaiseksi kuitenkin, kun on vielä epätietoista, onko kansainrauha pääsevä Itämerellä hallitsemaan, on viisainta pysyttää Ahvenanmaa Suomen yhteydessä. Suomella on kieltämätön oikeus pitää Ahvenanmaata hallussaan, koska se valtiollisesti kuuluu Suomen nykyiseen alueeseen ja koska se tosiasiallisesti koko historiallisen ajan on kuulunut Suomeen ja v:n 1809 jälkeen kuluneena aikana yhä kiinteämmin on maamme yhteyteen juurtunut. Mutta ennenkaikkia on Ahvenanmaa vastaiseksi säilytettävä Suomen yhteydessä sen vuoksi, että me sen ennenaikaisella luovuttamisella voisimme heikentää valtiollista vaikutustamme ja vahingoittaa sitä suurta asiaa, jota meidän tulee ajaa sillä tavoin, että siitä on hyötyä omallekin maallemme ja kansallemme.

2.

Tulemme nyt Ahvenanmaan kysymyksen toiseen, paikalliseen puoleen. Se asianpuoli koskee Ahvenanmaan asuk-

kaita ja heidän kiihkeätä pyrkimystään erota Suomesta ja liittyä Ruotsiin.

Mikä arvo on tälle eroamispyrkimykselle annettava?

Ahvenalaiset tahtovat erota meidän maastamme kansain itsemääräämisen oikeudella. Tämä oikeus on nykypäiväin suuri tunnussana. Sitä on nostettu jo niin korkealle, että on esitetty sitä jonakin ehdottomana, kaikkiin oloihin soveltuvana ja sovellettavana periaatteena. Väitetään, että vanhain valtioitten aika on loppunut, että valtioitten tähänastiset perusteet ja muodot voidaan jo hyljätä ja niiden sijaan asettaa kansain itsemääräysoikeus valtioitten ja valtioelämän kulmakiveksi.

Tässä kohden on kumminkin jo menty liian pitkälle. Kaikki asiat ovat suhteellisia, niin kansain itsemääräysoikeuskin. Viime vuosikymmenien historia tietää kertoa kansanäänestyksistä, jotka pikemmin muistuttavat valtiollista humpuuksia kuin todellista kansain itsemääräysoikeutta. Tälläkin hetkellä tätä itsemääräysoikeutta verisesti väärinkäytetään. Emmekö yhden suuren maailmansodan sijaan ole saaneet parikymmentä pienempää itsemääräyssotaa! Fiumessa, Makedoniassa, Traakiassa, Unkarissa, Juse-slaaviassa, Tsekko-slovaakiassa, Puolassa ja Venäjän äärillä — kaikkialla tapellaan pyhän itsemääräysoikeuden nimessä. Silloin herää epäily, eikö tässä kansain itsemääräysoikeus ole joutunut väärille urille, nousee kysymys, onko tätä oikeutta ruvettava toteuttamaan missä oloissa ja millä hinnalla hyvänsä, onko siitä otettava aihetta yhä uusiin taisteluihin ja sotiin.

On syytä muistaa, että ennen nykyisen kansain itsemääräysoikeuden julistamista on sivistysmaailmassa ollut havaittavissa rauhallistakin, eikä ainoastaan väkivaltaista, valtioitten muodostumista. Jos yksinomaan väkivalta olisi valtion muodostanut esim. täällä Suomen niemellämme, niin tämä meidän kansamme olisi jo aikoja sitten revennyt kappaleiksi ruotsalaisten ja venäläisten valloittajain sitä raastaessa eikä täällä olisi olemassa mitään suomalaista valtiota. Mutta onneksi on täällä ollut muitakin valtiotekijöitä, nim. yhteenkuuluva maa ja sen yhteinen talous ja työ. Ne täällä ovat yhteiselämää ja valtiota rakentaneet kaikesta väkivallasta ja eri kansallisuuksistakin huolimatta. On olemassa maaperäinen, luonnollinen, maantieteellinen voima, joka muodostaa valtioita. Tarkastaessamme Europan valtioitten kehittymistä pitempien aikain kuluessa näemme ihmeeksemme, että kuta korkeammalle Europan kansat ovat kohonneet sitä

suuremman voiman tämä luonnollinen valtiotekijä on saanut ja että oikeastaan vain maanosamme jälkijättöiset kansat, Itä- ja Kaakkois-Europan takapajulla olevat slaavilaiset kansat, ovat valtion muodostamisessa jääneet alkunaisemmalle kannalle ja koettavat nyt muodostaa valtioitaan vain kieli-pohjalla ja n. s. kansain itsemääräämisoikeuden perustalla. Meidän kansallamme, jonka valtiolla on harvinaisen maantieteellisen, luonnollisen eheyden etu, on syytä hiukan harkita asiaa, ennenkuin menee kansainitsemääräysoikeutta kaikille kulmakunnilleen julistamaan.

Mutta jos joku oikea aate tuleekin väärinkäytetyksi, ei itse aate siltä ole hyljättävä. Puolestani en vastusta enkä halveksi kansainitsemääräysoikeutta. Päinvastoin se on mielestäni ylevä aate, jota varsinkin sosialidemokraattien on kaikin voimin edistettävä ja koetettava käytännössäkin toteuttaa, mikäli se voi tapahtua rauhallisella tavalla ja muita vielä oikeutetumpia aatteita loukkaamatta. Yleinen kansainitsemääräysoikeus voi toteutua vasta yleisen uuden kansainelämän, todellisen kansainliiton yhteydessä. Silloin kun sellainen syntyy, on tullut oikea hetki itsemääräysoikeudenkin täydelliseen toteuttamiseen. Sitä ennen voidaan sitä toteuttaa ainoastaan suhteellisesti. Kuitenkin on vaadittava sen täyttämistä jo nykyoloissakin siellä, missä väestö on joutunut räikeän kansallisen tai valtiollisen sorron alaiseksi. Sellaisesta syystä on Suomi eronnut Venäjältä, johon se sivumennen sanoen on ainoastaan väkivalloin ollut liitettynä. Mutta sellaisia syitä eivät ahvenanmaalaiset voi esittää eroamispyrkimyksensä perusteluksi.

Painavin syy, millä ahvenalaiset voivat puoltaa eristymistään Suomesta, on heidän saarimaansa erillinen asema ja sen vanha historiallinen itsehallinto. Vaikka Ahvenanmaa luonnonmaantieteellisesti ja historiallisesti kuuluukin paljon lähemmin Suomen kuin Ruotsin mantereeseen yhteyteen, on se kuitenkin monessa suhteessa elänyt omaa eristettyä ja itsenäistä elämäänsä. Sillä oli pakanuuden aikana ja vanhemmalla keskiajalla verraten korkealle kehittynyt itsehallinto omine lakitapoineen ja kansan valitsemine maatuomareineen ja maan provasteineen. Nyt, kun yleinen äänioikeus on tunnustettu ja kansa ainakin näennäisesti on päässyt osalliseksi valtioelämään, on aika syrjäyttää viime vuosisatoina vallitseva virkavalta ja Ahvenanmaalla niinkuin muissakin maamme osissa uudistaa kansalle alkuperäisesti kuulunut itsehallinta nykyaikaisessa muodossa. Tässä kohden ovat

ahvenamaalaisten vaatimukset täysin oikeutetut ja voidaan ne valtakuntaa vahingoittamatta laajassa määrässä tyydyttää.

Mutta ahvenanmaalaiset eivät ainoastaan tahdo irtaantua Suomesta, vaan haluavat lisäksi liittyä Ruotsiin. Siinä kohden heidän vaatimuksensa menevät kaiken oikeuden ja kohtuuden rajain yli. Nämä vaatimukset nimittäin sisältävät sen, että ratkaisulta Itämeren suudessa, monia kansoja koskevassa kysymyksessä kuuluu parillekymmenelletuhannelle ahvenanmaalaiselle. Ahvenanmaalaiset vaativat, että suuri kansainvälinen kysymys on ratkaistava heidän pienten paikallisten pyyteittensä mukaan. He eivät huomaa, että heidän saarellaan on muutakin merkitystä kuin olla heidän kotipaikkanaan. Ahvenanmaa on suurpoliittisen asemansa vuoksi tuottanut asukkailleen paljon kärsimyksiä ja ikävyyksiä, mutta se on myöskin tarjonnut heille suurempia etuja kuin millään muulla Suomen osalla on ollut. Jokaisen maakunnan asukkaiden täytyy ottaa varteen ympäröivät olot ja maan kokonaisuuden vaatimukset ja alistua niihin. Niin Ahvenanmaan väestön. Se voi vaatia itselleen suurta paikallista itsehallinto-oikeutta, ehkäpä jonkinlaista valtiollistakin itsenäisyyttä, mutta se ei saa mielivaltaisesti katkaista ja tuhota sitä kansainvaltaista ja kansainvälistä rauhanpolitiikkaa, jota meidän valtiomme tulee näinä ratkaisevina aikoina Itämerellä ajaa.

Edellisen nojalle ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan päätöslauseelman:

Ottaen huomioon valtioitten välillä vielä valitsevat sota- ja sortosuhteet, jotka estävät luonnollisen kansain itsemääräysoikeuden toteuttamista täydessä määrässä, puolue katsoo Suomen valtakunnan etujen pakoittavasti vaativan Ahvenanmaan pysyttämistä vastaiseksi Suomen valtiollisessa yhteydessä.

Tunnastaen Ahvenanmaan väestön paikallisen itsemääräysoikeuden, mikäli se ei vahingoita Suomen valtakuntaa, puolue kannattaa mitä laajimman todellisen itsehallinnon ja kansallisuusturvan myöntämistä Ahvenanmaalle.

Ehdotus sosialidemokraattisen viikkolehden perustamisesta.

Puoluetoimikunnan alustus puoluekokoukselle.

Jo kauan on myönnetty puutteeksi se, ettei Suomen sosialidemokratialla ole, „Sosialistisen Aikakauslehden“ lakattua ilmestymästä vuonna 1908, ollut aikakauslehteä, joka edes jossakin määrin vastaisi muiden maiden sos. dem. puolueiden julkaisemia tieteellisiä aikakauslehtiä. Erityisesti joutui tämä kysymys pohdinnan alaiseksi puoluepiireissä sen jälkeen kuin v. 1913 pidetty puoluekokous oli antanut puoluetoimikunnan toimeksi ryhtyä asiassa toimenpiteisiin. Tapausten kulku esti kuitenkin tämän päätöksen toteuttamista.

Maamme sosialidemokraattista liikettä uudelleen rakennettaessa esiintyy myös teoreettisen valistuksen tarve entistä suurempana, ja onkin sanomalehdistömme pyrkinyt sitä mahdollisuuden mukaan tyydyttämään. Mutta tavallisten sanomalehtien tehtävänä ollessa ennenkaikkea päivän tapahtumia koskevain uutisten levittäminen, ei niiden palstoilla ilmenevä teoreettinen kirjoitus voi aina vetää puoleensa ansaittua huomiota. Jokapäiväinen sanomalehtimiestyö ei myöskään ole omiansa sallimaan harjoittajilleen sitä syvään ja perusteellisten tutkimusten mahdollisuutta, minkä teoreettisten kysymysten selvittely edellyttää. Tätä silmällä pitäen olisi tieteellisen, sosialistisen aikakauslehden perustaminen liikkeellemme eduksi.

Esteenä semmoisen raskaasti tieteellisen aikakauslehden perustamiselle, millaisena on esim. saksalainen „Neue Zeit“, on meidän oloissamme kuitenkin toistaiseksi tieteellisesti koulutettujen voimien vähyys. Mutta on myös arvattavissa, että semmoinen verrattain raskaansisältöinen lehti ei voisi täällä toistaiseksi saavuttaa niin suurta levikkiä, että sen tuottama hyöty vastaisi sen hyväksi käytettyjä henkisiä voimia ja rahavaroja, vaan että vähemmän raskas ja vaihtelevamman sisältöinen, mutta silti asiallisesti ja arvokkaasti toimitettu viikkolehti paremmin vastaisi työväestömme nykyistä tarvetta. Että työväkemme sanomalehtien ja kirjojen ohella kaipaa myös aikakautista julkaisua, todistaa se seikka, että eräät porvarilliselta taholta julkaistut, kerta viikossa tai kaksi kertaa kuukaudessa ilmestyvät lehdet tai aikakauskirjat ovat työväelle vihamielisestä tai muuten ala-arvoisesta sisällöstänsä huolimatta saavuttaneet levikkiä myös työväen keskuudessa.

Ehdottamamme viikkolehti ensiksi selostaisi sosialistisen

maailmankatsomuksen valossa *poliittisia päivänkysymyksiä*. Tämän ohella ottaisi se pohdinnan alaisiksi erinäisiä niin teoreettisia kuin käytännöllisiäkin *erikoiskysymyksiä*, jotka voivat olla työväelle tärkeitä ja sille mielenkiintoisia, vaikkei niillä olisikaan välitöntä yhteyttä päivän tapahtumain kanssa. Erityisissä *katsauksissa* antaisi se yleiskuvan niin eduskuntatyön alalla kuin muuten sekä kotimaassa että ulkomaillakin sattuneista tapauksista.

Mutta tämän lisäksi kiinnittäisi suunnittelemamme lehti huomiota erinäisiin toiminta-aloihin, jotka vasta äskettäin ovat suuremmassa määrin joutuneet työväen puolelta huomion esineeksi. Yksi semmoinen on *kunnallinen elämä*, jonka alalla esiintyvän kysymysten valaiseminen on sekä työväen kunnallisten luottamushenkilöiden kuin yleensä aikaansa seuraavan työväestön kannalta katsoen mitä tärkeintä. Se *sivistyspyrintöjen* viime aikoina niin vilkas harrastus, joka muun muassa on johtanut „Työväen Sivistysliiton“ perustamiseen, perustelisi erityisen osaston omistamista viikkolehdes­samme tähän kuuluville kysymyksille. Työväen *raittiusp­y­rinnöille* omistettaisiin niinikään huomiota. Myös tultaisiin koskettelemaan *ammattillisen työväenliikkeen, osuustoimin­nan ja urheilun* alalla esiintyviä kysymyksiä, sikäli kuin ne voivat vetää puoleensa laajempien piirien mielenkiintoa ja ryhtymättä tietenkään kilpailemaan näillä aloilla ilmestyvien erikoislehtien kanssa. Vihdoin selosteltaisiin lyhyesti koti­maisissa ja ulkomaisissa aikakauslehdissä olleita, mielenkiin­toisimpia kirjoituksia.

Ehdottamamme lehti tulisi suunnitelmamme mukaan ilmestymään joka viikon lopussa verrattain suurikokoisena, 2-palstaisena ja 16 sivuisena. Sitä voisi kustantaa puolueemme itse, mutta voisi myös puoluetoimikunta, jos se niin havaitsee käytännöllisistä syistä edullisemmaksi, uskoa sen kustantamisen jollekin sosialidemokraattisella pohjalla toimivalle kustannuslaitokselle, joka takaa että lehteä toimitetaan puhtaasti sosialidemokraattisessa hengessä ja että sen mahdollisesti tuottama voitto käytetään työväenliikkeen hyväksi.

Yllä olevan perusteella ehdotamme,

että puoluekokous kehoittaisi puoluetoimikun­nan ryhtymään 1920 vuoden alusta julkaisemaan sosialidemokraattista viikkolehteä, pääasiassa yllä mainittuja näkökohtia silmällä pitäen.

Luentokurssit puoluetoimitsijoita varten Helsinkiin.

Kirj. *M. Ampuja.*

Sos.-dem. Puolueopisto oli tarkoitettu vuosittain toimivaksi. Se ei ole kumminkaan voinut nyt kokoontua useaan vuoteen. Puoluetoimitsijain kouluutus sen johdosta on ollut kovin puutteellista. Kansalaissota aiheutti entistä suurempaa toimitsijavoimain puutetta. Monelta paikkakuonalta tuhoutui parhaita toimihenkilöitä. Olisi niinollen jotain tehtävä uusien toimihenkilöiden kouluuttamiseksi. Parhaiten tuo voitaisiin järjestää siten, että Helsinkiin järjestettäisiin kuukausi tai puolitoista kestävä luentokurssit, joissa luentoaineet vastaisivat entisen Puolueopiston oppiaineita. Siten tulisi luentoaineiksi talousoppi, sosialismin historia, Suomen yhteiskuntatalouden historia, kansainvälinen työväenliike, ammattiyhdistysliike, kunnallispolitiikka, työväen suojele- ja vakuutuslainsäädäntö, maatalous ja metsäpolitiikka, valtiotalous- ja vero- ynnä kauppa- politiikka sekä osuustoiminta.

Käytännölliset harjoitusaineet voisivat olla ohjelmasta pois, koska niitä voidaan kullakin paikkakunnalla järjestää. Luentoja tulisi olla 4–5 tuntia päivässä. Näille luennoille olisi saavuttava piirisihteerien, puhujain ja paikallisten järjestöjen avustamia opinhaluisia puoluetovereita.

Edelläolevan perusteella ehdotamme,

että puolueen kustannuksella järjestetään Helsinkiin ensitalvena kuukausi tai puolitoista kestävä luentokurssit erityisesti puoluetoimitsijoita varten, joille piirijärjestöjä ja missä se on mahdollista, kunnallisjärjestöjä kehoitetaan antamaan kurseille pääsyä varten avustusta.

*

Puoluetoimikunta ehdottaa alustuksen ponnien hyväksyttäväksi.

Puolueen suhde Internationaleen.

Alustus puoluekokoukselle.

Kirj. *K. H. Wiik.*

Puoluettamme uudelleen rakennettaessa on myös otettava ratkaistavaksi kysymys puolueen suhtautumisesta työväen kansainväliseen järjestäytymiseen.

Suomen Sosialidemokraattinen Puolue on vuodesta 1902 alkaen kuulunut toiseen Internationaleen, ollut edustettuna sen toimistossa sekä ottanut osaa sen vv. 1907, 1910 ja 1912 pitämiin kongresseihin.

Toisen Internationalen tunnusmerkkinä on — eroitukseksi ensimmäisestä Internationalesta — ollut se, että sen toiminta etupäässä on kehittynyt kansallisissa puitteissa. Eri maissa on työväki pyrkinyt saavuttamaan vaikutusvaltaa ja onkin siinä jossakin määrin onnistunut. Tällöin ovat työväen kansainväliset tehtävät saaneet astua toiselle sijalle, ja toinen Internationale, joka on ollut eri maiden työväenpuolueiden yhdyssiteenä, on rajoittunut ylläpitämään niiden toiminnan välillä vissiä yhdensuuntaisuutta, muodostumatta itse yhtenäiseksi, toimintakykyiseksi elimistöksi. Selväpiirteistä, perinpohjaisesti harkittua kansainvälistä politiikkaa ei toinen Internationale voinut luoda, eikä se myöskään luonut tarpeellisia elimiä kansainvälisen yhteistoiminnan aikaansaamiseksi ja yhtenäisen kansainvälisen esiintymisen johtamiseksi.

Nämä puutteet astuivat räikeästi näkyviin, kun maailmansota v. 1914 puhkesi. Nekin menettelytapaohjeet, jotka toinen Internationale oli hyväksynyt, sivuutettiin, ja myöskin ne työväen ainekset, jotka eivät mitenkään kannattaneet vallassaolijain imperialistisia pyrkimyksiä, pitivät enimmäkseen velvollisuutenaan kannattaa jokainen oman maansa hallitusta, katsoen sen käyvän puolustussotaa vierasta imperialismia vastaan.

Tämmöiseen asiaintilaan ei luokkatietoinen työväki voinut kauankaan tyytyä. Sen riveissä syntyi, usein vastoin johtavain puoluemiesten tahtoa, pyrkimys kansainvälisten suhteiden uudistamiseksi tarkoituksessa pakottaa vallassaolijat lopettamaan sota. Näiden pyrkimysten edustajia kokoontui syksyllä 1915 Zimmerwaldessa ja asettivat pyrkimyksiänsä edelleen ajamaan kansainvälisen toimikunnan sekä perustivat täten tavallaan uuden Internationalen sen toisen Internationalen keskuuteen, johon kaikki Zimmerwaldeen yhtyneet ja yhtyvät puolueet ja ryhmät edelleen kuuluivat.

Tässä kansainvälisessä yhtymässä astui kuitenkin kohta esille vastakohtia, jotka jo ennen sotaa olivat olleet havaittavissa. Se periaatteellinen selvyys, jota ei rauhanaikuisissa keskusteluissa voitu saavuttaa, ei nytkään, maailmansodan pyörteissä, ollut saavutettavissa. Päin vastoin tarjosi Zimmerwald näytekokoelman hyvinkin erilaatuisista katsantokannoista ja pyrkimyksistä.

Yhdessä suhteessa erittäin kävivät mielipiteet eri suuntiin. Toisten pitäessä edelleen kiinni sosialidemokratian vanhoista vaatimuksista ulkopolitiikan kansanvaltaistuttamisesta, aseiden riisumisesta ja kansainvälisten riitakysymysten ratkaisemisesta sovinto-oikeuksien kautta sekä pyrkiessä työväen joukkoliikkeiden kautta pakottamaan vallassaolijat toteuttamaan nämä vaatimukset, pitivät toiset mahdollisena käyttää maailmansotaa ja sen synnyttämää kurjuutta ja tyytymättömyyttä proletaarisen maailmanvallankumouksen aikaansaamiseksi. Tämän päämäärän saavuttamiseksi tahdottiin käyttää hyväkseen kaikkia työtätekevään kansankerrosten keskuudessa syntyneitä tyytymättömyyden ilmaisuja, asettuen niitä johtamaan ja kehittämään. Heikontaakseen johtavain imperialististen valtain vastustuskykyä, asetuttiin kannattamaan näiden valtain sortamien pikkukansojen kansallisia pyrkimyksiä, samalla kun suurilta kansoilta tahdottiin kieltää oikeutta itsepuolustukseen. — Venäjän sos. dem. puolueen vasemmistoryhmän eli bolshevikkien johdolla muodostivat nämä viimeksi mainitut ainekset Zimmerwalden keskuudessa vasemmistoryhmän, joka jossakin määrin vaikutti jo Zimmerwalden toisen, Kienthalissa keväällä 1916 pitämän kokouksen päätöksiin.

Näistä erimielisyyksistä huolimatta pysyi Zimmerwald toistaiseksi yhteisenä niille aineksille, jotka pyrkivät itsenäiseen proletaariseen politiikkaan, pitäen hylättävänä että köyhälistö veljessodassa vuodatti vertansa päämäärien hyväksi, jotka eivät olleet sen omia. Zimmerwaldeen kuuluivat, sen suurimpana ollessa, Ranskan ja Saksan työväenpuolueiden vasemmistoryhmät, Englannin Riippumaton Työväenpuolue ja Brittiläinen Sosialistipuolue, Amerikan molemmat sosialistipuolueet, Italian, Sveitsin, Rumanian ja Portugalin sos.-dem. puolueet, Venäjän bolshevikit ja menshevikit sekä sosialistivallankumoukselliset, Puolan kaikki kolme sosialistipuoluetta, Lätinmaan sos.-dem. puolue, juutalaisten „Bund“, Ruotsin, Norjan ja Tanskan sos.-dem. nuorisoliitot, Bulgarian sos.-dem. vasemmistopuolue ja Etelä-Afrikan sosialistiliitto sekä erinäiset pienemmät järjestöt eri maissa. Myös Suomen sos.-

dem. puolue päätti kesäkuussa 1917 pitämässään puoluekokouksessa yhtyä Zimmerwaldeen, päättämättä kuitenkaan erota toisen Internationalen yhteydestä.

Pari vuotta saattoivat nämä keskenään hyvin erilaatuiset puolueet ja ryhmät käydä yhdessä, niiden välillä vallitsevain erimielisyyksien kuitenkin kärjistyessä. Mutta kesän lopulla v. 1911 siirrettiin Zimmerwalden kansainvälinen toimikunta, joka aikaisemmin sijaitsi Sveitsissä, Tukholmaan ja joutui siellä Venäjän bolshevikkien ratkaisevain vaikutusten alaiseksi, ja näiden johtomiehet suunnittelivat jo silloin Zimmerwaldeen kuuluvain vasemmistoainesten yhdistämistä erityiseksi kolmanneksi Internationaleksi, joka astuisi sen löysän yhtymän sijaan, jona Zimmerwald itse asiassa oli. Tähän kolmanteen Internationaleen kuuluisivat siis ne puolueet, jotka arvelivat maailmansodasta voitavan kehittää maailmanvallankumous ja tahtoivat järjestää menettelytapansa tätä päämäärää silmällä pitäen. Kun sittemmin bolshevikit marraskuussa 1917 toimeenpanivat vallankumouksensa, tapahtui se toivossa, että siitä tulisi maailman-vallankumouksen lähtökohta.

Nämä toiveet pettivät. Maailmansota ei muuttunut maailmanvallankumoukseksi. Vaikkakin sodanaikaiset olot olivatkin synnyttäneet entistä suuremmissa joukoissa tyytymättömyyttä kapitalistiseen järjestelmään, eivät ne kuitenkaan olleet saattaneet kansojen enemmistöjä sosialismin puolelle. Ja taloudellisesti ja valtiollisesti johtavain maiden köyhälistöt, joilla oli takanaan pitkäaikainen kansanvaltainen kehitys ja jotka olivat oppineet käyttämään sitä hyväksensä luokkaetujensa ajamiseksi, eivät tahtoneet yhtyä kannattamaan sitä vähemmistön diktaturiperiaatetta, jonka Itä-Europan taloudellisessa suhteessa heikosti kehittyneiden ja kansanvaltaista kehitystä vailla olevien maiden köyhälistöt osaksi olivat omaksuneet. Keski-Europan maissa, jotka sodassa olivat tulleet voitetuiksi, syntyi tosin vallankumouksia, mutta eivät nämä olleet läheskään puhtaasti proletaarista laatua. Se toivomus, että maailmansodan synnyttämistä hajanaisista levottomuuksista voitaisiin kehittää koko maailmaa käsittävää vallankumousta, on siis osoittautunut utopiaksi, jonka ylläpitäminen ainoastaan voi viivyttää tosioloihin perustuvan, yhtenäisen proletaarisen taktiikan muodostumista.

Tästä huolimatta perustettiin maaliskuussa 1919 Moskovassa pidetyssä kokouksessa kolmas eli „kommunistinen“ Internationale. Kokoukseen tosin otti osaa edustajia useista maista, mutta edustivat nämä enimmäkseen vain sangen pie-

niä puolueita ja ryhmiä, eikä kolmas Internationale ole myöhemminkään saanut sanottavasti jalansijaa kehittyneemmissä maissa. Huomattavampia kannattajajoukkoja on sillä etupäässä Itä-Europan ja Aasian kansojen keskuudessa, joiden maissa uusaikainen kapitalistinen kehitys on enimmäkseen vasta alussa, eikä ole ennättänyt synnyttämään suuria, sosialidemokraattisesti ajattelevia työläisjoukkoja.

*

Kansainvälisen yhteenliittymisen tarve on käynyt työväelle entistä kipeämmäksi. Yhtenä maailmansodan tuloksena on todettava, että imperialismi on astunut uuteen vaiheeseen, anglosaksilaisten maiden ollessa nyttemmin johtavassa asemassa maailmanpolitikassa. Uusi tilanne on luonut uusia sodanmahdollisuuksia, joita vastaan työväen täytyy valppaasti puolustautua, ja maailmansota on miltei kaikkialla kärjistänyt pääoman ja työn välistä suhdetta. Kapitalismin kehittyessä yhä kansainvälisemmäksi, täytyy myös työväen itsenäisen luokkapolitiikan kehittyä kansainvälisessä mittakaavassa. Pyrkinessään turvaamaan ja vakiinnuttamaan sosialisimisprosessin kulkua niissä maissa, missä tällainen jo on käynyt mahdolliseksi, täytyy työväen olla varuillaan niitä pyrkimyksiä vastaan, jotka tarkoittavat palauttaa taantumuksellista järjestelmää niihin maihin, joista se maailmansodan vaikutuksesta on hävinnyt. Jotta sosialismi mahdollisimman pian kehittyisi maailmaaliikuttavaksi mahdiksi, joka voi vapauttaa kansat kapitalistisen järjestelmän synnyttämistä kärsimyksistä ja kohottaa ihmiskunnan korkeammalle sivistystasolle, on välttämätöntä että eri maiden luokkatietoiset työläiset yhdistävät pyrkimyksensä yhtenäiseksi liikkeeksi, luovat voimakkaan kansainvälisen elimistön, joka on varustettu vastaavilla organeilla. Toinen Internationale ei voi täyttää tehtäväänsä vanhassa, löysässä muodossaan. Täytyy luoda uutta. Ja tämä luomistyö voi kyllä tapahtua sen toisen Internationalen nimellä, johon nyt jo luokkatietoisien työväen suuri enemmistö kuuluu. Kysymys ei ole nimestä, sillä henki se on joka tekee eläväksi.

Proletaarisen hengen uudestisyntymiseksi on maailmansota tehnyt tärkeitä esitöitä. Se on kärjistänyt luokkavastakohtia ja voittanut sosialismille uusia kannattajia. Se on räikeästi osoittanut, mihin turmioon vallassaolevain luokkain harjoittama muka „kansallisen“ politiikan sokea kannattaminen voi viedä työväen. Ja se on osoittanut selvän, yhtenä-

sen, perusteellisesti harkitun kansainvälisen proletaarisen politiikan välttämättömyyden.

Täten on se osaksi vanhojen sosialidemokraattisten puolueiden keskuudessa, osaksi niiden ulkopuolella, synnyttänyt sosialidemokraattisia muodostumia, jotka pyrkivät näissä suhteissa selventämään, oikaisemaan ja täydentämään sosialidemokratian taktiikkaa. Joskin sosialidemokratia on menettänyt muutamia kannattajiaan, jotka osaksi ovat siirtyneet kommunistien leiriin, osaksi antautuneet suurporvariston imperialistisen politiikan kannattajiksi, on kuitenkin voitoksi merkittävä, että sosialidemokratian keskuudessa useissa ja varsinkin johtavissa maissa on tapahtunut siirtymistä vasempaan, selvemmän luokkapolitiikan pohjalle. Se seikka, että oikeisto- ja vasemmisto-sosialidemokraattien on täytynyt yhteisesti esiintyä köyhälistölle turmiollisia „kommunistisia“ pyrkimyksiä vastaan, on vain toistaiseksi hidastuttanut luokkatietoisempain sosialidemokraattisten ainesten pääsyä määräävään asemaan sosialidemokratian keskuudessa, ja muutamissa maissa on samaan suuntaan vaikuttanut se seikka, etteivät nämä sosialidemokraattiset vasemmistoainekset ole ymmärtäneet vetää riittävän selvää rajaviivaa itsensä ja kommunismin välillä.

Siinä määrin, kuin kolmannen Internationalen pyrkimysten utopistinen luonne astuu näkyviin sekä toiselta puolen toisen Internationalen keskuudessa selvän sosialidemokraattisen luokkapolitiikan kannattajat kykenevät lyömään leimansa Internationalen niinkuin sen eri puolueidenkin toimintaan, on toivottavissa että sosialidemokraattisen työväen elimellinen yhteenkuuluvaisuus saadaan palautetuksi.

Suomen köyhälistö ei tietenkään voi olla ottamatta osaa luokkaveljiensä kansainvälisiin pyrkimyksiin. Tämän vuoksi sen on kuuluttava siihen ainoaan sosialidemokraattisella pohjalla toimivaan Internationaleen, joka Zimmerwalden hajaannuttua on olemassa — ja johon myös lukeutunevat nyt jo useimmat niistä järjestöistä, jotka aikaisemmin olivat yhtyneet Zimmerwaldeen — nimittäin toiseen Internationaleen. Puolueemme onkin jo ottanut osaa siihen 1919 vuoden helmikuussa pidettyyn Bernin konferenssiin, jossa ryhdyttiin toimenpiteisiin työväen kansainvälisen yhteistoiminnan jälleen voimaansaattamiseksi. Ehdotan siis,

että puoluekokous, todettuaan että 1917 vuoden puoluekokouksen tekemä päätös Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen yhtymisestä Zim-

merwalden Internationaleen on tämän Internationalen hajoamisen johdosta lakannut olemasta voimassa, päättää,

että puolue pysyy toiseen Internationaleen yhtyneenä, toivossa että tämä Internationale on kykenevä luomaan työväen kansainväliselle luokkataistelulle lujaa ja kestäväää pohjaa.

*

Puoluetoimikunta ehdottaa hyväksyttäväksi tämän alustuksen ponsineen.

Kajaanin Sos.-dem. Alipiirin erottaminen itsenäiseksi piiriksi Oulun Eteläisestä piiristä.

Kuten tunnettua, on Kajaanin Alipiirin ja Oulun pääpiirin maantieteellinen suhde erittäin epäedullinen yhteyden aikaansaamiseksi niiden kesken. Piirienvälinen postinkulku on niin hidasta, että kaikki tiedonannot säännöllisesti saapuvat Alipiirille myöhästyneenä, josta jo yksistään koituu sängen suurta hankaluutta puoluetoiminnalle. Valistustyön tekeminen myöskin jää zivan vähäpätöiseksi, jos se hoidetaan pääpiiristä käsin, koska siellä ei tiedetä eikä tunneta seutukunnan oloja oikein tarkoin. Näiden ja monien muiden hankaluuksien vuoksi on jo pidemmän ajan ollut huomattavissa tyytymättömyyttä tähän järjestelyyn Alipiirin järjestöjen keskuudessa ja on niin ollen syntynyt voimakas pyrkimys saada Alipiiri itsenäiseksi piiriksi.

Tämä eroittamiskysymys on ollut jo keskustelunalaisena v. 1914 pidetyillä ali- ja pääpiirin piirikokouksissa, mutta sillä kertaa se ei ole saanut pääpiirikokouksen puolelta sille oikeuden mukaan kuuluvaa kannatusta osakseen.

Sen jälkeen on asia ollut m. m. esillä viime joulukuulla pidetyssä ylimääräisessä puoluekokouksessa, mutta ei asia tullut silloin käsittelyn alaiseksi kokouksen käytettävissä olevan ajan vähyyden vuoksi.

Viimeksi on asia ollut esillä Sos.-dem. Alipiirin piirikokouksessa 20—21 p:nä huhtikuuta tänä vuonna ja velvoitti kokous piiritoimikunnan tekemään asiasta alustuksen kuluvana vuonna pidettävälle puoluekokoukselle ja hankkimaan asiasta

Oulun pääpiirin lausunnon joka sitten myöskin puoluekokoukselle esitettäisiin.

Piirien erottua tulisi puolue toimikunnan ja piirin välinen toiminta tapahtumaan suoraan keskenään eikä enää Oulun piiritoimikunnan välityksellä sekä kaikissa muissakin asioissa toimisi piiri itsenäisesti, kuten jo nytkin on käytännössä menetetty Puolue toimikunnan ja Alipiirin välisissä asioissa. Yhteistoimintaa jäisi siis piirien välille ainoastaan eduskuntavaaleja koskevissa asioissa, jotka suhteellisuusperiaatetta noudattamalla voitaneen järjestää molempia puolia täysin tyydyttävästi.

Eduskuntavaaleissa valitsijayhdistyksiä muodostettaessa ja edustajaehdokkaista asetettaessa olisi mielestämme oikeudenmukaisinta pitää silmällä aina edellisten vaalien äänestyksen tuloksia. Kun esim. koko Oulun läänin eteläisen vaalipiirin sos.-dem. äänestäjien lukumäärä vuoden 1917 vaaleissa oli 14,543, toisista vaalipiireistä tulleita ääniä lukuunottamatta, joista pääpiirin osalle tulee 10,054 ja Kajaanin Alipiirin osalle 4,489. Kun koko piiristä valitaan 13 edustajaa, niin suhteellisuutta noudattaen olisi meneteltävä niin, että esim. 10 valitsijayhdistyksestä muodostaisi Oulun piiri 7 valitsijayhdistystä 9:llä ehdokkaalla ja Kajaanin piiri 3 valitsijayhdistystä 4:llä ehdokkaalla, jotka valitsijayhdistykset muodostaisivat edelleenkin yhteisen vaaliliiton kuten tähänkin asti.

Edellä esitetyn nojalla ehdotamme siis puoluekokouksen hyväksyttäväksi:

1) että Kajaanin sos.-dem. Alipiiri eroitetaan Oulun läänin eteläisen vaalipiirin sos.-dem. piiri-järjestöstä itsenäiseksi toimintapiiriksi kaikissa muissa puolue toimintaa koskevissa asioissa paitsi eduskuntavaaleissa, joissa yhteistoiminta edelleenkin on välttämätön;

2) että Kajaanin piirille myönnetään suhteellinen määrä valitsijayhdistyksiä ja edustajapaikkoja itsenäisesti käytettäväksi aina sen mukaan kuin edellisissä vaaleissa on piirissä ollut sos.-dem. puolueen äänestäjiä ja

3) että Kajaanin sos. dem. piirille myönnetään puolueessa kaikki samat oikeudet kuin toisillakin vaalipiirijärjestöillä on olemassa.

Kajaanin sos.-dem. Alipiiritoimikunta.

p:sta A. F. Lappi.
Puheenjohtaja.

Vieno Niemi.

Puoluetoimikunta puolestaan kannattaa tehtyä esitystä ja ehdottaa sen hyväksyttäväksi.

Vaalitapa puoluevaaleissa.

Alustus Suomen sos.-dem. puolueen puoluekokousta varten.

Se vaalitapa, mikä puolueemme vaaleissa aina tähän asti on ollut käytännössä, on niin sanottua „enemmistövaalia“, samaa, joka oli käytännössä nelikamarisen säätyeduskunnan kolmen aatelittoman säädyn valitsemisessa aina vuoteen 1905 asti sekä kunnallisissa vaaleissa vielä pari vuotta sitten. Tämän enemmistö-vaalitavan mukaan voi se puolue, jolla on ääntenenemmistö, täyttää kaikki edustajapaikat omilla miehillään, niinkuin ennen miltei poikkeuksetta tapahtuikin porvarissäädyn vaaleissa, tai ehkä näön vuoksi luovuttaa vähäisen määrän paikoista vastapuolueille, kuten kunnallisissa vaaleissa vanhan järjestelmän viimeisinä vuosina oli tapana.

Tätä vaalitapaa ei kuitenkaan voi väittää oikeudenmukaiseksi. Oikeus nimittäin vaatii, että kaikkien ryhmien, siis vähemmistöjenkin, pitää olla voimaansa nähden suhteellisesti edustettuina. Sen takia onkin sos.-dem. puolue alusta saakka sekä poliittisia että kunnallisia vaaleja varten asettanut vaatimuksen, että ne ovat toimitettavat, paitsi yleisellä ja yhtäläisellä äänioikeudella, myös suhteellista vaalitapaa käyttäen. Ja puolue onkin onnistunut ajamaan vaatimuksensa läpi. Eduskuntavaaleissa saatiin suhteelliset vaalit läpiajetuiksi jo v. 1906 — ne olivat ensimmäisen kerran käytännössä keväällä 1907 — ja kunnallisissa vaaleissa tuli suhteellinen vaalitapa monien vaiheiden perästä ensimmäisen kerran käytäntöön viime joulukuussa.

Kuten sanottu, on puolueemme omissa vaaleissa vielä käytännössä tuo vanhanaikainen vaalitapa, jonka puolue omalla lujalla tahdolla on saanut poistetuksi yhteiskunnallisista vaaleista. Niin kauan kuin puolueemme oli sisäisesti eheämpi, ei näistä enemmistövaaleista tietysti ollut paljon haittaa, valitseminen tapahtui enemmän henkilökohtaisia näkökohtia silmällä pitäen. Mutta nyt on puolueessamme tullut esiin selvempi raja vasemmiston ja oikeiston välillä ja tämä voi, mitä enemmän juopa näitten ryhmien välillä syventyy, johtaa siihen, ettei vähemmistö saisi ääntänsä kuuluviin.

Ottakaamme yksinkertainen esimerkki. Jossain piirissä on 3,000 valitsijaa, ja se valitsee puoluekokouksemme sano-

kaamme 10 edustajaa. Ehdokkaiksi asetetaan 20 henkilöä: 10 oikeistolaista ja 10 vasemmistolaisista. Jokainen saa äänestää 10 ehdokasta ja jokainen äänestää puhtaasti, siis joko vasemmistolaisia tai oikeistolaisia. Jos nyt enemmistöläisiä — olkoot ne sitten oikeistolaisia tai vasemmistolaisia — esimerkiksi olisi 1,800 ja vähemmistöläisiä 1,200, tulisivat kaikki enemmistöläiset valituiksi 1,800 äänellä ja vähemmistöläisistä, jotka kaikki saivat vain 1,200 ääntä, ei tulisi valituksi ketään. Mutta jos olisi käytännössä suhteellinen vaalitapa, saisivat edelliset 6 edustajaa ja jälkimäiset 4, siis kumpikin niin monta, kuin heidän voimaansa nähden on oikeus saada. Koskei edellistä vaalitapaa voi pitää oikeudenmukaisena, olisi siitä siis mahdollisimman pian päästävä ja ruvettava käyttämään suhteellista vaalitapaa.

Väitetään ehkä, että suhteellinen vaalitapa on niin mutkikas, että sitä on vaikea noudattaa. Mielestämme ei tuolle väitteelle voi antaa suurta arvoa, vaikka se olisi oikeakin, sillä ei *vaikeussyitä* pidä asettaa *oikeudenmukaisuussyiden* yläpuolelle. Mutta ei tuossa väitteessä paljoakaan perää ole. Jos esim. ajattelee eduskuntavaaleja, voi ehkä jonkun verran vaikeutta olla äänien — tai oikeammin sanoen *äänimäärien* ja *vertauslukujen* — laskemisessa sekä edustajapaikkojen täyttämässä, mutta itse äänestys tapahtuu sekä eduskuntavaaleissa että kunnallisissa vaaleissa mahdollisimman yksinkertaisesti — vain viivan vetämisellä — ja itse äänestyksen helppouden todistaa sekin seikka, että hylättyjä vaalivälikappaleita on tavattoman pieni määrä, vain noin $\frac{1}{2}$ % kaikista annetuista äänistä. Mutta ei äänimäärien eikä vertauslukujen laskemiseen esim. eduskuntavaaleissa ole niin mutkikasta, ettei sitä työtä voisi suorittaa kuka hyvänsä, joka osaa neljää tavallista laskutapaa kokonaisilla luvuilla ja murtolukujen ensimmäiset alkeet.

Eduskuntavaaleissa ja kunnallisissa vaaleissa käytetyt järjestelmät ovat — vaikka periaate on sama eli n. s. *d'Hondt*'in sääntö — toisistaan hyvin erilaiset. Kummallakin on ansio- puolia ja kummallakin varjopuolia toiseen verraten.

Eduskuntavaalien järjestelmä on hyvin mutkikas, etenkin mitä vaalivalmisteluihin tulee, mutta siinä on se hyvä puoli että itse vaali järjestää jotensakin oikeudenmukaisesti saman puolueen ehdokkaat keskenään, siten että se, jolla on enimmäkseen kannatusta puolueessa, tulee ensimmäiselle sijalle, se, joka kannatuksen suhteen on häntä lähinnä, toiselle sijalle j. n. e. Käytännössä tätä, vaalijärjestelmän toista perusajatusta

— ensimmäinen on puolueidenvälinen suhteellisuus — kuitenkin on aikalailla pilattu sen kautta, että noita kolmen miehen listoja, joissa on yhteisiä ehdokkaita, on ruvettu käyttämään aivan liian paljon.

Kunnallinen vaalijärjestelmä taasen on paljon yksinkertaisempi, mutta siinä on se varjopuoli, ettei itse vaali saa järjestää saman puolueen ehdokkaita, vaan täytyy eri puolueiden listat olla järjestettyinä jo edeltäpäin.

Ei kuitenkaan ole vaikeaa löytää järjestelmää, joka yhdistää molempien tapojen ansiot, joka siis 1) on suhteellinen, 2) järjestää saman listan ehdokkaat oikeudenmukaisesti, 3) ei ole niin mutkikas vaalivalmisteluihin nähden kuin eduskunta-vaaleissa käytetty järjestelmä on. Seuraavassa selostamme esimerkillä erästä vaalitapaa, joka täyttää kaikki mainitut kolme ehtoa ja jota puolueemme vaaleissa voitaisiin ruveta käyttämään.

Eräässä piirissä on valittava esim. 8 edustajaa puoluekokoukseen. Piirissä on kolme ryhmää, jotka me kutsumme enemmistöryhmäksi, vähemmistöryhmäksi — otaksumatta kumpi on oikeistolainen ja kumpi vasemmistolainen — ja ruotsalaiseksi ryhmäksi. Ryhmät asettavat seuraavat 7, 5 ja 3 ehdokasta, jotka painetussa vaalisetelissä asetetaan ryhmittäin, joka ryhmässä esim. aakkosjärjestykseen.

Enemmistö- ryhmä	Vähemmistö- ryhmä	Ruotsalai- nen ryhmä
Eerikäinen	Vasurinen	Renfors
Elo	Velo	Rolin
Elovirta	Vihervirta	Rödberg
Erola	Viiala	
Eräsalo	Vuorisalo	
Esko		
Euranen		

Jokaisella äänestäjällä on oikeus äänestää esim. 3 ehdokasta, ja hänen on merkittävä joko numeroilla 1, 2, 3 tai I, II, III, tai kirjaimilla a, b, c tai A, B, C missä järjestyksessä hän tahtoo saada ne valituksi. Sille, jonka hän on asettanut ensimmäiselle sijalle, hän antaa koko äänensä, toiselle puolet ja kolmannelle kolmannenosan äänestään.

Kun äänestys *puolueosastossa* on toimitettu, on osaston vaalitoimitsijain laskettava kaikkien ehdokkaiden saavuttamat *äännet*. Kaikki ehdokkaat kirjoitetaan listalle ja siihen mer-

kitään *eri sarakkeisiin*, kuinka monta *kokonaista ääntä*, kuinka monta *kahdesosaa* ja kuinka monta *kolmasosaa ääntä* jokainen ehdokas on saanut siitä osastosta.

Piiritoimikunnan on ensin laskettava yhteen kaikista eri puolueosastoista tulokset, siis toisin sanoen laskettava, kuinka monta *kokonaista, kahdesosaa ja kolmasosaa ääntä* jokainen ehdokas on saanut koko piiristä.

Otaksukaamme, että äänestyksen yhteenlaskettu tulos on seuraava. Yhteensä on annettu 2,400 ääntä. Enemmistölista on saanut yhteensä 1 440 ääntä, vähemmistö 900 ja kolmas lista 360. Eri ehdokkaat ovat saaneet seuraavat määrät $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$ ja $\frac{1}{3}$ ääniä:

Lista I.

Eerikäinen	60	400	60
Elo	90	360	120
Elovirta	300	80	210
Erola	450	60	150
Eräsalo	120	240	300
Esko	180	180	240
Euranen	240	120	360

[Lista II.

Vasurinen	90	300	300
Velo	210	40	150
Vihervirta	120	400	90
Viiala	180	100	120
Vuorisalo	300	60	240

Lista III.

Renfors	60	210	90
Rolin	90	60	210
Rödberg	210	90	60

Ensimmäisessä sarakkeessa olevat luvut osoittavat kokonaisia ääniä. Toisessa sarakkeessa olevat luvut osoittavat puolikasääniä. Nuo luvut ovat siis *jaettavat kahdella*. Kolmannessa sarakkeessa olevat luvut osoittavat kolmannesääniä ja ovat ne *jaettavat kolmella*. Siten saadaan yhteenlaskemalla seuraavat *äänimäärät*:

Lista I.

Eerikäinen	60 + 200 + 20 = 280
Elo	90 + 180 + 40 = 310
Elovirta	300 + 40 + 70 = 410
Erola	450 + 30 + 50 = 530
Eräsalo	120 + 120 + 100 = 340
Esko	180 + 90 + 80 = 350
Euranen	240 + 60 + 120 = 420

Lista II.

Vasurinen	90 + 150 + 100 = 340
Velo	210 + 20 + 50 = 280
Vihervirta	120 + 200 + 30 = 350
Viiala	180 + 50 + 40 = 270
Vuorisalo	300 + 30 + 80 = 410

Lista III.

Renfors	60 + 105 + 30 = 195
Rolin	90 + 30 + 70 = 190
Rödberg	210 + 45 + 20 = 275

Kun *äänimäärät* ovat lasketut, järjestetään joka listan ehdokkaat saatujen *äänimäärien* mukaan. Sitten lasketaan ehdokkaiden *vertausluvut*, jotka saadaan siten, että listan koko *ääniluku*, jaetaan järjestyksessä *yhdellä, kahdella, kolmella j. n. e.*, niin pitkälle kuin listan ehdokkaita riittää. Sille, joka on saanut korkeimman *äänimäärän*, annetaan listan koko *ääniluku*, seuraavalle annetaan siitä puolet j. n. e.

Esimerkissämme saavat siis ehdokkaat seuraavat *äänimäärät ja vertausluvut*:

Lista I.

Erola	530	1,440
Euranen	420	720
Elovirta	410	480
Esko	350	360
Eräsalo	340	288
Elo	310	240
Eerikäinen	280	205 ⁵ / ₇

Lista II.

Vuorisalo	410	900
Vihervirta	350	450
Vasurinen	340	300
Velo	280	225
Viiala	270	180

Lista III.

Rödberg	275	360
Renfors	195	180
Rolin	190	120

Kun *vertausluvut* ovat *valmiit*, järjestetään *k kaikki* ehdokkaat mainittujen lukujen mukaan, ja saadusta sarjasta eroitetaan niin monta nimeä, kuin piirissä valitaan edustajia. Esimerkissämme tulisivat siis seuraavat 8 valituiksi.

1.	Erola (I)	1,440
2.	Vuorisalo (II)	900
3.	Euranen (I)	720
4.	Elovirta (I)	480
5.	Vihervirta (II)	450
6.	Esko (I)	360
7.	Rödberg (III)	360
8.	Vasurinen (II)	300

Listalta I tulisi siis valituksi 4 edustajaa, listalta II tulisi 3 ja listalta III 1 edustaja.

Varajäseniksi tulisivat seuraavat:

Eräsalo (1, 3, 4 ja 6:lle)	288
Velo (2, 5 ja 8:lle)	225
Renfors (7:lle)	180

Esimerkeissämme saivat 6 ja 7 saman vertausluvun 360. Tässä se ei vaikuta mitään. Mutta jos sama luku olisi tullut 8 ja 9:lle, olisi niitten välillä täytynyt antaa arvan ratkaista.

Olemme otaksuneet, että listat ovat *puhtaat*, ettei niissä ole yhtään yhteistä ehdokasta. Jos olisi joku sellainen, jos esim. *Velo* ja *Elo* olisivat sama henkilö, laskettaisiin hänen vertauslukunsa yhteen. Hän saisi siten lopullisen vertausluvun 465, jonka mukaan hän joutuisi viidennelle sijalle ja

8:lla sijalla oleva *Vasurinen* putoaisi pois edustajien joukosta ja tulisi varajäseneksi. Velon varajäsen olisi otettava siitä listasta, missä Velolla on suurempi vertausluku, siis listasta I.

Ylläolevassa olemme edellyttäneet, että *eri listoja* on olemassa. Jollei niin olisi laita, voisi joka tapauksessa käyttää sitä osaa ehdotuksesta, ettei kaikille annettaisi koko ääntä, vaan ensimmäiselle koko ääni, toiselle puolet j. n. e. Tämä tapa antaisi *siinäkin tapauksessa oikeamman kuvan äänestäjien mielipiteistä.*

Olemme niinikään edellyttäneet, että äänestys yhä edelleen toimitettaisiin vaalipiirittäin. Koska kuulemma puolue-toimikunnassa par'aikaa valmistellaan järjestösääntöjen muutosta siihen suuntaan, että vaalit toimitettaisiin kunnittain, huomautamme vain, että suhteellista vaalitapaa hyvin voisi käyttää *siinäkin tapauksessa jokaisessa kunnassa, missä valitaan enemmän kuin yksi edustaja.*

Ylläolevassa esimerkissä olemme edellyttäneet, että jokainen saa äänestää vain kolmea ehdokasta. Olisi ehkä parempi antaa piiri- tai tojsessa tapauksessa kunnallistoimikunnille vapaat kädet määrätä kuinka monta, jokainen korkeintaan saa äänestää. Ei kuitenkaan missään tapauksessa pitäisi saada äänestää enemmän kuin korkeintaan puolet siitä luvusta, jota valitaan koko piiristä tai alueesta.

Nousee vielä kysymys: jos äänestäjä äänestää henkilöitä eri listoilta, onko hänen lippunsa silloin hylättävä, koska siinä tapauksessa näyttää jäävän epävarmaksi, kummalleko listalle hän on antanut äänensä. Mielestäni ei silti tarvitse hylätä lippua, sillä äänen voi laskea sille listalle kuuluvaksi, jonka ehdokkaista hän on valinnut sen, jonka hän asettaa ensimmäiselle sijalle.

Lopuksi on sanottava muutama sana siitä tapauksesta, että jätettäisiin sekä listoja, joidenka nojalla vaaditaan suhteellista vaalia, että yksityisiä ehdokkaita ilman sellaista vaatimusta. Mielestäni on parasta siinä tapauksessa yhdistää kaikki nämä yksityisehdokkaat ja katsoa niiden muodostavan erityisen listan, ilmoitettujen listojen rinnalla. Voisi myös ajatella sitä, että nämä yksityisehdokkaat kilpailevat vain äänimäärillään. Kumpaa menettelytapaa käytetään, on jotensakin yhdentekevää, sillä ero äänimäärien ja vertauslukujen välillä on suuri vain listojen ensimmäisiin nimiin nähden.

Edelläolevan perusteella ehdotan puoluekokouksen päättäväksi seuraavaa:

1 §. Puoluevaaleissa, joissa valitaan useampi kuin yksi henkilö, on suhteellista vaalitapaa käytettävä, jos joku puolueeseen kuuluva ryhmä sitä vaatii ja esiintyy omalla listallaan.

2 §. Puolue- ja piirikokousvaaleissa määräävät toimikunnat niissä alueissa, jotka muodostavat vaalipiirin, toimikuntien vaaleissa taasen itse valitsevat kokoukset sen ajan, mihin mennessä ilmoitukset ehdokkaista ja 1 § mainitut listat ovat sisäänjätettävät sekä kuinka monta ehdokasta jokainen saa äänestää, kuitenkin sillä rajoituksella, ettei määrättävä luku saa olla suurempi kuin puolet valittavien lukumäärästä.

3 §. Jos ilmoituksia on tehty sekä yksityisistä ehdokkaista että eri listoista, yhdistetään edelliset ja katsotaan niiden yhteensä muodostavan eri listan.

4 §. Valitsijan on, olkoon vaalisetelissä eri listoja taikka ei, siinä tapauksessa, että useampia ehdokkaita kuin yhtä äänestetään, numeroilla tai kirjaimilla selvästi merkittävä, missä järjestyksessä hän tahtoo ne valituiksi. Sille, jonka hän on asettanut ensimmäiselle sijalle, hän antaa koko äänensä, toiselle puolet äänestään, kolmannelle kolmannen osan siitä j. n. e.

5 §. Valitsija, joka äänestää jonkun listan ehdokkaita, antaa äänensä sekä näille henkilöille, että listalle kokonaisuudessaan. Valitsija saa äänestää ehdokkaita eri listoilla, ei kuitenkaan yhteensä useampia kuin § 2 mainittu toimikunta tai kokous on määrännyt. Siinä tapauksessa hän antaa äänensä sille listalle, jonka ehdokkaista hän on valinnut sen, jolle hän antaa koko äänensä.

6 §. Kun äänestys on toimitettu, on vaalitoimitsijan laskettava kaikkien ehdokkaiden saavuttamat äänet. Ehdokkaiden nimet kirjoitetaan peräkkäin, eri listojen nimet erikseen, ja eri sarakkeisiin merkitään, kuinka monta kokonaista, kuinka monta kahdesosaa, kuinka monta kolmasosaa j. n. e. ääntä jokainen ehdokas on saanut.

7 §. Erikseen lasketaan kuinka monta kokonaista ääntä joka lista on saanut.

8 §. Jos äänestys on tapahtunut eri äänestysalueilla, lähetetään tulokset sen alueen toimikun

nalle, joka muodostaa vaalipiirin. Mainittu toimikunta laskee yhteen kaikki eri äänestysalueilta tulleet saman ehdokkaan kokonais-, puolikas-, kolmannes- j. n. e. ääniä osoittavat luvut: kokonaisäänten luvut erikseen, puolikasäänten luvut erikseen j. n. e.

9 §. Samoin lasketaan yhteen eri listojen saavuttamat ääniluvut.

10 §. Kaikkien ehdokkaiden puolikasäänten lukumäärä jaetaan kahdella, niiden kolmannesäänten lukumäärä jaetaan kolmella j. n. e.

11 §. Saman ehdokkaan kokonaisäänten lukumäärä ja 10 § nojalla saadut lukumäärät lasketaan yhteen. Siten saadaan hänen äänimääränsä. Jos sama ehdokas esiintyy eri listoilla, on hänen äänimääränsä niissä laskettava erikseen.

12 §. Saman listan nimet järjestetään saatujen äänimäärien mukaan.

13 §. Jollei eri listoja ole, eroitetaan saadusta sarjasta niin monta nimeä, kuin pitää valita. Äänimäärässä lähinnä oleva on ensimmäinen varajäsen, seuraava toinen j. n. e.

14 §. Jos eri listoja esiintyy, jaetaan niiden 9 § mukaan saadut ääniluvut erikseen ja järjestyksessä kahdella, kolmella j. n. e., niin pitkälle kuin listan ehdokkaita riittää.

15 §. Sille listan ehdokkaalle, joka on saanut korkeimman äänimäärän, annetaan listan koko ääniluku, seuraavalle puolet siitä j. n. e. Siten saadaan listan ehdokkaiden vertausluvut.

16 §. Jos eri listoilla esiintyy sama ehdokas, lasketaan hänen näiltä listoilta saadut äänimääränsä yhteen. Siten saadaan hänen lopullinen äänimääränsä.

17 §. Kaikkien ehdokkaiden nimet järjestetään äänimääriensä tai lopullisten äänimääriensä mukaan.

18 §. Saadusta sarjasta eroitetaan niin monta nimeä kuin pitää valita.

19 §. Näiden valittujen henkilöiden varajäsenet ovat ne, jotka samalla listalla vertauslukuunsa nähden ovat listassa valittuja lähinnä. Jos sama valittu henkilö esiintyy eri listoilla, on hänen vara-

edustajansa otettava siltä listalta, josta hän on saanut korkeamman vertausluvun.

Hj. Eklund.

*

Puoluetoimikunnan lausunto.

Suhteellinen vaalitapa eri listoineen ja monimutkaisine laskutapoineen saman puolueen keskuudessa tuntuu luonnottomalta ja tarpeettomalta, jopa vahingolliseltakin. Jos puolue tärkeissä asioissa on niin erimielinen, ettei sen keskuudessa tehtyihin enemmistöpäätöksiin ja vaaleihin tyytyväisesti alistuta, niin ei sellaisella puolueella, — enempää kuin yhdistyksellä tai liitollakaan — ole enää koossapysymisen edellytyksiä, vaan hajautuu se ennen pitkää, vaikkapa suhteellistakin vaalitapaa käytettäisi. Suhteellinen vaalitapa ei ole laisinkaan omiaan puoluetta lujittamaan, pikemmin päinvastoin hajottamaan. Suuntariidat tai erimielisyydet saavat siitä ainoastaan yllykettä ja tulevat säännöllisiksi myöskin kaikissa toimikunnissa ja siten vaikeuttavat toimintaa.

Tunnustettava kuitenkin on, että Kotkan kokouksessa yhden äänen enemmistöllä hyväksytty puoluekokousvaalitapa, vaalipiirittäin, ei ole ollut sopiva, ja vaatii korjausta. Palamalla entiselle, Oulun kokouksessa hyväksytylle kannalle, jonka mukaan puoluekokousedustajat valitaan kunnallisjärjestöittäin, kuten puoluetoimikunnan uudessa puoluesääntöehdotuksessa esitetään ja hyväksymällä ne muutkin vaalitapamuutokset, jotka niitten sääntöjen mukaan tulisivat käytäntöön, päästäisiin pahimmista epäkohdista ja puolueen edustus tulisi tasaisemmaksi ja suhteellisemmaksi, tuottamatta minkäänlaista hajautumisen vaaraa tai muita epäkohtia. Näitä näkökohtia silmällä pitäen ehdottaa puoluetoimikunta, että tämä toveri Hj. Eklundin esitys ei ainakaan tällä kerralla aiheuttaisi mitään muutoksia siihen sääntöehdotukseen, jonka puoluetoimikunta on puoluekokoukselle esittänyt.

Kieltolain turvaaminen.

Jo aikoja sitte ovat järjestyneet työläiset oivaltaneet alkoholin valmistuksen ja käytön johtuvan epäterveistä yhteiskuntaoloista. Siksi ovatkin useat olettaneet raittiustyön vähemmän tärkeäksi monien muiden, ratkaisua odottavien yh-

teiskuntauudistusten rinnalla. Tämä oletamus on kuitenkin osottautunut erehdykseksi. Senpää vuoksi sosialidemokraattinen puolue onkin havaitessaan väkijuomien siveellisen ja taloudellisen turmion sekä ennenkaikkea, niiden työväen vapauspyrkimyksiä ehkäisevän tarkoituksen, ottanut raittiustyön ohjelmaansa, asettaen siinä kieltolain päämääräkseen.

Kansan syvät rivit ovat siis kieltolakitaistelussakin suorittaneet raskaimman tehtävän ja sos.dem. puolueen ansioksi on luettava, että mainittu laki on voimassa. Tästä huolimatta ovat lopulliset tulokset yhä vieläkin taistelun takana. Sillä samainen joukko, joka kerta kerralta vastusti kieltolain säätämistä, tekee nyt voitavansa sen kumoamiseksi. Leimatuimpana näistä hankkeista mainittakoon Kieltolain Vastustamisyhdistys, jonka ensimmäisenä tehtävänä on toteuttaa n. s. Bratt'in järjestelmä väkijuomien jakelussa. Tämän lisäksi kun vielä toteamme ulkolaisten väkijuomien salaisen, sekä julkisen maahan tuonnin ja koska yleisesti on tunnettua, että valtiolliset puolueet, jotka ovat pitäneet kieltolakia ohjelmassaan, nyt lain voimaan astuttua asettuvat vastustavalle kannalle, joten koko virkakoneistokin toimii sen mukaisesti, olemme pakoitetut edelleenkin vetoamaan sosialidemokraattiseen väestöön kieltolain turvaamisessa. Ja sentähden, saadaksemme kiinteämmille toimintamuodoille laajempaa kantavuutta, esitämme ylläolevan perusteella sos.dem. puoluekokouksen päätettäväksi seuraavaa:

1:ksi) Tuntien Suomen kansan ja varsinkin sen syvien rivien uhraukset kieltolain aikaansaamiseksi ja ymmärtäen tämän lain merkityksen työväenluokalle, tahtoo puoluekokous antaa sille täyden tunnustuksensa ja velvoittaa samalla puoluejärjestöjä toimimaan kieltolain valvonnan tehostamiseksi, sillä tietoisuudella, että rikos kieltolakia vastaan on samalla rikos työväen yhteistä tahtoa vastaan.

2:ksi) Työn käytännöllisestä puolesta huolehtimaan valittakoon niillä paikkakunnilla, missä ei Sos.dem. Raittiusliiton osastoja ole, järjestöjen jäsenistä toimikunta, joka ottaa kieltolain valvonnan erikoishuolekseen.

3:ksi) Sos.dem. edustajat kunnan valtuustoissa vaatikoot raittiuslautakunnan asettamista valvomaan kieltolakimääräyksiä.

4:ksi) Velvoitettakoon puolueosastoja antamaan kaiken tukensa Sos.dem. Raittiusliittotoimikunnalle

ja sen paikallisille osastoille niin, että lain valvonta saataisiin tarkoitustaan vastaavaksi.

5:ksi) Velvoitettakoon samoin Sos.dem. Raittiusliittotoimikunnan olemaan vuorovaikutuksessa järjestöjen ja paikallisten toimikuntien kanssa ja huolehtimaan käytännöllisen työn järjestelystä.

*Sos.-dem. Raittiusliiton Liittotoimikunta
Helsingissä.*

Samasta asiasta ehdottaa Viipurin kaupungin Sos.-dem. Kunnallistoimikunta, että puoluekokous päättäisi:

lausua paheksuvan vastalauseensa maassamme ilmenevän kieltolakianarkian johdosta,

vaatia kaikkia asiaankuuluvia hallinnollisia ja oikeudellisia virastoja ja virkamiehiä tunnollisesti ja tarmokkaasti valvomaan kieltolain noudattamista,

velvoittaa sos.-dem. eduskuntaryhmän valvomaan kieltolain noudattamista,

kehoittaa maamme järjestynyttä työväkeä ja työväenjärjestöjä tekemään voitavansa kieltolain käytännössä toteuttamisen helpoittamiseksi,

velvoittaa puolue toimikunnan kääntymään eri maiden tai kansainvälisten työväenjärjestöjen puoleen, selostaen näille kieltolakitaistelumme nykyistä vaihetta ja pyytäen heidän myötävaikutustaan kieltolakivastaisen ulkomaisen painostuksen ja ulkomailta tapahtuvan väkijuomien salakuljetuksen ehkäisemiseksi.

*

Puolue toimikunta ehdottaa Sos.-dem. Raittiusliiton alustuksen ja ponnet hyväksyttäväksi.

Sos.-dem. puolueelle oma aikakauslehtensä.

Kun Kuopion läänin länt. sos.-dem. vaalipiirin työväenjärjestöt keväällä v. 1919 pitivät edustajakokoustansa Kuopiossa, tuli siellä sosialidemokratien kunnallispolitiikasta kyseen ollessa äänekkäästi esiin valitus, ettei puolueella tätä nykyä ole lainkaan omaa aikakauslehteä. Varsinkin tällaisena

aikana, jolloin työväelle on avautunut ja avautuu monenmoisia uusia toiminta-aloja, pidettiin tuiki tarpeellisena erikoista sosialidemokraattisen puolueen periaatteita ja menettelytapoja selostavaa aikakauslehteä, jossa — vaikkapa erikoisena osastona — voisivat olla kunnalliset kysymykset, jossa osastossa selostettaisiin kunnallispolitiikkaa kaikessa laajuudessaan erikoisesti tietenkin käsitellen sosialidemokraattien lähimpää kunnallispoliittista ohjelmaa, menettelytapaa ja niitä keinoja, joilla mainittu ohjelma voitaisiin käytännössä toteuttaa. Tällaisen piirikokouksen lausuman toivomuksen mukaisesti ehdottaakin allaoleva sos.-dem. vaalipiiritoimikunta puoluekokouksen hyväksyttäväksi,

että puoluetolimikunta velvotetaan vuoden 1920 alusta alkaen julkaisemaan omaa sosialidemokraattisen puolueen aikakauslehteä, joka lehti erikoisesti tulisi myös käsittelemään kunnallispoliittisia kysymyksiä.

Kuopion sos.-dem. vaalipiiritoimikunnan puolesta

J. O. Rauhala,
puheenjoht.

Edv. Halonen,
sihteeri.

*

Puoluetolimikunta viittaa tässä asiassa alustukseensa „Ehdotukseen sosialidemokraattisen viikkolehden perustamisesta“ ja ehdottaa, että tämä asia käsitellään yhdessä sen kanssa.

Ruotsinkielisten järjestöjen suhde puolueeseen.

Alustus puoluekokoukselle 1919.

Oulussa v. 1906 pidetystä puoluekokouksesta lähtien, jolloin puolueen nykyinen järjestömuoto hyväksyttiin, ovat puolueen ruotsinkieliset puolueosastot olleet saman hallinnon alaisina kuin suomalaisetkin. Täten on koetettu aikaansaada mahdollisimman suurta yhtenäisyyttä puoluekoneiston hoidossa. Tällainen yhteenkytkeminen ei kuitenkaan ole ollut onnellinen puolueen ruotsinkieliselle haaralle. Nykyiset piiri-järjestöt, joiden tehtäviin myöskin kuuluisi harjoittaa agitatioon ja valistustyötä ruotsinkielisen työväen keskuudessa, eivät ole lähimainkaan tyydyttävästi voineet hoitaa tätä puolta tehtävistään. Suorastaan käytännöllisistä syistä eivät ne ole voineet täyttää velvollisuuksiaan tässä suhteessa, kun piiri-

toimikuntien toimitsijat eivät yleensä hallitse ruotsinkieltä. Tämän vuoksi eivät piiritoimikunnat niissä piireissä, joissa ruotsinkielisiä puolueosastoja on olemassa, ole voineet opastaa näiden toimintaa ja antaa neuvoja, vaan on ruotsinkielisten yhdistysten täytynyt tulla toimeen omin neuvoin, elleivät ole hankineet tietoja ja neuvoja muualta. Sellaisissa olosuhteissa ei ole ihme, että ruotsalainen työväenliike Oulun puoluekokouksen jälkeen moniksi vuosiksi pysähtyi kasvusaan, polkien samalla paikalla, pääsemättä sen pitemmälle.

Mutta vielä toinenkin epäkohta on johtunut siitä, että nämä kaksi eri kieliryhmää ovat olleet saman johdon alaisina. Tämän vuoksi ovat nimittäin puolueen ruotsinkieliset jäsenet, ollen vähemmistöinä piireissä, jääneet melkein kaikkea vaikutusvaltaa vaille puolueen johdon kokoonpanoa ja menettelytapoja määrättäessä. Puolue- ja piirikokousten edustajavaaleissa eivät he koskaan ole saaneet sitä edustajamäärää, johon he jäsenmääränsä perusteella olisivat olleet oikeutetut. Tästä on johtunut, että suurin piirtein katsoen ruotsinkieliset, järjestyneet työläiset ovat olleet välinpitämättömiä puolueessa ilmenneiden virtausten ja harrastusten suhteen.

Tämän johdosta on ruotsinkielisen työväen taholla josta v:sta 1913 ilmennyt julkista tyytymättömyyttä, joka vuosien kuluessa on käynyt yhä äänekkäämmäksi. On tultu huomaamaan, että voidakseen kehittyä luonnollista tietään ja kulkeakseen varmempaa tulevaisuutta kohden, on ruotsalaisen työväenliikkeen saatava puolueessa itsenäisempi asema. Kaikki ruotsinkielisten järjestöjen verot on käytettävä yksinomaan ruotsalaisen työväenliikkeen edistämiseksi. Ruotsinkielisten puolueosastojen johdossa tulee olla henkilöitä, jotka tuntevat näiden kielen ja ajatustavan ja ovat näiden osastojen itsensä valitsevat. Puolueen eri keskuselimissä tulee heillä olla oikeus niin lukuisaan edustukseen, kuin mihin he puolueen järjestösääntöjen perusteella ovat jäsenmääränsä mukaan oikeutetut. Eduskunta- ja kunnanvaltuustoehdokkaista asetettaessa on ruotsinkielisten puoluejäsenten saatava itsenäisesti toimia.

Ylempänä perustelluista tärkeistä kysymyksistä teki 7:s ruotsalainen työväenkongressi v. 1917 alempanamainitut päätökset, jotka kongressi valtuutti allekirjoittaneen hallinnon esittämään seuraavalle puoluekokoukselle, jotta ne tulisivat sovitetuiksi puolueen järjestösääntöihin. Tämän johdosta saamme esittää, että puoluekokous ottaisi uusia järjestösääntöjä laadittaessa huomioon seuraavaa:

Kunnallisjärjestöt:

Niissä kunnissa, joissa on sekä suomen- että ruotsinkielisiä puolueosastoja, on eri kieliryhmiin kuuluvilla osastoilla oikeus muodostaa eri kunnallisjärjestöjä.

Kunnissa, joissa on kaksi kunnallisjärjestöä, tilittävät nämä puolue- ja piiriveronsa asianomaisten kieliryhmien piiritoimikunnille.

Kunnissa, joissa toinen kieliryhmä on niin pienenä vähemmistönä, ettei se voi muodostaa omaa kunnallisjärjestöään, tilitetään sen piiri- ja puolueverot paikkakunnalla toimivalle kunnallisjärjestölle, jonka tulee toimittaa ne kyseessä olevan kieliryhmän piiritoimikunnalle.

Kunnissa, joissa kieliryhmävähemmistöllä ei ole omaa kunnallisjärjestöä, valitaan kunnallistoimikunta suhteellisen vaalitavan mukaan, ollen vähemmistöllä oikeus saada toimikuntaan ainakin yksi edustaja.

Kunnissa, joissa on kaksi kunnallisjärjestöä, valitsevat nämä yhteisen valiokunnan, jonka tulee edustaa järjestöä ulospäin sekä olla yhdysiteenä näiden molempien kieliryhmien kunnallisjärjestöjen välillä.

Kunnallisvaaleissa on niissä kunnissa, joissa on kaksi kunnallisjärjestöä, kumpikin kieliryhmä oikeutettu asettamaan niin monta ehdokasta, että se vastaa kunnan kumpaisenkin kieliryhmän ääni-oikeutettujen lukumäärää.

Piirijärjestöt.

Vaalipiireissä, joissa on sekä suomalaisia että ruotsalaisia puolueosastoja, on kumpaisellakin kieliryhmällä oikeus muodostaa oma piirijärjestönsä.

Vaalipiirissä, jossa toinen kieliryhmä muodostaa niin pienen vähemmistön, ettei se voi muodostaa omaa piirijärjestöään, on sillä oikeus hallinnollisessa suhteessa liittyä jonkin lähellä olevan vaalipiirin saman kieliryhmän piirijärjestöön.

Vaalipiireissä, joissa kummallakin kieliryhmällä on oma piirijärjestönsä, ovat nämä keskenään yh-

denvertaiset puolueen järjestösääntöjen määräysten mukaisesti.

Eduskuntaehdokkaita asetettaessa sellaisissa vaalipiireissä, joissa on kaksi piirijärjestöä, on kummallakin järjestöllä oikeus toimia erikseen.

Lopuksi saamme ehdottaa puoluekokouksen päätettäväksi:

että ruotsinkielisten puolueosastojen verot suoritettaisiin puolueelle Suomen Ruotsalaisen työväenliiton välityksellä, joka pidättäisi niistä itselleen puolet sekä että puolueen järjestösääntöjen §§ 7 ja 8 pysytettäisiin ennallaan.

Helsingissä 26 p:nä syysk. 1919.

Styrelsen för Finlands Svenska Arbetarförbund.

Ernst Nyström,
puheenjoht.

J. Sundberg,
siht.

*

Puoluetoimikunta yhtyy Ruotsalaisen Työväenliiton hallinnon ehdotukseen, mutta olisi asia kuitenkin lähetettävä yhdenmukaisuuden saavuttamista varten Puoluesääntövaliokuntaan.

Irtolaisväestön asuntokysymys maaseudulla.

Kirj. Konstantin Naukkarinen.

Kaupunkien asuntopula suurimmalta osalta johtuu maalaisväestön asuntopulasta. Ne kurjat asunto-olot, jotka nykyään vallitsee maaseudulla irtolaisväestön keskuudessa ovat omiaan vaikuttamaan siihen suuntaan, että useampi vähemmänkin ammattitaitoinen henkilö pyrkii kaupunkiin tai muihin liikekeskuksiin työn etsintään, jossa taajaväkisyys jo ennestään tekee kiusaa asuntokysymykseen nähden. Näin kaupunkiin tai liikekeskuksiin muuttanut henkilö, saatuaan ammattipaikan hakee samalla heti kotipaikkaoikeuden sinne ja näin ollen yhdestä ja toisesta pitäjästä kun liikekeskuksiin saapuu ympäri maata asukkaita, koituu siitä liikekeskuksiin liika kansoittuminen ja työvoimien joukot lisääntyvät.

Kun yksityiset maanomistajat eivät, etenkin kuluvana vuosikymmenenä ole olleet mieluiset ottamaan maalleen asuk-

kaita, ehdolla millään, on se vaikuttanut irtolaisväestön kohtuuttomaan lisääntymiseen ja asuntokurjuuteen. Nykyään irtolaisväestö asuu maalla talojen ja torppien tupain nurkissa — ja enempi sellaisten talojen joilla ei itselläkään ole kyllin tarpeeksi asuntoa — suorittaen melkoisen vuokramaksun näistäkin vähäpätöisistä asunto oikeuksista. Tällaisen irtolaisperheen kasvi- ja puutarhanhoidosta ei ole puhettakaan vielä vähemmän muusta viljelyksestä, niin että n. s. loiset ovat pakoitetut maallakin, keskellä viljelysmahdollisuuksia, elämään kaupunkilaistapaista elämää siten, että palkkatyöllä ansaitsevat rahan ja rahalla ostavat sitte elintarpeensa perunasta, kaalista ja herneistä y. m. jauhoannoksiin saakka. Kuitenkin jos olisi oma erikoisasunto kullakin loisperheellä ja vaikkapa pari hehtaaria viljelyskelpoista maata, niin kuinka suuressa mittakaavassa muutamain vuosikymmenien kuluttua lisääntyisikään elintarvetuotantomme sekä vähenisi asuntokurjuutemme! Samalla myöskin vaikuttaisi se lastemme terveyteen, ylläpitämiseen ja ammattitaidon kehittymiseen maalaisoloja varten.

Maalaiskunnat eivät ole kuitenkaan rikkaa ristiin panneet asian hyväksi. Eikä ihmekään, sillä kuntien asioita ovat tähän asti hoitaneet yksistään suuromistajat ja nämät eivät hevillä uhraa sellaisiin tarkoituksiin varoja, vaikkapa niistä tietäisivätkin ajan ollen saavansa vuokramaksujen muodossa korvauksen takaisin. Porvarilehdissä on joskus huomattu kunnitakin kehoituksia tähän suuntaan yksityisten velvollisuutena, että kuinka maanviljelijäin olisi niin ja niin hyvät asunnot laitettavat vakinaisille työmiehille. Tämä kehoitus on langennut kuuroille korville ja tulee lankeamaankin niin kauan kuin se ilmenee vain kehoittavana evankeliumina, sillä yksityisiä ei kuitenkaan voida pakoittaa suuremmassa määrin rakentamaan työväen asunnoita enempi kuin työn antamiseen, mutta kunnat ja valtio, jotka vihdoin aina tulevat kantamaan yhteiskunnallisista epäkohdista ja laiminlyönneistään rangaituksensa, olisivat velvolliset huolehtimaan irtolaisväestön asuntokysymyksistä. Kunnat eivät kuitenkaan sitä tee ilman yleisen lain pakotusta. Siksi olisi eduskunnallista tietä saavutettava laki, joka pakottaisi kunnat huolehtimaan työväen asunnoista ja riittävästä kasvi- ja puutarhamaasta. Työväestö kyllä suorittaisi niistä kunnalle kohtuulliset vuokramaksut ja paljonmieluummin, kuin yksityiselle, sillä olisihan silloin työläisperheellä oma kortteeri, oma pyhättönsä, jossa ei toinen ole kurkistelemassa kaikkia hänen yksityisseikkojaan, eikä hänkään ole toisen tiellä häiritsemässä kenenkään perhetoimintaa.

Yhteiskunnallisen rauhan, turvallisuuden, velvollisuuden ja työväestön olojen parantamisen kannalta olisi tärkeää, että Suomen sosialidemokraattinen puoluekokous hyväksyisi seuraavaa:

että valtion on mitä pikemmin ryhdyttävä irtolaisväestön asuntopulaa lieventämään velvoittamalla kunnat kullekin paikkakunnalleen rakentamaan tarpeellisen määrän työväenasunnoita,
 että kullekin asunnolle kuuluisi pari hehtaaria viljelyskelpoista maata kasvi- ja puutarhamaaksi ja
 että kunnalla on oman viljelyskelpoisen maan puutteessa oikeus pakkoluovuttaa yksityisiltä sellaista maata, joka ei ole omistajan vilja- tai heinäviljelyksessä.

*

Puoluetoimikunnan mielestä ei ole tarkoituksenmukaista näin pala palalta rakentaa uutta maatalousohjelmaa, vaan on koko ohjelma suunniteltava yhtäaikaan ehjäksi, johdonmukaiseksi ja kokonaiseksi; sentähden olisi tämäkin kysymys annettava tässä kokouksessa asetettavaksi ehdotetun ohjelmakomitean käsiteltäväksi.

Kansainvälinen apukieli.

Alustus Suomen sos.-dem. puoluekokoukselle.

Kirj. Hj. Eklund.

Kysymys kansainvälisestä apukielestä on maassamme jo astunut päiväjärjestykseen. Syyskuussa pidettyä Suomen sos.-dem. 6. edustajakokousta varten teki Helsingin ruotsinkielinen sos.-dem. nuoriso-osasto alustuksen, jossa osoitettiin keinotekoisen *idokielen* etevämmyys *esperantoon* verraten, sekä ehdotettiin, että kokous

„lausuisi yhtyvänsä kannattamaan idoa sen saattamiseksi kansainväliseksi apukieleksi“

ja ryhtyisi muutamiin käytännöllisiin toimenpiteisiin idokielen opettamista ja propogandan harjoittamista varten. Yllämainitun alustuksen johdosta annetussa lausunnossaan ei Liittotoimikunta kuitenkaan tahtonut asettua kiinteän päätöksen kannalle idon puolesta, vaan ehdotti kokouksen päätettäväksi seuraavat ponnet:

„Liittokokous tunnustaa kansainvälisen apukielen suuren merkityksen eri maiden työväenluokkien lähentäjänä ja kehoittaa Liiton jäseniä suuntaamaan harrastuksensa opiskelutyössään näiden virtausten tuntemiseen.

Kansainvälisissä sos.-dem. nuorisokongresseissa olisi asiasta saatava laajakantoisia päätöksiä aikaan, jotka olisivat yhdenmukaisia työväenliikkeen muissa kansainvälisissä kongresseissa asiasta mahdollisesti tehtävien päätösten kanssa.“

Lähetekeskustelussa Liittokokouksessa kannattivat useimmat puhujat Helsingin ruots. osaston tekemää ehdotusta ja valistusvaliokunta asettui yksimielisesti kiinteän päätöksen puolelle. Lopullisessa äänestyksessä hyväksyttiin kuitenkin liittotoimikunnan ponnet 46 äänellä 40 vastaan, jotka annettiin valiokunnan ehdottamien ponsien puolesta.

Koska asiasta siis jo on tehty alote ja yksi Suomen sosialidemokraattisista koko maata käsittävistä yhtymistä on asettunut kannattamaan kansainvälisen apukielen aatetta, olisi syytä, *jotta asiata voitaisiin jouduttaa*, että muutkin tekisivät samansuuntaisia päätöksiä. Asian selvittämiseksi esiintuotakoon seuraavaa.

Että kansainvälinen apukieli olisi tarpeellinen esim. tiedemiehelle, liikemiehelle ja turistille on päivänselvää, joskaan ei tässä yhteydessä kannata siitäpuolesta esiintuoda perusteluja. Mutta vielä suurempaa hyötyä sellaisesta kielestä olisi sosialidemokraattiselle työväenliikkeelle. Mainittu liike on olennaisesti kansainvälinen ja kansainvälisiä sosialistikonferensseja tullaan sodan loputtua pitämään yhä enemmän. Näiden osanottajille on kuitenkin välttämätöntä osata sivistyskieliä, joko saksaa, ranskaa tai englantia, mieluummin kaikkia kolmea. Mutta työläisistä vain aniharva osaa yhtäkään näistä kielistä, saattaka kaikkia. Työväki itse on siis poissuljettuna osanotosta niihin konferensseihin, jotka sille ovat tärkeimpiä, koska ne koskevat juuri työväenluokan etuja. Toiseksi, tuskin missään muussa yhteiskuntaluokassa löytyy niin suurta sivistysharrastusta kuin juuri työväenluokassa. Mutta ainakin pienissä maissa, kuten Suomessa, Ruotsissa y.m., joissa ei puhuta suuria sivistyskieliä, on paljon vaikeampi seurata maailmankirjallisuutta — olkoon tämä sitten kaunokirjallisuutta, tieteellistä tai yleistajuistieteellistä kirjallisuutta tai ammattikirjallisuutta

– sillä vain pieni murto-osa siitä tulee käännetyksi näiden pienien kansojen kielille.

Toiselta puolen tuntuu melkein mielettömältä puhuakaan siitä, että kansakouluissamme ruvettaisiin opettamaan saksaa, ranskaa tai englantia. Nuo kielet ovat monine satoine, ehkä tuhansine taivutusopillisine ja lauseopillisine poikkeuksineen, epäsäännöllisyyksineen ja epäloogillisuuksineen niin vaikeat, että paremmatkin oppilaat, juuri saavutettuaan ylioppilastutkintonsa, tulevat huonosti toimeen ranskan ja englannin kielen ymmärtämisessä – saksaa ymmärtävät paremmin – ja tuskin osaavat niitä puhua lainkaan. Mutta keinotekoisien kielen laita on aivan toinen. Koska sellaisessa ei ole taivutus- eikä lauseopistakaan mitään vaikeuksia, ja koska sanavarastokin on ainakin parhaimmassa keinotekoisessa kielessä nimenomaan valittu sitä periaatetta noudattaen, että se on mahdollisimman kansainvälinen, siis kaikille Euroopan kansoille mahdollisimman helppo oppia, voi sellaisen kielen parissa vuodessa, neljä tai viisi tuntia viikossa, jo kansakouluasteellakin oppia niin hyvin, että sitä lukee ja ymmärtää hyvin ja tulee toimeen puheesakin. Ylemmällä asteella sitä tietysti oppii vielä nopeammin.

Heti kun virallisesti on päätetty jossain kansainvälisessä hallitusten konferenssissa, esim. kansainliitossa, että joku nykyään kilpailevista kielistä otetaan kansainväliseksi, ruvetaan sitä tietysti opettamaan kaikkien maiden kouluissa. Ja sellaisille, jotka eivät enää käy koulua, järjestetään kursseja, jotta nekin voivat sitä oppia. Sitten ruvetaan myös kääntämään kaikenlaista kirjallisuutta sille kielelle, ja jokainen, joka osaa kansainvälistä kieltä, on tilaisuudessa tutustumaan maailmankirjallisuuteen. Tästä ei silloin ole poissuljettu työväestökään. Ja mitä tulee kansainvälisiin konferensseihin, voi työväkikin silloin menestyksellä ottaa niihin osaa.

Täytyykö meidän Suomessa odottaa siksi, kunnes ehkä kansainliitto tai joku kansainvälinen hallitusten konferenssi virallisesti on päättänyt korottaa jonkun kilpailevista keinotekoisista kielistä viralliseksi kansainväliseksi kieleksi? Mielestämme ei tarvitse. Suomessa voitaisiin aivan hyvin, odottamatta tuota virallista kansainvälistä päätöstä, päättää ruveta opettamaan jotain keinotekoisia kieltä kouluissamme. Sillä vaikka *pahimmassa tapauksessa* kävisikin niin, että kansainliitto jälestäpäin valitsisi jonkun toisen kielen, ei meidän harhavalinnastamme silti olisi *meille* mitään haittaa,

vaan olisimme me siitä huolimatta päinvastoin edullisemmassa asemassa kuin ne kansat, jotka eivät vielä olisi päättäneet mitään. Sillä *se, joka on oppinut yhden näistä kilpailevista kielistä, voi* — meillä itsellämme on henkilökohtainen kokemus asiasta — *moninverroin helpommin kuin se, joka ei tunne yhtäkään niistä, oppia jotain toista.* Nämä kielet ovat nimittäin siitä syystä, että ne sekä kielioppinsa että sanavarastonsa puolesta kaikki ovat enemmän tai vähemmän kansainvälisistä kieliaineksista kokoonpantuja, toistensa kanssa yhdenkaltaisia aivan niinkuin suomi ja viro tai ruotsi ja tanska.

Mutta, jos tuon valinnan toimitamme *järkevällä tavalla*, emme tarvitse niinkään paljon pelätä harhavalintaa. Varmaa on nimittäin, etteivät kansainväliset viranomaiset umpimähkään rupea tekemään niin äärettömän tärkeää päätöstä kuin kansainvälisen kielen valinta on, vaan ensiksi asettavat *puolueettomista kielitiedemiehistä kokoonpannun komitean*, jonka on tarkoin harkittava, mikä näistä kielistä *kielillisessä suhteessa* on paras, s. o. parhaiten vastaa kaikkia niitä *kauneus-, säännöllisyys-, kansainvälisyys-, ilmaisurikkaus-* ja ennenkaikkea *helppousvaatimuksia*, joita on asetettava sellaiselle *kielelle, joka on tarkoitettu kaikessa tulevaisuudessa olemaan ihmiskunnan kansainvälisenä kielenä.* Samoin olisi myös maassamme, ennenkuin virallisesti päätetään, mitä keinotekoista kieltä ruvetaan opettamaan, harkittava *puolueettomista kielitiedemiehistä kokoonpannun komitean* lausunto siitä, mikä nykyään kilpailevista kielistä parhaiten vastaa yllämainittuja vaatimuksia, ja sitä kieltä olisi sitten opetettava kouluissamme, ei vain oppikouluissa, vaan myöskin kansakouluissa.

Tähän komiteakysymykseen nähden onkin maassamme jo tehty huomattava alote, joskaan asiasta ei vielä ole näkynyt minkäänlaisia tuloksia. Viime marraskuussa näet jättivät esperantistit hallitukselle anomuksen, että esperantokieltä ruvettaisiin opettamaan maamme kouluissa ja helmikuussa tekivät idoistit samanlaisen anomuksen idokielen puolesta. Hallitus pyysi kouluhallitukselta lausunnon asiasta, mutta koskei mainitussa virastossa ollut yhtään asian tuntijaa, ehdotti se, että hallitus asettaisi kielimiehistä kokoonpannun komitean, jonka pitäisi antaa lausunnon siitä, kumpi näistä kielistä on parempi. Hallitus asettikin huhtikuun alussa kolmihenkilöisen komitean, johon kuuluivat professorit Setälä puheenjohtajana sekä Wallenskjöld ja

Ramstedt jäsenenä. Mainittu komitea ei kuitenkaan ole pitänyt yhtään kokousta ja nyttemmin on yksi sen jäsenistä, prof. Ramstedt, matkustanut Jaapaniin Suomen lähettilääksi.

Ylläolevan perustelun nojalla ehdotan Puoluekokouksen päätettäväksi seuraavat ponnet. (Ensimmäinen on aivan samallinen kuin Nuorisoliiton edustajakokouksen päättämä ensimmäinen ponsi; kolmas vastaa Liittokokouksen toista pontta, mutta sisältää erään käytännöllisen alotteentekemis-ehdotuksen; toinen ponsi koskee maassamme jo tehdyn komitea-alotteen viemistä perille).

1. Puoluekokous tunnustaa kansainvälisen apukielen suuren merkityksen eri maiden työväenluokkien lähentäjänä ja kehoittaa puolueen jäseniä suuntaamaan harrastuksensa opiskelutyösäännäiden virtausten tuntemiseen.

2. Puoluekokous velvoittaa eduskuntaryhmän vaikuttamaan siihen suuntaan, että hallitus, hankittuaan puolueettomista kielitiedemiehistä kokoonpannun komitean lausunnon siitä, mikä nykyään kilpailevista keinotekoisista kielistä kielellisesti parhaiten vastaa tarkoitustaan, määrää parhaimmaksi havaitun kielen opetettavaksi maamme kansakouluissa, oppikouluissa ja seminaareissa.

3. Puoluekokous velvoittaa puolueitoimikunnan kääntymään muiden maiden sos.-dem. puolueiden ja kansainvälisten sos.-dem. kongressien puolelle kehoituksella, että nekin aikaansaisivat samansuuntaisia päätöksiä.

*

Puolueitoimikunta pitää ehdotuksen hyväksyttävänä.

Valistustyö.

Laukaan Tarvaalan Työväenyhdistys ehdottaa:

Puolueitoimikunta Ammattijärjestön ja piirien avustamana pitäköön tasaisesti opintokursseja yli maan. Opintoaineena olkoon valtiollinen, kunnallinen ja ammatillinen toiminta sekä vuokra-asiat.

*

Puolueitoimikunnan mielestä ehdotus on perin vaikea tai mahdoton tässä muodossa toteuttaa. Siihen ei ole voimia eikä varoja. Jokaisen vaalipiirin omana asiana olkoon

tarpeellisten kurssien järjestäminen omalla alueellaan. Suotavaa olisi, että puoluetoimikunta, ammattijärjestö ja Työväen Sivistysliitto avustaisivat niitä mahdollisuuksien mukaan. Niin ollen ehdottaa puoluetoimikunta, viitaten toisessa alustuksessa ehdotettuihin koko maata käsittävien kurssien järjestämiseen Helsingissä, että tämä ehdotus tässä muodossa ei antaisi aihetta mihinkään toimenpiteisiin.

Vuokra-alueiden lunastaminen.

Laukaan Tarvaalan Työväenyhdistys vaatii,

että sos.-dem. eduskuntaryhmän on voimiansa mukaan koetettava saada vuokra-alueiden lunastuksesta annettuun lakiin tarpeellisia muutoksia torpparien etuja silmällä pitäen, ja

että sos. dem. eduskuntaryhmän on tehtävä voitavansa maataloustyöläisten aseman parantamiseksi lainsäädännön avulla.

*

Puoluetoimikunnan mielestä asia on itsestään aivan selvä, ettei siitä tarvitse mitään päätöstä tehdä, kun ei kuitenkaan kaikkia toisiakaan eduskuntaryhmän tehtäviä ja velvollisuuksia voida yksityiskohtaisesti määritellä.

Lakiasioita selittävä kuukausilehti.

Laukaan Tarvaalan Työväenyhdistys ehdottaa:

Puoluetoimikunta olkoon oikeutettu julkaisemaan lakia selostavaa kuukausilehteä, jossa selitetään työläisille lain tuntemusta ja annetaan neuvoja kunnallisen, valtiollisen ja ammatillisen toiminnan aloilta sekä vuokra-asioissa.

*

Puoluetoimikunnan käsityksen mukaan ei nykyisin ole mahdollisuutta julkaista erityisesti työväkeä varten tarkoitettua lakiasioita selittävää kuukausilehteä, eikä sitä saisi kannattavaksikaan; ja kun toisessa alustuksessa ehdotettu viikkolehti tulee käsittelemään yleensä kaikkia yhteiskunnallisia kysymyksiä ja siten osittain täyttää tässä ehdotetun lehden tarpeen, niin ehdottaa puoluetoimikunta että tämä ehdotus tässä muodossaan saisi raueta.

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan v. 1919 antamat Julistukset.

Sorron yöstä nouskaa!

Sortoa on Suomen työväenluokka aina saanut kokea. Tämä sorto ei kuitenkaan vielä koskaan ole ollut niin hirvittävä ja säälimätön kuin viime kuluneena vuonna. Ei koskaan vielä Suomen vähävarainen kansa ole elänyt niin nälkäisenä ja sellaisessa sydäntävihlovassa kurjuudessa kuin nyt. Äärimmäisyyteen saakka vainottuna ja ahdistettuna, vailla hengen ja elämisen turvaa on maamme työväenluokka viettänyt synkkää, ilotonta elämänsä.

Julmasti on rajatonta diktatuurivaltaa käyttävä taantumuksellinen porvaristo riehunut isänmaassamme. Pelottavat ovat sen valtiuden jäljet.

Kuolemaa on porvaristo kylvänyt ympärilleen.

Kuolemantuomioihin, joita ei edes venäläinen tsaarihallitus meillä enää vuosikymmeniin pannut täytäntöön, on suomalainen porvaristo turvautunut, tyydyttääkseen koston intohimoaan. Mutta ei edes se ole porvaristolle riittänyt. Kokonaan tutkimatta, tuomitsematta on riistetty henki tuhansilta työläisiltä. Tuhansittain valtiollisia vankeja on vankileireissä kidutettu kuoliaaksi nälällä. Rangaistusretkikuntia pantiin kiertelemään eri osissa maata, tekemään „puhdasta jälkeä“.

Kansan kalleimmat ihmisoikeudet on porvaristo tallannut jalkoihinsa.

Puolelta kansaa on riistetty perustuslakien suomat yleiset ihmisoikeudet, kokoontumis-, lausunto- ja järjestötoimintavapaudet. Työväenjärjestöt on koetettu hävittää, niiden omaisuus takavarikoitu, osittain ryöstetty ja hävitetty, laillisten yhdistysten toiminta estetty, julkinen sana väkivallalla tukahutettu. Tätä on tehty joko ilman vähintäkään laillisuuden varjoa tai sittemmin erityisten poikkeus- ja sosialistilakien siunauksella.

Köyhä kansa on jätetty nälkään nääntymään.

Kaikkien muiden kauhujen lisäksi on porvarillisen hirmuvallan aika ollut vähävaraiselle väestölle huutavan hädän ja nälän aikaa. Ei koskaan ole meillä kansan enemmistön hätää, puutetta ja nälkää siinä määrin käytetty rikasten rikastuttamiseksi ja köyhien köyhdyttämiseksi kuin viime vuonna. Mielin määrin ovat porvariston keinottelijat ja sotarosvot saaneet lyödä rahaa köyhälistön hädästä.

Porvaristo yritti tehdä vallankaappauksen.

Ikuisiksi ajoiksi turvatakseen diktatuuriasemansa ja sortopyyteensä päätti taantumuksellinen porvaristomme tehdä vallankaappauksen ja lakia rikkomalla muuttaa Suomen nuoren tasavallan yksinvallaksi. Yksinvaltiaan avulla olisi ollut helppo pitkiksi ajoiksi poistaa kansanvalta ja pönkittää harvainvaltaa. Perustuslain määräyksistä piittaamatta valitsi se senvuoksi luokkaeduskunnassaan jo itselleen mieleisensä kuninkaan. Tämä turmiollinen hanke ei lopuksi kuitenkaan onnistunut. Mutta se osoittaa, että porvaristo ei kammoksu mitään keinoja luokkavaltansa tukemiseksi: terrori vankileireineen, nälkäkidutuksineen ja teloituksineen, poikkeuslait, valtiokaappaus ja vieraat aseet — kaikki kelpaa porvaristolle köyhän kansan sortamisessa ja vaivaamisessa.

Kansan tahtoa on pilkattu ja halveksittu.

Luullen vieraiden pistinten turvissa istuvansa lujasti vallassa kilpailivat taantumukselliset porvarilliset siitä, kuka heistä parhaiten taitaisi kansan tahtoa pilkata ja häväistä. Aivan julkisesti he kerskuivat, että valta pitää olla pienellä yläluokkaryhmällä eikä kansalla. Kansan ääntä eivät ne aikoneet päästää kuuluviin, vaan tukivat diktatuuriaan eduskunnan jäännöksen avulla, uskotellen maailmalle eduskunnan porvarillista puolikasta valheellisesti oikeaksi eduskunnaksi.

Puolikaseduskunnan häikäilemättömät teot ja sortolait.

Tässä harvalukuisessa yläluokan „eduskunnassa“ tulivat taantumuksellisen porvariston mustimmat tarkoitukset näkyviin. Sellaisetkin köyhälistön edustajat, jotka eivät olleet kansalaissotaan osaaottaneet, vangittiin, jotta eivät olisi voineet eduskunnassa äänillään vastustaa porvariston pyrkimyksiä. Kun ensin oli laittomasti näin menetelty, alkoi täten typistetty eduskunta „lainsäädäntötyönsä“. Ja tästä alkaen on porvariston hommille tunnusmerkillisintä julkea kansanvaltaisuuden polkeminen ja laittomuus. Hädin tuskin puolta kansasta edustavassa eduskunnan irvikuvassa laaditaan „sosialistilaki“, joka jättää koko työväenluokan suojattomaksi hallinnollisten viranomaisten käsiin, painolaki, joka tukahuttaa työväen vapaan sanan, torpparilaki, jolla torpparien työn tulokset riistetään maanomistajain taskuun, asevelvollisuuslaki, jolla imperialistinen militarismi koetaan juurruttaa maahan, valtiorikosoikeuslaki, jolla kansalaissotaan osaaottaneiden kohtalo jätetään summittaisen oikeudenkäynnin ja mielivallan alaisuuteen. Samanaikuisesti hallitus tekee voimainsa mukaan tyhjäksi edellisen, koko kansaa edustaneen eduskunnan päättämän 8 tunnin työpäivälain ja pyrkii yksissä neuvoin jäännöseduskunnan kanssa työväeltä riistämään vastasaavutetun kunnallisen äänioikeuden. Jopa porvarillisissa piireissä vakavasti harkitaan, mitenkä myöskin valtiollinen äänioikeus saataisiin tuhotuksi.

Tämän luokkaeduskuntansa aikoi porvaristo pitää koossa kolme vuotta. Siinä ajassa luuli se ehtivänsä aikaansaada kaiken sen vahingon ja väkivallan, jota se oli suunnitellut työväenluokan oikeutettuja vaatimuksia vastaan ja omien riistoetujensa turvaamiseksi.

Kansan tuomio lähestyy.

Mutta maailmantapausten kulku on lyönyt murskaksi nuo tuhoiset suunnitelmat. Pelolla ja vavistuksella täytyy porvariston nyt eduskunta-vaaleissa astua kansan tuomion eteen. Sen on täytynyt julistaa uudet vaalit maaliskuun 1 ja 3 päiväksi. Silloin valitaan uusi oikea eduskunta, joka on ilmaiseva kansan tahdon.

Vaaleissa on porvaridiktatuuri kukistettava.

Eduskuntavaaleista riippuu nyt ei ainoastaan työväenluokan vaan koko isänmaamme tulevaisuus. Noissa vaaleissa on kansan valittava harvainvallan ja kansanvallan, sarron ja oikeuden, väkivallan ja laillisuuden, vähäväkisten aseman kohottamisen ja kurjistuttamisen välillä. Kansalaissodan jälkeiseen hallitussuuntaan liittyy kaikki se väkivalta, sorto, laittomuus ja terrori, mikä maassamme on vallinnut. Vaaleissa kansa osoittakoon, hyväksyykö se sen vaiko ei. Vaaleissa voi työväenluokka heittää hartioiltaan sortajansa ja piinaajansa. Ja se onkin työväestön vaalien avulla tehtävä.

Sosialidemokratiassa on työväenluokan turva.

Siinä ainoastaan. Ei missään muussa. Se on ainoa rehellisesti kansanvaltainen puolue. Se on oikeuden ja ihmisyyden puolue. Se yksinään ajaa kaikkien heikkojen ja sorrettujen asiaa. Sosialidemokratian kautta ja avulla on kansan syvien rivien saatava niille kuuluva sananvalta maan asioissa.

Mitä sosialidemokratia vaatii?

Se vaatii kansalaissodan kauheiden haavojen pikaista lääkitsemistä: yleistä armahdusta valtiollisista syistä tuomituille ja sen yhteydessä täysien kansalaisoikeuksien palauttamista, leskien ja orvoksi jääneiden kunnollista huoltamista. Mutta samalla kun vaaditaan vapautusta valtiollisista syistä tuomituille, vaaditaan myöskin porvarillisille rosvoille ja murhamiehille rangaistusta, jota ilman kansan oikeudentajunta ei tule tyydyttyksi.

Se vaatii nälkäisille leipää ja ravintoa, elintarveasiain oikeudenmukaista hoitoa, keinottelijain ankaraa kohtelemista, hintojen alentamista.

Se vaatii, että itsenäisestä Suomesta on tehtävä kansanvaltainen tasavalta ja sen mukainen hallitusmuoto on maalle säädettävä.

Se vaatii kaikille kansalaisille täydellisiä ja samanlaisia kansalais- ja ihmisoikeuksia. Kaikki poikkeuslait ja muut luokkasortoon tähtäävät rajoitukset ovat poistettavat.

Se vaatii torpparien ja mäkitupalaisten todellista vapauttamista; ne, jotka laittomasti vuokratiloiltaan on häädetty, ovat viipymättä tiloilleen täysiin oikeuksiinsa palautettavat.

Se vaatii maata tilattomille, tarpeen vaatiessa pakkoluovutusta käyttämällä.

Se vaatii 1917-vuoden eduskunnan hyväksymän 8-tunnin työpäivälain uudelleen voimaan saattamista ja sen tehokasta noudattamista.

Se vaatii voimassaolevan epäinhimillisen palkkaussäännön ja muiden vanhentuneiden työsopimusta koskevien lakien kumoamista ja uusien ajankäytön lakien säätämistä.

Se vaatii tehokkaampaa työväensuojelusta ja työväenvakuutusta ja näiden lakien ulottamista myöskin maanviljelystyöväestöön y. m. työläisryhmiin.

Se vaatii 1917 vuoden eduskunnan hyväksymän kunnallislakien voimassa pitämistä ja senkautta kunnallisen kansanvallan ja kunnallisen äänoikeuden turvaamista ja säilyttämistä.

Se vaatii veroitusta kunkin varallisuuden mukaan, niin että rikkailta ja keinottelijoilta säälimättä otetaan heidän vääryydellä anastamiaan varoja kansan yhteiseksi hyväksi käytettäväksi.

Se vaatii tarmokkaan lainsäädännön ja valtiovallan avulla yhteiskunnan kehitystä ohjattavaksi pois luokkasorrosta, kurjuudesta ja pimeydestä kohti hyvinvointia, valistusta, tasa-arvoa ja vapautta. Se vaatii yhteiskunnan työntekijöille korkeampaa elintasoja. Ja sen ylevänä lopullisena päämääränä on uuden onnellisemman sosialistisen yhteiskunnan luominen kansan tahdon avulla nykyisen luokkasortoisen yhteiskunnan tilalle.

Vaaleihin siis, Suomen työ kansa!

Työtätekevän luokan miehet ja naiset, kaikki te, jotka väkivaltaa, sortoa ja puutetta kärsitte?

Teidän oma puolueenne, Sosialidemokraattinen Puolue, kutsuu teitä vaaleihin. Se kutsuu teitä äänestämään oman luokkanne pelastuksen ja tulevaisuuden puolesta. Älkää jättäkö noudattamatta tätä kutsua. Älkää pettäkö työväenluokan suurta ja jaloa asiaa tänä ratkaisevana hetkenä.

Sanomatonta vääryyttä ja kurjuutta olette saaneet kärsiä. Taivaaseen saakka huutava on teidän hätänne ja onnettomuutenne ollut. Nytkö, jolloin voitte käydä pelastuksen päivää rakentamaan, nytkö antaisitte vainoojainne saavuttaa vaalivoiton?

Ei! Tuhannesti ei! Kammottava väkivalta ja tuho on riehunut keskuudessamme. Työväenluokka on yritetty saattaa täydelliseen perikatoon ja turmioon. Se on ollut riistäjäluokan toimintaa. Nyt on teidän vuoronne toimia, Suomen työmiehet. Nyt on teidän vuoronne puhua.

Antakaa äänenne kuulua maaliskuun 1 ja 3 päivänä. Rohkealla mielellä, oikeaan asiaanne luottaen käykää vaaleihin.

Valitkaa sosialidemokraatteja!

Tunnuslauseemme olkoon:

Eestä leivän, hengen, kunniamme!

Vappuna riveihin punalippujemme luokse!

Vaatimaan lelpää, oikeutta, vapautta ja rauhaa!

Toukokuun 1 päivä, Vappu, on kansainvälisen työväenliikkeen yhteinen juhlapäivä.

Kaikissa maissa on järjestynyt, valtiollisesti valveutunut työväestö jo vuosikymmenet tuona päivänä seisauttanut pyörät, lakannut hetkeksi orjantyöstään ja kokoontunut kukin paikkakunnallaan suuriin kulkueihin ja

kokouksiin osoittamaan voimaansa, saamaan innostusta ja rohkeutta ja buuttamaan vallassaolijoille julki oikeudet vaatimuksensa.

Tämä on tällä hetkellä vieläkin tärkeämpää kuin koskaan ennen. Maailman vallanpitäjät ovat — tekeytyen kuuroiksi työväestön varoittaville äänille — aikaansaaneet tuhcisimman verinäytelmän, mitä historia tuntee. Miljoonittain ihmisiä on teurastettu, työntuloksia on hävitetty ja elintarve-, samoin kuin muukin tuotanto on pitkiksi ajoiksi lamautettu. Työstään elävä väestö on täten syösty sanomattomaan kurjuuteen ja on se saanut kouraantuntuvasti kokea militarismin kirousta.

Hirvittäviä kärsimyksiä on myöskin Suomen työväenluokka saanut kokea sen jälkeen kun se viimeksi oli koolla vappumielenosoituksissa. Kuolemaan saakka ahdistettuna on se ollut suorastaan perikadon ja turmion partaalla. Suunnattomassa määrässä on se saanut tuntea pohjattoman inhimillisen hädän ja elämisen kurjuuden. Ja yhä vieläkin painaa raskaana porvariston säälimätön ja julma luokkasorto maamme työväenluokkaa.

Vielä vallitsevat työväenluokkaa rasittavat poikkeuslait. Työväeltä on edelleen suureksi osaksi riistetty perustuslakien takaamat yleiset ihmis-oikeudet, kokoontumis-, lausunto- ja järjestötoimintavapaudet. Vielä ovat työväenyhdistysten talot ja omaisuudet suurimmaksi osaksi takavarikoituina. Tubansittain viruu vielä summittaisen ja luokkakostoisen oikeudenkäytön uhreina vankiloissa ja vankileireissä työläisiä, joiden rikkomus — jos sitä laisinkaan on ollut — on yksinomaan valtiollista laatua. Rankaisematta riehuvat porvarikaartit monin paikoin kuin mitkään kaikkivaltiaat hallitsijat, rankaisematta ovat porvarilliset vaalilautakunnat saaneet rikkoa vaalilakia eikä edes työläisluokan vaalitoimintakaan ole saanut rauhassa ja häiritsemättä tapahtua. Valtiollisia vankeja rääkätään mitä julmimmin eikä rääkkääjiä saateta rangaistukseen. Työtätekevän kansan nälkä ja hätä jatkuu edelleenkin kauheana. Kurjuus on laajoissa yhteiskuntakerroksissa sanoin kuvaamaton. Kaupunkien köyhälistökortteleista ja maaseudun syrjäperukoilta kertovat kaameat viestit jatkuvasta joukonälkäkuoleman raivoamisesta. Samaan aikaan porvariston rikkaus, sen rahat, tavarat ja omaisuudet ovat paisuneet moninkertaisiksi. Elintarpeilla, asunnoilla, maalla ja tehtailla, kaikilla työväen työn tuotteilla ja tuotannon välikappaleilla on porvaristo harjoittanut mitä julkeinta keinottelua ja rosvoilua. Kruunun omaisuutta kilvan varastetaan. Täten saaduilla miljooneilla viettää rikkaiden luokka ylellisempää ja tuhlailevampaa elämää kuin milloinkaan ennen meidän maassamme.

Saadakseen asemansa pitkiksi ajoiksi eteenpäin turvatuksi on porvaristo riistänyt työväen arvokkaimmat lainsäädännöllisetkin saavutukset. 8 tunnin työaikalaki on tehty mitättömäksi. Kunnallinen äänioikeus on riistetty suurilta joukoilta. On tahdottu osoittaa työväelle, että sen edut ovat vain silloin turvattuina kuin se itse niiden puolesta valvoo.

Ja yhä edelleenkin hautoo porvaristo uusia sortotoimenpiteitä köyhiä kohtaan. Hallitus on eduskuntaa kuulematta lisännyt köyhille veroja korotettujen tullimaksujen muodossa. Korkeat tullimaksut pannaan leipäviljalle ja muille ruokatarvoille. Sen kautta tahdotaan pysyttää ylen kalliina kotimainenkin vilja ja siten pakottaa köyhät maksamaan nykkyrihintoja maanomistajaluokan edelleen rikastuttamiseksi, vaikka tämä luokka on jo sodan aikana suunnattomasti rikastunut köyhien kustannuksella. Siten palkitaan tilallisia siitä, että ovat koko sota-aikana julkeasti rikkooneet elintarvelakia.

Emme ole edes varmoja siitäkään, ettei johtavissa porvaripiireissä

suunniteltaisi hyökkäyssodan alkamista itäistä naapuriamme vastaan. Sehän voidaan saada aikaan provosoimalla, sallimalla yksityisten retkikuntien partioretkiä rajan yli Venäjän alueelle. Jos siten saataisiin syttymään sota, niin olisi tilaisuus sotatilan varjolla jatkaa entistä hirmuhallitusta, syrjäyttää laillisuuden rippeetkin ja kiristää työväki entistään tiukemmalle. Siitä seuraisi sanomaton sekasorto ja kurjuus. Köyhälistön verellä ja kurjuudella porvaristo tyydyttäisi ulkopoliittista seikkailuhaluaan.

Niin synkkä kuin siis Suomen onnettoman työväenluokan taivas täälläkin kertaa on, on siinä kuitenkin jo huomattavissa jonkinlaista valon kajastusta. Hajalleen lyöty työläisväestö on jälleen alkanut koota rivejään. Uudelleen on se muodostumassa taistelukykyiseksi luokaksi järjestöjensä ympärille. Kuntain valtuustoihin on se tunkenut etujoukkojaan. Eduskuntavaaleissa se valtasi 40 pros. kaikista äänistä, saaden omia edustajiaan eduskuntaan 80. Tulos oli suuri voitto, herättäen muiden maiden luokkaveljien keskuudessa ihailua Suomen lannistumatonta työväenluokkaa kohtaan.

Työväenluokan edustajat eduskunnassa ovat jo aloittaneet työnsä. Tarmokkaasti ja johdonmukaisesti ovat he ryhtyneet esittämään köyhälistön kiireellisimpien vaatimusten toteuttamista. Mutta porvaristo, vaikkakin osa siitä vaaleissa petollisesti näytteli kansanvaltaisuutta ja edistysmielisyyttä, näyttää alun perin eduskunnassa muodostavan yhteisen lujan porvarillisen rintaman kaikkia työkansan parasta tarkoittavia pyrkimyksiä vastaan.

Tunnettu totuus on, että sosialidemokraattinen eduskuntatyö voi tuottaa tuloksia vain läheisessä vuorovaikutuksessa joukkojen kanssa. Suomen työtätekevän kansan on senvuoksi voimakkaasti tuettava valittuja edustajiaan. Yhdessä, käsi kädessä toimien on edustajaimme ja työväenjoukkojen koetettava saada edes pahin porvariston hirmuvalta ja sorto alaslyödyksi.

Tässä tarkoituksessa on maamme työväestön nyt lähestyvänä Vapunpäivänä voimakkaasti kohoitettava äänensä. Valtavilla mielenosoituksilla on sen tuotava julki hätänsä ja kurjuutensa. Mahtavilla työläiskulkueilla ja kokouksilla on sen kyllin selvästi ilmaistava vakaa ja horjumaton tahtonsa nousta ylös sietämättömästä sorron yössä. Senvuoksi jokainen työläinen, naiset ja miehet yhtykööt köyhälistön mielenosoituskulkueeseen ensi vapunpäivänä. Sellaisia on järjestettävä jokaisessa pitäjässä ja jokaisessa kaupungissa. Punaliput esille kaikkialla, missä ne ovat ryöstäjiltä säilyneet.

Mielenosoituskokouksissa on puhuttava näistä asioista ja on vaadittava erityisissä ponsilauselmissa

yleistä armahdusta valtiollisille vangeille ja valtiollisista rikoksista tuomituille,

poikkeuslakien lakkauttamista,
 työväenyhdistysten talojen ja omaisuuden vapauttamista,
 elintarvekeinottelun lopettamista ja leivän hinnan alentamista,
 viljatullien estämistä,
 8-tunnin työaikalain ja kunnallislakien voimassapitämistä aikaisemmin saavutetussa muodossa,
 kansanvaltaista hallitusta, ja
 kaikista sotahankkeista luopumista.

Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta. Suomen Ammattijärjestön Toimikunta.

Armahduksen puolesta.

Joukot tukemaan eduskuntaryhmämme vaatimusta.

Kunnallisjärjestöille.

Sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta on jo useasti ja pontevasti eduskunnassa huomautettu miten tärkeä ja välttämätön yleisen valtiollisen armahduksen aikaansaaminen on kansamme sisäisen yhtenäisyyden ensimmäisenä ehtona ja edellytyksenä. Sitä vaatii kansan luonnollinen oikeudentunto, varsinkin kun on tiedossa, millä onnettomalla tavalla valtiorikosoikeudet valtio- ja maanpetoksesta syytettyjen asioita tutkivat ja miten hataroilla perusteilla tuomioita langetettiin.

Tähän asti ovat kuitenkin porvaripuolueiden edustajat olleet kuuroja kaikille todisteluille. Joitakin hataroita lupauksia on saatu hallituksen taholta, mutta kovin vähäisiksi ja merkityksettömiksi saattavat tulokset supistua, jollei eduskunta ryhdy asiaan. Edustajamme ovat tehneet voitavansa esittämällä armahdusta koskevan anomusehdotuksen ja nyttemmin myöskin välikysymyksen hallitukselle. Nyt on joukkojen tultava avuksi tukemaan edustajamme vaatimuksia. Entiset kokemukset ovat osoittaneet, miten tärkeätä on, että työväestö tarkoin seuraa eduskuntatoimintaa ja tarpeen tullen sanoo itsekin sanansa ja vaatimuksensa merkiksi siitä, että se kokonaisuudessaan on edustajainsa vaatimusten takana. Vaikkei olekaan yhdentekevää, vaikuttaako tuollainen kansan syvien rivien suoranainen kannan ilmaisu tai vaatimus sillä hetkellä vallassa olevaan porvaristoon tai ei, niin pääasia on kuitenkin se, että kansan oikeustajunta tulee tarpeeksi selvästi ja pontevasti julki, sillä siten se syventyy ja laajenee ja kasvaa voimaksi, jota ei rankaisematta mikään mahti voi vastustaa. Lopuksi se voittaa kuitenkin.

Näin ollen olisi tarpeellista, että mahdollisimman pian, esimerkiksi helluntaipyhinä, pantaisiin toimeen armahduksen hyväksi joukko mielenosoituksia, joissa vaaditaan sekä eduskuntaa että hallitusta nopeasti ryhtymään toimenpiteisiin yleisen armahduksen julistamiseksi valtiollisista syistä tuomituille ja kansalaisoikeuksien palauttamista niille, joilta se on riistetty. Kansan syvien rivien tahto ja vaatimukset on siis tuotava selvästi ja pontevasti julki. Mukaan kaikki, jotka yllä olevan sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän vaatimuksen hyväksyvät ja sitä oikeudenmukaisena kannattavat.

Helsinki, 2 p:nä kesäkuuta 1919.

Sosialidemokraattinen Puolue toimikunta.

Mielenosoitukset armahduksen puolesta.

Kokouksissa esitettävät vaatimukset.

Amnestian puolesta pidettävissä kokouksissa esitettäköön seuraavat sos.-dem. eduskuntaryhmän eduskunnassa tekemät vaatimukset:

1) että viime vuonna tapahtuneen kansalaissodan aikana samoinkuin sitä ennen tapahtuneista valtiollista laatua olevista teoista tuomituille tai

syytteessä oleville, jotka eivät ole tehneet itseään syytäiksi murhaan tai murhapolttoon, kiireellisesti julkaistaisiin yleinen armahdus, johon myös sisältyisi, ettei ketään sellaisista rikoksista enää syytteesen pantaisi;

2) että kansalaissodan yhteydessä tapahtuneesta murhasta, murhapoltosta tai maanpetoksesta tuomittujen jutut ja laittomia teloituksia koskevat asiat heti otettaisiin tarkastettaviksi ja tutkittaviksi samoin kuin hallinnollisilla päätöksillä toimistaan erotettujen rautatie-, posti-, tulli- ja vankilalaitosten palveluskuntiin sekä kansakoulujen opettajistoon kuuluneiden henkilöiden suhteen määrättäisiin toimitettavaksi uusi laillinen tutkinto syyttömien entisiin oikeuksiinsa palauttamiseksi; ja

3) että kaikille sekä tätä ennen armahdetuille, että armahdettaville, joilta on riistetty kansalaisluottamus, tämä viipymättä palautettaisiin.

Sos.-dem. Puoluetoimikunta.

Salaista toimintaa vastustamaan!

Taantumuksellisten sodan hankkeet ehkäistävää.

Sos.-dem. Puoluetoimikunnan julistus.

Historiallisen kokemuksen vahvistamia tosiasia on, että — minkä kansan keskuudessa tahansa — työväestön mielet rauhoittuvat ja työväenjärjestöjen menettelytavat saavat eduskunnalliseen toimintaan luottavan, hillityn luonteen, jos vallalla on edes porvarillisesti kansanvaltainen edistysmielinen hallitussuunta, mutta että sitävastoin taantumuksellisten virtausten vallassa ollessa oloihinsa parannuksia kaipaava luokkatietoinen työväki tuntee oikeutettujen vaatimustensa syrjäyttämisen ja halveksumisen johdosta katkeraa pettymystä, joka aiheuttaa epäluottamusta hitaaseen ja tuloksettomalta näyttävään parlamenttaariseen toimintaan. Siten porvarillinen taantumus aina valmistaa maaperää niin sanotulle „suoralle toiminnalle“, salaliittohommille, kapinahankkeille ja aivankuin pakottaa luottamaan ainoastaan aseelliseen vallankumoukseen.

Meillä Suomessa eletään nykyisin puhdaskarvaisen taantumuksen merkeissä. Työväen asema on sorrarolaisempi kuin koskaan ennen venäläisenkään sortokauden loistoaikoina. Vaikka varsinaiset työväkeä vastaan tähdätyt poikkeuslait ovatkin viime päivinä kumoutuneet, tuntee työväki kuitenkin olevansa vailla omaisuuden, vapauden, jopa hengenkin turvaa suojeluskuntaterrorin yhä edelleen jatkuessa. Eduskunnan kokoontuessa työväki odotti tältä nopeata apua lukuisiin kipeästi tunnettuihin epäkohtiin, mutta huomaa nyt pettyneensä. Suojeluskuntaterroria ei yritetäkään hallituksen toimesta suistaa, armahdusasiaa ovat sekä hallitus että eduskunta haluttomia ottamaan edes käsitelläkseen, työväen toimihenkilöitä tuomitaan jatkuvasti vankeusrangaistuksiin tynkäeduskunnan laatimien rikoslain poikkeuspykälien nojalla ja valtion laitosten palveluskuntaan kuuluvia vainotaan sosialististen mielipiteittensä vuoksi. Ja toivottujen parannusten asemasta uhkaa koko maan työtätekevätä luokkaa päinvastoin vielä entistäkin suuremmat rasitukset, vieläkin hirvittävämpi ahdinko, jos taantumuksellisimpien porvaripiirien aikeet pääsevät toteutumaan, jos raskaita taloudellisia ja verluhrejakin vaativa sota Venäjää vastaan annetaan syytä.

Maan saattaminen sotaan riistäisi työväeltä kaikki keinot asemansa parantamiseksi ja antaisi taantumuksellisille aineksille niiden haluaman tilaisuuden uuden ja perinpohjaisen työväen vainon alkamiseen. Näin ollen on ymmärrettävissä, että luottamus eduskunnalliseen toimintaan horjuu ja synkkä epätoivo valtaa mielet. Tällaisen toivottomuuden ilmauksena on pidettävä sitä erinäisiin köyhälistöpiireihin levinnyttä käsitystä, että Suomen työväki voi pelastua nykyisestä sorronalaisuudestaan ainoastaan maamme rajain ulkopuolelta tapahtuvan hyökkäyksen kautta. Sen sattuessa täällä sitte pitäisi muka syntyä kapinaliikkeitä ja epäjärjestystä, joiden kautta avustettaisiin ulkopuolisia yrityksiä porvarillisen yhteiskuntajärjestelmän kukistamiseksi ja kommunistisen neuvostojärjestelmän asettamiseksi sen tilalle.

Tällainen toiselta puolen toivottomuuteen ja toiselta puolelta haaveiluun perustuva käsitystapa, jota rajantakaisen innokkaan agitatsionin kautta koetetaan levittää ja tehostaa, on kuitenkin mitä vahingollisin maamme sosialidemokraattisen työväenliikkeen säännölliselle kehitykselle, käytännöllisiin seurauksiinsa nähden tuhoisa ja periaatteellisestikin väärä. Tästä syystä on sitä kaikin voimin vastustettava, niin hyvin kuin ymmärrämmekin sen aiheutuneen ja aiheutuvan meillä nykyisin vallitsevista nurjista olosuhteista.

Salaliitteilusta ja kapinasuunnitelmista on hyötyä ainoastaan porvaristolle. Niistä se etsii ja löytää perustan salaisen valtiollisen poliisin mielivaltaiselle toiminnalle, kaikellisille työläisten toimintavapautta rajoitaville hallinnollisille määräyksille ja kaikille taantumuksellisille, „yhteiskuntaa säilyttävälle“ toimenpiteilleen, mihin omituiseen ja valheelliseen nimitykseen saadaan mahtumaan vaikka mitä. Ilmisaamistaan, tosin ilmeisesti aivan joutavista ja haaveellisista kapinahankkeista meikäläiset taantumukselliset ovat saaneet erinomaisen aiheen vastustaa esim. valtiollisista syistä tuomittujen vapauttamistakin. Herkkäuskoisia ja arvostelukyvttömiä peloitellaan aina kapinahankkeilla, kun jollekin kuristustoimenpiteelle etsitään kannatusta, mistä taantumus itselleen elinvoimaa imee. Tunnettuahan on, miten Venäjällä tsaarivallan aikana santarmihallituksen ja salaisen valtiollisen poliisin asiamiesten avulla virkavalta perusti salaliittoja ja jälleen paljasti ne omien tarkotustensa toteuttamiseksi. Salaliittolaistoiminnalle ominaista on, että sen johtajat itse itsensä johtoon valtuuttavat, joten alemmilla ei ole mitään osallisuutta sen liikkeen johdossa tai edes sen toimintatapojen ja periaatteiden määrittelyssä, mihin he vapautensa, jopa henkensä uhalla ottavat osaa. Heidän tulee ainoastaan sokeasti toteuttaa salaisten, heille tuntemattomien johtajien määräyksiä. Niinpä voi tapahtua, että salaliittojen johtoonkin, saatikka asiamiehiksi voi tunkeutua urkkijoita ja provokaattoreita, kuten lukuisat esimerkit ennenkaikkea Venäjältä, salaisen toiminnan kotimaasta, osoittavat ja mistä kuuluisa Azeff-juttu on parhaana todisteena. Ja tuskinpa erehtyvät ne, jotka väittävät, että meillä valtiollinen poliisi käyttää samallaisia menettelytapoja, sekä että sen asiamiehillä on sormensa mukana täällä hiljattain paljastetussa salaliitossa.

Kaikissa olosuhteissa ei tietysti voida salaistakaan toimintaa tuomita tai kieltää. Jos meillä ei laisinkaan olisi painovapautta ja yhdistymis- tai kokoontumisoikeutta, olisi meidän pakko toimia salaisesti päämääriemme toteuttamiseksi. Se olisi ainoa keino, kuten Saksassa aikoinaan siellä vallinneen sosialistilain aikana. Eikä meillä silloin olisi mitään menetettävänkään. Mutta on huomattava, että saksalaisten puoluetoverien salainen toiminta tarkoitti ainoastaan julkisen toimintaoikeuden takaisin valloittamista ja niinpian kuin se saavutettiin lakkasi salainen toiminta heti. Mutta

meillähän on sentään nykyisin tilaisuus julkiseenkin toimintaan, joskin sitä viranomaiset meillä voimassaolevien tynkäduskunnan laatimien sortolakien nojalla voivat moninaisilla rettelöimisillä häiritä, kuten vaalijulistuksemme ja vappumerkkiemme takavarikoimiset ja niistä johtuvat syytteet osoittavat. Estää sitä ei kuitenkaan voida ja varmaakin on, että juuri julkisen toimintamme voimalla voimme vielä tuota rettelöimishalua ja mahdollisuksiakin siihen rajoittaa ja ehkäistä sekä ennen pitkää saada kumotuksi lait, joihin se nykyisin perustuu.

Sosialidemokraattisen liikkeen tarkoitusperänä on työväestön luokkavoiman kasvattaminen, kunnes se tulee siksi mahtavaksi, että työväki sen avulla voi syrjäyttää porvariston yhteiskunnallisten ja valtiollisten asiain johdosta ja järjestää yhteiskunnalliset ja valtiolliset olosuhteet omien etujensa mukaisiksi, sikäli kuin niitä ihmistahdolla ja toiminnalla voidaan järjestää. Tähän päämäärään tähtää koko toimintamme. Valtiollinen ja ammatillinen järjestötoimintamme, samoin kuin osuuskuntaliike ja sivistyspyrintömme ovat ainoastaan keinoja sen saavuttamiseksi. Mutta tätä päämäärää, työväestön luokkavoiman kasvattamista, ei saavuteta joidenkin yksilöiden epämääräisellä salaisella toiminnalla, ei salaliittojen tai kapi- noiden kautta, vaan tarvitaan siihen ehdottomasti julkista joukkotoimintaa. Salainen joukkotoiminta onkin mahdollisuus. Salainen toiminta on mahdollista ainoastaan hyvin ahtaissa, suljetuissa piireissä, mutta sellaisena ei sillä voi olla mitään laajempaa yhteiskunnallisen liikkeen merkitystä. Valtiollisia vallankumouksia voidaan saada aikaan tekemällä, — salaliittojen ja sotilaskapinain avulla —, mutta ei yhteiskunnallista kumousta. Yhteiskunnallinen vallankumous ei myöskään voi syntyä minkään ulkopuolisen voiman tai sysäyksen kautta, jollei oman maan työväestön luokkavoima järjestykseen, kuriin, taloudelliseen merkitykseen ja sivistykseen nähden ole siksi suuri, että se kykenee tuotanto- ja liikenneolojen yhteiskunnallistuttamiseen siten, että uudet olosuhteet todellakin täyttävät ne toiveet ja vaatimukset, mitä sosialisoiniselta odotetaan.

Kaiken edellä sanotun perusteella

mitä vakavimmin varoitamme kaikkia sosialidemokraattisen puolueen jäseniä ja työväkeä yleensä antautumasta mihinkään salaliitto- tai kapina- hankkeisiin, mutta kehoitamme sen sijasta yhtymällä järjestöihin, entistä tarmokkaammin käyttämään mahdollisimman suurella voimalla kaikkia julkisen toiminnan tarjoamia keinoja työväenluokan aseman parantamiseksi sekä vihdoin yhteiskunnallisen ja valtiollisen vallan valloittamiseksi työväestölle päämääränä kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän korvaaminen sosialistisella.

*

Samalla kun meidän täytyy varoittaa työväkeä salaisesta toiminnasta, on meillä myöskin syytä kiinnittää huomiota eräitten porvaripiirien salaisiin hommailuihin, joiden tarkoituksena näyttää olevan ilmisodan synnyttäminen Suomen ja Venäjän välillä. Sikäli kuin ulkomaisissa sanomalehdissä kerrotaan, on eräillä suomalaisilla vaikutusvaltaisilla piireillä, joilla on edustajansa maan hallituksessakin, läheisiä suhteita Venäjän neuvosto- valtaa vastaan taistelevien taantumuksellisten, yksinvaltiutta tavoittelevien valtiomies- ja upseeripiirien kanssa. Samalla kun ollaan tukevinaan ja auttavinaan Venäjän valtakunnan alueella asuvien heimoveljemme itsenäisyyspyrintöjä, ollaan kuitenkin yhteydessä ja pyritään liittoutumaan sekä auttamaan valtaan vanhan Venäjän vanhoillisimpia aineksia, jotka ovat ei ainoastaan heimokansojemme vaan vieläpä Suomenkin itsenäisyy-

den vannoutuneita vastustajia, joten toisella kädellä varmasti tuhotaan kaikki se, mitä toisella kädellä ollaan antavanaan. Tämä kiero ja epärehellinen menettely tekee kaikki porvariemme puheet heimoveljien auttamisesta niin kovin vastenmieliseksi. Viha Neuvostotasavaltaa vastaan näyttää olevan ainakin eräissä piireissä suurempi kuin rakkaus heimoveljiimme ja heidän vapauspyrintöihinsä, sillä onhan ilmeistä, että Neuvostotasavallan aseellinen kukistaminen Venäjällä johtaa myöskin varmasti sukulaiskansojemme itsenäisyyspyrintöjen tukahuttamiseen. Tällainen heimoveljeys ei ole rehellistä ja sen vuoksi tunteekin työväestö sitä kohtaan mitä suurinta epäilystä, niin hartaasti kuin se toivookin kansain itsemääräämisoikeuden toteuttamista suomisukuistenkin kansojen suhteen.

Tämän kaiken ohella tuntee maamme työväenluokka elävästi, ettei Suomen tasavallan valtiollinen tai taloudellinen asema ole vielä siksi luja, että itsenäisyyttämme vaaraan asettamatta voisimme ryhtyä sotaan Venäjän Neuvostotasavaltaa vastaan, vaikkapa meitä siihen yllyttäisiin miltä taholta tahansa. Eivät Aunuksen, Vianan tai Inkerin olot siitä parane, että me syöksymme uhkamielin sotaan imperialistisen ja taantumuksellisen Venäjän uudelleen pystyttämiseksi, sotaan, joka toisi meille ei ainoastaan raskaita veriuhreja ja uusia verotaakkoja, vaan myöskin johtaisi maamme taloudelliseen perikatoon ja siten entistä enemmän vieraista valloista riippuvaksi, ehkäpä suorastaan itsenäisyytemme menetykseenkin.

Näitä vaaroja voi työväenluokka osaltaan torjua, jos se tarmokkaasti toimii. Tämän vuoksi

kehoitamme järjestynyttä työväestöä ja koko työväenluokkaa käyttämään kaiken vaikutusvaltansa sodan vastustamiseksi, kaikin voimin työskentelemään sotaisen mielialan syntymisen ehkäisemiseksi ja vaatimaan, että hallituksen tulee noudattaa avonaista menettelyä ulkopolitiikassaan ja katkaista kaikki suhteet taantumuksellisten venäläispiirien kanssa.

Sos.-dem. Puoluetoimikunta.

Työväki taisteluun rauhan puolesta!

Asia otettava käsiteltäväksi järjestöjen kokouksissa.

Venäjän Neuvostotasavallan hallitus on tarjonnut Suomen hallitukselle rauhaa yhtäaikaan kun se on tehnyt samanlaisen tarjouksen Viron, Lätin ja Liettuan hallituksille.

Tähän asti saaduista tiedoista päättäen ei meidän hallituksemme kuitenkaan näytä lainkaan halukkaalta tekemään loppua siitä luonnottomasta ja meidän maallemme epäedullisesta suhteesta, jossa maamme tätä nykyä on itäiseen naapurivaltioomme. Se näyttää päinvastoin olevan täydellisesti riippuvainen ympärysvaltain taantumuksellisesta diplomatiasta ja oman maamme oikeistosta, joka rauhanteon sijasta yhä edelleen uneksii sotaretkeä Neuvosto-Venäjän kukistamiseksi.

Sitä suurempi syy on maamme työväenluokalla nyt, kun meille Neuvosto-Venäjän rauhantarjouksen kautta avautuu tilaisuus yhdessä toisten

Venäjältä eronneiden Itämeren valtioiden kanssa päästä rauhallisiin suhteisiin Venäjän kanssa, kaikella voimalla nousta vaatimaan, että tätä tilaisuutta ei ole jätettävä käyttämättä.

Maamme työväen kanta asiassa on selvä ja johdonmukainen. Se vaatii, että maamme hallituksen on puolestaan tunnustettava Venäjän edustajaksi se hallitus, joka Venäjällä pitää tosiasiallista valtaa käsissään. Se ei salli, että meidän maamme taantumuksellinen porvaristo yhdessä ympärysvaltain samanlaisten aineiden kanssa suunnittelee Venäjän työväenluokan vallankumouksen aseellista kukistamista ja Koltshakin sekä Denikinin ympärille kerääntyneiden suurmaanomistajain ja suurporvariston valtaan auttamista, mikä johdonmukaisesti merkitsisi suunnattoman taantumuksen ja hirvittävän valkoisen terrorin Venäjälle istuttamista. Tämä ei olisi eduksi meidänkään maamme itsenäisyydelle, sillä sen takaa monin verroin suuremmassa määrässä rauhan solmiaminen Neuvosto-Venäjän kanssa kuin yhteistoiminta maallemme vihamielisten imperialistis-nationalististen venäläisten voimain kanssa.

Sotatilan jatkaminen Venäjän kanssa on maallemme monesta syystä tuhoisa. Se tuottaa meille suunnattomia taloudellisia vaurioita sulkemalla meiltä Venäjän markkinat ja senkautta lamauttamalla meidän teollisuutemme. Se pakottaa maamme pitämään liikekannalla yli maan voimien nousevia sotajoukkoja mistä aiheutuu rappiotila maamme raha-asioissa ja maan taloudellisen aseman yhä tukalammaksi muodostuminen.

Nämä maallemme turmiolliset taloudelliset ja valtiolliset ilmiöt ovat poistettavissa pikaiseen rauhantilaan siirtymisen kautta. Sen vuoksi on vaadittava, että maamme hallitus kiinnittää samaansa rauhantarjoukseen vakavaa huomiota ja antaa eduskunnalle tilaisuuden päättää rauhanteosta. Eduskunta on heti kutsuttava koolle, jotta työväen edustajat voivat siellä esiintuoda työväenluokan järkähtämättömän vaatimuksen rauhan solmimisesta Neuvosto-Venäjän kanssa.

Saadakseen näille mitä tärkeimmille vaatimuksille riittävää pontta, kekoittaa sos.-dem. puoluetoimikunta työväenjärjestöjä kautta maan panemaan toimeen suuria mielenosoituskokouksia rauhan hyväksi. Näissä kokouksissa ehdottaa puoluetoimikunta hyväksyttäväksi seuraavat vaatimukset:

Pitäen maailman imperialistisen porvariston suunnittelemaa sotaretkeä Neuvosto-Venäjää vastaan rikollisena sekaantumisena tämän maan työväenluokan vallankumoukselliseen toimintaan, vaatii Suomen työväki,

että sotaisista hankkeista Neuvosto-Venäjää vastaan on luovuttava;

että Suomen on viipymättä käytettävä hyväkseen Neuvosto-Venäjän rauhantarjousta ja ryhdyttävä sen kanssa rauhanneuvotteluihin; sekä

että Suomen eduskunta on kiireellisesti kutsuttava koolle rauhan solmimisesta päättämään.

Helsingissä 24 päivänä syyskuuta 1919.

Suomen Sos.-dem. Puoluetoimikunta.

Suomen työväenluokalle!

Vuosi sitten.

Vuosi on kulunut siitä, kun Suomen työväenluokka kansalaissodan jälkeen alkoi koota hajalle lyötyjä rivejään.

Viime vuoden kevät ja kesä oli työväelle hirvittävimmän ja verisimmän sorron aikaa, mitä maamme historia tuntee. Kuolemaan saakka ahdistettu Suomen työkansa koki silloin niin kauhean vainon, ettei mikään kansa tai yhteiskuntaluokka ole pahempaa kokenut. Silloin toteutui kirjaimellisesti Internationalen sanat: „köyhän ihmisoikeuskin ompi tyhjä sana tuo“. Eikä vain alkeellisimpiäkin ihmisoikeuksia köyhälistöltä riistetty. Sille ei suotu edes hengen turvaa ja elämisen oikeutta isänmaassaan, kuten kymmenettuhannet tuoret hautakummut kautta maan todistavat. Taantumuksellinen, sokean luokkakostontunteen vallassa oleva porvaristo oli päättänyt käyttää tilaisuutta kerta kaikkiaan selviytyäkseen luokkavastustajastaan.

Mutta nyt vuoden kuluttua voimme jo todeta, että porvaristo on verenhimoisessa aikeessaan surkeasti epäonnistunut. Suunnatonta hätää ja kurjuutta on se köyhälistön keskuuteen onnistunut kylvämään. Verilöylyjä ja joukkomurhia on se kyennyt aikaansaamaan kauhistuttavassa laajuudessa. Mutta luokkana seisoo Suomen vähävarainen kansa yhä edelleenkin kukistumattomana vainoojainsa vastassa.

Vuosi sitten alkoivat ensimmäiset heikot valonsäteet ilmaantua Suomen köyhälistön öiselle taivaalle, vaino oli ollut huipussaan ja alkoi vaimentua. Porvariston oli pakko hellittää terroriaan. Työläinen sai jälleen jonkunlaisen varmuuden henkensä ja elämänsä suhteen. Nälkäkuoleman riehunta vankileireissä väheni huomattavasti. Ja samalla kun työväen henkeä vastaan suunnatut aseet alkoivat luopua kauhistuttavasta työstään, samalla myös työväen ihmisoikeuksia ja kansalaisvapauksia vastaan kohdistetut pakkokeinot alkoivat antaa perään. Sitä mukaan kuin näin tapahtui, ryhtyi Suomen työväki jälleen jatkamaan sosialidemokraattista luokkataisteluaan. Ja kautta maailman herätti ihailua se nopeus, jolla Suomen työväenluokka kykeni tointumaan hirmuvallan iskuista ja vainosta.

Työväenluokan ylösnouseminen.

Raskaina tuntuvat kuitenkin vielä valkoisen terrorin jäljet ja vaikutukset. Mutta joka tapauksessa olemme astuneet suuren askeleen eteenpäin viime syksystä. Pahimmat sosialistilait ovat kaadetut. Uhkaavimmat taantumuspuuhat ovat toistaiseksi torjutut. Jälleen on valloitettu meidän tärkein oikeutemme: oikeus toimia ja vaikuttaa päämäärämme hyväksi. Tältä pohjalta näemme nyt jo työväen sanomalehdistön nousseen jokseenkin ennalleen. Järjestömme kasvavat ja lujittuvat päivä päivältä. Puolueemme on jälleen pystyssä, liittäen yhteen työväenluokkamme toimintavoiman. Ammattijärjestö toimii, ja sen nouseva jäsenmäärä osoittaa liikkeen elinvoimaa. Työväen osuustoiminta, jota valkoisen terrorin kaikki hyökkäykset eivät kyenneet edes hetkellisesti kokonaan kaatamaan, voimistuu valtavasti. Nuoruuden innostuksella kasvattaa nuorisomme jälleen järjestöjään. Ja urheilunkin alalla työväenluokan itsenäinen järjestäytyminen rientää huomattavin askelin eteenpäin. Kaiken tämän monipuolisen järjestötoiminnan rinnalla on työväki toimittanut ensi ottelunsa

kunnallisen toiminnan alalla, ja eduskuntaan on se kunniakkaalla keskellä terroria suoritetulla vaalitaistelulla valloittanut itselleen voimakkaan edustuksen, saavuttaen sen kautta jo useita huomattavia valtiollisia tuloksia.

Voimme näin ollen todeta, ettei vuoden kestänyt työmme ole hukkaan mennyt. Työväenluokan yhteisillä ponnistuksilla saavutetut tulokset ovat päinvastoin olleet suuremmissa.

Koko työväenluokan yhteisvoimin on työtämme jatkettava.

Mutta Suomen työväenluokan ylösnouseminen luokkasorron ja luokkakoston sietämättömästä ahdistuksesta on vasta alullaan. Työtämme on kaksinkertaisella innolla nyt jatkettava, kun siihen on paremmat mahdollisuudetkin kuin tähän asti. Kaikki entiset saavutuksensa on Suomen työväenluokan nyt osattava ja kyettävä nopeasti takaisin valloittaa. Ja sen ohella on sen pidettävä huoli siitä, että se ei tänä vallankumouksellisena ajankohtana jää jällelle muiden maiden köyhälistöstä, jonka ei tarvitse taistella olemassaolostaan, kuten meidän, vaan joka vanhoista asemistaan voi ahdistaa suoraan kapitalistisen järjestelmän perusteita. Koko kapitalistisen yhteiskuntajärjestelmän muuttamiseen tähtää meidänkin toimintamme; kuitenkin ei silti ole lyötävä laimin käyttää kaikkia keinoja joita ennen lisätäksemme työväenluokan oikeuksia ja vaikutusvaltaa sekä lankkiaksemme sen raskaaseen, onnettomaan elämään yhteiskunnallisen uudistustyön avulla helpotusta ja lievennystä.

Mikä menettelytapa? Sosialidemokratia vaiko kommunismi?

Voidakseen menestyksellä edistää tätä kahdenlaista, toiselta puolen uudistuksia vaativaa ja toiselta puolen vallankumouksellista pyrkimystään, on maamme työväen vakavasti ja kylmästi harkittava, mitkä menettelytavat sen päämääriä varmimmin palvelevat. Työväenluokka ei saa kevytmielisesti valita toimintamuotojaan, muistamatta samalla aina myös seurausten ankaraa lakia. Siitä syystä menettelytavan valitsemiseen aina sisältyykin niin ääretön edesvastuu. Mutta valinta on kuitenkin helppo, jos pysymme sillä pohjalla, millä Suomen työväki tätä ennenkin, kapinaa lukuunottamatta on toiminut, ja minkä toiminnan se myös vuosi sitten kaikesta vastayllytyksestä huolimatta aivan yksimielisesti omaksui, nimittäin sosialidemokraattisen luokkataistelun kansainvälisesti koetellut menettelytavat. Tällä selvällä sosialidemokraattisella toiminnalla olemme yhden ainoan vuoden kuluessa kieltämättömällä menestyksellä toimineet. Sillä pohjalla on edelleen työtä jatkettava, lisäten vain toimintamme voimakkuutta sikäli kuin siihen mahdollisuuksia ilmenee. Jos siis Suomen työväenluokka tahtoo vapautua valkoisen hirmuvallan vielä esiintyvistä vakavista ilmiöistä, jos se haluaa kohottaa luokka-asemaansa ja päästä muiden maiden työväenluokan tavoin ei ainoastaan valloittamaan välttämättömiä nykyhetken parannuksia, vaan myös pyrkimään lähemmäksi ylevää päämääräänsä, sosialistisen yhteiskunnan muodostamista, niin ei sillä tuohon kaikkeen ole kuin yksi peruskeino: yhteenliittyminen, mahdollisimman voimakas järjestäytyminen sosialidemokratian pohjalla. On kyllä niitä, jotka vastustavat työväen julkista järjestötoimintaa, vaaleihin osanottoa y. m. ja sen sijaan koettavat halventaa ja parjata sosialidemokraattista toimintaa julistaen „suoran toiminnan oppia“, kehoittaen työväkeä kapinaan ja salaliittojen avulla asiaansa ajamaan. Mutta sellaiset keinot olisivat onnettomia. Älköön Suomen työväki antako houkutella itseään sellaisille teille. Niillä

teillä voidaan kyllä luvata paljon hyvää, voidaan luvata kaikkien toiveittemme täyttymys käden käänteessä. Mutta ne lupaukset ovat petosta. Ne ovat ja pysyvät vain lupauksina, jotka aiheuttavat meille uuden surkean pettymyksen, jos niitä seuraamme. Suomen kovia kokeneella työkansalla ei todellakaan ole sellaiseen varaa, vaan on sen kuljettava koeteltua sosialidemokratista tietään. Tästä syystä viime joulukuun puoluekokous, hyläten haaveellisina vähemmistödiktaturipyrkimykset, mitä vakavimmin varoitti puolueen jäseniä kuuntelemasta niitä, jotka koettavat houkutella Suomen työväkeä semmoiseen sosialidemokratian vastaiseen esiintymiseen, josta ei työväelle voisi koitua muuta kuin lisättyjä kärsimyksiä ja turmiota sekä tehdä työväenliikkeen elpymisen mahdottomaksi.

Voimakkaassa järjestäytymisessä on pelastuksemme ja tulevaisuutemme.

Työväenluokan toimintakyky ja sen saavuttamat tulokset riippuvat järjestäytymisestä. Voimakas järjestäytyminen on meille tällä kertaa suorastaan elinehto, jos mielimme pyrkimyksiämme toteuttaa. Järjestöjemme hyväksi on siis tehtävä kaikki mitä tehdä voidaan. Jokainen työväenluokan jäsen katsokoon kunnia-asiakseen kuulua jäsenenä asianomaisiin työväenjärjestöihin. Työmailla ja kaikkialla, missä työläiset tapaavat toisiaan, harjoitettakoon väsymätöntä kehoitus- ja valistustyötä järjestäytymisen hyväksi. Ja kaikki työväenjärjestöt tehkööt voitavansa kehittääkseen toimintansa niin vilkkaaksi ja tehokkaaksi kuin näissä oloissa on mahdollista. Ei ainoastaan ole saatava järjestöjämme jäsenmäärään ja toimintaan nähden samalle tasolle kuin millä ne olivat ennen kansalaissotaa. Meidän on tehtävä enemmän. Suomen työväenluokan järjestäytyminen on saatava entistäkin laajemmaksi.

Työväenlehtiä on levitettävä, tietoja ja valistusta hankittava.

Tietojen ja valistuksen hankkiminen – se on työväen luokkataistelun ja järjestötoiminnan välttämätön edellytys. Levitettäköön sosialidemokraattisia työväenlehtiä jokaiseen työläiskotiin valistamaan joukkojamme poistamaan porvarillista pimitystä. Kilpailkoot järjestöt ja yksityiset toverit tässä tärkeässä työssä. Sen ohella levitettäköön muutakin työväenkirjallisuutta, järjestettäköön luentoja, kehitettäköön kirjastoja, lukurenkaita y. m.

Kunnallisvaalit ja kunnallinen toiminta.

Vuoden vaihteessa tule toimitettavaksi jälleen vaalit kuntain valtuustoihin. Näihin vaaleihin on jo nyt ryhdyttävä varustautumaan. Viime vuoden tukalissa oloissa toimitettujen vaalien hyvä tulos kannustakoon uusiin voittoihin. Eräissä kunnissa voi työväki saavuttaa valtuustoihin enemmistön, kun vaan käyttää kaikki voimansa. Ja missä ei voida enemmistöä saada, on ainakin pyrittävä mahdollisimman voimakkaaksi vähemmistöksi.

Mutta samalla kun valloitetaan lisää vaikutusvaltaa kuntain asioissa, on myöskin kaikin keinoin lisättävä kunnallispoliittista valistustamme, kyetäksemme vaikutusvaltaamme täysin hyväksemme käyttämään. Huutava voimien puute vallitsee juuri tällä alalla. Kokemuksen mukana kuitenkin toimintamahdollisuutemme tässäkin suhteessa lisääntyvät. Kirjallisuuden avulla on sitä koetettava jouduttaa. Puolueen kunnallistoimistoa käytettäköön ahkerasti.

Sos.-dem. eduskuntaryhmää on tuettava. — Työväenjoukot liikkeelle.

Piakkoin kokoontuu jälleen eduskunta. Vaikeissa oloissa täytyy työväen edustajain siellä taistella eduskunnan porvarillista enemmistöä vastaan. Jotta eduskuntatoiminnalla saavutettaisiin niitä tuloksia, joita siltä odotetaan, on työväenjoukkojen välttämättä tuettava eduskuntaryhmää. Porvaristolle on osoitettava, että työväki yhtenä miehenä seisoo edustajainsa takana, että edustajaimme vaatimukset ovat työväenluokan elinvaatimuksia. Keskusteltakoon järjestöissä eduskuntatyöstä ja tuotakoon niiden kautta julki työväestön tahto. Järjestettäköön suuremmilla paikkakunnilla eduskuntatyön aikana tärkeimpien kysymysten johdosta valtavia mielenosoituksia. Liian kauvan ovat suuret työväenjoukot pysyneet hiltajaisina kurjuutensa ja hätänsä keskellä. Lähtekööt nyt liikkeelle kaduille ja toreille tuhatpäisinä järjestettyinä joukkoina tukemaan edustajain työtä eduskunnassa. Osoittakoon Suomen työväenluokka mahtavien joukkoliikehtimisien avulla porvaristolle, että se ei aijo tyytyä siihen sortoon ja vääryyteen, jota sitä kohtaan niin häikäilemättä on harjoitettu ja edelleenkin harjoitetaan. Vain täten valtavien kansankerrosten voimakkaasti kannattamana voivat edustajamme pakoittaa porvariston edes välttämättömiin myönnytyksiin.

50,000 toveriamme on edelleenkin vailla ihmisoikeuksia. — Yleinen armahdus välttämätön.

Työväenliikkeen voimistumisen mukana ovat vankileirit huomattavasti tyhjentyneet. Tuhansia valtiollisia vankeja on kuitenkin yhä vielä vapautta- taan vailla. Heille on kolkkojen tyrmäin portit avattava. Se on ehdoton vaatimuksemme. Yhtä suuressa määrin on velvollisuutemme panna kaikki voimamme liikkeelle hankkiaksemme jälleen kansalaiskunnian ja ihmisoikeudet niille 50,000 toverillemme, jotka valkoinen luokkaoikeus on tuominnut ehdonalaisuuteen ja kansalaisluottamuksen menetykseen. Yleinen armahdus on saatava läpiajetuksi yhteisin ponnistuksin.

Sosialistipykälä rikoslaista on saatava pois.

Porvariston säätämistä sosialistilaeista on vielä voimassa rikoslain 16 luvun 24 §, joka jättää työväenluokan sanavapauden täydelleen taantumuksellisten viranomaisien mielivaltaan. Tämä häpeällinen luokkapykälä on poistettava. Järjestöjen on tässäkin suhteessa yhdyttävä eduskuntaryhmän vaatimusta tehokkaasti kannattamaan.

Lakkovapaudesta on jyrkästi kiinni pidettävä.

Niinkin kuulumatonta on tapahtunut, että virkavalta vielä uuden hallitusmuodon voimaanastuttua ja yleisten kansalaisoikeuksien tultua sen kautta turvatuksi, on sekaantunut häiritsemään ja ahdistamaan rauhallisia lakkolaisia. Sellaista häikäilemättömyyttä vastaan työväen on ilmaistava oikeutettu harminsa ja suuttumuksensa. Sellaista ei työväki voi sallia. Jos hallitusvallan taholta vielä tullaan jatkamaan lakko-oikeuden loukkamista, on työväen ja sen järjestöjen yleisellä esiintymisellä ja kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla osoitettava porvaristolle, että työväki ei salli lakkovapauteensa koskettavan.

Työväen hädänalainen tila vaatii päättäviä toimenpiteitä.

Kaiken sen ohella mitä on tehtävä työväenluokan oikeuksien puolustamiseksi ja luokkasorron torjumiseksi, on myös aivan välttämättömästi saatava parannusta aikaan työväen nykyiseen kurjaan taloudelliseen tilaan. Olot ovat mitä huutavimmat. Samalla kun työväellä ei vielä ole mahdollisuuksia pitää puoliaan työmarkkinoilla työnantajain riistohalua vastaan, samalla aikaa saavat kapitalistit harjoittaa vähävaraisen kansan nylkemistä aivan rajattomassa määrässä. Kaikilla elintarpeilla keinotellaan, asunnoilla keinotellaan, ja päivä päivältä käyvät olot yhä sietämättömimmiksi. Jos tähän mielitään jotakin muutosta saada, on viipymättä ryhdyttävä sääli-mättömiin keinoihin nylkyreitä vastaan. Ankara keinottelulaki on säädettävä: Elintarpeiden hankinta vähävaraiselle väestölle on saatava tehokkaaksi. Sellaiset skandaalit kuin että valtio riistää suunnattomia kiskurivoittoja elintarpeilla, ovat lopetettavat. Työväen asuntokurjuuden helpottamiseksi on vaadittava valtio ja kunnat heti aloittamaan rakennustoiminta riittävässä laajuudessa. Näinä asiat tulevat eduskunnassa pian esille. Lisätkööt järjestöt silloin edustajaimme voimaa ajaa näitä ehdottomia vaatimuksia läpi eduskunnassa.

Sotaseikkailuja vastaan – rauhan puolesta!

Mannerheimiläinen sotapolitiikka on toistaiseksi torjuttu. Surkeasti ovat päättyneet Aunuksen ja Inkerin „vapaussodat“. Mutta vielä piilee porvaristomme keskuudessa uhkaava „pietarintauti“. Siitä syystä on työväen oltava varuillaan ja valppaana, estääkseen jatkuvat sellaiset sotaseikkailut. Samalla on vaadittava rauhaa myös Venäjän kanssa. Rauhanneuvotteluille on nyt auennut mahdollisuus. Tuokoon työväki julki jyrkän vaatimuksensa, että rauha on solmittava, vihamielisyys lopetettava. Tätä kysymystä on puoluetoimikunta pitänyt erittäin tärkeänä ja kiireellisenä, julkaisten siitä erikoisen kehoituksen.

Työläiset! Työväenluokan miehet ja naiset!

Aika on vakava. Suomen köyhälistön tärkeimmät elinehdot, sen tulevaisuus on kysymyksessä. Monet vaarat ympäröivät meitä edelleen. Monet ja mitä tärkeimmät ovat ne tehtävät, jotka Suomen järjestynyttä työväkeä odottavat. Edellä on eräisiin tärkeimpiin niistä viitattu.

Näiden pyrkimysten, näiden lähimpäin vaatimusten toteuttamiseksi tarvitaan nyt koko Suomen työväen luokkavoima. Siihen työhön kutsuu sosialidemokraattinen puolue kaikkia Suomen työläisiä, miehiä ja naisia. Kokoontukoon Suomen vähävarainen, sorrettu kansa yhä laajemmin ja tiukemmin oman puolueensa ympärille. Välttäköön hajoittamasta voimiaan. Sen sijaan kootkoon kaiken luokkavoimansa yhteen eheäksi kokonaisuudeksi. Vain siten menetellen Suomen työväki oikein ymmärtää, mitä aika siltä vaatii. Vain siten toimien voi se toivorikkauksella katsoa tulevaisuuteen.

Kaikukoon siis kautta Suomen velvoittava kehoitus:

Suomen työläiset, liittykää yhteen!

Sosialidemokraattinen Puoluetoimikunta.